هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

61

سالّی/ 2010 – بەرگی شەست ویەك

چاپی یەکەم/ سالّی 2010

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2010/11/2 ل 5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2010/11/3 ل 115

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2010/11/8 ل 259

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (13) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2010/11/9 ل 333

6- محمد احمد علی (شارەزووری).

7- خلیل عثمان حمدامین.

8- کەیلی اکرم مەنتك.

9- د. تارا عبدالرزاق.

10- بێریڤان سەرهەنگ.

11- ئامینە ذکری سعید.

12- زکیە سید صالح.

ئەم پرۆژە یاسایە لە شەش ماددە پێکهاتووە، ، داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەین، رەوانەی لیژنەکانی تاتبەتمەندو ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە تحویل دەکەین بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی دارایی و لیژنەی خوێندنی بالاّو توێژینەوەی زانستی و سەرجەم ئەندام پەرلەمانتارەکان، فەرموون بۆ خالّێکی تر.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خالّی هەشتەمی بەرنامەی کار/ خوێندنەوەی یەکەمی پێشنیاری یاسای مافەکانی کەمئەندامان و خاوەن پێداویستییە تایبەتەکان لە هەرێمی کوردستان – عێراق.

ئەم پرۆژە یاسایە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، ئەو ئەندامە بەڕێزانەی کە واژوویان کردووە لەسەر ئەم پێشنیارە:

1- گەشە دارا جلال.

2- د.سەروەر عبدالرحمن عمر.

3- سالار محمود مراد.

4- محمد احمد علی(شارەزووری).

5- عمر حمد امین خدر(نورەدینی).

6- سۆزان شهاب نوری.

7- د.رفیق صابر قادر.

8- شەونم محمد غریب.

9- ئاواز عبدالواحد.

10- صبیحە احمد مصطفی.

11- بێریڤان سەرهەنگ.

12- د. تارا عبدالرزاق.

13- سەردار رشید.

ئەم پرۆژە یاسایە لە پەنجاو یەك ماددە پێکهاتووە، لەگەڵ هۆکاری دەرکردنی یاسایەکە، داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەین، ئاراستەی لیژنەکانی تایبەتمەندو ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە بەپێی تایبەتمەندی خۆی تەحویل دەکەین بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی دارایی و لیژنەی کۆمەڵایەتی و سەرجەم پەرلەمانتارەکان، فەرموون بۆ خاڵێکی تر.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی نۆیەمی بەرنامەی کار/ خوێندنەوەی یەکەمی پێشنیاری هەموار کردنی دەستەبەری کۆمەڵایەتی کرێکاران ژمارە (39)ی ساڵی 1971.

ئەم پرۆژە یاسایە لەلایەن سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران پێشکەش بە پەرلەمان کراوە.

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان – عێراق

ب/ پرۆژە

هاوپێچ پرۆژە یاسای هەموار کردنی یاسای دەستەبەری کۆمەڵایەتی کرێکاران ژمارە (39)ی ساڵی 1971 دەنێرین، کە لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (25)ی رۆژی 2010/10/5 پەسند کراوە، بە مەبەستی خستنە بەردەستی پەرلەمان، بۆ بڕیاردان لەسەری، ئەو پرۆژەیە لە سێ هاوپێچ پێشکەش کراوە، هاوپێچی یەکەم، تایبەتە بە هەموار کردنی ئەو یاسایە کە لە (13) بڕگە پێك دێت، داوا لە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دەکەین، کە ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیدار بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژەیە یاسایە تەحویل دەکەین بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی کۆمەڵایەتی و سەرجەم پەرلەمانتارەکان، فەرموون بۆ خاڵێکی تر.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی دەیەمی بەرنامەی کار/ خوێندنەوەی یەکەمی پێشنیاری یاسای سندوقی کۆمەك بە ئەوانەی تووشی شێرپەنجە (السرطان)، یان نەخۆشییە گرانەکان بوونە.

ئەوە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە.

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان – عێراق

ب/ پرۆژە یاسا

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

82

سالّی/ 2012 – بەرگی هەشتاو دوو

چاپی یەکەم/ سالّی 2013

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەسپێك خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2012/9/5 ل 5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2012/9/11 ل 11

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2012/9/12 ل 67

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2012/9/17 ل 115

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2012/9/18 ل 181

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2012/9/19 ل 245

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2012/9/24 ل 295

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2012/9/25 ل 365

1- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس.

ئێستاش بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان ناوی ئەو پەرلەمانتارە بەڕێزانە دەخوێنێتەوە کە مۆڵەتیان هەیە، یان ئەمادە نەبوون، با بفەرموێ:

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوی ئەو ئەندامانەی لە دانیشتنی ژمارە (6)ی ئاسایی لە 2012/9/24 مۆڵەت پێدراون، یان ئامادە نەبوون:

1- ئارام شاهین داود/ مۆڵەت. 2- احمد سلیمان عبدالله(بلال)/ مۆڵەت. 3- اسماعیل سعید محمد/ مۆڵەت 4- برهان رشید حسن/ ئامادە نەبووە. 5-بەفرین حسین خەلیفە/ ئیفاد. 6- پەیمان عزالدین عبدالرحمن/ ئیفاد. 7- حازم تحسین محمد/ مۆڵەت. 8- دانا سعید سۆفی/ مۆڵەت. 9- سالار محمود مراد/ ئیفاد. 10- سالم تۆما کاکۆ/ مۆڵەت. 11- سمیر سلیم امین بەگ/ مۆڵەت. 12- سۆزان شهاب نوری/ ئیفاد. 13- سۆزان یوسف خۆشابە/ ئیفاد.14- سەرگوڵ رضا حسن/ ئیفاد. 15- شلێر محی الدین/ ئیفاد. 16-شڤان احمد عبدالقادر/ مۆڵەت. 17- صبیحه احمد مصطفی/ مۆڵەت. 18- عدنان عثمان محمد/ مۆڵەت. 19- عمر حمدامین خدر/ ئیفاد. 20- گۆران ئازاد محمد/ ئامادە نەبووە، بەڵام بە شەفەوی مۆڵەتی وەرگرتووە. 21- نەسرین جمال مصطفی / مۆڵەت. 22- هاژە سلیمان مصطفی/ ئیفاد.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستاش دێینە سەر بەرنامەی کار/ خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس.

داوا لە لیژنەکانی یاسایی و تەندروستی و دارایی دەکەین بفەرموون بۆ سەر مەنصە، بەخێرهاتنی بەڕێز وەزیری تەندروستی و رێکخەری نێوان پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان و وەفدی یاوەریان دەکەین، بەخێر بێن، فەرموون لیژنەی یاسایی یاساکە بە کوردی و عەرەبی بخوێننەوە.

بەڕێز د.رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راپۆرتی لیژنەی یاسایی سەبارەت بە پرۆژە یاسای سندووقی هاوکاری کردنی تووشبووانی نەخۆشی شێرپەنجەو چەند نەخۆشیەکی تر، نەخۆشیە درێژخایەنەکانی پێ دەگوترێت، راپۆرتەکەمان بە زمانی عەرەبی ئامادەیە.

الی/ رئاسة برلمان کوردستان – العراق

م/ تقریر حول مقترح قانون (صندوق اعانة مرضی السرطان وذوي الامراض المستعصیة)

عقدت لجنة الشؤون القانونية بحضور ممثلي وزارة الصحة في الاقليم بتاريخ 30/ گەلاوێژ/ 2712ي كوردي المصادف ليوم 2012/9/20 ميلادي لدراسة مقترح قانون (صندوق اعانة مرضى السرطان وذوي الامراض المستعصية) المقدم من قبل العدد القانوني لاعضاء البرلمان والمحال الى لجنتنا واللجان المعنية بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية المرقمة (12) في 2010/11/8، بعد المناقشة والمداولة نقترح صياغة المشروع.....

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

دكتۆرە رۆژان ئەگەر ئەسڵی پرۆژەكە بخوێنینەوە، ئێستا با لیژنەی تەندروستی ئەسڵی پرۆژەكە بخوێنێتەوە بە كوردی و بە عەرەبی ئەگەر هەیانە، فەرموون.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مقترح قانون صندوق اعانة مرضى السرطان وذوي الامراض المستعصية

المادة الاولى:

يأسس صندوق يسمى (صندوق...) تكون له الشخصية المعنوية، ويتمتع بالاستقلال المالي والاداري ويرتبط بوزارة الصحة ويشار اليه في ما بعد بكلمة (الصندوق).

المادة الثانية:

يهدف الصندوق الى تحقيق الاتي:

يختص الصندوق بالتنسيق مع الجهات المعنية بتوفير افضل طرق العلاج لمواطني كوردستان الذين يعانون من حالات مرض السرطان او الامراض المستعصية ولا يتوفر لها علاج لدى المؤسسات الصحية التابعة لوزارة الصحة وتستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج من ادوية واجهزة طبية ومراكز متخصصة بالعلاج داخل الاقليم او خارجه.

المادة الثالثة:

يكون للصندوق في سبيل مباشرة اختصاصاته المنصوص عليها في هذا القانون القيام بالاتي:

اولاً: انشاء وتأسيس المراكز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصية والاشراف عليها.

ثانياً: تملك وحيازة الاموال الثابتة والمنقولة والتصرف بها وفق القوانين النافذة.

ثالثاً: التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقيق اهداف الصندوق من مراكز الطبية و كوادر وشركات وطنية او اجنبية.

رابعاً: حق الحصول على ما يحتاجه من بيانات واحصاءات وبحوث ودراسات تكون لازمة لتحقيق اهدافه واغراضه من الجهات المعنية.

خامساً: له الحق التقاضي فيما له او عليه من حقوق والتزامات.

المادة الرابعة:

تتكون الموارد المالية للصندوق من:

اولاً: ما تمنحه حكومة الاقليم من منح لدعم الصندوق سنوياً.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: الايرادات المتأتية من فرض الرسوم الاتية:

نسبة (5٪) من الرسوم التي تستوفي من المواد والمنتوجات الضارة للصحة المنتجة محلياً والمستوردة، (التبغ، الكحول، السيارات، المصانع، المصافي، التدخين).

رابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات المستوفاه بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قوانين البيئة النافذة.

سادساً: نسبة (25٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرضها المحاكم او الهيئات المختصة بالجودة والسلامة على المتاجرين بالمواد والاغذية التي لا تتوفر فيها مواصفات السلامة الصحية.

ثامناً: التبرعات والهبات الداخلية والخارجية.

تاسعاً: ربح النشاطات التي يقوم بها الصندوق.

المادة الخامسة:

يتولى ادارة الصندوق مجلس امناء يصدر بتشكليه وتحديد رئيسه وتعيين اعضائه وتحديد مدة عضويتهم ومكافئتهم بمرسوم (قرار من رئيس مجلس الوزراء) ولمجلس امناء الصندوق ان يشكل من بين اعضائه او غيرهم من ذوي الخبرة والاختصاص لجاناً للقيام بالمهام التي يحددها.

المادة السادسة:

يختص مجلس الامناء بادارة شؤونه ورسم السياسة العامة التي يسير عليها واقرار الخطط التي تحكم سير العمل به، ويتخذ مجلس الامناء ما يراه لازماً لتحقيق الاغراض التي انشأ من اجلها طبقاً لاحكام هذا القانون او الانظمة او اللوائح او القرارات الصادرة تنفيذاً له، وله على الاخص:

1- وضع اللوائح الداخلية المنظمة للشؤون المالية والادارية والفنية للهيئة، وتعين العاملين بالصندوق وترقياتهم ونقلهم وتحديد رواتبهم ومكافأتهم ومساءلتهم تأديبياً وكل ما يتعلق بشؤونهم الوظيفية ورفعها الى الوزير للنظر في اعتمادها.

2- اعتماد مشروع الميزانية السنوية للصندوق والحساب الختامي.

3- النظر في التقارير الدورية التي تقدم عن سير العمل بالصندوق وعن نظامه المالي.

4- وضع المعايير والاشتراطات اللازمة لتحديد وترشيح واختيار المستفيدين من خدماته وذلك عن طريق ادارات واجهزة ولجان فنية متخصصة يشكلها مجلس الامناء من ذوي الخبرة والاختصاص.

5- وضع خطط تطوير وتنمية استثمارات وموارد الصندوق، وللمجلس ان يفوض رئيسه او الرئيس التنفيذي للصندوق في بعض اختصاصاته.

المادة السابعة:

يجتمع مجلس امناء الصندوق اربع مرات في السنة، وكلما دعت الحاجة لذلك بدعوة من الرئيس او نائبه ولايكون انعقاد المجلس صحيحاً الا بحضور اغلبية الاعضاء على ان يكون من بينهم الرئيس او نائبه وتصدر قرارات المجلس بأغلبية اصوات الحاضرين وعند التساوي يرجح الجانب الذي منه الرئيس، وللمجلس ان يدعو لحضور جلساته الرئيس التنفيذي للصندوق ومن يرى الاستعانة بخبرتهم دون ان يكون لهم صوت معدود، وتدون مناقشات المجلس وقراراته في سجل يعد لهذا الغرض.

المادة الثامنة:

على مجلس الامناء ان يعرض على وزير الصحة تقارير دورية عن نشاط الصندوق وسير العمل به وما تم انجازه وتحديد معوقات الاداء وما تم اعتماده من حلول لتقاريرها. ويتولى الوزير متابعة مدى التزام الصندوق بأحكام هذا القانون وبتوجيه الاقليم في مجال عمل الصندوق ومدى قيامه بتحقيق اهدافه بكفاءة وفاعلية في حدود الاعتمادات المالية المتاحة، واذا تبين للوزير وجود ما يتعارض من اعمال الصندوق وقراراته مع احكام هذا القانون او عدم تحقيق الصندوق لاهدافه بكفاءة وفاعلية، كان له الاعتراض على ذلك واخطار مجلس الامناء بما يراه في هذا الشأن فأذا اصر المجلس على رأيه او لم يجب على اعتراض الوزير خلال اسبوعين من تاريخ استلامه للاعتراض، يعرض الوزير الامر على مجلس الوزراء ليتخذ قراراً في موضوع اعتراض الوزير خلال عشرين يوماً من تاريخ رفع الامر اليه.

المادة التاسعة:

يكون للصندوق رئيس تنفيذي يعين بقرار من مجلس امنائه لمدة ثلاث سنوات قابلة لتجديد لمرتين متتاليتين ويختص الرئيس التنفيذي للصندوق بتصريف اموره ومباشرة اختصاصاته وتنفيذ قرارات ملجس الامناء في حدود احكام هذا القانون والقوانين والانظمة ذات العلاقة ويخضع في ذلك لرقابته واشرافه.

المادة العاشرة:

في حالة خلو منصب الرئيس التنفيذي لاي سبب من الاسباب يعيين من يحل محله بذات الاداة والكيفية المشار اليها في المادة السابقة، ويباشر احد اعضاء مجلس الامناء او اي شخص مؤهل لذلك يختاره المجلس مهام وصلاحيات الرئيس التنفيذي بصفة مؤقتة لحين تعين رئيس تنفيذي جديد.

المادة الحادية عشرة:

يحدد مجلس امناء الصندوق ما يستحقه الرئيس التنفيذي من اجر بما في ذلك العلاوات والمزايا المالية او العينية الاخرى.

المادة الثانية عشرة:

للرئيس التنفيذي ان يستقيل من منصبه بموجب طلب كتابي يقدمه الى مجلس امناء الصندوق وذلك قبل التاريخ المحدد للاستقالة بثلاث اشهر على الاقل، ويصدر بقبول الاستقالة قرار من مجلس الامناء.

المادة الثالثة عشرة:

أ- يجوز بقرار من مجلس امناء الصندوق بأغلبية اصوات الحاضرين اعفاء الرئيس التنفيذي من منصبه بسبب اخلاله بممارسة اختصاصاته او سوء سلوكه او عدم الكفاءة في انجاز مهامه او الاخلال بالامانة او عدم مقدرته على القيام بواجبات وظيفته لاسباب صحية.

ب- يمنح الرئيس التنفيذي قبل اعفائه من منصبه فرصة للدفاع عن نفسه امام مجلس الامناء ويستمر الرئيس التنفيذي في ممارسة اختصاصاته حتى تاريخ الاعفاء مالم يقرر مجلس الامناء خلاف ذلك.

المادة الرابعة عشرة:

يصدر وزير الصحة القرارات اللازمة لتنفيذ احكام هذا القانون خلال ستة اشهر من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية.

المادة الخامسة عشرة:

على الوزراء كل فيما يخصه تنفيذ احكام هذا القانون ويعمل به اعتباراً من اليوم التالي لتاريخ نشره في الجريدة الرسمية.

الاسباب الموجبة

1- تمثل مسألة العلاج والاستشفاء بالنسبة للكثير من الحالات المرضية والمستعصية والصعبة والطارئة ظاهرة مقلقة بالنسبة للمواطنين كوردستان في السنوات الاخيرة بالتزامن مع ازدياد المرض وتدني الاوضاع المعيشية للمواطني، مما حدى بالعديد من ابناء الاقليم وعوائلهم الى طلب المساعدة والانتظار سنين طويلة الامر الذي تسبب في تداعيات وكوارث اجتماعية وترافق ذلك مع شحة موارد الاقليم وميزانيات وزارة الصحة وعدم قدرتها على دعم برامج العلاج والاستشفاء.

2- يرمي هذا المشروع بقانون الى سد حاجة مجتمعية باتت ضاغطة ومقلقة للمواطنين الذين ابتلاهم الله بامراض مستعصية وطارئة او نادرة مما يدفعهم لطلب العلاج خارج حدود الاقليم حيث تتضاعف الكلفة وتتعذر مصادر التمويل.

3- الاستفادة من التجارب العالمية المتعددة في برامج العلاج والاستشفاء عن طريق التعاون مع هيئات ومراكز طبية عالمية متخصصة وتخضع برامجها وتوجهاتها المستقبلية لكثير من الدراسة المستمرة.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

به كورديەكەش تكايە.

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا پرۆژە یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس بە زمانی کوردی دەخوێنمەوە:

پێشنیاری یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس

ماددەی یەکەم:

سندووقێك دادەمەزرێت بەناوی (سندووقی.....)و کەسایەتییەکی مەعنەوی دەبێت و لە رووی دارایی و بەڕێوەبردنەوە سەربەخۆیەو بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێت، پاشان بە وشەی (سندووق) ئاماژەی پێ دەکرێت.

ماددەی دووەم:

ئامانجی سندووق بەدیهێنانی ئەمانەیە:

سندووق بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار تایبەتمەندە بە دابین کردنی چارەسەر بۆ هاوولاتیانی کوردستان، ئەوانەی حاڵەتی نەخۆشی شێرپەنجە، یان نەخۆشی قورسیان هەیەو چارەسەر کردنیان لە دەزگاکانی تەندروستی سەر بە وەزارەتی تەندروستی دەست ناکەوێت و دەخوازێ پشتگیرییەکی چڕ بکرێن بە دابین کردنی پێویستیەکانی چارەسەر کردن لە دەرمان و ئامێری پزیشکی و بنکەی پسپۆر بە چارەسەر کردنی لە ناوەوە، یان دەرەوەی کوردستان.

ماددەی سێیەم:

بۆ ئەوەی سندووق لەو پسپۆرییانەی لەم یاسایەدا هاتوون دەست بەکار بێت، دەبێ ئەم کارانە بکات:

یەکەم/ دروست کردن و دامەزراندنی بنکەی تەندروستی پسپۆر لە چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس و سەرپەرشتی کردنیان.

دووەم/ خاوەنداری و حیازە کردنی سامانی نەگواستەو گواستە بەکار بردنیان بەپێی یاساکانی کار پێ کراو.

سێیەم/ گرێبەست کردن لەگەڵ لایەنانی پەیوەندیدار بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانجەکانی سندووق، وەك بنکەی تەندروستی و کادیرو کۆمپانیای نیشتمانی و بیانی.

چوارەم/ مافی وەدەستهێنانی ئەو داتاو ئامارو توێژینەوەو لێکۆڵینەوانەی پێویستی پێیانە بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانج و مەبەستەکانی لە لایەنانی پەیوەندیدار.

پێنجەم/ سەبارەت بەو ماف و ئەرکانەی لەسەرێتی، یان هی خۆیەتی، مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە.

ماددەی چوارەم:

داهاتی دارایی سندووق لەمانە پێك دێت:

یەکەم/ ئەو بەخشینانەی کە حکومەتی هەرێم بۆ پشتگیری کردنی سندووق دەیاندات.

دووەم/ بەشە مافی سندووق لە پارەی تەرخان کراوی وەزارەتی تەندروستی.

سێیەم/ ئەو داهاتەی لە سەپاندنی ئەم رەسمانەی دادێن دێنە دەست:

رێژەی (5٪)ی ئەو رەسمانەی لە کەلوپەل و بەروبوومی زیان بەخش بە تەندروستی کە وەردەگیرێن، ئەوانەی بەرهەمی ناوخۆن، یان هاوردە کراون وەکو (تووتن، ئۆتۆمبیل، کارگە، پالاوگە، جگەرەکێشان، ئەلکهوول).

چوارەم/ رێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان وەردەگیرێت.

پێنجەم/ رێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاساکانی کار پێکراو دەسەپێندرێن.

شەشەم/ رێژەی (25٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای چاودێری تەندروستی دەسەپێندرێن.

حەوتەم/ رێژەی (50٪) لەو غەرامانەی دادگا، یان دەستەی تایبەتمەند بەباشی و سەلامەتی دەیسەپێنێتە سەر ئەوانەی بازرگانی بە کەلوپەل و خۆراکێك دەکەن، کە مەرجەکانی سەلامەتی تەندروستی تێدا نییە.

هەشتەم/ کۆمەك و دیاریی ناوخۆ و دەرەوە.

نۆیەم/ قازانجی ئەو چالاکیانەی سندووق دەیانکات.

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەنێك ئەمینداریێتی سندووق بەڕێوە دەبات بۆ پێکهێنان و دیاری کردنی سەرۆك و دامەزراندنی ئەندامانی و دیاری کردنی ماوەی ئەندامێتی و رێزانەکانیان بە مەرسومی بڕیارێك لە سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت، ئەنجومەنی ئەمینداریێتی بۆی هەیە لەنێوان ئەندامەکانی خۆیدا، یان لە کەسانی دیکەی خاوەن شارەزایی و پسپۆری لیژنە دروست بکات بۆ بەجێ گەیاندنی ئەو ئەرکانەی دیاریان دەکات.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەنی ئەمینداریێتی تایبەت دەبێت بە بەڕێوەبردنی کارەکانی و نەخشەکێشانی سیاسەتی گشتی کە لەسەری دەڕوات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات، ئەنجومەنی ئەمینداریێتی بڕیاری پێویست دەگرێتەبەر بۆ جێ بەجێ کردنی ئەو خواستانەی لە پێناویدا دامەزراوە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، یان ئەو رێنمایی و جارنامەو بڕیارانەی بۆ جێ بەجێ کردنی دەرچوون و بەتایبەتی ئەویش بۆی هەیە:

1- دانانی لائیحەی ناوخۆیی بۆ رێکخستنی کاروباری دزی و لێپرسینەوەو بەڕێوەبردن و هونەریی دەستەو دامەزراندنی کارمەندانی سندووق و تەرقیەو گواستنەوەو دەست نیشان کردنی مووچەو پاداشت کردن و لێپرسینەوەی سەر زەنشتی و هەر شتێك پەیوەندیی بەکارو باری وەزیفەیانەوە هەبێت و بەرزکردنەوەیان بۆ وەزیر.

2- دانانی پرۆژەی بودجەی سالانەی سندووق و حیسابی کۆتایی.

3- سەیر کردنی ئەو راپۆرتە خولییانەی کە سەبارەت بە چۆنێتی بەڕێوە چوونی کاری سندووق و یاسای دارایی سندووقن.

4- دانانی پێوەرو مەرجی پێویست بۆ دەست نیشان کردن و پالاوتن و هەڵبژاردنی سوومەندان لە خزمەتگوزارییەکانی، ئەمەش لە رێگای بەڕێوەبردن و دەستەو لیژنەی هونەریی پسپۆرەوە دەبێت، کە ئەنجومەنی ئەمیندارێتی لە کەسانی شارەزاو پسپۆر پێك دێنێت.

5- دانانی پلانی پڕ پەرەپێدان و گەشە پێ کردنی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندووق.

ماددەی حەوتەم:

ئەنجومەنی ئەمیندارێتی سالێ چوار جار کۆ دەبێتەوە، یان هەر کاتێك پێویستی وای خواست بە داخوازییەك لە سەرۆك، یان جێگری سەرۆکەوە، کۆبوونەوەی ئەنجومەن بە راست نازانرێت بەبێ زۆرینەی ئەندامانی، کە دەبێت یەکێك لە سەرۆك، یان جێگرەکەی لەنێواندا بێت و بڕیارەکان بەزۆرینەی دەنگی ئامادە بووان دەبێت، لەکاتی یەکسانی دەنگەکاندا ئەو لایەنەی سەرۆکی تێدایە بە هەند وەردەگیرێت، ئەنجومەن بۆی هەیە بۆ دانیشتەکان بانگهێشتی سەرۆکی جێ بەجێکاری سندووق و هەر کەسێك کە شارەزا بێت بکات بۆ سوود وەرگرتن لە شارەزاییان بێ ئەوەی دەنگیان هەژمار بکرێت.

ماددەی هەشتەم:

لەسەر ئەنجومەنی ئەمیندارێیتیە راپۆرتە خولییەکانی بخاتە بەردەم وەزیر، کە لەسەر چالاکی سندووق و بەڕێوەچوونی کارو ئەوانەی ئەنجامدراون و دەست نیشان کردنی بەربەستەکانی بەڕێوەبردن و ئەو رێوشوێنانەی گرتوونیە بەر بۆ چارەسەر کردن لە راپۆرتەکەیدا، وەزیر بە دواداچوونی سندووقی لەسەرە کە تا چەند پابەندی حوکمەکانی ئەم یاسایەیەو ئاراستە کردنی هەرێم لە بواری کاری سندووقداو تا چەند توانیوێتی ئامانجەکانی بەشێوەیەکی تواناکارو کاریگەر جێ بەجێ بکات، لە سنووری ئەو داراییەی رێی پێدراوەو لەبەردەستدایە، گەر وەزیر بۆی دەرکەوت هاودژییەك لەکارو بڕیارەکانی سندووق لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا هەیە، یان سندووق ئامانجەکانی بەشێوەیەکی بەتواناو کاریگەر جێ بەجێ نەکردووە، بۆی هەیە رەزامەندی لەسەر نەدات و ئەنجومەنی ئەمیندارێتی ئاگادار بکاتەوە بەو جۆرەی بەباشی دەزانێ، گەر هاتو ئەنجومەن سوور بوو لەسەر رای خۆی و وەلاّمی رەزامەندی نەبوونەکەی وەزیری لە ماوەی دوو هەفتەدا نەدایەوە، ئەوە وەزیر بابەتەکە بەرز دەکاتەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران بۆ وەرگرتنی بڕیار لەسەر رازی نەبوونەکەی وەزیر، لە ماوەی بیست رۆژدا لە بەرواری ئەو رۆژەی راپۆرتەکەی تێدا بەرز کراوەتەوە.

ماددەی نۆیەم:

سندووق سەرۆکێکی جێ بەجێکاری دەبێت بە بڕیارێك لە ئەنجومەنی ئەمیندارییەوە بۆ ماوەی سێ سالّ دەست نیشان دەکرێت، دەکرێ بۆ دوو جار لەسەر یەك ماوەکەی نوێ بکرێتەوەو کارو ئەرکی سەرۆکی جێ بەجێکاری سندووق بەڕێوەبردنی کارەکانی و دەستبەکار بوونی پسپۆرێتی و جێ بەجێ کردنی بڕیارەکانی ئەنجومەنی ئەمیندارێتیە، لە سنووری حوکمەکانی ئەم یاسایەو یاساو رێسا پەیوەندیدارەکان لە ژێر چاودێری و سەرپەرشتی کردنیدا دەبێت.

ماددەی دەیەم:

لە حاڵەتی بەتاڵ بوونی پۆستی سەرۆکی جێ بەجێکار بە هەر هۆیەك بێت کەسێك لە شوێنی دادەنرێت بە هەمان بەڕێوەبردن و چۆنێتی ئاماژە پێکراو لە ماددەی حەوتەمدا.

ماددەی یازدەم:

ئەنجومەنی ئەمیندارێتی سندووق مافە کرێی سەرۆکی جێ بەجێکار لەگەڵ سەرمووچەو جیاوەکی دارایی و عەینیەکان دەست نیشان دەکات.

ماددەی دوازدەم:

سەرۆکی جێ بەجێکار دەتوانێ داوای دەست لەکار هەلگرتن بکات بەپێی داخوازییەکی نووسراو پێشکەش بە ئەنجومەنی ئەمیندارێتی بکات بەلایەنی کەم بە سێ مانگ بەر لە بەرواری دەست نیشان کردنی رۆژی دەست لەکار هەلگرتنەکە، رەزامەندی کردن لەسەر دەست لەکار هەلگرتنەکەش بە بڕیارێك دەبێت کە لە لایەن ئەنجومەنی ئەمیندارێتیەوە دەردەچێت.

ماددەی سیازدەیەم:

أ- دەکرێ بە بڕیارێکی ئەنجومەنی ئەمیندارێتی سندووق بەزۆرینەی دەنگی ئامادەبووان سەرۆکی جێ بەجێکار لە پۆستەکەی لاببرێت بەهۆی خراپ بەکارهێنانی پسپۆریی، یان بەدڕەوشتی، یان بێ توانایی لە جێ بەجێ کردن، یان نا ئەمینی لە کارەکەیدا، یان بەهۆی باری تەندروستییەوە نەتوانێت کارو ئەرکەکانی وەزیفەکەی جێ بەجێ بکات.

ب- پێش دەرکردنی سەرۆکی جێ بەجێکار لە پۆستەکەی فرسەتێکی دەدرێتێ بۆ بەرگری کردن لەخۆی لەبەردەم ئەنجومەنی ئەمیندارێتیدا، سەرۆکی جێ بەجێکار بەردەوام دەبێت لە هەڵسووڕاندنی کارەکانیدا تا بەروارى لابردنەکەی، گەر هاتو ئەنجومەنی ئەمیندارێتی بڕیاری پێچەوانەی ئەوەی نەبوو.

ماددەی چواردەم:

وەزیری تەندروستی بڕیاری پێویست دەردەچوێنێ بۆ جێ بەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، لە ماوەی شەش مانگداو لە بەرواری بلاّو کردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمیدا.

ماددەی پازدەیەم:

لەسەر وەزیرەکانە (هەر کەس بەپێی ئەوەی پەیوەندیی پێوەیەتی) حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکات و لە رۆژی دوایی بەرواری بلاّوکردنەوەیدا لە رۆژنامەی فەرمی ئەوە کاری پێ دەکرێت.

هۆی دەرچوون

1- بابەتی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە سەبارەت بە زۆرێك لە حاڵەتی نەخۆشی سەخت و قورس و کوتوپڕ، دیاردەیەکی پڕ دڵەڕاوکەیە بۆ هاووڵاتیانی کوردستان، بەتایبەتی لەم سالاّنەی دواییداو بە هاوشان لەگەڵ زیاد بوونی نەخۆشیەکان و نزمی باری گوزەرانی هاووڵاتیان وای کرد کە ژمارەیەکی زۆر لە رۆڵەکانی هەرێم و خانەوادەکانیان داوای یارمەتی بکەن و سالاّنێکی دوورو درێژ چاوەڕان بن، ئەمەش بووە

هۆی کاردانەوەو کارەساتی کۆمەلایەتی، لەگەڵ ئەوەشدا کەمی سەرچاوەکانی هەرێم لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی و توانا نەبوونی لە پشتگیری کردنی پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە.

2- ئەم پرۆژەیە دەخوازێ بە یاسایەك پێویستیەکی کۆمەلگەیی پڕ بکاتەوە، کە بۆتە فشارێك و دڵەڕاوکە بۆ ئەو هاوولاتیانەی کە پەروەردگار دووچاری نەخۆشی سەخت و کوتوپڕو دەگمەنی کردوون، کە وایان لێ دەکات داوای چارەسەر کردن بکەن لە دەرەوەی هەرێم، کە تێچووی دووقاتە و سەرچاوەکانی تەمویلیش بەردەست نییە.

3- سوود وەرگرتن لە تاقیکردنەوەکانی جیهانی هەمە جۆر، لە پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە لە رێگای هاوکاری کردن لەگەڵ دەستەو ناوەندە پزیشکییە جیهانییەکانی پسپۆری کە پرۆگرام و رێنماییەکانیان بۆ پاشەڕۆژ لە ژێر تویژینەوەی بەردەوامدان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی فەرموون.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی بەخشندەو میهرەبان.

راپۆرتی لیژنەی تەندروستی.

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمان کوردستان – عێراق

بابەت/ راپۆرتی لیژنە

لیژنەی کاروباری تەندروستی و ژینگە لە رۆژی سێ شەممە رێکەوتی 2011/4/26 کۆبوونەوە بۆ ئامادە کردنی راپۆرتی لیژنە بۆ پرۆژە یاسای (سندووقی کۆمەك بۆ شێرپەنجەداران و نەخۆشیە گرانەکان)، کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشنیار کراوەو لە دانیشتنی ژمارە (12)ی ئاسایی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2010/11/8 لە پەرلەمانی کوردستان خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە، ئەمەی خوارەوە رای ئێمەیە:

أ- پرۆژە یاسای پێشنیار کراوی ناوبراو بە تەواوی دەگونجێت لەگەڵ حوکمەکانی دەستوور بەتایبەتی ماددەی (31) لە دەستوور، واتا لە هەردوو رووی دەستووری و یاسایی گونجاوە.

ب- پرۆژە یاسای پێشنیار کراوی ناوبراو داهاتێکی مالی زیاتر دابین دەکات بۆ چارەسەر کردنی نەخۆش، بە رێگای بەخشین و هاوکاری، هەروەها لە رێگای وەبەرهێنانی مولك و ماڵی سندووقەکە.

ج- پرۆژە یاسای پێشنیار کراوی ناوبراو دەرگا دەکاتەوە لەسەر دەستەکانی کۆمەلگای مەدەنی و بازرگانان و .....هتد بۆ بەشداری کردن لە پارەدار کردنی سندووقەکە لە رێگای بەخشینەوە.

د- پـرۆژە یاسـای پێشـنیار کـراوی نـاوبراو شـەفافانە کارەکـانی بـەڕێوە دەبـات، بۆیـە متمانـەی نەخۆشـەکان بەهێز دەکات لە رێگای دامەزراندنی ئەنجومـەنی ئەمینـداریێتی و دانـانی مـەرجی پێویست بـۆ هەڵبـژاردنی ئەو نەخۆشانەی کە کەڵك لەو پارە وەردەگرن لە رێگای دەزگاو لیژنە هونەریە پسپۆریەکانەوە.

هـ- ئەم پرۆژەیە لەلایەن گشت ئەنـدامانی لیژنەکەمانـەوە پێشـنیار کـراوەو لـەکاتی خۆیـدا دیراسـە کـراوەو هـەموولا واژوویـان کـردووەو پێشکەشـی سـەرۆکایەتی پەرلـەمان کـراوە، دوای ئـەوەی لەلایـەن پەرلـەمانی کوردستان لـە رێکـەوتی 2010/11/8 خوێندنـەوەی یەکـەمی بـۆ کـرا، جارێکی تـر لەلایـەن سـەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان – عێراق وێنەیەك لە دەقی پـرۆژە یاساکە ئاراستەی لیژنـەمان کرایـەوە بـۆ دیراسـە کردن، لیژنەکەمان لە کۆبوونەوەی رۆژی سێ شەممە رێکەوتی (2010/12/28) کە لە کۆنووسـمان ژمـارە (23) لـە رێکـەوتی 2010/12/28 کـە لـە کۆنووسـمان ژمـارە 23 ی 2010/12/30 ئامـاژەی پێکـراوە دیراسەی وردی بۆ پرۆژەکە کردووە و هەموو ماددەکانی پرۆژەکەی پەسەند کردووە، بەڵام بڕیارمان وابوو کـە لەگـەڵ لیژنـەی دارایـی و کاروبـاری ئـابووری و لیژنـەی کاروبـاری یاسـایی ڕاپـۆرتی هاوبـەش بنووسـین، ئێستاشی لەگەڵ دابێ لە هەفتەی ڕابردوو داوامان لە لیژنەی یاسایی کرد و داواشمان لە لیژنەی دارایی کـرد بە تایبەتی لیژنەی یاسایی سێ جار داوامـان لێ کـردن بـۆ ئـەوەی کۆبوونـەوەی هاوبـەش بکـەین و ڕاپـۆرتی هاوبـەشمان هـەبێ، بـەڵام نـەکرا و سـەربەخۆیانە بـوو، ئـەوە بـۆ مـەعلوماتی جـەنابتان، لـە کۆبوونـەوەی ئەمڕۆش دا لیژنەکەمان جارێکی تر دیراسەی وردی پرۆژە یاسایەکەی کردووە و بە تێکڕای دەنـگ هـەموو ئەنـدامان پرۆژەکـەیان پەسـەند کـردووە و بـەهۆکارە پێویستەکانیشـی وەکـو خـۆی پەسـەند کـراوە، بۆیـە ئاڕاسـتەی سـەرۆکایەتی پەرلـەمانی کوردسـتانی عیراقـی دەکـەین، بـۆ ئـەوەی بفـەرموون بـە بیـنین و خستنەڕووی پرۆژە ئەسڵیەکە و ڕای لیژنەی کاروباری تەندروستی و ژینگـە لەسـەری، بـۆ پەرلـەمان و بـۆ گفتوگۆ کردن وڕای ئەندامان لەسەری، بۆیە ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستانی عیراقـی دەکـەین ئـەم پـرۆژە یاسـایە بـۆ ئـەوەی بفـەرموون بـە بیـنین و خسـتنەڕووی پـرۆژە ئەسـڵیەکە و ڕای لیژنـەکـەمان لیژنەی کاروباری تەندروستی و ژینگە لەسەری بۆ پەرلەمان و بۆ گفتوگۆ کردن و ڕای ئەندامان لەسەری.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا لیژنەی یاسایی بیخوێننەوە ماددە بە ماددە، لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز د.ئاراس حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئەو یاسایە تکا لە بەڕێزتان دەکەین کەوا ڕێمان پێ بدەن وەکو لیژنەی دارایی ڕوونکردنەوە بدەین، چونکە لە ڕاپۆرتی لیژنەی تەندروستی و ژینگە هات بوو کە داوامان لێ کراوە لەگەڵیان ڕاپۆرتی هاوبەش بنووسین، ئەو پرۆژە یاسایە لە کاتی خۆی دا بە نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان (ك.851 لە 2010/11/10) ئاڕاستەی لیژنەکەمان کراوە، لیژنەکەمان بە کۆ نووسی ژمارە 42 لە 2010/11/30 یەعنی لە پاش 20 ڕۆژ لە گەیشتنی ئەو نووسراوەی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان

کۆنووسی ئامادە کردووە، وە لەو کۆنووسە داوامان کردووە کە لەبەرئەوەی ئیلتزامێکی ماددی و دارایی و هونەری دروست دەکات ئەو پرۆژەیە داوامان کردووە کە ڕای حکومەت بزانین چیە لەو بارەیەوە، دواتر داوامان لێ کرایەوە لە کۆبوونەوەیەك دا کە ئەو پرۆژانەی کەوا ئامادە نەکراوە، ئامادە بکرێت، ئێمە کۆنووسی دووەممان پێی کرد، کۆنووسی ژمارە 154 لە 2011/11/22 و جەنابیشتان دەقی کۆنووسەکەتان ناردووە بۆ حکومەت بۆ ئەوەی وەڵاممان بدەنەوە، بەڵام وەڵام هەر نەبوو لە حکومەتەوە بەشێوەیەکی فەرمی، دواتر بەڕێزتان نووسراوێکتان ئاراستە کردین بە ژمارە 586 لە 2012/3/25 سەبارەت بەو پرۆژە یاسایانەی کە دواکەوتوون دەست بکەین بە ئامادە کردنیان، ئێمە وەڵامی بەڕێزتانمان داوەتەوە لەلایەن لیژنەکەمانەوە بە کۆ نووسی ژمارە 202 لە 2012/4/1 واتە لە 2012/4/1 ئێمە پرۆژە یاسایەکمان هەیە کە لەلایەن ئێمەوە کۆنووسی لەسەر ئامادە کراوە، لیژنەی تەندروستی و ژینگە داوای لە ئێمە کردووە هەفتەیەك لەمەوپێش بە تەلەفۆن، بەڵام ئێمە لە 2012/4/1 ئامادەمان کردووە، تکا لە بەڕێزتان دەکەم بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەگەر ڕێم پێ بدەی دیباجەی کۆنووسەکەش بخوێنینەوە وەکو تەوسیقێك بەرامبەر ئەو پرۆژە یاسایە ئەگەر ڕێمان پێ بدەن.

پەرلەمانی کوردستانی ـ عیراق

لیژنەی دارایی و ئابووری

کۆنووسی ژمارە 202 ڕێکەوتی 2012/4/4 ئاماژە بە نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان، ژمارە ك. 586 لە 2012/3/25 سەبارەت بەو پرۆژە یاسایانەی کە دوای خوێندنەوەی یەکەمیان ئاڕاستەی لیژنەکەمان کراوە و ماوەیەکی زۆری بەسەر داچووە و تا ئێستا ڕای کۆتایی لەسەر نەدراوە لەلایەن لیژنەکەمانەوە، بۆ ئەم مەبەستە لیژنەکەمان 202 ەمین کۆبوونەوەی ئاسایی خۆی ئەنجام دا لە 2012/4/4 بۆ لیکۆڵینەوە دەربارەی زنجیرە 3 ی نووسراوی سەرەوە کە ئاراستەمان کراوە لەلایەن بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمانەوە، لەسەر پرۆژە یاسای (صندوق اعانة مرضى السرطان وذوى الامراض المستعصية) کە لەلایەن ژمارەی یاسایی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، بە نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان ژمارە ك. 851 لە 2010/11/10 ئاڕاستەی لیژنەکەمان کراوە، لە دانیشتنی ژمارە 2010/8/12 خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە، دوای لێکۆڵینەوە لەم بابەتە بە زۆرینەی دەنگی ئامادەبووانی لیژنەکەمان گەیشتینە ئەم زانیاری و بڕیارانەی خوارەوە:

1/ ئاماژە بە نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان ژمارە ك.851 لە 2010/11/10 سەبارەت بە پرۆژە یاسای سندوقی کۆمەك، بەوانەی کە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە و نەخۆشیە گرانەکان هاتوون، لیژنەکەمان کۆنووسی ژمارە 154 ی ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان کردووە لە 2011/11/22 نووسراومان ژمارە 247 لە 2011/11/23 ئەو زانیاریانەی تێدا ڕوون کردووەتەوە، أ ـ لە کاتی خۆی دا لیژنەکەمان کاری لەسەر کردووە بە کۆنووسی ژمارە 42 لە 2010/11/30 ڕاپۆرتی لەسەر ئامادە کردووە، وەکو بیرۆکە پشتگیریمان لە پرۆژە یاساکە کردووە، ب ـ پێشنیارمان کردووە لەڕێگەی لیژنەی

تەندروستی پەرلەمانەوە بە هاوبەشی لەگەڵ لیژنەکەمان و میوانداری نوێنەرانی وەزارەتی دارایی و تەندروستی و چەند پزیشکێکی ڕاوێژکار بکات لەو بارەیەوە بە مەبەستی گفتوگۆ کردن و زانینی توانای هەر دوو وەزارەتەکە بەرامبەر بە جێ بەجێ کردنی ئەو پرۆژە یاسایە.

2/ لەژێر ڕۆشنایی کۆبوونەوەی لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمان لەگەڵ بەڕێزان سەرۆك و سکرتێری پەرلەمان لە 2011/11/21 و ئاماژە بە نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان ژمارە ك.1459 لە 2011/11/21 سەبارەت بە ڕای لیژنەکانی پەرلەمان، بە پرۆژە یاساکان، لیژنەکەمان بۆ جاری دووەم 154 ەمین کۆبوونەوەی ئاسایی خۆی ئەنجام دا لە بەرواری 2011/11/22 بە نووسراومان ژمارە 247 لە 2011/11/7 دەربارەی ئەو بابەتە لیژنەکەمان لەو کۆنووسە دا ئەو دوو بڕیارەی داوە، ا ـ لیژنە پشتگیری لە پرۆژە یاسایەکە دەکات و پێشنیاری کردووە بە هۆی تایبەتمەندیەتی ئەم بابەتەوە بە لیژنەی تەندروستیەوە کە ڕاپۆرتێکی هاوبەشی سێ لایەنە ئامادە بکرێت لەلایەن لیژنەکانی تەندروستی و یاسایی و دارایی دەربارەی ئەو پرۆژە یاسایە، ب ـ لە هەمان کاتدا لیژنە پێشنیاری کردووە بۆ بەڕێز سەرۆکایەتی پەرلەمان تاکو حکومەتی هەرێم لەو پرۆژە یاسایە ئاگادار بکاتەوە بۆ زانینی توانای دارایی و کارگێڕی دەربارەی جێ بەجێ کردنی ئەم پرۆژە یاسایە لەڕووی واقعیەوە وەڵام دانەوەمان.

3/ بۆ ئەم مەبەستە بۆ جاری دووەم لیژنەکەمان نووسراوێکی ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان کردووە بە ژمارە 251 لە 11/23 /2011 بۆ ناردنی پرۆژە یاسایەکە بۆ حکومەتی هەرێم و هەردوو وەزارەتی تەندروستی و دارایی بۆ وەرگرتنی ڕایان.

4/ بەم شێوەیە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەقی ڕای لیژنەی دارایی بە نووسراوی ژمارە 247 لە 2011/11/23 سەبارەت بە پرۆژە یاسای ناوبراو ئاراستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران کردووە بە نووسراوی سەرۆکایەتی پەرلەمان ژمارە 4 ـ3ـ 2143 لە 2011/12/12 بە مەبەستی دەربڕینی ڕا.

5/ لە هەمان کاتدا سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران فەرمانگەی کاروباری کارگێڕی و دارایی بە نووسراویان ژمارە 14276 لە 2011/12/22 وەزارەتی تەندروستی لێ ئاگادار کردووەتەوە بە مەبەستی وەرگرتنی ڕایان و سەرۆکایەتی پەرلەمان لیژنەی دارایی لێ ئاگادار کردووەتەوە بە نووسراوی ژمارە ك.104 لە 2012./1/4.

6/ بۆیە لیژنەکەمان تا ئەم بەرواره چاوەڕوانی وەرگرتنی ڕای حکومەت و هەردوو وەزارەتی تەندروستی و داراییە لەم بارەیەوە.

7/ لەگەڵ ئەوەشدا تاوەکو ئێستا ڕای حکومەت و وەزارەتە پەیوەندارەکان نەگەڕاوەتەوە بۆ لیژنەکەمان، لەهەمان کاتدا کۆبوونەوەی هاوبەش لەنێوان لیژنەکانی تەندروستی و یاسایی و دارایی ئەنجام نەدراوە، بۆ ئامادە کردنی ڕاپۆرتی هاوبەش لیژنەی دارایی بە باشی زانی بە مەبەستی دوانەکەوتنی ئەم پرۆژەیە ڕای خۆی دەربڕێت دەربارەی ماددە یاسایەکانی ئەم پرۆژە یاسایە کە پەیوەندی بە لیژنەی داراییەوە هەیە، بەم شێوەیەی خوارەوە:

یەکەم/ دەربارەی (المادة الاولى) پەسەندە و ناوی پرۆژەکە بەو شێوەیە بێت کە لە پرۆژە یاسایەکەدا هاتووە.

دووەم/ دەربارەی (المادة الثانية) پەسەندە.

سێیەم/ دەربارەی(المادة الثالثة) خاڵەکانی (أولا ـ خامسا) پەسەندە لەگەڵ زیاد کردنی وشەی (تكون لادارة الصندوق).

چوارەم/ دەربارەی (المادة الرابعة) بەم شێوەیەی خوارەوەیە: دەربارەی (أولا) پەسەندە، دەربارەی (ثانيا) پەسەندە، دەربارەی (ثالثا) ڕێژەی 50٪ بکرێت بە ڕێژەی 60٪ ، دەربارەی (رابعا) ڕێژەی 50٪ بکرێت بە ڕێژەی 70٪، دەربارەی (خامسا) ڕێژەی 50٪ بکرێت بە ڕێژەی 80٪، دەربارەی (سادسا) ڕێژەی 25٪ پەسەندە، دەربارەی (سابعا) ڕێژەی 50٪ پەسەندە، دەربارەی (ثامنا) پەسەندە، دەربارەی (تاسعا) پەسەندە، دەربارەی خاڵەکانی کۆنووسەکەمان 5 و 6و 7و 8و 9و 10 و 11 و 12 دەربارەی ماددەکانی 5 و 6و 7 و 8 و 9 و 10 و 11 و 12 و 13 پەسەندە، 14/ دەربارەی (المادة الرابعة عشر) دەستەواژەی (ستة اشهر) بکرێت بە (ثلاثة اشهر)، دەربارەی 15/ (المادة الخامسةعشر) پەسەندە، 16/ دەربارەی (الاسباب الموجبة) پەسەندە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی یاسایی ماددە بە ماددە بیخوێننەوە بۆ ئەوەی موناقەشەی لەسەر بکەین، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست احمد (سکرتێری پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عینوان لەناوی سەندوق دێتە وەرگرتن، لەبەرئەوە نیقاش لەسەر ماددەی یەکەم بێت، چونکە عینوانی سەندوق لە ناوی سەندوقەکە دێتە وەرگرتن، پێویست ناکات ئێمە موناقەشەی عینوانی قانون بکەین پاشی بێین موناقەشەی ماددەی یەکەم بکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەردووکی دەکەین بە یەکەوە، واتە ماددەی یەکەمیش بخوێننەوە بۆ ئەوەی هەردووکی بەیەکەوە موتەرابتە، فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەمی ئەسڵی پرۆژەکە:

یأسس صندوق یسمى (بصندوق...)(ئەوە بە پێی ناوەکە کە لەسەر چ ڕێککەوتین ئەو لێرە دەنووسرێ) تكون له الشخصية المعنوية، ويتمتع بالاستقلال المالي والاداري ويرتبط بوزارة الصحة ويشار اليه في ما بعد بكلمة (الصندوق).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هاوڕاز خان فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم:

سندووقێك دادەمەزرێت بەناوی (سندووقی.....)و کەسایەتییەکی مەعنەوی دەبێت و لە ڕووی دارایی و بەڕێوەبردنەوە سەربەخۆیەو بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێت، پاشان بە وشەی (سندووق) ئاماژەی پێ دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ناوەکان دەخوێنمەوە، ئەگەر یەکێکی تر ویستی قسە بکات دەتوانێ، چونکە ماددەیەکی ترمان ڕەبت کرد بەوەوە، ئاشتی خان، کوێستان خان، کاك کاردۆ، کاك عبدالله، پەیمان خان، د.بشیر، ڤیان خان، بێریڤان خان، ئەڤین خان، تارا خان، هاژە خان، کاك ئارام، کاك خلیل، د.احمد، کاك حمە سعید، گوڵیزار خان، ژیان خان، کاك سالار، سەمیرە خان، شلێر خان، م.کاوە، سیوەیل خان، کاك سەرهەنگ، کاك عبدالله مەلا نوری، شیلان خان، کاك عبدالسلام، کاك قادر، شەونم خان، کاك گۆران، نیشتمان خان، کاك عبدالرحمن، کاك ڕێباز، کاك عمر، بەفرین خان، لیژنەی یاسایی ئێوە هیچ پێشنیارتان هەیە پێش ئەوەی پەرلەمانتاران قسە بکەن؟، فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیار دەکەین ماددەکە دابڕێژرێتەوە بەو شێوەیە:

يأسس صندوق (چۆن لەسەری ڕێك کەوتین) وله شخصية معنوية ويتمتع بالاستقلال المالي والاداري ويرتبط بوزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی؟

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕای لیژنەی تەندروستی، ماددەی یەکەم سندوقێك دادەمەزرێ بەناوی سندوقی کۆمەك بۆ شێرپەنجەداران ونەخۆشیە گرانەکان و کەسایەتیەکی مەعنەوی دەبێت و لەڕووی دارایی و بەڕێوەبردنەوە سەربەخۆیە و بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێ و پاشان بە وشەی سندوق ئاماژەی پێ دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر هەمان ڕەئی جارانت هەیە؟.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید (وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاشتی خان فەرموو.

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ناونیشانی پرۆژەکە پێشنیازی ئەوە دەکەم کە وەکو ئەوەی کە هاتووە لە پرۆژە یاسایەکە (قانون صندوق اعانة مرضى السرطان وذوى الامراض المستعصية) پشتگیریش بۆ ئەم ناونیشانە لە ناوەرۆکی پرۆژەکە کە لە ئامانجەکە داهاتووە، باس لەوە دەکات، بۆ ئەوەی بۆ هاوکاری کردنی نەخۆشەکانی سەرەتان بێ لەبەرئەوەی ئەمانە کۆمەڵێك نەخۆشین کە عیلاجیان نیە و لە موئەسەساتە سحیەکانی هەرێمی کوردستان دەست ناکەوێت و یەکێکی تر لە پاڵپشتەکان ئەوەیە کە جۆری عیلاجەکان عیلاجێکی گرانە، ئەگەر ئەم دوو ئامانجە بخەینە پاڵپشت بۆ سەندوقەکە کەواتە نەخۆشیەکانی تریش لە موئەسەساتە سحیەکانی تری هەرێمی کوردستان دا عیلاجی دەست ناکەوێ، عیلاجەکانیش گرانە، بۆیە ئەمە دەبێتە پاڵپشتێك بۆ ئەوەی کە ئێمە داوا بکەین کە نەخۆشیە گران و موستەعسیەکانی تریش بگرێتەوە، ئەگەر تەبریر بۆ ڕەد کردنەوەی لە دوای ڕوون کردنەوەکەی بەڕێز وەزیری تەندروستی کە دەڵێ لەوانەیە نەخۆشیەکانی تر هۆکارێك بێ کە ببێتە لۆدێکی گەورە و گرانیەك بۆ سەرشانی سندوقەکە، ئێمە دەتوانین بە حاڵەتی تەحدید کردنی جۆرە نەخۆشیە موستەعسیەکان، کۆمەڵێك ئەولەویەت دابنێین بۆ هەندێ نەخۆشی و ناوەکانیان بهێنین، بە حاڵەتێکی تریش دەتوانین چارەسەری ئەم خەمە بکەین، ئەوەیە ئێمە دەرگای هاوکاری کردن بە سندوقەکە، ئەو پانتایە فراوان بکەین، نەك نەخۆشیەکان لێرە تەحدید بکەین کە چووینە سەر بڕگەی هاوکاری دۆزینەوە بۆ سندوقەکە، لەویا فراوانتری بکەین و ئەو کاتە لۆدێکی گەورە نابێ بۆ سندوقەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش بە هەمان شێوەی هاوڕێم ئاشتی خان پشتگیری لەوە دەکەم لە ئەسڵی پرۆژەکە، لەڕای یەکەمی لیژنەی یاسایی کە سندوقی نەخۆشی شێرپەنجە و نەخۆشی قورس بێت ناونیشانەکەی، بۆ ماددەی یەکەمیش بەڕای من کە نووسراوە سندوقی نەخۆشی شێرپەنجەداران و نەخۆشیەکان و چەند نەخۆشیەك دەست نیشان بکرێت، چونکە زۆر نەخۆشی هەیە و قورسیش هەیە وەکو ئەوەی کە لیژنەی یاسایی تالاسیما و شەلەڵی دەماغ و نەخۆشی دڵیان دەست نیشان کردووە، من پشتگیری ئەو سێ نەخۆشیە و هەروەها نەخۆشی نەزۆکیش دەکەم، جەنابی وەزیر دەزانێ کە ئێستا نەزۆکی زۆر بڵاوە لە هەرێمی کوردستان،

عیلاج کردنی و دروست کردنی منالّی بلورە پارەیەکی زۆری دەوێ کە زۆر خێزان ناتوانن ئەمە دەستەبەر بکەن و وای لێ هاتووە کە زۆر خێزان هەڵدەوەشێتەوە، بۆیە پشتگیری ئەوە دەکەم کە ئەو سێ نەخۆشیە و نەزۆکییشی تێدا بێ و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ناوەکە من پشتیوانی لە ڕای یەکەم دەکەم لەبەرئەوەی پێموایە ئامانج لە دانانی ئەو سندوقە بۆ نەخۆشیەکە کە باریکی قورسە بەسەر هاوولاتیان، پێشموایە ئەگەر زانیاریەکەم دروست بێت وەزارەتی تەندروستی 4 نەخۆشی هەیە کە حکومەت ئێستا پارەی بۆ داناوە، یەعنی ئەم کۆمەکە دەتوانێ هاوکار بێ بۆ هەم بۆ شێرپەنجە و هەم بۆ ئەو نەخۆشیانەش کە شەلەلی دەماغ و تالاسیما و نەخۆشی دڵ و شێرپەنجەیە، پێموایە ئەگەر ئێمە ئەو تەحدیدە بکەین کۆمەکەکە فراوانتر دەبێ و یارمەتیەکەش فراوانتر دەبێ و کۆمەکەکە بۆ هاوولاتی فراوانتر دەبێ، یارمەتیەکەش سندوقەکە زیاتر دەبێ، لەبەرئەوە یاساکەمان دەبێتە یاسایەك کە پانتاییەکی فراوانتر بۆ یارمەتی هاوولاتیان دەگرێتەوە و کۆمەکێکی زیاتریش بۆ سیستەمەکە دابین دەکات، بۆیە ئێمە پێمان ناکرێ و قورسە ناوە ناوە یاسایەك بۆ نەخۆشیەکی کوشندە دابندرێ یان نەخۆشیەکی قورس دابنێی، ئەو نەخۆشیانەی کە بارن بەسەر هاوولاتیانەوە و ئیمکانی نیە بۆ ئەو خەڵکە بە تایبەتی کەم دەرامەتن، پێویستە ئەو سندوقە ئەو ئامانجە بپێکێ و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە ڕەئی یەکەم دەکەم، بەڵام تەبریرێکی جیاوازم هەیە، کە ئەم پرۆژەیە یاسایە دەخوێنینەوە فەلسەفەی تەشریعی ئەم قانونە لە چیەوە هاتووە؟ لەوە هاتووە جۆرە نەخۆشیەك هەیە لە هەرێمی کوردستان ئەم نەخۆشیانە کوشندەن، بەڵام چارەسەریان لەناوخۆی کوردستان نیە لە دەرەوەی کوردستان هەیە، بە حوکمی پێشکەوتنی بواری تەندروستی بێ یاخود هەر مەجالێکی دیکە نەخۆشەکە چارەسەری لە کوردستان نیە، لە تەنیشت ئێمە خەڵك هەیە کە ئیمکانیەتی ئەوەی نیە بچێتە دەرەوە ئەم عیلاجە وەربگرێ، چەند تەریقەیەك هەیە لە ڕابردوو دا بینیومانە بۆ ئەم جۆرە گیراوەتە بەر، یەکێك لەوانە کەسایەتیەکی حکومی خەڵکی ناردووەتە دەرەوە، یان ئەوەیە کە خەڵکەکە ئەم کەسە لە تەلەفزیۆن نیشان دراوە و خەڵك خێری پێ کردووە و پارەی بۆ کۆکراوەتەوە و نێردراوەتە دەرەوەی کوردستان بۆ چارەسەری، یان ئەوەتا کەسەکە بۆ خۆی مالّ و مولکی هەبووبێ یاخود ئەوەی هەی بووبێ فرۆشتوویەتی

تا عیلاج وەربگرێ لە دەرەوەی کوردستان، لەبەرئەوە ئێمە دێین کە مەشروعێکی لەم بابەتە هەیە و حەلی ئەم مەسەلەیە دەکات و دەبێ ئەم حاڵەتانە هەمووی بخوێنێتەوە، بەڕەئی من مەشروعەکە بکرێ بە دوو بەش، سندوقەکە مەبەستم، ئەولەویەت بدرێ بە سەرەتان، بەشی یەکەم 50٪ ی سندوقەکە بۆ سەرەتان بێ، 50٪ دیکەش بۆ کۆمەڵێك نەخۆشی دابندرێ، ئەم نەخۆشیانە معیاری بۆ دابندرێ لەلایەن وەزارەتی موختەسەوە کە وەزارەتی سحەیە لەگەڵ وەزارەتی دارایی کە وەزارەتی دارایی ئیلتزاماتە مالیەکە دەچێتە سەری، ئەم دوو معیارانە کە دانران بەشێوەیەکی مەعقول کە خارجی سەرەتانیش موستەفید بێ لێی و ئامانجی خۆشی پێ بپێکێ، ئەگەر وا نەکەین بەس سەرەتان بگرێتەوە، من تەسەور دەکەم کۆمەڵێك نەخۆشی زۆر هەیە لە کوردستان دا کە چاوی لەوەیە یاسایەك دەربچێ لەم ڕێگە نا قانونیانەی کە گیراوەتە بەر لە ڕابردوو دا ڕزگاری ببێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەیمان خان فەرموو.

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا خۆی قسە کردن لەسەر نەخۆشی ڕەنگە ناخۆشترین حاڵەت بێ، کە تۆ جیای بکەیتەوە، یارمەتی جۆرێك نەخۆشی بدەی و یارمەتی جۆرێکی دیکە نەدەی، کە لە ئەسڵدا ئەوەیە کە هاوواڵاتی هەر جێگەیەك و هەر واڵاتێك و هەر هەرێمێك یەکێك لە مافەکانی لەسەر ئەو بودجەیەی کە هەیە، کە بەشی ئەویشی تیایە، ئەوەیە کە ژیانی لەڕووی تەندروستیەوە پارێزراو بێ و مەزموون بێ و پێویستی بەوە نەبێ کە خێر و سەدەقە کۆ بکاتەوە، بۆ ئەوەی لەو نەخۆشیە چارەسەر بێ، بەڵام کاتێ کە دێینە سەر دەست نیشان کردنی یاسا ئەوەی کە یاسایەك تایبەت بێ بۆ ئەوەی تۆ حاڵەتێکی بە تەواوەتی پێ کۆنترۆڵ بکەی، لەڕاستی دا من لەبەر ختورەتی نەخۆشی سەرەتان، لەبەرنەبوونی وەعی تەندروستی بێت یاخود لەبەر مەترسی ئیداری نەخۆشەکە خۆی بێ جۆرێك لە سڵمینەوە و ترس لەبەرامبەر ئەم نەخۆشیە هەیە و بەداخەوە ڕۆژ لەدوای ڕۆژیش نەخۆشی شێرپەنجە لە هەرێمی کوردستاندا زیاتر دەکات، هەر یەکێك لە ئێمە سەردانی نەخۆشخانەکانی تایبەت بە سەرەتانی کردبێ دەزانێ کە ئەوانە لە چ وەزعێکی نەفسی و سحی و ئیقتسادی زۆر زۆر خراپ دان، بۆیە نەخۆشیەکی کوشندەشە، یەعنی نە بە تەنیا خۆی، هەموو ئەندامانی خێزانی ئەو نەخۆشە دەکەوێتە مەترسیەوە لەگەڵیا کە بە بڕوامان ڕاستە هەموو نەخۆشیەك ئەرکی حکومەتە کە چارەسەری بۆ بدۆزێتەوە، بەڵام لەبەرئەوەی کە سەرەتان مەترسیەکی یەکجار گەورە و کوشندەی هەیە، زیاترە لە نەخۆشیەکانی دیکە، دووەم/ لەبەرئەوەی کە نەخۆشی سەرەتان نەبێتە

قوربانی لەبەینی پەرت بوونیاو لە بەینی نەخۆشیەکانی دیکە کە ئێمە لە هەرێمی کوردستان دا لەگەڵ ڕێزم بۆ هەموو لایەك، بەڵام دەزانین زۆرجار سوئی ئیستفادە لە بەرکارهێنانی قانونێك دەکرێ، یەعنی ڕەنگە لەم حاڵەتە دا کە نەخۆشیەکانی تری بخرێتە پاڵ ئەوەندەی نەخۆشیەکانی دیکە لەبەر نزیکیان و لەبەر ناسیاویان و لەبەر هەر ئیعتبارێك بێ، ڕەنگە سوودمەند بن لەمە، ئەوەندە نەخۆشێکی سەرەتان سوودمەند نەبێ، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم کە تەئکید لەوە دەکەمەوە ئەرکی حکومەتە بە پرۆژە یاسای تربێ یاخود بەهەر شێوازێکی تر بێ زەمانەتی تەندروستی هەموو تاکێك بکات، بەڵام وەکو یاسا من پشتگیری ڕای دووەمی لیژنەی یاسایی دەکەم کە سندوقەکە بۆ ئەوەی تایبەت بێ بە سەندوقی شێرپەنجە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بشیر فەرموو.

بەڕێز د.بشیر خلیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی لەبەرئەوەی ئێمە لە هەرێمی کوردستان یاسای بیمەی تەندروستیمان نیە پێویست دەکات کە ئەم سەندوقە دابمەزرێ، ئامانجی دامەزراندنی زۆر گەورەیە، بەڕاستی یارمەتی دانێکە بۆ ئەو موعاناتەی کە ئەم نەخۆشیە موستەعسیانە بە تایبەتی شێرپەنجە کە بەدەستیەوە دەنالێنن، بۆیە من پێم باشە هەر لە ئامانجی سەندوقەکە و ناوی سەندوقەکە زیاتر گرنگی بدرێ بە بە شێرپەنجە، بەڵام ئەوانەی دیکەش لەبیر نەکرێت، ئەگەر ڕێژەیەك و نیوەی بۆ شێرپەنجە بێ و ئەوەی تری بۆ ئەوانی دیکە بێ، دەکرێ ئەوانی دیکەش ئیستفادەی لێ بکەن و سوودی لێ وەربگرێ، لەبەرئەوەی بەڕاستی ئێمە هەتا بۆ خۆمان موعاناتی ئەوەمان نەبێ، هەتا خوانەخواستە خۆمان یان منالێکمان تووشی ئەو نەخۆشیە نەبین نازانین ئەمە دەردێکی چەندە کوشندەیە، ئێستا وامان لێ هاتووە لە کوردستان، مرۆڤ کار دەکات و لە بیدایەتی ژیانی وەزیفیەوە پارە کۆدەکاتەوە تا ژیانی تەواو دەبێ ئەمە بایی یەك نەخۆشی و چارەسەری یەك نەخۆشی ناکات، منداڵەکە تووشی یەك نەخۆشی بێ خوانەخواستە بە بێ ئەوەی کە تۆ لە تەمەنت دا هەمووت کۆکردووەتەوە جگە لەوەی کە دەبێ مالێ و حاڵ و خانووەکەی خۆشی بفرۆشێت و تووشی قەرزوقاریش بێ بۆ ئەوەی ئەم نەخۆشیە چارەسەر بکەین، بۆیە لەگەڵ دانانی ئەم سەندوقە گرنگە کەوا بیمەی تەندروستیش بێتەگۆڕێ، ئەمە خاڵێك، خاڵێکی دیکە ئەوەیە کە بەڕاستی ئەم یاسایە لەگەڵ ئەوەی وتمان ئامانجەکەی زۆر گەورەیە، بەڵام زۆربەی ماددەکانی یاسایەکە زیادن دەکرێ ئەوانە هەمووی ڕێنماییەن، بۆیە یاسایەکی 15 ماددەیی بەڕەئی من بە 4 ماددە و 3 ماددە بێجگە لە ماددە پرۆتۆکۆلێەکان ئەم یاسایە زۆربەی ماددەکان کە زیادە ئەگەر دیسان چاوپێخشاندن بکەیتەوە بۆ ئەوەی کەم بکرێتەوە، لە لایەکی دیکەوە، کێشەی زمانەوانی بەڕاستی لەم پەرلەمانە تەواو نابێ، یەعنی ئێمە ئەوە سێ سالێ و قسورە نە کوردیەکەمان تەواوە، نە زمانی عەرەبیەکەمان تەواوە، جاری وا ئەلێین لەبەر ئەوەی زمانی کوردی زۆر بە چاکیش تەرجەمە نەکراوە با عەرەبیەکە ببێتە ئەساس، ئێستا ئەوەی تەماشای ئەو مەشروعی قانونە

بکات، عەرەبیەکەشی هەر زۆر زۆر شرە، بەڕاستی هەر زۆر زۆریش وێرانە، یەعنی بۆ نموونە، جیاوازیەك نەکراوە لە مابەینی (امراض مستعصیة و امراض مزمنة)ئایا نەخۆشەکانی درێژ خایەن موستەعسیە؟، نەخێر موستەعسی نیە، بۆیە دەبێ لەو تەرجومەدا یەکلایی بکرێتەوە، مەبەستمان لەوە ئایا ئەمرازی موزمینەیە، وەکو شەکرەو ئەوانە یان بەس نەخۆشی موستەعسی کە عیلاجەکانی تەواو، ماددەی یەك من پێم باشە وەکو زۆربەی یاساکانی تر ببێتە (یقصد بالتعابیر والمصطلحات الاتیة المعانی المبینة ازاءها لاغرض هذا القانون) وەکو سندوق، ئەمراز موستەعسیە، رەئیس و وەزیر و ئەوانەی تێدا تەعریف بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو ڕایە دەکەم کە وەکو ئەسڵی پڕۆژەکە بمێنێتەوە، کە تایبەت بێ بە تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەکان، دیارە ئەمەش لەبەر کۆمەڵێك هۆکار، یەکێك لەوانە ڕاستە ئەوانەی ڕووبەڕووی نەخۆشی شێرپەنجە بوونەتەوە ئەرکێکی قورس کەوتۆتە سەر خانەوادەکانیان، بەتایبەتی ئەگەر لە ڕەوش و گوزەرانێکی کەم دەرامەت بن یاخود نەتوانن لە ئاستی پێویستدا پێداویستیە پزیشکیەکان بۆ ئەو نەخۆشە بەدەست بێنن، من خۆم چووم سەردانی یەکێك لەو نەخۆشخانانەم کردووە، نەخۆشخانەی هیوا لە سلێمانی، یەعنی زۆربەی ئەو هاوولاتیانەی کە لەوێ ئەوەستن بۆ وەرگرتنی ئەو دەرمانە پزیشکییە بەتایبەتی شێرپەنجە، لەوانەیە تا سەرە ئەگاتە سەر ئەوەی کە لە کۆتاییەکانەوە وەستاوە، نەتوانێ سوودمەند ببێ، دواتر ڕووبەڕووی ئەوە بێ کە بچێ لە بازاڕەکاندا بە پارەیەکی گرانتر ئەو دەرمانە بکرێتەوە، دیارە من کۆمەڵێك هۆکار ئەبینمەوە کە پێویستە نەخۆشیە قورسەکانی تری وەکو شەلەل دەماغ، تالا سیما، نەخۆشی دڵ، هەمان ئەولەویەتیش بدرێ بەم نەخۆشیانە، چونکە نەخۆشی شێرپەنجە ئەگەر لە کۆمەڵێك قۆناغدا کۆتایی بەژیانی بێنێ، بەڵام یەکێکی وەکو شەلەل دەماغ بە درێژایی ژیانی ئەو کەسە تا ئەتوانم بڵێم لە ئاستێکی تەندروستی زۆر ناهەمواردا ژیان دەگوزەرێنێ، ئەی حکومەت چۆن دەتوانێ لایەنی تەندروستی ئەم هاوولاتیە فەراهەم بکات، لە کاتێکدا ئێمە ڕۆژانە کۆمەڵێك خەڵك لە دەزگاکانی ڕاگەیاندن دەبینین فلاّن کەس لەسەر ئەرکی فلاّن کەس ئەنێردرێتە دەرەوەی ولاّت، ئەی ئەوانەی کەناتوانن دەستیان بگاتە هیچ کەسێك چۆن بتواندرێت لە لایەن وەزارەتی تەندروستیەوە ژیانی تەندروستی و ساغ و سەلامەتیان بپارێزرێت، ئێمە لەکاتێکدا تا ئێستا نەمانتوانیوە یاسای بیمەی تەندروستی، یاخود یاسایەکمان هەبێ تایبەت بە پاراستنی مافی نەخۆش، ئەمانەمان نیە، ئەی حکومەت یاخود وەزارەتی تەندروستی لە چ شوێنێکی وەزارەتەکەی خۆیدا جێگە بۆ ئەم نەخۆشیە درێژخایەنانەی تر دەکاتەوە، کە پێشتریش هاوڕێکانم ئاماژەیان پێیدا، ئێمە لەکاتێکدا دەتوانین ڕێگری لەوەش بکەین لە

بودجەدا کە لە سوودە کۆمەلایەتیەکاندا لە کۆمەلێك دامەزراوە، لە کۆمەلێك وەزارەت کەم بکرێتەوە بخرێتە سەر ئەم سندوقە، ئەمە یەکێکە لە سندوقە باشەکان، من ئەوە پێشنیار دەکەم لە سوودە کۆمەلایەتیەکانی وەکو ئەنجومەنی وەزیران و زۆربەی وەزارەتەکانی تر، کە ناتوانن وەکو پێویست بیخەنە بواری خزمەت کردنەوە، بڕێدرێت، بەڕێژەیەك بڕێدرێت بخرێتە سەر ئەم سندوقە بۆ وەزارەتی تەندروستی بۆ ئەوەی بتواندرێت سالانە لەگەڵ نەخۆشی شێرپەنجە هەمان ئەم نەخۆشیانەی تریش بتواندرێت سوودمەند بن،ئەگەر بەهەرچ ڕێژەیەکیش بێ لەناو وەزارەتی تەندروستیدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە موراعاتی وەقت بکەن، هەر لەسەر ماددەی یەك موناقەشە بکەن، فەرموو بێریڤان خان.

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری تەواوی ئەو پڕۆژە یاسایە دەکەم بۆ هاوکاری کردنی نەخۆشی شێرپەنجە، لەو سندوقەدا، بۆیە داوا دەکەم ئەو سندوقە تایبەت بێ بە شێرپەنجە، لەبەر چەند هۆیەك، یەعنی کە دەڵێن نەخۆشی قورس، من لەگەڵ ئەوەم هەر نەخۆشێك خزمەتگوزاری تەندروستی پێشکەش بکرێت بە هەموو جۆرەکیەوە، بەڵام شێرپەنجە چارەسەری هەیە ئێستا، ڕاستە ناوەکەی ترسناکە، زۆربەی ئەوانەی کە تووشی شێرپەنجە بووینە گەنجن، منااڵن، ئافرەتن، ئەگەر هاتو ئەو سندوقە تایبەت بێ بە شێرپەنجە بەشی چارەسەرکردنیان دەتوانی زیانیان دابین بکەی، نەخۆشی قورس چارەسەری نەمایە، بەس پێویستی بە خزمەتگوزاری تەندروستی هەیە، تۆ ناتوانی بەهۆی ئەو سندوقە ئەوە چاك بکەیەوە تاهەتایە، لۆدەکی زۆر دەکەوێتە سەر ئەو سندوقە ئەگەر بۆ نەخۆشی قورس بێ، بۆ نموونە، نەخۆشی شەکرە، ئەگەر هاتو تووشی کۆمپلیکەیشن بوو، موزاعەفات بوو، قاچی بڕیەوە، بەهۆی ئەو سندوقە تۆ ناتوانی دیسان قاچی بۆی بگەڕێنیەوە، بەڵام مانای نیە ئەو نەخۆشیە قورسە عیلاج نەکرێت، خزمەت گوزاری پێشکەش نەکرێ، دەبێ هەردووکیان خزمەتگوزاری پێشکەش بکرێ، ئەوە هۆیەکی تریش ئەوەیە لە ولاتانی تریش سندوق هەیە تایبەتە بە نەخۆشی شێرپەنجە، ئەمە کە ناوی شێرپەنجە گوێمان لێی دەبێ، وا دەزانین تەواو ئەو کەسە ژیانی دەسڕێتەوە، وانیە ئێستا چارەسەر هەیە، تەکنەلۆژیا پێشکەوتووە، ئەگەر ڕۆژێك ئەو سندوقەشمان دەوڵەمەند بوو، پارەیەکی زۆری تێدابوو، دەتوانین چارەسەری بکەین، چ لە ناوەوە بێ چ لە دەرەوەی هەرێم بێ، بۆیە داوا دەکەم ئەو سەندوقە تەنها تایبەت بێ بە شێرپەنجە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەروین خان فەرموو.

بەڕێز پەروین عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لیژنەی تەندروستی و ژینگە دەکەم، کە بکرێت بە سندوقی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشیە قورسەکان، ئێمە ئەگەر سەیری نەخۆشی شێرپەنجە بکەین ئەمڕۆ لە کوردستان زۆر زۆر بلاّوە، ئەگەر زیاتر دیقەت بدەینێ دەبینین ئەو نەخۆشیە زیاتر لە مەنتیقە هەژارەکانی ناو خەلّکی هەژار زیاتر بلاّوە لەوەی کە دەولّەمەندە، نەخۆشی شێرپەنجە ئەگەر لە قۆناغەکانی بیدایەت، سەرەتا فریای بکەوی دەتوانی چارەسەری بکەیت، بەلاّم نەخۆشی ترمان هەیە لەوانە وەکو ، (فقد المناعة المكتسبة) شەلەلی دەماغ و نەخۆشی دلّ، دیارە ئەو نەخۆشیانە بەدرێژایی تەمەنی نەخۆش لەگەلّێتی، پێویستی بە مەسروفات و پارەیەکی زۆر هەیە بۆ چارەسەر کردنی، وەکو دەبیندرێت دیارە ئەو نەخۆشیە لەناو خەلّکە هەژارەکە زیاتر بلاّوە، پێویستی بە پارەیەکی زۆر هەیە، دیارە من لەگەلّ ئەوەم کە لەگەلّ نەخۆشی شێرپەنجە ئەم نەخۆشیانەشی لەگەلّ دەمج بکرێ، بۆ ئەوەی بتواندرێت چارەسەرێکی ئەم نەخۆشیە بکرێ، وەلەو چارەسەری نیە، بەلاّم دەتوانێ لە ڕێگای حکومەتەوە هاوکاریەکی باشی ئەو خەلّکە بکرێ، کە تووشی ئەو نەخۆشیانەبوون، بێگومان (فقد المناعة المكتسبة) یەکێك لەو نەخۆشیانەی کە تووشی خەلّك زۆر دەبێ، ئەمەش چارەسەری بەهیچ شێوەیەك نیە، وەکو ئەوەی کە ئەمەلێك هەیە بۆ ئەوەی کە شێرپەنجە لە قۆناغەکانی سەرەتایی فریای کەوی چارەسەر دەبێ، بەلاّم ئەوانە بەهیچ شێوەیەك چارەسەریان نیە، بۆیە من لەگەلّ ئەوەم ئەو نەخۆشیانەش دەمج بکرێن لەگەلّ نەخۆشی شێرپەنجە، بەلاّم دەکرێ ئەولەویەت زیاتر بە شێرپەنجە بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەڤین خان فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا ئەگەر بێینە سەر باسی ناوی پڕۆژە یاساکە، من لەگەلّ ئەوەم کەوا (ذوی الامراض المستعصية)ی بۆ زیاد بکرێ، لەبەر ئەوەی ئەزانین مەرج نیە هەموو ئەو نەخۆشیانەی کە (ذوی الامراض المستعصية)یە ئەو نەخۆشیانە بن کەوا عیلاجی نیە، ئەو نەخۆشیانە هەیە کە عیلاجیان هەیەو ئەتواندرێت چارەسەر بکرێ، بەلاّم بەچ شێوەیەك بە ماددەیەکی تابیەتی، ئێمە ماددەیەکی تایبەتی دادەنێین ئەو نەخۆشیانەی کەوا چارەسەری هەیە، کولفەی زۆرە، ئەتوانرێت وەزارەت هەتا تەنانەت ئێستا وابزانم لە بابی مینەحە، هەندێ نەخۆشی هەیە کەوا پارەی بۆ تەخسیس دەکرێ، ئەتواندرێ زۆربەی ئەو ماددانە ئیزافە بکرێ، ئێمە ئەگەر بێین و باسی ئەم سندوقە بکەین، هەموومان ئەزانین مەبەست لە دانانی ئەو مینحانەیە کە دانراوە و خۆی تەخسیس کراوە بۆ ئەو نەخۆشیانە، حکومەت ئێستا چارەسەریشی لەسەر ئەکات، بەم یاسایە ڕێك بخرێت، بۆیە ئەو نەخۆشیانەی کە هەندێکی وەکو باسم کرد عیلاج ئەکرێت، کولفەی زۆرە، ماوەیەکی پێ ئەچێت هەتا چارەسەر دەکرێت، ئەو پارەیەش کە تەخسیس ئەکرێت بەم یاسایە تەنزیم دەکرێت، هەر حالّەتی نەخۆشی شێرپەنجە، دێمە سەر ماددەی یەکەم، ماددەی یەکەم من پشتگیری ڕەئی لیژنەی یاسایی دەکەم

بەو شێوەیەی کە دایان ڕشتووە، بەڵام بە مەرجێك ببێتە ماددەیەکی تر، ماددەی یەکەم پشتگیری ڕەئی د.بشیر دەکەم، کە ببێتە تەعریفات، چونکە ئێمە لێرە هەندێ شت هەیە، هەندێ زاراوە هەیە کە لە یاساکە هاتۆتەوە، پێویست دەکات تەعریف بکرێتەوە، چونکە هەر لەو مینەحانە کە دائەندرێت، هەر لەو یارمەتی و تەخسیساتانەی کە بۆیان ئەکرێت، بۆیە ئەگەر بکرێت ئێمە ماددەی یەکەم، ماددەیەکی تەعریفی بێ، بۆئەوەی یاساکە زیاتر بتواندرێت بۆ خەڵکی ئەو کەسەی کە ئەیخوێنێتەوە، زیاتر وازح بێت و لێی تێبگات، بەڵام جارێکی تر دووبارەی ئەکەمەوە ماددەیەکی زیاد ئێمە دایبنێین کە ئەمرازی موستەعسیە دیاری بکەین، ئەویش بەپێی ئەو مەرجانەی کەوا وەزارەت یاخود بڵێین بەڕێز وەزیری تەندروستیش هاوڕا بێ لەگەڵ ئێمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی من ئیقتیراحی ئەوەم پێ باشە کە ئەو سەندوقە تەنها بۆ نەخۆشی شێرپەنجە بێ، هۆکارەکانی زۆر لە هاوکارانم باسیان کرد، هەروەکو هاوکارم باسی کرد، ئەو کەسەی کە خۆی تووشی ئەبێ یان کەس و کارێکی نزیکی خۆی، من خۆم یەکێکم لەو کەسانەی کە کەسێکی زۆر نزیکی خۆم تووشی ئەم نەخۆشیە بووە، کە لە ماڵی خۆمایە و ئەزانم چیمان بەسەر دیت کە تەقریبەن 32 ساڵە ئەو نەخۆشیەی هەیە، چی لە بارەی ئەم سەرەتانە چی مەسرەف ئەکرێت و چی ئەکرێت؟، لەبەر ئەوە ئێمە بۆ چوار جار چووینەتە نەخۆشخانەی نانەکەلی لە نزیکەوە نەخۆشەکانی سەرەتانمان دیوە، دیومانە پێداویستیەکانی کە لەناو ئەو خەستەخانەیە کە تاکە شوێنە لە هەرێمی کوردستان، تاکە جیهازێك لەوێ هەیە بۆ کەشفی سەرەتان، مەسرەفێکی زۆری پێویستە ئەو کەسانەی کە تووشی شێرپەنجە ئەبن، ڕەنگە زیاتر دکتۆرەکان باشتر بزانن، 101 نەوع سەرەتان هەیە، هەر یەکەیان بەشێوەیەك عیلاج ئەکرێت، هەر یەکێکی چەند ئێمە وابکەین بە بوونی ئەم سندوقە کە ژینگەیەك و ولاتێك دروست بکەین کە تووشی شێرپەنجە نەبین، ئەگەر بێتو پارەی باش دابندرێت لە سندوقێك وەکو تەوعیە کردن و ئیش کردن لەسەر ئەوەی ئێمە چۆن ئەو نەخۆشیانە کەم بکەینەوە لە خەڵك، ئینجا ڕۆژانە ئەوەی کە ئەزانین لە ئەنتەرنێتەکان هەیە، کە حەوت ملیار دەرمانی مزەوەر دێتە ناو ئەو شوێنانەی کە بۆ نەخۆشی بڵێین شێرپەنجە بەکاردێت، ولاتی ئێمەش بەدەر نیە لەوە، چۆن وا بکەین ئەم دەرمانانە بەشێوەیەکی موستەمر عیلاجی بۆ نەخۆشی شێرپەنجە دابنێین، زۆرجار هەیە لێرە ڕاستە عیلاج ئەکرێت، بەڵام لە سەدا چەند نەمانتوانیەوە عیلاج بکەین، بە بوونی ئەم سەندوقە پاڵپشتی تەواوی هاوکارانم ئەکەم، بەڕاستی دوو پڕۆژە دابندرێت ئیتر با تەقدیم بکرێت بۆ نەخۆشیە موستەعسیەکان، یان ئەو نەخۆشیانەی کە درێژخایەنن، ئەتواندرێت ئیشی لەسەر بکرێت، بەڵام هی ئەمجارەمان با بەس شێرپەنجە بێ، تاوەکو بتوانین بە تەواوی تەوعیە، عیلاج کردن بە بەردەوامی و

ئاگالێبوونی لایەنی دەروونی، نەبوونی یا وەراندنی پرچێك لە ئافرەتێك دوای ئەوەی تووشی شێرپەنجە ئەبێ، ئایا ئەمە ئەم لایەنە دەروونیانە چەند دکتۆری پێویستە بۆ ئەوەی جگە لە عیلاجەکە، لایەنی دەرونیشی چاك بکاتەوە، زۆرە ئەو موعاناتانەی کە ئێمە لەگەڵ دکتۆرێکی کە ئیشی کردووە لە شێرپەنجە ساڵەهای ساڵ قسەمان کردووە، پێی دەڵێین کە نەخۆشیەکە قسەمان لەگەڵ دەکات مومکینە نزیکە لە ئێمە لە مردن، زیاتر لە ژیان، بەڵام لەگەڵ ئەوەش کە عیلاج زۆرە، زۆری جۆرەکانی سەرەتان ئێستا عیلاجی هەیە، بە بوونی ئەم هاریکاریانەو تەوعیەی زیاتر، وائەکرێت کە زوو کەشف بکرێت، بتوانین دەست بەسەر ئەو نەخۆشیە کوشندەیە بگرین، بە یارمەتیدانێکی بەسیت، بەو شێوەیەی کە لەناو یاساکەدا هەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

من داوای لێبوردن دەکەم، خۆی عینوانەکەیە، ئایا سەرەتان بێ یان نەخۆشیەکانی تریش بێ؟، 11 کەس قسەی کردووە هەموو شەرحیان کردووە، ئەوە سەعات 12:25یە تاوەکو ئێستا ئێمە بەس لە ناوەکەی دەرنەچووین، تکا دەکەم موراعاتی وەقت بکەن، تکا دەکەم شتەکان تیکرار مەکەنەوە، چونکە بەڕاستی ئیشەکان ناڕوا بەم حاڵە، فەرموو هاژە خان.

بەڕێز هاژە سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا منیش لەگەڵ ڕای دووەمی لیژنەی یاساییم، کە داوایان کردووە ئەو سندوقە تەنها بۆ شێرپەنجە بێ، چونکە بەڕاستی دوو هۆکاری سەرەکی هەیە، وەکو ئەوانەی هاوکارانم باسیان کرد، من بە کورتی باسیان دەکەم، ئەویش لەبەر ئەوەی زۆر بلاّو بوونەوەی نەخۆشیەکەیە، دووەمیشیان لەبەر ئەوەیە کە هەندێك ڕێکخراوی جیهانی هەیە، تەنها کۆمەك بەو سندوقانە دەکات کە سندوقی شێرپەنجەن، واتە تەنها کۆمەك بەوانە دەکات، بۆیە بەڕاستی لەبەر ئەو دوو هۆکارە من لەگەڵ ئەوەم کەتەنها بۆ نەخۆشیەکانی شێرپەنجە بێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ایوب نعمت (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس قسەکانی من کرا.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل عیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ڕای دووەمی لیژنەی یاسایی دەکەم، پاساویشم بۆ ئەوە ئەوەیە ئەگەر مەبەست لە پەسەند کردنی ئەم یاسایە بە باریکدا، ئەمە ڕزگار کردن یاخود هاوکاری کردنی ژیانی نەخۆشێك بێ، ئەوە بە بارەکەی تر بەڕاستی هاوکاری کردنی ئەو خانەوادەی ئەو نەخۆشەیە، لەبەر تێچوونێکی زۆر خانەوادەکەی بە دەستیەوە دەنالێنن، بۆیە کۆمەڵێك لەم نەخۆشیانەی تر کە هەن، بەڕاستی ئەوە پێویستە بۆ سووك کردنی باری خانەوادەکان، من پێم باشە ئەم نەخۆشیانەش بگرێتەوە، ئەم نەخۆشیانە بەڕاستی لە زگماکەوە لەگەڵ لەدایك بوونەوە لەگەڵ هاوولاتیاندا هەیە، بە نەتیجەش خانەوادەکە زیاتر پێیەوە هیلاك دەبێ، لەوانەیە هەندێجار نەخۆشی شێرپەنجە زگماکە یان لە قۆناغێکی تەمەن ڕوو ئەدات، بۆیە بەڕاستی دەکرێ ئەم نەخۆشیانە لەبەر ئەوەی بەشێکی زۆری تالاسیمایە، یاخود هەندێ لە مەسەلەی شەلەڵی دەماغە، ئەمانە یاخود نەخۆشی دڵە، بەڕاستی لە سەرەتاوە لە زگماکەوە لەگەڵ منداڵێك دێت، بەڕاستی خانەوادەکە چ لە ڕووی ماددی چ لە ڕووی مەعنەویەوە تووشی مەینەتیەکی زۆر دەبێ، بۆیە من پێموایە بەڕاستی دەکرێ ئەو نەخۆشیانەش بگرێتەوە، لەگەڵ ڕای یەکەمی لیژنەی یاساییم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ڕای یەکەم دەکەم، ئەم پڕۆژە یاسایە کە نەخۆشیەکانی تریش و نەخۆشی سەرەتانیش بگرێتەوە، چونکە لە ئەسڵدا ئەو پڕۆژەیە پێشکەش کراوە، نەخۆشیەکانی سەرەتان و نەخۆشیەکانی تری سەخت هەن بیان گرێتەوە، لە هۆکارەکانی دەرچوونیش باس لەوە ئەکات کە بەهۆی چارەسەر نەبوونی هەندێ لە نەخۆشیەکان کە هاوولاتیانی هەرێم پێیەوە دەنالێنن، بۆیە ئەو یاسایە پێشکەش کراوە بۆ ئەوەی خانەوادەکانیان بتوانن بە سوود وەرگرتن لەو سندوقە چارەسەری نەخۆشیەکانیان بکەن، ئەگەر مەسەلەکە ئەوەیە کە پانتایی نەخۆشیە موستەعسیەکان فراوان بکرێ، دەکرێ لێرەدا ئێمە تەحدیدی ئەو نەخۆشیانە بکەین، وەکو تالا سیما وەکو نەخۆشیەکانی شەلەڵی دەماغ، نەخۆشیەکانی دڵ و هەروەها گۆڕینی گورچیلە، دەکرێ تەحدیدی ئەو نەخۆشیانە بکەین، کە لێرەدا مەبەستمانە و نەخۆشی موستەعسین، پێموایە هەندێ نەخۆشی بەردەوام و موزمین هەیە کە موستەعسیە، چارەسەری ناکرێ، بۆیە زۆرێك لە هاوولاتیان ئومێدیان لەسەر یاسایەکی لەو جۆرە هەڵچنیوە، بە تایبەت لەوکاتەوە کە ئەو پڕۆژەیە لە پەرلەمان پێشکەش کراوە، دەنگ و باسی ئەو پڕۆژەیە پەیا بووە، تا ئێستاش یاسایەکمان نیە بۆ تەئمینی سەحی، بیمەی تەندروستی لە هەرێمی کوردستان، بۆیە بەڕاستی من پشتگیری لەو ڕایە دەکەم کە سندوقەکە بۆ هاوکاری نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشیەکانی دڕێژخایەن بێ، نەخۆشیەکانی

موستەعسی بێ، کە ژیانی مرۆڤ لە هەموو شتێك گرنگترە، بە فیعلیش حکومەت هەندێ نەخۆشی ناردۆتە دەرەوە، بەبێ ئەوەی کە یاسایەك هەبێ، هەندێ نەخۆشی هەیە ئەوانەی کە دڵیان کونە، حکومەت لە ڕابردوودا هەندێ نەخۆشی لەوانە ناردۆتە دەرەوە، ئیتر ئێمە ئەمە بۆچی بە یاسایەك حکومەت پابەند نەکەین کە ئەو نەخۆشیانە چارەسەر بکات، ئەگەر بە یاسابێ، بێگومان ئەوکاتە پارەشی بۆ تەخسیس ئەکرێت، سالأنە لە زمنی بودجەی وەزارەتی تەندروستی پارەی بۆ دیاری دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حەمە سعید فەرموو.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ڕای یەکەم دەکەم، واتە ئەم یاسایە نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشیەکانی تریش بگرێتەوە، بۆ؟، چونکە ئامانج لە یاساکە جارێ ئەو نەخۆشیانەیە کە گرانن و عیلاجیان قورسە، ئەوە یەك، دوو: ئەو نەخۆشیانەیە کە تەکلیفی زۆریان ئەوێ، سێ: ئەو نەخۆشیانەیە کە لەناوەوە عیلاجی کەمە و یان نیە، یان پێداویستیەکانی چارەسەری نیە، کەواتە ئێمە هەدەفەکەمان بەس نەخۆشیەکی موعەیەن نیە، ڕاستە، هەدەفەکەمان تەکلیف و نەبوونی عیلاجە، بۆیە من پشتگیری ئەوە دەکەم کە نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیە گرانەکان، جەنابت باست لەوە کرد کە ماددەی یەکەمیش لەگەڵیدایە، من پێموایە ماددەی یەکەمیش پێویستە بکرێت بە ماددە...، لە لیژنەی یاسایی ماددەی پێناسەکانە، بۆ نموونە، تەعریفی وەزیر زۆر ناوەکەی هاتووە، تەعریفی سندوقەکە بکات، تەعریفی ئەنجومەنەکە، ئەنجومەنی ئەمیندارێتییەکە بکات، سەرۆکەکەی و ئەوانە تەعریف بکات، نەخۆشیە گرانەکان، من پێموایە نەخۆشیە گرانەکان ئێمە لە خۆمانەوە نەخۆشیەك زیاد نەکەین و نەخۆشیەك کەم بکەینەوە، بەڕێزان پسپۆڕەکان و دکتۆرەکان دەزانن کە ئەم نەخۆشیانە موستەعسین، مەسەلەن من ئەگەر بۆخۆم بڵێم، حەز دەکەم نەزۆکی تیابێ، حەز دەکەم تووشبووانی کیمیاوی تیابێ، حەز دەکەم ئەوانەی تیا بێ، کەواتە نەخۆشیە موستەعسیەکان بەڕێزان دکتۆرەکان ئەزانن، لە کەوانەیەك ئەوانە پێناسە بکرێت لە تەعریفەکە، نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیە گرانەکان چین، ئەوانە پێناسە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵیزار خان فەرموو.

بەڕێز گوڵیزار قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو ڕایە دەکەم کە نەخۆشیە درێژ خایەنەکان بگرێتەوە، لەبەر ئەوەی ئێمە لەو کوردستانە ڕۆژانە دەبینین لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن، دەیەها نەخۆش هەیە دەڵێن من پانزە ساڵە لەسەر جێگام، هی وا هەیە دەڵێ من 20 ساڵە لەسەر جێگام، ئایا ئەوانە 20 ساڵ، 15 ساڵە لەسەر جێگان ئەی کوا داهاتیان؟،

کوا پارەیان؟، کێ چارەیان بکات؟، لەبەر ئەوە بەڕاستی کاتێ کە ئەو نەخۆشانە دێننە سەر تەلەفزیۆن و چارەیان نیە، هیچ چارەیەکی تریان، نیە بۆیە هاتوون داوا لە خەڵك دەکەن، ئەگەرنا ئەوەندەی کە ئازاری لاشەیان هەیە، دە ئەوەندەش پێیان ناخۆشە کاتێ کە دێنە سەر تەلەفزیۆن، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم کە نەخۆشیە درێژ خایەنەکانیش بگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ژیان خان فەرموو.

بەڕێز ژیان عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ئەوە دەکەم کە ئەو سندوقە بۆ نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشیە گرانەکان بێ، بەڵام بە مەرجێ نەخۆشی گران و درێژخایەن جیا بکەینەوە، نەخۆشی درێژخایەن بۆ نموونە شەکرەو زەخت و ئەوانە، وابزانم بەڕێز وەزریش ئاگادارە ئەوانە کارتیان هەیە، ئەو نەخۆشیانە وەرئەگیرێ، بەڵام هەرچەندە پێویست نیە، پێویستە ڕەچاوی ئەوە بکرێت کە دەرمانی چاك بێت بۆ ئەوانە، بەڵام کارتیان هەیە، بەڵام نەخۆشی گران ئەم نەخۆشیانەن کە لە سەرەتان هیچی کەمتر نیە، بەڕێز وەزیر خۆی ئەزانێت ئێستا بە هەزارەها کەس تووشی نەخۆشی و فایرۆسی کەبەدی بووە لە کوردستان، کە ئەمیش عەینەن سەرەتانە خەتەرە، کە ئینشائەڵڵا کەس تووش نەبێ لەمەو دوا، ئەوانەی کە تووش بوون پانزە ساڵ زیاتر ناژین، کە ئەبێتە هۆی مردنیان، کە چەند خەتەریشەو ئەگوێزرێتەوە بۆ خەڵك و وەکو ئایدز و نەخۆشیەکانی تر ترسناکە، لەبەر ئەوە من ناتوانم بۆیان دیاری بکەم، بەڵام من وەکو نموونەیەك ئەهێنمەوە بۆیان، بۆ بەڕێزتان و بۆ بەڕێز وەزیر، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو مەبدەئ دەست خۆشی لەو پەرلەمانتارنە دەکەم کە ئەو پرۆژەیان پێشکەش کردووە، لە تێروانینی ئەندامانی پەرلەمانیش دەرکەوت ئەمە دۆخێکی مەترسیدارە لە ڕاستی، ئەم نەخۆشیە موستەعسیانە لە ئاستێکی بالاْ دان، ئامارەکان لەهەر جێگایەکی کوردستانەوە دەیگری، ئەوەمان پێ ئەڵێن دۆخەکە دۆخێکە پێویستی بەمەیە، سێکتەری ئاوڕدانەوەیەکی زۆر جدی تری لێ بدرێتەوە، بۆیە من ڕام وایە ئەم بابەتە، مادام ئێمە قسە لەسەر ماددەی یەکەمیش دەکەین، ئەمە بکرێتە دەرفەتێك، ئیمکانیەتێکی زیاتری ماددی و مەعنەوی بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئەم مەترسیانە دابنێین، کەواتە نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشییە مەترسیدارەکانیش ئەم سندوقە بیان گرێتەوە، ئەگەر نا وادەبێ لە داهاتووی نزیکدا پرۆژەی تر بۆ نەخۆشیە مەترسیەکانی تر، بۆ نەخۆشیەکانی تریش پێشکەش ئەکرێت، ئەوکاتە

پەرلەمان مولزەم ئەبێ کاتێکی زیاتر بۆ ئەو بابەتە تەرخان بکات، ئێمە لەسااڵی ڕابردوودا بۆ پەسەند کردنی بودجەی هەرێمی کوردستان، کەمترین سێکتەر، سێکتەری تەندروستی بوو، سەرباری ئەم نەخۆشیانە ئێمە گوژمەمان بۆ تەرخان کرد، ئومێدەوارم لە داهاتووی موناقەشە کردنی بودجەدا هەموومان هەوڵ بدەین، ئەو کەیسانەی کە پەیوەندی بە بەفیڕۆدان و بەهەدەر دانی هەیە، کەمتر بکرێتەوەو بخرێتە سەر ئەم سێکتەرە، ئەم دانیشتنە ببێتە هۆی ئەوەی کە لە داهاتوو ئەم بابەتەمان بیر بکەوێتەوە، بەدەر لە هەرێمی کوردستان، ئێمە خەڵکی ترمان هەیە لە باکوری کوردستان، ڕۆژئاوا، ناوچەکانی کێشە لەسەر، کۆمەڵێك شوێنی تر، ئێستاکە نە (یۆنسکۆ) وەکو لایەنێکی نێودەوڵەتی، نە نەتەوە یەکگرتووەکان کە مولزەمن ئاوڕ لەو خەڵکانە بدەنەوە، کە شوێنی نیشتەجێ بوونیان بووەتە بوئرەی گەشە کردنی ئەو نەخۆشیە مەترسیدارانە، ئومێد دەکەین ئەمە لە لایەن حکومەتەوە، لەلایەن جیهەتی ترەوە هەڵمەتێك بکرێت بەدەر لە حکومەت، خەڵکی تریش تەقویەی ئەم سندوقە بکات، ئومێد دەکەم ئەم سندوقە وەکو سندوقەکانی تر هەر بە یاسا نەمێنێتەوە و بچێتە بواری جێبەجێ کردنەوە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سەمیرە عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەست خۆشی لە لیژنەکان دەکەم، پشتگیری لە لیژنەی تەندروستی دەکەم، من لەگەڵ ڕەئی یەکەم دامە، هەروەکو برادەرانم هۆکارەکانیان هەموو بە باشی باس کرد، پێویست ناکات منیش هەروەکو ئینشا و بەلاغە دووبارەی بکەمەوە، باسی بکەمەوە، بەاڵم ئەوەم دەمەوێ ئیزافە بکەم، تەعریفی سەرەتان لەگەڵ ئەمراز موستەعسیە ئەگەر بخەینە ناوی، هەردووکی پێناسە بکرێ، زیاتر کەم دەرامەتەکان بگرێتەوە، نەوەکو ئەوانەی کە سولفەی زەواج هەموو کەسێکی گرتۆتەوە، یان تۆڕی کۆمەاڵیەتی ئەوانەی زۆر دەوڵەمەندیشن ئێستا هەر ناوی خۆیان دەنووسن، بگرێتەوە، پێویستە زانیاری هەبێ لەسەر زیاتر ئەوانەی کەم دەرامەت بگرێتەوە، ئەگەر بڵێین ئەمرازی موستەعسی با نەگرێتەوە، بۆ نەگرێتەوە؟، یەعنی زۆریان هەیە پێویستیان بە عیالج هەیە لە دەرەوە، وەکو زەرعی خەاڵیەی جەزعی، هەموو کەسێك دەزانێ لە کوردستان ناکرێ، بەاڵم لە دەرەوەی واڵت دەکرێ و چارەسەریشی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ڕەئی لیژنەی یاساییم ڕەئی دووەمم، بەڕاستی هەر با بۆنەخۆشی شێرپەنجە بێ، وەکو سەمیرە خان وتی بۆ خەڵکی کەم دەرامەت، چونکە هەر ئەوانن کە ناتوانن هیچیان نیەو دوایش کەئەچنە ئەو شوێنانەی کە عیلاج دەکرێن، کەم دەرامەتن و کەسیشیان نیە، خۆی بەڕاستی زۆر شت هەیە لەسەر ئەمە ئەبێ بوترێ، بەڵام جەنابت فەرمووت کە دوایی لە ماددەکانی تر، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماموستا کاوە فەرموو.

بەڕێز کاوە محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیگری ئەو ڕایە دەکەم کە سندوقەکە تەنها بۆ نەخۆشیانی شێرپەنجە بێ، لەبەر ئەوەی ئێمە هەموومان ئەزانین ئەم نەخۆشیە نەخۆشیەکی کوشندەیە، تەکلیفێکی زۆر دەخاتە سەر نەخۆشەکەو کەس و کاری نەخۆشەکە، ئەوەی ئێمە ئاگادار بین وەزارەتی تەندروستی بۆ نەخۆشیەکانی تر، هەتا بۆ زۆر نەخۆشی، بەو دواییە بڕیارێکیان دەرکردووە، نیوەی تەکلیفی ئەو نەشتەرگەریانە بدەنەوە کە لە نەخۆشخانە ئەهلیەکانیش چارەسەر دەکرێ، یان پارەیان بۆ دەدات، لەو ڕۆژانە لە دهۆك سەنتەرێکیان کردەوە، بەو ڕێگایە دەتوانی هاوکاری یاخود زیاتر سەنتەرەکانی تر هاوکاری زیاتری ئەو نەخۆشانە بکەن کە تەکلیفی ماددیان زۆر دەکەوێتە سەر، بۆیە من پشتگیری ئەوە دەکەم ئینسان ڕاستە لە ناحیەی عاتفیەوە هەموومان ئەو هەستە مرۆڤایەتیەمان هەیە، داواکارین پێمان خۆشە کە هاوکاری هەموو نەخۆشێك بکرێت، بەڵام ئەوەی کە ئیمکانە بکرێت، لەبەر ئەوەی فیعلەن نەخۆشی شێرپەنجە تەکلیفێکی زۆر زۆری هەیە، بۆیە من پشتگیری ئەو ڕایە دەکەم کە سندوقەکە تەنها و تەنها بۆ نەخۆشان و تووشبووانی شێرپەنجە بێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر ئێستا ئینتیخابمان بکردبایە بۆ مەوزوعێك، یەعنی هەڵبژاردنمان بکردایە تەصویت، دەبوایە تەئجیلی بکەین، چونکە 42 کەس لە ژورەوەیە، حەز دەکەم بزانن، یەعنی هەقە ئەو خوشك و برا بەڕێزانە کە دەچنە دەرەوە، قەیدی ناکە بۆ 10 دەقەیەك 5 دەقەیەك، بەڵام ناکرێ جاری وا هەیە دە دەقیقە دادەنیشن و دەڕۆن، نیو سەعات دەچنە دەرەوە، سەعاتێك دەچنە دەرەوە، یەعنی ئێمە چی بکەین لەگەڵ ئێوە، ئێوە خوشك و برای ئێمە ن بەڕاستی، هەقە ئێوە موراعاتی ئێمە بکەن، چونکە ئێمە دڵمان نایە هەندێك شت هەیە بەرامبەرتان بیکەین، بەڵام هەق وایە ئێوە خۆتان وەکو پەرلەمانتار موراعاتی ئەو مەسەلەیە بکەن، سیوەیل خان فەرموو.

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من هاوکارانم کردیان پێویست ناکات درێژەی پێ بدەم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی ڕای یەکەم دەکەم، بەزەروری ئەزانم جگە لە سەرەتان ئەو نەخۆشیانەی تریش کە تەحدید کراوە، ئەکرێ بەڕێز وەزیری تەندروستیش بە هاوکاری لەگەڵ لیجانە موختەسەکان تەحدیدی ئەو نەخۆشیانە بکەن، چونکە بەڕاستی ئەو نەخۆشین و پێویستیان بە هاوکاری هەیە، مەسەلەن شەلەل دەماغ، پێویستی بەوە هەیە عیلاجی تەبیعی بۆ بکرێ، عیلاج تەبیعی ئەگەر کابرا خۆی بیکات ڕۆژی بە 25، 30 هەزار دینار بۆی ئەکەن، چەند سەعات، دوو سەعات، سێ سەعات تەسەور دەکەم، لە سەنتەری شارەکان ڕەنگە سەنتەری عیلاج تەبیعی هەبێ، بەس لە دەرەوەی شار چەند سەنتەری عیلاج تەبیعیمان هەیە؟، خەڵك لە دەرەوەی شار تووشی شەلەل دەماغ بێ، ئەبێ بێت بۆ ناوەوەی شار ئەمە خانەوادەی گیرۆدە ئەبێ، بۆیە زۆر زۆر زەروورە ئەوەی کە دەمج کراوە تۆ زائیدەن من ئیقتیراح دەکەم، مەسەلەن نەخۆشیەکانی کیمیا بارانیشی بێتە سەر، چونکە ئەوە کۆمەڵێك خەڵکی مەحدودن، ئینشائەڵڵا ئەم حاڵەتە دووبارە نابێتەوە، بەڵام کۆمەڵێك کەسمان هەیە لە کوردستان ئێمە، کە تووش بوون بە کیمیاوی پێویستە عیلاج بکرێن، زۆر زۆر گرنگە کە ئێمە جەخت لەسەر ئەوە بکەینەوە، باسی ئەوە کرا کە ڕەنگە ئەمە ئیستیغلال بکرێ، من پێم سەیرە ئەمە چۆن ئیستیغلال دەکرێ، مەسەلەن خەڵك تووشی شەلەل دەماغ بووبێ یەعنی نەبووبێ دێت بڵێت من تووش بووم، تووشی تالاسیما نەبوبێ دێت بڵێ من تووش بووم، یەعنی ئیستیغلال من تێناگەم ئیستیغلالی چی، پشتیوانی ڕای یەکەم دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالله مەلا نوری فەرموو.

بەڕێز عبدالله مەلا نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە منیش هەروەکو زۆربەی برادەران پشتیوانی ئەو ڕەئیەی یەکەم دەکەم، بەڵام وەکو لە ڕاپۆرتەکەی بەڕێزان لیژنەی تەندروستی ئاماژەیان بە شتێك دابوو، حەز دەکەم من تۆزێك جەختی لەسەر بکەمەوە، باسی ئەوەیان کردبوو ئەمە هەقێکی دەستووریە پاراستنی گیانی ئینسان، لە دەستووریش بەڕاستی باسی جۆرێك لە نەخۆشی نەکراوە، بەشێوەیەکی عام باس کراوە، هەدەف لە خەرج کردنی بڕێك پارە بۆ پاراستنی تەندروستی ئینسان، لە ڕاستی یەعنی هەرچەندە مردن لای خوایە، بەڵام ڕێگە ئەگرێت لە مردن، ئیتر ئینسان لەهەر نەخۆشیەکەوە ئەگەری ئەوە هەیە بەرەو مردن بڕوات، بۆیە ئەرکی حکومەتە پارێزگاری لە ژیان و لە تەندروستی ئینسانەکان بکات، ئیتر هەر جۆرە نەخۆشیەك بێ، ئێمە لەبیریشمان نەچێ ئێمە پەیڕەوی ناوخۆ بۆ ڕێکخراوێکی دیاریکراو دانانێین، ئێستا ڕێکخراو هەیە ڕێکخراوی

نێودەوڵەتی، پسپۆری لە بواریێك هەیە، ئێمە یاسا بۆ دەوڵەت و بۆ حکومەت دائەنێین، حکومەتیش بەرپرسیارە بەرامبەر بە تەندروستی ئینسانەکان جا بەهەر شێوەیەك بێ، بۆیە لەم ڕووەوە من لەگەڵ یاساکەم هەموو ئەو نەخۆشیانە بێ، دیارە خەڵکانی پسپۆر ئەزانن، لەبیریشتان نەچێ نوقتەیەکی تر هەیە، یاسایەك بۆ نەخۆشیەکی دیاریکراو دەردەکەین، یاسایەك بۆ نەخۆشی شێرپەنجە دەردەکەین، من زۆر لەگەڵ ئەوەم باشترین هاوکاری ئەو نەخۆشانە بکرێ، بەدیوەکەی تر عەکسەکەی وەربگرە، دەکرێ لە برادەرانی یاسایی لەوان بپرسی، لەدوای دەرچوونی ئەو یاسایە تۆ پشتیوانی هەر جۆرە نەخۆشیەکی ترت کرد نایاسایە، حکومەت ئەتوانێ بڵێ یاسا نیە، ڕەنگە وات پێ بڵێ، بۆیە تۆ لەبەردەم ئەو کۆسپانە دای، بۆیە من بەتەواوی لەگەڵ ئەو یاسایە دام تەواوی نەخۆشیەکانی تر ئەولەویەت چۆنە ئەوە خەڵکی پسپۆر ئەیزانێ، ئێستا مااڵی وا هەیە لەم ولاتە ڕەنگە کێشەی ئەوەیان هەبێ نەتوانن ڕێ بکەن، دینارێکیش لەماڵەکەیان نیە، ئێ ئەمەش زۆر خەتەرە، ئەبێ ئاوڕی لێ بدەیتەوە ئەگەر پارە هەیە وەکو دەوترێت، من زۆر لەگەڵ ئەو ڕەئیەی ئاشتی خانم، گرفتەکە بەوە چارەسەر ناکرێت کە تۆ نەوعی نەخۆشیەکە دیاری بکەیت، گرفتەکە بەوە چارەسەر دەکرێت، سەرچاوەکانی داهات بۆ سندوقەکە زیاد بکەین، یەعنی وا بکەین زۆرترین پارە بڕواتە ناو ئەم سندوقەوە، کە زۆرترین پارە ڕۆیی ئەوکاتە جەنابی وەزیر و لایەنی پەیوەندیدار دەست کراوە دەبن لەبەردەم چارەسەرکردنی هەر جۆرە نەخۆشیەك، بۆیە من تەواو لەگەڵ ئەو ڕەئیەی ئاشتی خانم کە هەوڵی ئەوە بدرێت سەرچاوەکانی داهاتی سندوقەکە زیاتر بکرێت و بۆ هەموو ئەو جۆرە نەخۆشیانە بێت کە برادەران ئاماژەیان پێکرد، زۆر لەگەڵ ئەو ڕەئیەی کوێستان خانیشم کە باسی نەخۆشی نەزۆکی کرد، یەعنی کۆمەڵێك خەڵك هەیە هەر لەساڵی یەکەمی دروست کردنی خێزاندا ڕووبەڕووی کێشەی نەبوونی منداڵ دەبنەوە، لەبەر ئەوەی پارەیان نیە خێزانەکە هەڵدەوەشێتەوە، ڕەنگە ئەمە بەپارە چارەسەر بکرێت، تۆ بتوانیت لەڕێگەی دەفتەرێك دۆلاروە یان 50 تا 60 وەرەقەوە، کێشەی خێزانێك چارەسەر بکەیت بەڕاستی ئەمەش کارێکی گەورەیەو ئەرکی حکومەتیشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵاڵ من پێم وایە ئێستا حکومەت زۆر یارمەتی نەخۆشی دەدات، نازانم، بەڵام ئەگەر جەنابی وەزیر دوایی کە نۆرەی هات و قسەی کرد ئیشارەت بەوە بدات کە حکومەت یارمەتی چ جۆرە نەخۆشیەك دەدات، شیلان خان، فەرموو.

بەڕێز شیلان عبدالجبار عبدالغنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەز دگەل ڕەئیا وێ مە کو ئەڤ سندوقە بۆ هاریکاریا ناساغیەت پەنجە شێرو ناساغیەت گران بت، بەس بەشەرتەکی ناساغیە گران فێرەیە بێنە دەست نیشان کرن، یەعنی تەحدید بکرێتن چی و چی ناساغی دەگریتن، دەنگی خۆژ دەدەمە پاڵ دەنگێ سەمیرە خان وشلێر خان کو ئەڤ هاریکاریا تەنها بۆ خەڵکێت کەم دەرامەت بت، سوپاس.

د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، کاك عبدالسلام، فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا 24 کەس پێش من قسەیان کرد من زۆر بەوردی گوێم لەقسەکان گرت وتم کەسێك ئەو پرسیارەی من ئەکات بۆ ئەوەی من نەیکەم بەداخەوە نەکرا، پرسیارەکەم ئەوەیە، ئەکرێت ئەم ئیشە بکرێت بێ ئەوەی ئەم سندوقە دابمەزرێت یان نا؟، ئەوەیە مەوزوعی من بۆیە لەو ڕووەوە ئەچمە ناو مەوزوعەکە، یەکەم: ئەم یاسایە 15 ماددەیە، 9ی باسی ئەنجومەنەکە ئەکات، 2 یان تەعریفاتە، 1 باسی سەرچاوەی دارایی دەکات، واتە پێشنیار دەکەم کە صیاغەیەك بدۆزنەوە یاسای ئەنجومەنی سندوق، یاساکە بەس باسی سندوق بکات، یاساکە زۆر باس ناکات، لەناوەڕۆکەوە، ئەو سندوقە چ ئیزافەیەك دەکات بێ ئەو سندوقە وەك من دەڵێم ئەکرێت ئەو ئیشانەی کە باس کراوە بکرێن یان نا؟، دووەم: لەماددەی 1 هاتووە دەڵێت ئەمە سەربەخۆیەو مەعنەویەو گرێدراوە بەوەزارەتی تەندروستیەوە، یەعنی چی، سەربەخۆیە یان سەربەخۆ نیە؟، کە دێینە ژوورەوە دەبینین ئەنجومەن بڕیار دەدات و وەزیر بۆی هەیە دژی ڕابوەستێت، ئەوان ئەگەر ئیلحاحیان کرد هەندێ لە ئەنجومەنیش فەرمانبەری وەزارەت بێت، پێم نالێن ئەو ئالیەتە چۆن ئەکرێت، 5 تا 6 فەرمانبەری بەپێی ئیقتراحی لیژنەی یاسایی مالیان ئاوا بێت من دەمەوێت ئەوە بڵێم کە ئەم یاسایە پێویست نیە، لەجێگایەك دەڵێت لە گرنگی و ئەرکی ئەم سندوقە، ئەوانەی لە وەزارەتی تەندروستی چارەسەریان بۆ ناکرێت، من دەڵێم من ئیمانم نیە کە ئەم سندوقە پێویست بێت، لەماددەی یەکەم کە عینوانە من دەڵێم پێشنیار دەکەم کە ئەمە ڕابگیرێت، دووەمین جارە من ئەوە باس دەکەم، هیوادارم ئەو 9 کەسەی پاش من وا بیر بکەنەوە، ئەم ئیتیجاهە هیچ ئیزافەیەك ناکات، ئەمە هەمووی ئەرکی وەزارەتی تەندروستیە، زۆر پێشنیارێکی باش بوو، پشتگیری لە بەڕێزت دەکەم جەنابی وەزیر، وەك هەندێ خوشك وبراش باسیان کرد حکومەت تەقسیری نەکردووە، ئەگەر ئەو ئەرکەی کە ئێمە دەمانەوێت بەو دڵسۆزیە باسمان کرد، وەرن ئەوە پەرلەمانە، ئەوە لیژنەی تەندروستیە با فشار بخەینە سەر وەزارەت، ئەوەی کە دەمانەوێت یان چاوەڕوانین، ئارەزوومانە سندوقەکە جێبەجێ بکرێت، ئەرکی وەزارەتە بیکات، لەعێراق بیمەی تەندروستی پێ ناوێت، چونکە بەلاشە بەپێی دەستوور کە ئەرکی حکومەتە دابینی بکات، وەرن پەرلەمانتاران خوشك و برایان با زەخت بکەین کە دابین بکرێت، ئەو ئیزدیحامەی کە لە نەخۆشخانە هەیە، مەعقولە بەدانانی سندوقێك ئەو ئیزدیحامە نەمێنێت، ئەو فیکرەی کەباسکرا سەنتەرەکان هەن ئەوە فیکرەی باشە، با داوا بکەین حکومەت بابێکی سەرف یان لە مودیریەتێك یان هەر شتێك لەناو وەزارەت تەخصیصی بکات بزات، کە ئێستاش هەیە، هی قوربانیانی کیمیا باران من خۆم گوێم لەڕاپۆرتەکان بوو، کەڕێژەی چەندیان چارەسەرکراون، بەکورتی من دەڵێم ئەگەر مەجال هەبوو موناقەشە بکەین کە بمێنێت یان نەمێنێت، زیاتر بەلگەو خاڵم هەیە کە ئەم یاسایە ئەصڵەن پێویست نیە،

ئەصڵەن بۆ ئەو مەبەستەی ئێمە باسمان کرد، ئەم یاسایە هیچ باس ناکات کە ئیزافەی دەکات، تەنها دەڵێت ئەنجومەن دەبێت، بەس باس ناکات کە چۆن هاوکار دەبێت بۆ چارەسەرکرد یان زیاتر ئیزافەیە دەکات، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر احمد سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئێستا لە دەزگاکانی ڕاگەیاندن ورد ببینەوە کە باسی نەخۆشیەکانی سەرەتان دەکەن، وە زۆر ئیشارەت بەوە دەدەن کە نەخۆشیەکان بەردەوام لە زیاد بوونداں، یەعنی ڕێژەی چارەسەرکردنی نەخۆشیەکان نەبووەتە هۆکاری دابەزینی نەخۆشیەکان لەهەرێمی کوردستان بەپێچەوانەوە لەبەر کەمی چارەسەرکردن ڕێژەکە لەبەرزبوونەوەدایە، بۆیە من پێشنیار دەکەم، سندوقەکە سندوقێکی چارەسەرکردنی نەخۆشی شێر پەنجە بێت، داواش دەکەم نەخۆشیە قورسەکان چین دیاری بکرێت، چونکە ئەمە جۆرێك لە شمولیەتی تێدایە، ئەم نەخۆشیە قورسانە چین؟، لە یاساکەدا دیاری بکرێت بۆ ئەوەی بزانین و بەرچاومان ڕوون بێت، بەڵام جگە لەنەخۆشی شێر پەنجەو نەخۆشیە قورسەکانی تر، کۆمەڵێك نەخۆشی تر هەن لەکوردستاندا، نەخۆشی دەروونی، من ناچمە ئەو بڕوایەی کەڕۆژانە خۆ کوشتن هەیە لەکوردستان، هەم لەناو ژنان، هەم لەناو گەنج، گەنجێك کە لەخوێندنگادا دەرەجەی کەم دێنێت، لە حاڵەتێکدایە کە بڕیاری خۆ کوشتنی خۆی دەدات، ئەم حاڵەتە دەروونیە چیە دروست بووە، ئایا نەخۆشیە، یان حاڵەتێکی فوجائیە قەرار دەدرێت، بۆیە من پێم وایە دەبێت بەپێی پرۆژە یاسایەکی تر، سندوقێکی تر بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشیەکان دابندرێت، واش توتراوە (هاوواڵاتی لەش ساغ کۆمەڵگایەکی لەش ساغ دروست دەکات)، بۆیە ئەم حکومەتەی ئێمە بەرپرسیارێتیەکی نیشتمانی ونەتەوەیی لەسەرە کە بەتەنگ چارەسەری نەخۆشەوە بێت لەهەرێمی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، شەونم خان، فەرموو.

بەڕێز شەونم محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر کوشندەیی نەخۆشی سەرەتا و بڵاوبوونەوەی لە ئێستادا بەشێوەیەکی زۆر فراوان، پشتگیری لە بڕگەی دووەم دەکەم، کەوا سندوقەکە تایبەت بێت بە نەخۆشیەکانی سەرەتان، جگە لەنەخۆشیەکانی تر، بۆ نەخۆشیەکانی تر چارەسەری تر بدۆزرێتەوە یاخود سندوقێکی تریان بۆ دروست بکرێت، هاوڕێکانم قسەو باسیان لەسەر ئەو بابەتە کرد من نامەوێت دووبارەی بکەمەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، کاك گۆران، فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من سەرەتا پشتگیری ڕەئیەکەی کاك عبدالسلام دەکەم، من لەبەدواداچوون وپرسیارێکیش لە وەزارەتی تەندروستی پێم وایە خۆیان ئەم سندوقانەیان کار کردووە، یەعنی گرفتێك نەبووە، هەبووەو دەعمی ئەم نەخۆشیەش کراوە، بەڵام ئەگەر یاساکە مایەوە من پشتگیری ڕای دووەم دەکەم و هۆکارەکانیش هاوڕێکانم باسیان کرد، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، نیشتمان خان، فەرموو.

بەڕێز نیشتمان مرشد صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەڕای دووەم دەکەم، لەبەر ئەوەی سەرەتان زۆر بڵاوە و خەڵکێکی زۆر ئێستا تووشی سەرەتان بوون، پێم باشە، ئەو سندوقە تایبەت بێت بەسەرەتان، بەس شتێکی تریشم هەیە کە ئەرکی حکومەتە، وا بکرێت کە یاسایەکی تر دابندرێت بۆ ئەوەی نەخۆشیەکانی تریش بگرێتەوە، چونکە نەخۆشیەکانی تریش یەکجار زۆرن، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، کاك عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی منیش هەروەك بینیومەو خوێندوومە، پشتگیری لەقسەکانی کاك عبدالسلام دەکەم، بەحەقیقەت بەم سندوقە چارەسەری ئەم نەخۆشیە ناکرێت، جەنابی وەزیر دەتوانێت بەڕێنمایی ئەم کارە بکات و جێبەجێی بکات، چارەسەری بکات، بەهەمان شێوەش ئەو نەخۆشیانەی تریش هاوکاری بکات، ڕاستە ئەمانە نەخۆشی کوشندەن وناخۆشن دەبێت دەعم بکرێن وچارەسەر بکرێن لەلای جەنابی وەزیرەوە، بەڵام بەم سندوقە چارەسەر ناکرێت، من پێم وایە یاسایەکی تایبەت بەسەرەتان دابنێین وببهێنینە ناو پەرلەمان و قسەی لەسەر بکەین، چونکە نەخۆشخانەکانیشی جیان لەنەخۆشخانەی تر، نەخۆشیەکەشی جیایەو دکتۆرەکانیش جیان، بەڵام بەم سندوقە پێم وایە چارەسەر ناکرێت، بۆیە منیش دەڵێم با ئەم سندوقە ڕابگیرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، دکتۆر ڕێباز، فەرموو.

بەڕێز د. ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەناو یاساکە، لەڕاستیدا ئامانجی یاساکە ئەوەیە کە لەڕووی ئابووریەوە لایەنی تەندروستی لەزۆر حاڵەتدا، سیستمە باشەکەی ئەوەیە کە لەڕووە ئابووریەکەیەوە ڕێگە لەوە بگرێت کە هاوواڵتی تووش بوو بەنەخۆشی، تووشی کارەساتی ئابووری ببن، لەبەر ئەوەی کە هەندێ نەخۆشی کۆستێکی زۆری هەیە، ئەوەش وا دەکات کاتێك کە ئەم هاوواڵتیە تووشی نەخۆشیەك دەبێت، ئەو پارە زۆرەی کە سەرفی دەکات لەڕووی ئابووریەوە کێشە بۆ ئەم هاوواڵتیە دروست دەکات، وە ناتوانێت بەرگەی ئەم بارە ئابووریە قورسە بگرێت، هەدەفی یاساکەش ئەوەیە کە کاتێك ئەم کەسە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبێت یان تووشی نەخۆشیەکی تر دەبێت، ئێمە دەبێت ڕێگا بگرین لەم دارمانە ئابووریە، ئەگەر لەم لایەنەوە سەیری بکەین، ئەو کاتە ئەو ڕایە ڕاستە کە سندوقەکە دەبێت نەخۆشی شێرپەنجە بگرێتەوە، ئەو نەخۆشیانەی تریش کە تێچوونێکی ئابووری زۆریان هەیە، ئەم سندوقە ڕێگا بگرێت لەوەی کە ئەم هاوواڵتیانە تووشی ئەم گرفتە ببن، ڕاستە لەوانەیە بیمە بتوانێت ئەم حاڵەتە چارەسەر بکات، لەو وڵاتانەی کە وڵاتی ئیشتراکی نین وچارەسەری تەندروستی بە پارەیە، بەاڵم لەو حاڵەتەش تەنانەت لەزۆر وڵاتیش بیمەی تەندروستیش وجودی هەیەو لەپاڵ ئەوەشدا، بەشێکی تر هەیە کە ئەو بەشە ئەرکی ئەوەیە ئەو نەخۆشیانەی کە پارەیەکی تێچوونی زۆری هەیە، هاوواڵتی کە بەشداریشە لە بیمەدا، لەوانەیە بیمەکە ڕێژەیەکی دیاری کراوی بۆ بدات، بەاڵم ئەو ڕێژەی تر کە دەمێنێتەوە لەسەر خۆی هەر زۆرە، بۆیە حکومەت ئەو ئەرکە لە ئەستۆی خۆی دەگرێت، ئەگەر لەم لایەنە ئابوورییەوە لەڕووی دارمانە ئابوورییەکەوە سەیری بکەین پێویستە سندوقەکە هەم نەخۆشی شێرپەنجە هەم ئەو نەخۆشیانەش بگرێتەوە کە تێچوونێکی ئابووری زۆریان هەیە، بەاڵم ئەوەی کە ئایا ئێمە وەکو پەرلەمان ئەتوانین ئەو نەخۆشیانە دیاری بکەین یان نا؟، ئەوەی کەباسکرا تەعریفی (امراض مستعصية) بکرێت، پێم وایە ئەوە ئیشێکی ئاسان نیە، چونکە زیاتر ئەوە وەزارەتی پەیوەندیدار یاخود کەسی پەیوەندیدار دەزانێت کەچ نەخۆشیەکە کە تێچوونێکی زۆری هەیە، ئەمە ئەگەر ئێمە دەمانەوێت ئەو سیستمە بەڕێوەبردنەی کە ئێستا هەمانە بیگۆڕین و شێوازێکی نوێ پەیڕەو بکەین، بەاڵم ئەگەر ئەو سیستمەی کەهەمانە هەر بەو شێوەی ئێستا بمێنێتەوە، ئێمە بمانەوێت نەخۆشی هاوواڵتیان لەسەر بنەمای خێر چارەسەر بکەین، ئەگەر من هاوواڵتیەك بم دەستم بگات بە موديری دائیرەکە، یان میزاجی موديری دائیرەکەم لەگەڵ ئەوە بێت کەپارە بۆمن سەرف بکات کە نەخۆشیەکەم چارەسەر بکرێت، ئەوە کێشەی من چارەسەر دەبێت، بەاڵم ئەگەر من دەستم بەو نەگات، ئەوە مەجبورم بچمە سەر تەلەفزیۆن کەداوا بکەم خێرم پێ بکەن، لەبەر ئەوە ئەگەر ئێمە بمانەوێت ئەم سیستمە بگۆڕین ئەوە دەبێت لەگەڵ ئەوە بین کە سندوقەکە هەم شێرپەنجەو هەم نەخۆشیەکانی تریش بگرێتەوە، بەاڵم ئەگەر لەگەڵ مانەوەی ئەو سیستمە بین هەر بەم شێوەی ئێستا لەسەر بنەمای مەنافعی کۆمەاڵیەتی کێشە کۆمەاڵیەتیەکان چارەسەر بکەین، ئەو کاتە قسەی لیژنەی یاسایی ڕاست دەبێت و هی جەنابی وەزیریش ڕاست دەبێت، کە لەوانەیە زیادکردنی ئەو

نەخۆشیانەی تر بۆ سندوقەکە ببێتە ئەرکێکی قورس بۆ سندوقەکە، لەبەر ئەوە قسەکەی من ئەوەیە کە دەبێت ئێمە خۆمان یەکلایی بکەینەوە، کەئایا ئەو سیستمە بەڕێوەبردنەی کە هەمانەو دەمانەوێت هەنگاو بنێین بۆگۆڕینی؟، تا سیستمێکی نوێ پەیڕەو بکەین، ئەویش بەو مەرجەی کە سااڵی ڕابردوو بۆ هەر وەزارەتێك، یان بۆ ئەنجومەنی وەزیران مەنافعی کۆمەاڵیەتیمان ئەوەندە داناوە، حسابی ئەوەمان کردووە کە بەشێك لە چارەسەری نەخۆشی کارمەندەکانی خۆی یان هاووااتیان لەسەر ئەم مەنافعە کۆمەاڵیەتیەبێت، ئێستا ئێمە دەبێت ئەوە لابەرین و بیخەینە سەر ئەم سندوقە، ئەوکاتە ئەتوانین ئەرکی چارەسەرکردنی شێرپەنجە و نەخۆشیەکانی تریش بخەینە سەر ئەم سندوقە، بەاڵم ئەگەر ئەمە نەکەین و هەر وەك خۆی بمێنێتەوە ئەوە ئەوکاتە ئەو قسەیە ڕاستە کە با ئێمە ئەرکی سندوقەکە قورس نەکەین، هەرچەندە لیژنەی تەندروستی خۆیان لەسەر مەنەصەن و دەتوانن جوابی ئەوە بدەنەوە، کە ئایا ئەو یاسایە پێویستە یان پێویست نیە؟، پرسیارێکی تر کرا کە یەکێك لە کێشەکانی ئەو سەنتەرانەی کە نەخۆشی شێرپەنجە چارەسەر دەکەن ئەوەیە، کە ئەو ڕێکخراوانەی کە لەبواری چارەسەری شێرپەنجە کار دەکەن، یاخود لەبوارەکانی تر مەسەلەن تالاسیمیایە، یاخود هەر شتێکی تر، ئەگەر بیانەوێت هاوکاری نەخۆشەکانی کوردستان بکەن، هەر لە ئێستاوە وەزارەتی دارایی ڕێگا نادات ئەم خێرە وەر بگیرێت، یەکێك لە بەڕێوەبەری سەنتەرەکان قسەی لەگەڵ من کرد، وتی من بازرگان یان دەوڵەمەندی وا دەناسم دەڵێت من ئامادەم کە 1 ملیۆن دۆلار دیاری پێشکەش بکەم بۆ ئەو نەخۆشانەی کە نەخۆشی شێرپەنجەیان هەیە، بەاڵم هیچ ڕێنماییەکی دارایی ڕێگا بەمن نادات کە ئەم دیاریە وەربگرم، بۆیە لەم حاڵەتەدا سندوقەکە گرنگە، لەحاڵەتێکی تریش سندوقەکە گرنگە کە، ئەگەر باوەڕمان بە بەڕێوەبردنێکی المەرکەزی هەبێت، چونکە وەزارەت لە ئێستادا لەهەموو الیەنەکانەوە لۆدێکی زۆری لەسەرە، ئەگەر ئەنجومەنێکی تایبەت بە شێرپەنجە هەبێت ئەتوانێت بۆ خۆی توێژینەوە لەو بارەیەوە بکات، وە ئەتوانێت کێشەکانی خۆی کە جیاوازە لەکێشەکانی وەزارەتی تەندروستی چارەسەری بۆ بدۆزێتەوە، لە ئامانجەکانیشدا ئەوە دیاری کراوە، کە ئەم سندوقە ئامانجەکانی چییە بۆیە ئەو ئامانجانە زەروورە کاکە ئەو سندوقە دروست بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د. ارسالن بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لەم خولەی پەرلەمان چوار دکتۆرمان هەبوو، ئێستا سێیانمان ماوە، دکتۆر حەسەن و دکتۆر ڕێباز و دکتۆرە جیهان، دکتۆرە پەریهان ئیستیقالەی کرد ڕۆیشت، پێم وایە تارا عبدالرزاق، بێریڤان خانیش پێم وایە خەریجی کولییەی تەمریزە، ئەوانە داوایان کردووە کە ئەم سندوقە هەبێ، یەعنی ئەو چوار، پێنج دکتۆرەی کە هەمانە ئیختیساسی خۆیانە، ئیشی خۆیانە، ئەوانە داوایان کردووە بەڕاستی لەگەڵ ژمارەیەکی تریش لەپەرلەمانتاران، فەرموو کاك عمر هەورامی.

بەڕێز عمر صدیق محمد (هەورامی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو لەسایدی وەزارەتی صەحەی هەرێمی کوردستان هاتووە یەکێك لە ئەرکەکان و واجبەکانی ئەو وەزارەتە پێشکەشکردن و دابینکردنی خزمەتگوزارییە بۆ نەخۆش، پاراستنی هاوولاتیانی کوردستانە لەوەی کە توشی ئەو نەخۆشیانە ببنەوە، بەلام لەدوای پڕۆسەی ئازادکردنی عێراق، لەدوای ئەو جەنگە چەندین تەقەمەنی هەبووە، هەروەها کرانەوەی بازاڕەکان و سنووورەکانی هەرێمی کوردستان بەدونیای دەرەوە، ئەبینین نەخۆشی شێرپەنجە و هەندێك نەخۆشی تریش بەداخەوە لەهەرێمی کوردستاندا زۆر بوونە، بۆیە من پشتگیری لەوە دەکەم کە سندوقێك هەبێ بۆ هاوکاری کردنی ئەو کەسانەی کە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبن، پێشنیاریش دەکەم، پشتگیری ئەو ڕایە دەکەم کە تەنها بۆ هاوکاری کردنی ئەو کەسانە نەبێ کە تووشی ئەم نەخۆشییە دەبن، لەبەرچی؟ لەبەر ئەوەی هەم بارگرانییەکی مالی دەخاتە سەر خێزانەکە هەمیش لەئێستادا لەهەرێمی کوردستاندا کەمترین بنکەی تەندروستیمان هەیە بۆ چارەسەرکردنی ئەم جۆرە نەخۆشیانە، بۆیە لەئێستادا ئەگەر ئەم سندوقە تەنها بۆ پالپشتی کردن و هاوکاری کردنی ئەو کەسانەبێ کەتووشی ئەو نەخۆشییە دەبن، بۆیە دەکرێ هاوکارییەکی باش بێ بۆ کەمکردنەوەی ئەو قورساییەی کە ئەو کەسەی کەتووش دەبێ یا خێزانەکەی پێوە گیرۆدە دەبن ئەمەلایەنێکی، لایەنێکی تریشی ئەم سندوقە هاوکاردەبێ بۆ ئەوەی کە خەڵکی خێرۆمەند، هەروەها رێکخراوە ناحکومییەکانیش کاری هاوبەشی بکەن لەداهاتوودا بۆیە من پشتگیری ئەوە دەکەم کەتەنها بۆ پشتیوانی کردنی ئەو کەسانەبێ کە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبن، ئەمە تایبەت بە ناوەکەی، ئەوەی پەیوەندارە بەماددەی یەکەمەوە، لەبەر ئەوەی باسی ماددەی یەکەمیش کرا، من لەبەر ئەوەی وردەکاری یاساکەم خوێندۆتەوە وائەزانم هەندێك وشە هەیە پێویست دەکات پێناسە بکرێ وەکو ئیقلیمی کوردستان، وەزارەتی سەحە، هەروەها سندوقەکە، وەکو چۆن لەیاساکانی تردا ئەمەمان کردووە، چونکە ئەو شتانە دووبارە دەبنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەفرین خان فەرموو.

بەڕێز بەفرین حسین محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان قسەکانم کرا.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان هەندێك تێبینی هەیە، با بفەرموێ.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە بەس بۆ بەرچاو روونی بۆ ئەوەی کە موناقەشەی ئەو یاسایە ئاراستەی ڕاست و دروستی خۆی وەربگرێ یەك، دوو تێبینی دەخەمە بەردەمی ئەندامانی پەرلەمان، یەکەکییان ئێمە بەهیچ جۆرێك قسە

لەسەر ئەوە ناکەین، قسە لەسەر جانبی عیلمی و فەنی ئەمرازی موستەعسی بکەین، ئەمە ئیشی ئێمە نییە، ئیشی پسپۆری موختەسە، لەماددەی شەشی بڕگە (4) هاتووە کە ئەو سندوقە ئیستیعانە بەوان دەکا بۆ ئەوەی کە لەهەموو بوارێکی لەم بوارەوە یارمەتی سندوقەکە بداتن کەباس لەوە دەکا (وضع المعايير والاشتراطات اللازمة لتحديد وترشيح واختيار المستفيدين من خدماته وذلك عن طريق ادارات واجهزة ولجان فنية مختصة) کەواتە لێرە پێویست ناکا ئێمە وەکو ئەندامانی پەرلەمان بڵێین کامە نەخۆشی موستەعسییە، کامە موستەعسی نییە؟ لەوێ ئەو بۆمان دیاری دەکا کە چییە، نەخۆشی موستەعسی لەڕوی عیلمییەوە دوور نییە نەخۆشییەکی موزمین بێ، نەخۆشی زەخت بێ، ببێتە نەخۆشییەکی موستەعسی، دوور نییە نەخۆشی دڵ بێ، خۆمان تووشی غەڵەتاتی عیلمی نەکەین، نەخۆشی دڵ نەخۆشی ئەمرازی موستەعسی نییە، نەخۆشی ئەمرازی موزمینەیە، نەخۆسی دەماغ نەخۆشی ئەمراز موزمینەیە، بەڵام هەندێ حاڵاتی ئەم نەخۆشیانە دەبێتە نەخۆشی ئەمرازی موستەعسی، سەرەتان بەخۆی لەهەندێ وڵات بۆتە ئەمرازی موزمینە، بەڵام چەند جۆرێکی سەرەتان هەیە هێشتا لەوڵاتان ئەمرازی موستەعسییە، هەروەها سەرەتان دەکرێ لەوڵاتێك بۆ وڵاتێکی تر بەپێی ئیمکانییەتی ئەم وڵاتە نەخۆشییەکان بڵێین ئەمرازی موستەعسییەیان نییە، تۆ باسی ئەوە دەکەی ئەم نەخۆشانەی کە لە هەرێمەکەی تۆ چارەسەر ناکرێ، یاخود بەپێی ئەو حاڵەتانە یاخود ئەو شتانەی کە لەهەرێمی کوردستاندا هەیە لەڕووی ئیداراتی سەحیەوە پێت چارەسەر ناکرێ، کەواتە ئەمانەن ئەمرازی موستەعسی، خۆمان تێکەڵی وشەی ئەمرازی موزمین و ئەمرازی موستەعسی نەکەین، هەدەفێکی ترمان لە یاساکە ئەوە نییە کە ئێمە مەسئولیەتی چارەسەرکردنی ئەم نەخۆشییە لەوەزارەتی تەندروستی بستینینەوە، نەخێر هەر ئی ئەوانە، هەدەف ئەساسی لەمەوزوعی سندوقەکە هەروەکو خۆی هاتووە، پارەدار کردنە بۆ چارەسەری ئەو نەخۆشیانە، ئەو نەخۆشیانەی چ سەرەتان، چ ئەمرازی موستەعسی، ڕاستیشە وەزارەتی تەندروستی درێغی نەکردووە لەو بوارە، پارەیەکیش لەپەرلەمان لەڕێگای یاسای بودجە کە نزیکی (7) ملیار دینارە تەخسیسکراوە بۆ مەنافیعی کۆمەڵایەتی، دابەش دەکرێ بۆ چەند نەخۆشییەك، وەزارەتی تەندروستی ئەو کارەی کردووە، بەڵام ئێمەش وەکو لیژنەی تەندروستی لەکاتی خۆیدا، وەکو وەزارەتی تەندروستی خۆشیان گلەییان لەوە بوو کە تەنزیم نەکراوە، یەعنی ئەمان دەکەونە ژێر ئیجتیهادات لەمەوزوعی پارەکان چۆن تەوزیعی بکەن بەسەر ئەم نەخۆشانە؟ یاخود هەنێك جار پارەکە وەختێك بۆ نەخۆشەکە سەرف دەکرێت کە مردووە، یەعنی ئەو کاتەی کە پێویستییەتی بۆ نەخۆشێك بۆی سەرف نەکراوە، بۆیە ئێمە لێرە بەپێویستمان زانی بۆ تەنزیم کردنی هەمان ئەو مەبالیغەی کەوا تەدویر دەدرێ بە وەزارەتی تەندروستی ئەمە تەنزیم بکرێ، جگە لەوەش ئەم سندوقە دەستی کراوەبێ، هەندێك مونەزەماتی دەولی هەیە، هەندەك خەڵك هەیە خێرخوازە دەیەوێ دەعم بکا نایەتن دەعمی وەزارەتی سەحەی بکاتن، بەڵام ئەگەر سندوقێك هەبێ بەتەئکید دێ پارەکەی دەخاتە ئەم سندوقە و دەعمی ئەو سندوقە دەکا، ئەو سندوقەش سەرفی دەکا بۆ جەوانیبەکانی تر، بەهیچ جۆرێك لەم قانونە ناوی نەخۆشەکانی ئەمرازی موزمینە نەهاتووە، ئاگاداری

ئەوەبن، نەخۆشی ئەمرازی موزمینە چارەسەری هەیە، بەڵام چارەسەرێکی درێژخایەن، یەعنی تا زۆرجار ئەو کەسە بەدرێژی حەیاتی خۆی پێویستی بەو دەرمانە هەیە و بەکاری دێنێ، بەڵام ناچێتە بابی ئەمرازی موزمینە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام تۆ پێشنیارێکت کرد دوو، سێ پەرلەمانتاریش تەئیدیان کردی، پێشنیارەکەت بە تەحدید دەتەوێ ڕەفزی ئەم یاسایە بکەی؟ فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ پێشنیارەکەم ڕوونە، ئەوەیە ئەم یاسایە هیچ ئیزافەتێك ناکات، هیچ سوودێك ناگەیەنێتە ئەوانەی تووشی نەخۆشی سەرەتان بوونە، ئەگەر ئێمە ئەوە ڕەد فەعل بێتن لەبەر ئەوەی لە پراکتیکدا نەقس هەیە، ئێمە دەزانین وەکو پەرلەمان وەزارەتی تەندروستی یاسای خۆی هەیە، ئەتوانین لەوێ ئەو ئەنجومەنە هەروەکو دروست بکەین یەکەیەکی ئیداریە، چیە؟ سەرچاوەکانی دارایی هەمووی دەتوانرێ دابین بکرێ، دەڵێم ئەمانە ئەکرێن بێ دەرچوونی ئەو یاسایەش ئەوەی پێویست بوو ئەوەی باسکرا بکرێتە فەرزێك یان واجبێك بۆ لیژنەی تەندروستی کەوەزارەتی تەندروستی پێی هەڵبستی، بۆیە پێویست نییە ئەم یاسایە هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام پێشنیاری ئەوە دەکا ئەم پڕۆژە یاسایە ڕەفز بکرێ، دوو کەس یان سێ کەس تەئییدیان کرد، بۆیە ئێمە ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ دەیەوێ ئەم پڕۆژە یاسایە ڕەفز بکرێ؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، (6) کەس لەگەڵدایە ڕەفز بکرێتەوە، کێ لەگەڵدایە بەردەوام بین لەسەر موناقەشەکردنی؟ ئەوە زۆرینەیە، بەزۆرینەی دەنگ بەردەوام دەبین لەسەر موناقەشەکردنی، ناونیشانەکەی و ماددەی یەکەم پەرلەمانتارە بەڕێزەکان قسەیانکرد، فەرموو لیژنەی تەندروستی، ئەگەر ڕوونکردنەوەیەکتان هەبێتن، تێبینیەکتان هەبێ، فەرموو.

بەڕێز جیهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمن هەر سەرەتا پێم باشە هەموو ئەندامە بەڕێزەکان ئاگاداری ئەوە بن کە ئەم سندوقە بەدیلی وەزیری تەندروستی نییە، یەعنی ئەمە وەزارەتی تەندروستی نییە، وەزارەت ئیشی خۆی دەکا، ڕووبەڕووی هەر نەخۆشییەك بێ، بەڵام ئەم سندوقە زیاتر دەعمی ئەوە دەکات کە نەخۆشی شێرپەنجە کە نەخۆشییەکی زۆر خەتەرە، لەزیاد بوونە، ئێمە وەك هەرێمی کوردستان زۆر پێویستمان بە نەخۆشخانە و بنکەی تایبەت بەم نەخۆشییە هەیە، کە تائێستا ئێمە لەم مستەوای نین کە ئەم بنکانە و نەخۆشخانانەی هەمانە،

هەروەها خیبرات و وابزانم ئەجهیزە، دەرمان کەزۆر گرانە و زۆر قورسە لەسەر نەخۆش، لەبەر ئەوە جارێکی تر تەئکید دەکەم کە ئەم سندوقە بەدیلی وەزارەتی تەندروستی نییە، یەعنی وەزارەتی تەندروستی ئیشی خۆی دەکات بەرامبەر هەموو نەخۆشەکان، من تەئکید لەسەر قسەکانی دکتۆر حسن دەکەم کەئێمە پشتگیری ئەم پرۆژەمان کردووە لەسەرەتاوە کە تەقدیمیشمان کردووە بەهۆی ئەوەی لەماددەی دووەم هەدەف ئەم سندووقە ئەوەیە کە ئەهمیەت بداتە نەخۆشی شێرپەنجە لەگەڵ ئەم ئەمراز موستعسییە، ئەمراز موستەعسییە ئەگەر ئێمە تەعریفی بکەین (الامراض المستعصية: هي الامراض التى لا تستجيب للعلاجات الدوائية، الطب التقلدي) ئەمە تەعریفەکەیە، بەڵام لەم پرۆژە ئێمە باسی ئەوە دەکەین ئەو ئەمراز موستەعسییە کە عیلاجیان لەناو موئەسەساتی هەرێم نییە، یەعنی پێویستیان بە عیلاجە لەوانە لە دەرەوەی وڵات هەیە، ئەمە ئەم سندووقە دەتوانێت هاوکاری ئەم نەخۆشانە بکات، ئەو نەخۆشانە دەست نیشان دەکرێن بەپێی ئەم لیژنانەی کە ئەو سندووقە دەست نیشانی دەکات، یەعنی لیژنەی موختەس هەیە، خوبەرا هەیە، ئەوان ئەو نەخۆشانە تەشخیس دەکەن، یەعنی دەڵێن ئەوانە پێویستی بە عیلاجی دەرەوەی وڵات هەیە یان نا؟ ئەگەر ئەمرازی موزمینە تەعریف بکەین (هي تلك الامراض التى تدوم طويلا ولا يتم الشفاء منها بشكل كامل وقد تختفي وتعود تلقائياً) یەعنی ئەمانە پێویستیان بە عیلاج هەیە، لەوانە درێژخایەن بێ لەگەڵ نەخۆش دەمێنێ تا مردن، بەڵام عیلاجی هەیە، یەعنی نەخۆش دەتوانێت ژیانی خۆی ئاسایی بەرێوە ببات، نەخۆشی شێرپەنجە ئەو موشکیلەی هەیە کە لەوڵاتی ئێمە وابزانم تەشخیس کردنی نەخۆشی شێرپەنجە دائیمەن درەنگە، کە نەخۆش دێت گەیشتۆتە قۆناغی موتەقەدیم، یەعنی پێویستی بە تەشخیسی موبەکیر هەیە، وابزانم ئەو سندوقە ئەگەر دەعمی ئەوە بکاتن کە ئەجهیزە و کەوادیری موختەس هەبێت کە ئێمە زوو، زوو تەشخیسی نەخۆشی شێرپەنجە بکەین ئەوەش ختوەکی باشە لە ئەهداف ئەم سندوقە، ئەوانی تر وابزانم هاوڕاز خانیش تەوزیحاتی تری هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوراز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئکید لەسەر ئەوە دەکەینەوە بەڕاستی دکتۆرە جیهان باسی هەردوو بەشی کرد، هەستم کرد تێکەڵیەك لەقسەی ئەندامانی پەرلەمان هەیە، ئێمە بەس بۆ ڕوونکردنەوە قسە دەکەین، ئەمڕازی موزمینە لەگەڵ ئەمڕازی موستەعسییە بەڕاستی فەرقێکی زۆریان هەیە ئەوانە، ئێمە تەئکیدمان لەسەر ئەوەیە لەو سندوقە بەڕاستی ئەو نەخۆشانەی کە لەدام و دەزگاکانی سەر بەوەزارەتی تەندروستی چارەسەریان نییە، یەعنی لەوانەیە هەر نەخۆشییەك لەهەرێمی کوردستان چارەسەری هەبێ، بەڵام لەنەخۆشخانەکانی حکومی چارەسەریان نییە، ئەو پارەیە، بەڕاستی ئەوسندوقە کە لەماددەی (6)یشدا لەخاڵی (4) باسی ئەوە

دەکا، خۆمان ئەوەی ناکەین بڵێین ئێمە لێرە ناوەکان دەنووسین، چونکە ئەگەر لێرە ناوەکان بنووسین خۆ دەتوانین ناوەکان بڵێین، بڵێین ئەمڕازی موستەعسییە ئەو و ئەو و ئەوەیە، بەڵام لەوانەیە هەندێ ئەمڕازی موستەعسی دیکەش هەبێ، هەندێ ئەمڕازی دیکەش بچێتە بازنەی ئەمڕازی موستەعسییە، هەندێکیشی نەچێتە بازنەی ئەمڕازی موستەعسییە، خۆمان تووشی هەڵەیەك دەکەین بەڕاستی ئەگەر تەعریفی ئەمڕازی موستەعسییە بکەین، لەبەر ئەوە لەماددەی (6)دا کە لەخاڵی (4) ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان خوێندبییانەوە ئەمە شتێکی وازحە کە لیژنەیەکی پسپۆری هونەری هەیە بۆ تەشخیس کردنی ئەوە، سندوقەکش ئێمە پشتگیری لێدەکەین وەکو خۆی هەیە، سەپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەگەر تێبینییەکت هەیە.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس بۆ ئەو هەموو کۆمێنت و موناقەشانە، من ئەمەوێ هەندێك ڕوونکردنەوە بدەم بەڕاستی، سیستەمی تەندروستی لەهەموو دونیادا تەسلیمی دەکەی هی ئەوەیە تۆ ئێستا لە وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا هی ئەوەیە هەڵبژاردنی پێ ببەیتەوە، سستمی تەندروستی سستمێکی گەورەیە، وە ناکرێ مەسەلەن لە سێ ساڵ و چوار ساڵ هەموو کیشە تەندروستیەکان حەل بکەیت، مەبەستم ئەوەیە ئەو صندوقە بڵێین داڕێکی سحری نیە بڵێی هەموو نەخۆشیەکان و هەموو نەخۆشی موستەعسی شێر پەنجە حەل دەکا، وەزارەتی تەندروستی لە ڕێی مەنافیعی ئیجتیماعی چەند نەخۆشیەکی چارەسەر کراو دەعم دەکا، هەندێ نەخۆشی هەیە چارەسەردەکرێ، مەسەلەن نەخۆشی خوێن، مێشك، دڵ، لەگەڵ نەخۆشی شێر پەنجە ئەمانە بەپێی یاسایەکی وەزارەتی تەندروستی دەعم دەکرێ لە سەد دۆلارەوە تاکو سێ هەزار دۆلار بەپێی قورسی و سووکی حاڵەتەکە، مەسەلەن دەڵێی شەلەل دەماغ، شەلەل دەماغ چارەسەری نیە، بەڵام بەپێی ئەو بودجەیەی کە حکومەت هەیەتی مەسەلەن مووچەیەکی مانگانەی کەم ئەندامانی بۆ بڕاوەتەوە ئەگەر دایکەکەی بۆ نموونە موەزەف بێ تەفەروغی پێ کراوە مووچەی دەدرێتێ، ئەوەو زۆر حاڵەتی تر ئەوەی بۆ کراوە، ئەوەی من دەمەوی لێرە بیڵێم هیچ نیزامێکی تەئمین لە دونیادا هیچ نیزامێکی ئینشورز لە دونیادا کەڤەری هەموو نەخۆشیەك ناکات، بۆ نموونە زۆربەی وڵاتانی دونیا کەڤەری نەزۆکی ناکات لەوانەیە تڕایەڵی یەکەمی بۆی بکا، تڕایەڵی دووەم دەڵی خۆت بڕۆ بیکە، ئێستا لە کوردستان دوو، سێ سەنتەری حکومی هاوبەش هەیە کە بەسعرێکی کەم دەیکات، یەعنی حەتتا وەزارەتی تەندروستی بەو بودجە کەمەی هەیەتی جا با من لێرەش گلەییەکی خۆم بکەم یەعنی ئێستا بە پێی قیاساتی عالەمی دەبێ هەموو نەفەرەك لە عالەم نۆ سەدو نەوەت دۆلاری بدرێتێ سااڵنە، ئەم نیسبەتە بەرز دەبێتەوە لە وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا بۆ حەوت هەزار دۆلار، نزیکەی دەکاتە هەشت هەزار دۆلار، لە بەریتانیاو ئەوانە کەم دەبێتە وە بۆ پێنج هەزار دۆلار، دێتە خوارەوە دەچێتە میسر و ئوردن و ئەوانە کەم دەبێتەوە، دێتە

کوردستان دەبێتە نزیکەی سەد دۆلار کەمتر، لە سەد دۆلار، ساڵی 2009 و 2010 ئێمە سەد دۆلارەکەشمان نەدراوەتێ، یەعنی ئەگەر ئەمساڵ کە لە پەرلەمان ئەو بودجە تەشغیلیە کەم بۆوە حکومەتیش بودجەی تەشغیلی کەم بۆوە ئەگەر پێرێ و دوێنێ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران ئەو سەد ملیارەی نەداینایەتێ ئێمە پارەمان پێ نەبوو حەبی پاراسیتۆلیش بکڕین، دائیرەمان هەیە ئێستا دائیرەی صحەی هەولێر (12) ملیار دینار تەجاوزە، دائیرەی صحەی سلیمانی (12) ملییار دینار تەجاوزە، لەو بودجەیەی کە بۆی دانراوە هێشتا ساڵ سێ مانگی ماوە، لەبەر ئەوە ناکرێ ئەو هەموو تەکالیفە، ئەو هەموو شتە لەو بودجەیە بکرێ، جا من داوام لەو پەرلەمانتارە بەڕێزانە هەیە کە گلەیی دەکەن لە سستمی تەندروستی و وەزعی نەخۆش بەڕاستی داکۆکیمان لێ بکەن کە بودجەکەمان بۆ زیاد کەن بۆ ئەو بودجەیەی کە هەیە ئێستا ئێمە ناتوانین وەزعەکە وەکو هەموو داواکاریەکان بەڕێوەبەرین، سەبارەت بە خشتەیەکی تر ئێستا وەزارەتی تەندروستی قانونێکی بۆ دانەنراوە کێ چارەسەر بکا، من لەدەرەوەی هەرێم هاتووە هەر دەبێ مەعامەلەی خەڵکی هەرێمی بۆ بکەم، کرێکار لە دەرەوەی هەرێم دێت هەر دەبێ مەعامەلەی خەڵکی هەرێمی بۆ بکەم، بە بەلاش عیلاجی بکەم، ڕاست دەکا ئێستا مەسەلەن یەکێ لە پەرلەمانتارە بەڕێزەکان وابزانم ئاشتی خان بوو وتی چوومەتە خەستەخانەی هیوا لە سەیدەلیەکە دەرمان نەماوە ڕاستە، دەزانی بۆ دەرمان نەماوە؟ چونکە خەستاخانەی هیوا بەس خەستەخانەی سلیمانی نیە، خەستەخانەی هەموو عێراقە 40٪ تا 45٪، نەخۆشەکانی لە دەرەوەی هەرێم دێ، ئێمە وەکو وەزارەتی تەندروستی دەرمانێك دەکڕین، کۆرس هەیە، کۆرسی هێرسێپتین بۆ ئەو ژنانە بەکاردێ کە سەرەتانی مەمکیان هەیە بە بیست هەزار دۆلارە، ئێمە فەرقی نەخۆشەکەی سلیمانی و نەخۆشەکەی خواروی عێراق ناکەین، لەبەر ئەوە دەرمانەکە بەش ناکات، ئێمە وەکو وەزارەتی تەندروستی ئەو یاسایەی کە بیمەی تەندروستی ئێوە ناردووتانە، ئێمە لە مانگی حەوتەوە ناردوومانەتەوە بۆ حکومەت و حکومەت ناردوویەتی، داواتان لێ دەکەین کە یاسای ئینشوراسمان زوو لەم خاڵە بۆ تەواو کەن بۆ ئەوەی خەڵك تەئمین بێ، خەڵك مانگانە(10) هەزار دینار بدا باشترە لەوەی کە نەخۆش کەوت (10) هەزار دۆلار بدات، ئەوە تەواوە، بەڵام لە هەموو دونیا خەڵك هەر پارە دەدا تۆ ئێستا بڕۆ سەیرکە زۆربەی وڵاتانی دونیا مەسەلەن بەریتانیا شانازی بە (N'H'S)ەوە دەکا، شانازی بە نیزامی صحەی خۆی دەکا فیعلەن نیزامیکی موهیمە، بەڵام وەرە سەیری فاتورەی مەعاشەکەی بکا لە 30٪ لێ دەبڕێت بۆ کارەبا، بۆ صحە، بۆ ئاو، بۆ ئەوانە، لە هەموو دونیا نیە صحە هەموو پارەیەك بدات، وە لە هەموو دونیاشە ئیشوڕەسەکی دونیا نیە مەسەلەن هەموو نەخۆشەکان کەڤەر بکا، مەسەلەن تەندروستی ددان لە زۆربەی وڵاتان بە پارەیە، مەسەلەن لە ئەڵمانیا دێتەوەلێرە ددانی عیلاج دەکا، هەندێ نەخۆشی باس کرا کە ئەڵێن ئەوانەش بگرێتەوە بەڵێ وایە بەڵام شەلەل دەماغ چارەسەری نیە، ناتوانم چارەسەری بکەم، بەڵام نەخۆشی سەرەتان هەیە ئەگەر بتوانی کۆستەکی باشی بدەیتێ، دەرمانێکی باشی بدەیتێ دەتوانی چارەسەری بکەی، بنەبڕی بکەی، هەندێ نەخۆشی هەیە هەنگاومان بۆ ناوە، مەسەلەن من مانگی پێشوو موافەقەتی ئەنجومەنی وەزیرانم وەرگرتووە کە (400) نەخۆشی تالاسیما بنێردرێ بۆ چاندنی

مـۆخ، نـزیکـەی (24) ملیـۆن دۆلاری تێدەچـێ، موافەقـەتمان بـۆ وەرگرتـووە، هـەروەها کتابمـان داوەتـە سەرۆکایەتی حکومەت کە هەندێ نەخۆشی وەکو نەخۆشی دڵ، وەکو هەندێ نەخۆشی چاو، وەکو هەنـدێ نەخۆشی کارەبایی دڵ، کە ئەمانە چارەسەری ناکرێ، بـەڵام زۆر نەخۆشی هەیـە لێـرە چارەسـەر کـراوە، تـۆ ئەگەر بێی لە 91 هـوە حیساب بکەی تەندروستی بەو بودجەیەوە هەنگاوی باشی نـاوە، هەنـدێ هـەنگاومان ناوە لەو شەش مانگەی دواییـە، مەسـەلەن هەنـدێ شـتمان کـردووە بـۆ خەڵکـە فەقیرەکـە لەوانـە مەسـەلەن مەوعیدی نەشتەرگەری کـە مـن کابینـەی حوتـەممان وەرگرتـووە لـە هەنـدێ شـوێن دوو سـاڵ بـووە ئێستا مەوعیدی نەشتەرگەری نەماوە، لەبەر ئەوەی قاوشی ئیوارانمان کردۆتەوە، قاوشی ئیوارانەکە بە سوپاسەوە لـە 80٪ ی بودجەکـەی حکومـەت دەیـدا عـەملیات دەکـا لـە 20٪ هاوواڵتیـان دەیـدا، ئەگـەر هاووڵاتیـەك عەمـەلیاتێکی بـۆ بکـرێ بـە (400) هـەزار (320) هـەزار دینـاری حکومـەت دەیـدا، ئێستا تەقریبـەن لـە زۆربـەی شـوێنەکان مەوعیـددی عـەملیات و ڕاوەسـتان کـەم بۆتـەوە، کلینیکـی ڕاوێـژکاریمان لـە سـلیمانی هاوشێوەی هەولێر و دهۆك کردەوە کـە پزیشـکی پسـپۆڕ، حکومـەت مەعاشـی دەداتـێ موقابـل بـە سـعرێکی ڕەمزی، سەبارەت بەوەی کە ئەولەویەت بدرێ بە سەرەتان، مـن نـاتوانم بڵـێم موسـڕم لـە سـەر ڕەئـی خـۆم، بەڵام ئەگەر ئەو صندوقە ئێستا د. ڕێباز شتێکی باشـی بـاس کـرد، خـەڵك هەیـە دەوڵەمەنـدە بـەس نـازانێ پارەکەی ببا بۆ کوێ، مەسەلەن ئەیبا بۆ خەستەخانەی نانەکەلی مودیرەکە دەیخاتە چەکمەجەکەیەوە، هەر نەخۆشێك دوو سەد دۆلاری دەداتێ، ئەمە نابێ، ئەبێ ئەم سیستمە ئەوەی ئێستا دانـراوە ڕێـك بخـرێ هـەر کەسی ئەیەوێ خێر بکا وە ئێمە یەکەم دەوڵەت نین ئەوە دروست بکـەین، بـڕۆین بابچـین لـە ئـوردن هەیـە دوێنـێ موئەسەسـەیەکی گـەورەی ئێرانـی هـاتبوون کـە لـە تەهرانـە کـە زۆربـەی منـداڵانی شـێر پەنجـەی تووشبوو لە ئێـران حـەتتا لـە کوردسـتان، لـە عێـراق، لـە ئەفغانسـتان ئـەوان عیلاجـی دەکـەن، یـەعنی ئـەم فیکرەیە فیکرەیەکی تازە نیە، سوپاس،

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان

فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

فەرموو کویستان خان.

بەڕێز کویستان محمد عبدالله:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

دیـارە قسـەکانی دکتـۆر لەسـەر ئـەوەی بودجـەی وەزارەتەکـەی کەمـە بەتـەواوەتی پشـتگیری لـە قسـەکانی دەکەین، بەڵام ئەبێ جەنابی ئەوە بزانێ کە ئێمەش ئەندامانی پەرلەمان هەر لە ڕاپۆرتی لیژنەی داراییەوە هەتتا بەشێکی زۆری ئەندامان قسەیان لەسەر ئـەوە کـردووە کـە بودجەکـەی کەمـەو پێویسـتە زیـاد بکـرێ، بەڵام دواجارە دەنگی نەهێناوە بڵێن چی، سوپاس،

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز فەرموو کاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

بە ڕەئی من دەبێ ئەو ماددەیە عنوانەکەی یەکلا بکرێتەوە، چونکە مەسیری قانونەکە لەسەر ئەوەیە ئایا دەعمەکە چۆن بێ، ئەگەر نەخۆشی سەرەتانی بێ، ئەگەر نا چۆن دەبێ بۆ نەخۆشیەکانی دیکە؟ بۆیە دەبێ ئەمە یەکلا بکەینەوە بۆ ئەوەی ئاڕاستەی موناقەشە کانمان بزانین، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ڕەئیەکە ئەوەیە کە هەر چۆنێك بێ وەزعەکە ناگۆڕێ، هیچ تەئسیر لە ناوەڕۆکی پڕۆژەکە ناکات فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شتە عامەکە چییە؟

فەرموو ئاواز خان.

بەڕێزئاواز عبدالواحد خضر:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان

بەنیسبەت ئەو قسەیەی کۆیستان خان ڕاستە هەموو لایەك داکۆکیمان لەوەی کرد میزانیەی وەزارەتی تەندروستی زیاد بکرێ، و لەگەڵ ئەوەی دەنگی هێنا، بۆیە ئەو قسەیە با بە هەڵە لەپڕۆتۆکۆڵ نەنووسرێ یان قسەکە ڕەشبکرێتەوە یان ڕاست بکرێتەوە کە دەنگی هێناوە.

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئیعتیادیە وەلاّمی مەدەرەوە، یەعنی شتەکە ئیعتیادیەو ناوی کەسی نەهێناوە، خۆی وەکو شەخصی قسەی کردووە ناوی هیچ کەسی نەهێاوە لە مەسەلەکان تەبیعیە شتەکەش لە مەسلەحەتی عامە فەرموو بۆ ماددەی دووەم،

بەڕێز هاوڕاز شیخ احمد:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان

ماددەی دووەم: ئامانجی صندوق وەدی هێنانی ئەمانەیە، صندوق بەهەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار تایبەتمەندە بۆ دابین کردنی چارەسەر بۆ هاووڵاتیانی کوردستان، ئەوانەی حالەتی نەخۆشی شێر پەنجەو ئەوانەی نەخۆشی قورسیان هەیە، چارەسەر کردنیان لە دەزگاکانی تەندروستی سەر بە وەزارەتی تەندروستی دەست ناکەوێت و دەخوازێ پشتگیریەکی چڕ بکرێن بە دابین کردنی پێویستیەکانی چارەسەر لە دەرمان و ئامێری پزیشکی و بنکەی پسپۆڕ بۆ چارەسەرکردن لەناوەوە یان لە دەرەوەی کوردستان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جیهان خان.

بەڕێز جیهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان

المادة الثانية: يهدف الصندوق الى تحقيق الاتي: (يختص الصندوق بالتنسيق مع الجهات المعنية بتوفير أفضل طرق العلاج لمواطني كوردستان الذين يعانون من حالات مرض السرطان او الامراض المستعصية ولا يتوفر لها علاج لدى المؤسسات الصحية التابعة لوزارة الصحة وتستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج من ادوية واجهزة طبية ومراكز متخصصة بالعلاج داخل الاقليم او خارجه)

بەڕێز د. ارسلان بايز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی،

بەڕێز:د. ڕۆژان عبدالقادردزەیی:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان

ئێمە لە لیژنەی یاسایی دا پێشنیار دەکەین کەوا ماددەکە دابڕێژرێتەوە بەشێوەیەك ئامانجەکانی یاساکە لە خۆ بگرێ، بکرێتە دووخاڵ بەم شێوەیە خاڵی یەکەم: دابین کردنی چارەسەر و باشترین ڕێگا خۆ پاراستن لە نەخۆشیەکان بۆ هاوواڵتیانی هەرێمی کوردستان و ئەوانەی تووشبووی نەخۆشی شێر پەنجەن و بەپێی ئەوەی کە دەنگ دەینی، ئایا تەنها لە بۆ نەخۆشی شێر پەنجەیە یان نەخۆشیەکانی تریش دەگرێتەوە؟ ئەوە دواتر دادەڕێژینەوە ماددەکەی، وەهەروەها هاوبەشیەتی لە پاراستنی تەندروستی گشتی و دروست کردنی کۆمەڵێکی تەندروست،

بەڕێز د. ارسلان بايز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموو

بەڕێز:د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین کە لە پڕۆژە یاساکەدا هاتووە،

بەڕێز د. ارسلان بايز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

من یەك مولاحەزەم هەیە ئەوەی (اقليم او خارجه) بکرێ بە (داخل العراق او خارجه)

بەڕێز د. ارسلان بايز/سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە؟ (كاروان صالح، هاژە سلیمان، جلال علی، جمال طاهر، شلێر محمد نجیب، فاضل بەشارەتی، سالار محمود، بیریڤان اسماعیل، سیوەیل عثمان، کوێستان محمد، کاردۆ محمد، ئاشتی عزیز، زکیە سید صالح، حەمە سعید حەمە علی، سمیرە عبدالله، عمر هەورامی) فەرموکاك کاروان.

بەڕێز کاروان صالح احمد:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر ماددەی دووەم، بەڕاستی من پێم وایە ئامانج بەس ئەوە نیە عیلاج بۆ نەخۆشیەکانی شێر پەنجە، ئەگەر دیاری نەکرێ لە ئامانجەکانەکەدا هۆکارەکانی تەشەنەکردنی ئەو نەخۆشیانە لە چەند ساڵی ڕابوردوو وقەلاچۆکردنی ئەو هۆکارانە، کە پێم وایە بەشێکە لە عیلاج، ئەوەش حەق وایە لەو ئامانجانە دەست نیشان بکرێ، بۆیە بۆ ئەو مەبەستە من حەز دەکەم کۆمەڵێك نموونە بهێنمەوە بۆ جەنابی وەزیر وەهەروەها بۆ بەڕێز پەرلەمانتارانیش ئەگەر سەیری ئاو و ئاوەڕۆ بکەین، سەیری ئاوی خواردنەوە بکەین، بەڕاستی ئاوی خواردنەوەمان پاك نیە، هۆکارێك، سەیری تەپو تۆزو ژینگە پیسی هەرێمەکەمان بکەین، ولاتەکەمان بکەین، شارەکەمان بکەین، ژینگەیەکی پیسمان هەیە، کە هۆکاری سەرەتانە، سەیری ئەوە بکەین کە نەخۆشخانەکانمان، خودی نەخۆشخانەکانمان خۆیان لە هەموو شوێنێ پیسترن، کە من لەگەڵ بەشێك پەرلەمانتارە بەڕێزەکان سەردانی ئەو شوێنەمان کردووە کە دەرزی کیمیاوی لێدەدەن کە خراپترین، ناشیاوترین شوێنە، ئەوانە هەموو هۆکاری پەرت بوون و تەشەنەکردنی ئەو نەخۆشیەن، ئەگەر سەیری چارەسەرکردنی ئەو کارگانەی کە پاشەڕۆکی کیمیاوی هەیە، وە پاشەڕۆکی نەخوشخانە گشتی و تایبەتیەکان بەڕاستی هۆکارێکن بۆ تەشەنەکردنی ئەو نەخۆشیە، کۆمەڵێك شتی تر هەیە، مەسەلەن نموونەیەکی سادە بهێنینەوە بەکار هێنانەوەی پلاستیك لە دروست کردنی عەلاگەو کیسەی دەست دەیان ساڵە هەمان پلاستیکە دووبارە دەبێتەوە باوڕتان هەبێ هەموومان هەستی پێ دەکەین، کە کاتێك خواردن و گۆشت و میوەجاتی تێدەکەیت کە دەیهێنیتیە ماڵەوە، بۆنێکی یەکجار سەیرو سەمەرەی هەیە، کە پێم وایە لە دەرەوە ئیرشادات هەیە بۆ بەکارهێنانی ئەو جۆرە مەوادانە کە تا ئێستا پێم وا نیە ئەوانە چارەسەر کرابن وە ئەوانە هۆکارێکن لە هۆکارەکانی تەشەنەکردن و بەرفراوان بوونی جۆرەها نەخۆشی سەرەتان کە جۆرێك نیە خۆتان دەزانن جەنابی وەزیر، دەرمانی ئێکسپایەرو خواردنی خەراپ، بەشێکن لە تەشەنەکردن و بەرفراوان بوونی ئەوە، بۆیە من پێشنیار دەکەم لە ئامانجەکان یان ساڵێك ئیزافە بکرێ بۆ ئەوە، بۆ توێژینەوە، بۆ لێکۆڵینەوە، هەڵمەتی قەڵاچۆکردنی هۆکارەکانی بەرفراوان بوون و تەشەنەکردنی نەخۆشی شێر پەنجە، بکرێ بە ئامانج یان لە ماددەیەکی تر بۆی ئیزافە بکرێ، لەبەر ئەوەی بەڕاستی ئەو هۆکارانە تەنها و تەنها ئەوەن، کە سالانە خۆمان دەزانین لە چەند ساڵێکی ڕابوردوو ئەو نەخۆشیانە وردە وردە بەرەو زیادبوون دەڕۆن، هۆکارەکانیش وازحە وەکو باسم کرد دەبێ ئامانج لەوەبێ هۆکاری تەشەنەکردن و بڵاوبوونەوەی ئەو نەخۆشیانە نەمێنێ، وە هۆکارەکانیشی زۆرن، نەخۆشی سەرەتان چەندین جۆرن، هۆکارەکانی دوو بەرامبەر بە ئەوە لە هەرێمی کوردستان هەستی پێ دەکرێ، وە لە لایەن پسپۆڕان و شارەزایان وە لە لایەن پزیشکان ئیشارەی پێ دراوە، بۆیە دەبێ پەیوەستداری وەزارەتی تەندروستی بە تایبەتی ئەو یاسایە کە ئەو صندوقە وەدی دەهێنێ پەیوەستداری هەیە لەگەڵ وەزارەتەکانی تر، لەگەڵ وەزارەتی شارەوانی، لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی، لەگەڵ کۆمەڵێك فەرمانگەی تر کە پێم وایە دەبێ لێرەدا

ئیشارەی پێ بدرێ، چونکە ئەو یاسایە تەنها ئەوە نیە بەس چارەسەر بۆ نەخۆشەکە بدۆزیتەوە، هەستیارە و ٚ یاسایەکە دەبێ بە هەموو لایەك هەوڵی بۆ بدەین کە هۆکارەکانیشی ئەو فەرمانگەیە یان ئەو صندوقەیە هۆکارەکانیشی قەڵاچۆبکا، یان تۆێژینەوەی لەسەر بکا، وە بەشێکی بۆ بکرێتەوە بۆ لێکۆڵینەوەو بەدواداچوونی تۆێژینەوە لەسەر ئەو پرسە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هاژە خان فەرموو.

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن پێشـنیار دەکـەم کـە ئامانجـەکان بـەو شـێوەیە دابـڕێژرێتـەوە، ئامـانجی ئـەو سـندووقە هاوکـاری کردنـی نەخۆشیەکانی تووش بـوو، ئەگـەر تـەنها شـێرپەنجە بێـت، شـێرپەنجە ئەگـەر ئـەوانی تـریش لەگـەڵی بێـت ئەویش زیاد بکرێت، لەڕێگای دابینکردنی چارەسەر بۆ هـەموو هـەنگاوەکانی، لـە ڕۆژی دەسـت نیشـانکردنی نەخۆشیەکە تـا چـاك بوونـەوە، ئـەویش بـە دابینکردنـی پێداویسـتیەکان لـە دەرمـان و ئـامێری پزیشـکی و بنکەی پسپۆری، لە ناوەوەو دەرەوەی هەرێمی کوردستان، بەڕێزان بەڕاستی مەسەلەی نەخۆشـی شـێرپەنجە چـەند قۆنـاغێکی هەیـە، لـەو قۆناغانـە یەکـەم قۆنـاغی تەشـخیس کردنـی نەخۆشـیەکەیە، دواتـر قۆنـاغی عیلاجی بڵێی جەراحیەکەیە، دوای ئەوە عیلاجەکە دەست پێدەکات، عیلاجەکەش چـەند قۆنـاغێکی هەیـە لەوانە کیمیاوی هەیە، عیلاج هەیە بە کـەوی کـە لـە ڕێگـای ئەشـیعەوە دەکرێـت، ئەوانـە هـەمووی قۆناغـە پێویست بەوە دەکات کە نەخۆش بە هەموو ئەو قۆناغانە تێ دەپەڕێت، بۆیە بەڕاستی پێویست دەکات کـە ئامـانجی ئـەو سـندووقە، ئـەو هەنگاوانـەی هـەموو تێـدابێت، چـونکە لەڕاسـتیدا مـن وەکـو کەسـێك کـە موتابەعەی ئەو جۆرە نەخۆشـیەم کـردووە، سـەردانم کـردووە بەبـەردەوامی و، هـەر بـۆ زانیـاری بـەڕێزتان ئـەمڕۆ ئێمـە وەکـو لیژنـەی بـەرگری لـە مـافی ئـافرەت، سـەردانی سـەنتەری پشـکنینی مـەمکمان کـرد لـە نەخۆشخانەی لەدایك بوون، لەڕاستیدا حاڵەتەکە ئەوەی کە ئەوان باسیان کرد، ڕۆژانە کە ئەوان لـە هەفتـە وابزانم سێ تا چوار ڕۆژ دادەنیشن، سێ تا چوار نەخۆش تەشخیس کراوە، کە تـووش بـووە بـەو نەخۆشـیە، بۆیە بەڕاستی پێویست دەکات کە زۆر زۆر کار لەسەر ئەوە بکرێت، کـە مەسـەلەی تەشـخیس کردنەکـە زۆر گرینگـە و، لـە هـەموو ولاتـانی پێشـکەتوو لـەدوای تەمـەنی 40 سـاڵی ئـەو تەشخیسـە، یـەعنی ئـەوەی نەخۆشیشی نەبێت، ئەوەی هیچ کێشەیەکی نەبێت، دەبێت ئەو پشکنینە بکات، وەکو سەرەتایەك بۆئـەوەی کـە زوو بـە نەخۆشـیەکە بزانرێـت، چـونکە تـا زوو بـە نەخۆشـیەکە بزانرێـت، یـەعنی ئیحتیمـالی چـاك بوونەوەی زیاتر دەبێت و، زووتر دەتوانرێت کە چارەسەری بکرێت، بۆیە بەڕاستی زۆر پێویست دەکات کـە باس لە قۆناغەکان بکرێت لەناو ئامانجەکاندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال طاهر ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بێت و سەیری ئەم ماددەیە بکەین، زیاتر تەفاصیلی ڕۆیشتووە نافۆ داو، بڵێین وەسفیە زیاتر، بۆیە هەدەفەکە چەند بتوانن کورتتر لێ بکەین، پێشنیار دەکەم بەم سیغە دابڕێژرێت (يهدف الصندوق الى اعانة مرضى السرطان و رعاية ذوى الامراض المستعصية من مواطني الاقليم و معالجتهم داخل العراق و خارجه) چەند بێت کورتتر بێتن، چونکە (الا تحقيق الاتي) مەعنای وێ چەند فەقەرات بەدوای دێن، بەڵام دێین پێنج، شەش دێرێکن و، تەفاصیل ڕۆیشتووە، وەسفی کردیە، بۆیە پێی ناوێت، چونکە (الامراض المستعصية) پێش ئێستا تەعریف دەکرێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاکا جلال فەرموو.

بەڕێز جلال على عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ڕای لیژنەی یاسایی دام، کە ببێتە دوو بڕگە باشترە هەدەفەکان زیاتر وازیح دەبێت، بەڵام ڕوونبکرێتەوە ئەو جیهاتی مەعنی کێیە؟ کە ئەم سندووقە تەنسیقی لەگەڵ دا دەکات، یەعنی بەڕاستی ئەوە بەرفراوانە و دیاریش بکرێت شتێکی باشترە، دوو من پێم باشە بودجەی وەزارەتی تەندروستی، کە لە بودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان دا لە 12٪ی بودجەی هەموو عیراقە، پێم باشە ئەوە یارمەتی و هاوکاری بۆ هاوولاتیانی دەرەوەی هەرێمی کوردستانیش بێت، لەگەڵ ئەوەی کە بودجەی عیراق لە (88٪)ـە ئێمە لە (12٪)ی و، بە قسەکانی بەڕێز وەزیری تەندروستی لە (45٪)ی نەخۆشەکانی خەستەخانەی هیوا لە دەرەوەی هەرێمن، کە وا تێبگەم عەرەبن، چونکە من چەند جارێك سەردانم کردووە، بەڵام بۆ ئەو سندووقە پارەی خەڵکی کوردستانە و، هاوکاریە لەم سندووقە بەس تەنیا بۆ هاوولاتیانی ئیقلیم بێت، بۆئەوەی ئەگەر لە عیراق لەم سندووقە نیە، سندووقی هاوکاری نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیەکانی تر، هەوڵ بدرێت لە عیراق ئەم سندووقەش دروست بکرێت، هاوشێوەی ئەو سندووقەی کە لە کوردستان دروست کراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من كاك جمال كردی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك فاضل فەرموو.

بەڕێز فاضل محمد قادر (بەشارەتی)؛

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (2) باسی ئەوە هاتووە، کە دابین کردنی چارەسەر بۆ نەخۆشیانی شێرپەنجە لە هەرێمی کوردستان، بەڕاستی من زۆرم پێ باشە کە ئەمە زیاتر قسەی لەسەر بکرێت، چونکە لە صالح و بەرژەوەندی ئەو نەخۆشیە کوشندەیە، کە لە هەرێمی کوردستان بەشێوەیەکی فراوان تەشەنەی کردووە، کاریگەرییەکی خراپی لەسەر هەتا لایەنی دەروونی خەڵکی کوردستان کردووە و، من پێشنیار دەکەم هەرچەند لەوەش کە باسەکە هات، ئەم سندووقە نەك تەنها بۆ نەخۆشیانی شێرپەنجە، بەڵکو بۆ تێکڕای نەخۆشیە کوشندەکان بێت، چونکە هەندێك نەخۆشی هەیە شێرپەنجە نیە، بەڵام لە شێرپەنجە زووتر خەڵك دەکوژێت، ئەگەر عیلاجی بۆ نەدۆزرێتەوە، مەسەلەن خەڵك هەیە کێشەی گورچیلەی بۆ دروست دەبێت، یان نەخۆشی دڵی بۆ دروست دەبێت، یان نەخۆشی تالاسیمای هەیە، ئەمانە شێرپەنجە نین، بەڵام ئەگەر فریای نەکەون لە شێرپەنجە زووتر خەڵك دەکوژێت، بۆیە سندووقەکە هەموو نەخۆشیە کوشندەکان بە نەخۆشی شێرپەنجەش بگرێتەوە، خاڵێکی تر کە من پێشنیار دەکەم برای بەڕێزم کاك کاروان صالح ئیشارەتی پێدا، بەڕاستی ئەگەر ئێمە بگەڕێین مەسەلەن سەیر بکەین، ئەوەی کە دەبێتە سەبەبی یان ئەسبابی دروست بوونی نەخۆشی شێرپەنجە لە هەرێمی کوردستان هۆکارەکان چین؟ یەعنی بە بڕوای من پێش ئەوەی هەوڵی هێنانی دەرزی و دەرمان و عیلاج بدەین، هەوڵی چارەسەرکردن یان ڕێگرتن، لە هۆکارەکانی نەخۆشی شێرپەنجەو باقی نەخۆشیەکانی تر، لە هەرێمی کوردستان بدەین، کە یەکێك لەو هۆکارانەی کە تا ئێستا لە هەرێمی کوردستان خاڵێکی ترسناکە، بەڕاستی هاتنی خۆراکی ماوە بەسەرچووە، کە چەندین خەڵکی تووشی گرفتی گەورە کردووە، کە ئەمە تا ئێستاکە وەکو پێویست بەڕاستیەکەی ڕێگری لێ نەکراوە، هەرچەند هەندێك کات لە کەناڵەکانی ڕاگەیاندن باس لەوە دەکرێت ئەوەندە خۆراکی بەسەرچوو لە فلاّن جێگا و لە فیسار جێگا سووتێنرا، بەڵام هاوردەکەی ئیجرائات نەکراوە، کە ئەمە دەیان خەڵکی تووشی حاڵەتی نەخۆشی کوشندە کردووە، بۆیە من پێشنیار دەکەم حکومەتی هەرێمی کوردستان و لایەنی پەیوەندیدار، ڕێگری لەم دەردە کوشندەیە بکات کە لە شێرپەنجەکە کوشندەترە، لایەنێکی تر کە من بە پێویستی دەزانم ئیشارەتی پێ بکەم، کە وەزارەتی سەحە بەڕاستی پێویستە بەرنامەی تایبەتی لەسەر شێوەی بەکارهێنانی خۆراك لە هەرێمی کوردستان هەبێت، چونکە بەڕاستی تا ئێستا وەکو پێویست تەوجیهات یان تەوسیە کردنی وەزارەتی سەحە نیە، لەوانەیە هەر ئینسانێك بۆخۆی ڕۆژانە چەندین خۆراکی دژ بەیەك بەکاردەهێنێت، لەبەرئەوەی ڕێنمایی نیە، یەعنی ڕێنمایی وەزارەتی سەحە بۆ هاوولاتیان لە بەکارهێنانی خۆراك زۆر گرینگە، ئەمانە دەبێت، بەرگری کردن و کەم کردنەوەی نەخۆشیەکان و، لایەنێکی تر مەسەلەی پارێزگاری کردن لە ژینگە لە هەرێمی کوردستان، وەکو ئەوەی کاك کاروان ئیشارەتی پێدا ئێمە بەڕاستی ژینگەکەمان یەکێکە لە هۆکارە گرینگەکان، کە دەبێتە ئەسبابی نەخۆشی شێرپەنجە و چەندین نەخۆشی تر لە هەرێمی کوردستان، ئەمە پێویستە وەزارەتی سەحە

بەرنامەی هەبێت، بە بەردەوام لە کەناڵەکانی ڕاگەیاندن کەوا خەڵك وشیار بکاتەوە، لە خۆپارێزی کردن، لە ژینگەی پیس، لە بەکارهێنانی خۆراکی بەسەرچوو، لە بەکارهێنانی ئاوی خواردنەوە، چونکە زۆرجار لە تەقریر، لە بلاوکراوەکان، گوێمان لێیە خەڵك لە خواردنی سەوزەوە تووشی گەورەترین، کوشندەترین نەخۆشی بووە، ئەمانە هەمووی هۆکارن بۆ دروست بوونی ئەو نەخۆشیە، پێشنیار دەکەم حکومەتی هەرێمی کوردستان و، وەزارەتی سەحە ڕێنمایی هەبێت بۆ خەڵك، تا هەریەکە وشیاریەکی هەبێت، بۆ بەکارهێنانی خۆراکی ڕۆژانە، نەك تەنها مەسەلەی پەنابردن بۆ بەکارهێنانی خۆراك و دەرمان، چونکە تەنها عیلاج هەر ئەوە نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سمیرە عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە پێویستە دابڕێژرێتەوە، زیاتریش وردەکاری باسی لێ بکرێت، چونکە تەنها باسی عیلاج و ئەدویە و ئەجهیزەی دەکات، کە لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدارەوە ئەوە هەر مەعلوم نیە لە چ لایەکە، وازیح نیە، پێویستە باسی ریعایە بکات، تەقدیم ریعایە لە ناحیەی نەفسی، ئیجتماعی توبی، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا باسی ئیرشادی ئەوەی نەکردووە، دەبێت ئیرشاد و تەوعیە و بەرامجی هەبێت لەو ناوەی دا و، ویقایە (کیفیة الکشف المبکر) بەتایبەتی سەڕەتانی مەمك لە کوردستان ئێستا باوە، ئەگەر تۆ سەردانی کولیەکان بکەی، یان ئەعدادیەکان بکەی هەر تۆزێك سینگی ئافرەتێك بێشێت مەترسی ئەوەی هەیە لە سەڕەتان، زۆر دەترسێت دێتەوە مالێ باس دەکات لەگەڵ دایکەکەی، ترسی هەیە، بەڵام ئەگەر تەوعیە هەبێت، بەرنامەج هەبێت، وەسائیلی ئیعلامی هەبێت، ئەگەر تۆ بچیە ئەو بنکەی کە دەڵێن لە ویلادە جەناحەك داندرایە، کۆمەڵێك نامیلکە داندراوە، بەڵام تەوزیع ناکرێت، پێویستە بەسەر قوتابخانەکان تەوزیع بکرێت، ئیرشاد بکرێت، پاراستن هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من پرسیارێك ئاراستەی جەنابی وەزیر دەکەم، هەر پەیوەستە بەم ماددەیە، چونکە ڕۆح و هێزی ئەو یاسایە بریتیە لە دابین کردنی دارایی بۆ بەدیهێنانی ئامانجی یاساکە، ئێمە لە هەرێمی کوردستان جگە لە بودجەی گشتی هەرێمی کوردستان، پێمواید هەرێم بەشێکە لە عیراق و، عیراق ئێستا دەوڵەتێکی ئیتیحادیە، بودجەی حاکیمەمان هەیە و، لە بودجەی حاکیمە گوژمەیەك تەرخان دەکرێت بۆ سێکتەری تەندروستی، ئایا وەکو ئێستا جەنابیان هەڵگری ئەو بەرپرسیاریەتیەن کە لە ڕابردووش دا هەبووە؟ ئایا

ئەو هەماهەنگیە لە دابین کردنی ئەو گوژمەیە و تەرخان کردن لەنێوان حکومەتی ئیتیحادی و هەرێم، یان وەزارەتی تەندروستی عیراق و هەرێم هەیە، چۆنە؟ بۆ ئەم سێکتەرە ئێمە چۆن دەتوانین ئیستفادە لە بەرزکردنەوەی ئاستی ئەو دابین کردنە داراییە بکەین؟، بۆ سێکتەری تەندروستی لە بودجەی حاکیمە، خاڵی دووەم ئەویش پەیوەندی بە دەستەواژەیەکەوە هەیە، کە یەکێك لە بەڕێزەکان ئاماژەی پێکرد، لایەنی پەیوەندیدار، لایەنی پەیوەندیدار لەم خاڵەدا دەبێت ڕوون بکرێتەوە، ئایا لایەنی پەیوەندیدار لەناو حکومەتی هەرێمی کوردستان، لەناو دامودەزگا دەستوریەکانی هەرێمی کوردستان، یان رێکخراوە نێودەوڵەتیەکان ئەمانە دەگرێتەوە یان نا؟ بۆ نموونە ئەگەر قسە لەسەر دابین کردنی داراییە، خودی پەرلەمانتاران لە بودجەی پارسالاً بەشێك لە مووچەی خۆیان تەرخان کرد بۆ ئەو سێکتەرەی کە زۆر زۆر گرینگە و، بە جیاواز لە پار سالّ ئێمە ئەوە بۆ وەزارەتی شەهیدان تەرخان کرابوو، ئەمسالّ بۆ وەزارەتی تەندروستی دابین کرا، بۆیە دەبێت لایەنی پەیوەندیدار ڕوون بکرێتەوە، ئایا کێ دەگرێتەوە؟ کێ ناگرێتەوە؟ بۆئەوەی ئامانجەکان دیار بێت، خاڵێکی تر کە من جارێکی تر دەست خۆشی لە دارێژەرانی پرۆژەکەو ئەندامانی پەرلەمان دەکەم، کە بە نەصی سەریح ناوی کوردستانیان هێناوە، مەسەلەی هەرێم و کێشە قانونیەکەیان بۆ زیندوو نەکردوونەتەوە، ئومێدەوارم لەو بڕگەیەوە بۆ یاساکانی تر ببێتە مەبدەء کە ئێمە کاتێك باسی کوردستان دەکەین، هەولّ بدرێت خەلّکی ناوچەی کێشە لەسەر سوودمەند بن لە ئیمتیازاتی ماددی و مەعنەوی هەرێمی کوردستان و، هەروەها ئەو کوردستانیانەشی لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان ڕوو دەکەنە ئەم ناوەو، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بیریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئامانجی سندووقی بەدیهێنانی، من پێشتر داوام کرد ئەو سندووقە تەنها تایبەت بێت بۆ شێرپەنجە (سرطان)، بۆیە لێرەش داوا دەکەم کە نەخۆشی قورس لەو ماددەیە دەربچێت ئەوە یەك، دووەم: بەنیسبەت چەندین ئامانجی تر هەیە بۆ ئەو سندووقە، داوا دەکەم بچێتە ناو ئامانجەکان، ئەویش ئەوەیە هەماهەنگی کردنە لەگەلّ وەزارەتی کاروباری کۆمەلاێەتی، چونکە تەندروستی زۆر پێویستی هەیە کە هەماهەنگی بکات لەباری کاروباری کۆمەلاێەتی ئەویش چۆن؟ زۆر نەخۆش هەیە لە ئیشە، لە وەزیفەیە، یان لە شوێنێك کرێکارە، لەکاتێکدا تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبێت، لەکاتی چارەسەر بوون ئیشەکەی لە دەست دەچێ، دەبێت وەزارەتی کاروبار پێی هەلّستێت لەگەلّ هەماهەنگی وەزارەتی تەندروستی، لەو سندووقە بەردەوام بێت بۆ مووچەکەی، هەروەها لەباری کۆمەلاێەتیەوە ئەو کەسەی کە تووشی شێرپەنجە دەبێت، لەکاتی چارەسەرکردن کاردەکاتە سەر خۆی و خێزانەکەیی و زۆر وەزعی خراپە، خۆی ئەرکی وەزارەتی کاروباری کۆمەلاێەتی هەماهەنگی بکات، بەپێی ئەو سندووقە شوێنی بۆ دیاری بکات، ئەگەر هاتو

بێ شوێن بێت، یان هەمانە زۆر چالاکە لە وەرزش تووشی ئەو نەخۆشیە دەبێت یاریزانە، هیوایەتەکی هەیە، هەموو چالاکیەکانی ڕادەوەستی و ناتوانێ بەشدار بێ لەگەڵ یانەکەی، پێویستە بە پێی ئەو سندوقە هاوکاری بکرێت و بەردەوام بێ، ئامانجێکی تر هەیە ئەویش ڕاگەیاندنە بۆ ڕۆشنبیر کردنەوەی هاوولاتی بۆ خۆپاراستن لە شێرپەنجە، ڕاگەیاندن دەبێ دەوری هەبێ کە چۆن خەڵك خۆیان بپارێزن لەو نەخۆشیە، چونکە نەخۆشی شێرپەنجە هۆی سەرەکی تائێستا نەبینراوەتەوە، بەڵام ئەو هۆکارانەی یاردەدەرن بۆ شێرپەنجە، بۆ نموونە جگەرە کێشان، کحول، ئەوانە تووش ئەبن، بە پێی ئەو سندوقە هاوولاتیان هۆشیار بکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سیوەیل خان.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە منیش هاوڕام لەگەڵ لیژنەی یاسایی کە دەڵێ ئەگەر ناوچە دابڕێنراوەکانیشی بۆ ئیزافە بکرێ باشە، خاڵی سێیەمی ئەو ڕستەی ئەخیری کە لە پرۆژە یاساکە هاتووە ئیزافە بکرێ، ئەویش (ثالثا: توفیر المستلزمات الضروریة من الادویة و والاجهزة الطبیة ومراکز متخصصة بالعلاج داخل الاقلیم وخارجه).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کوێستان خان.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لیژنەی یاسایی ئەکەم، پێم باشە ئەو ئیزافەشی تێدا بکرێ، (ئامانج لە یاساکە دانانی سندوقێکە، کە لایەنە ئابووریەکەی ئەبێتە کۆمەکی هاوولاتیان کە دووچاری ئەم نەخۆشیە بوون، هەرچەندە ئێمە زۆر موناقەشەشمان لەسەر ئامرازی موستەعسیە کرد، بەڵام حەق بوو تەعریفێکمان لابێ، بە قبوڵ کردن موشکیلە نیە، بەڵام تەعریفی ئامرازەکەمان هەبێ، لە ڕووی عیلمیەوە ئیجابی تر بوو، جگە لەوە ئەوەی کە برادەران باسیان کرد کە پەیوەندی هەم بە عیلاجەوە هەیە، هەم بە خۆپارێزیەوە هەیە، پێم وایە

یەکێ لەو خالانە پابەند بوون بە کوالیتی کۆنترۆڵ بێت، کە هەموو ئەو هۆکارانە ئەگرێتەوە کە بەرێزان باسیان کرد سەبارەت بەوەی کە دەبێتە جۆرێك لە خۆپارێزی لەو نەخۆشیانەی کە هەنە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئاشتی.

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی لەم یاسایە جێگەی تێبینیە ئەوەیە ستراتیجیەتی تێدا نیە، ئایا ئەم یاسایە یەکسەر چۆتە سەر کۆکردنەوەی داهات و تەقدیم کردن، خۆی ئەبێ پێش مەرحەلەی عیلاج، کە یەکێ لە حیکمەتەکانی ئەوەیە مەسەلەی ویقایەیە، بەتایبەت بۆ نەخۆشیەکانی موستەعسی و سەرەتان بریتیە لە کەشف موبەکیرە، چونکە ئەبێتە دەعم بۆ سندوقەکە، سالانە وەکو بەرێزت کە موختەصی لە مەجالەکەدا، سالانە نیسبەتێك لە تووشبوانت هەبێ بە نەخۆشی سەرەتان، جۆرێك لە عیلاجەکە لە کەشفی موبەکیرا لە مەرحەلە یەکدا، نیسبەتی پارە تێچوونی کەمترە لە مەرحەلەی ئیشعائی، کەواتە چۆن ئەم سندوقە بیر لەوە ناکاتەوە کە جۆرێك لە بەردەوامی بدات بە خۆی؟ تەمەنی سندوقەکە درێژبێ، هەر ئەوە نیە ئێمە سالانە بڕی چەند پارە بۆ سندوقەکە دابنێین، بەڵکو بیر لەوە بکەینەوە سندوقەکە بەردەوام بێت، شکست نەهێنێ، تەنها دروست کردنی بە بڕوای من غائیبە، پێش ئەوەی ئێمە بچینە سەر عیلاج، ئەبێ ئەم سندوقە ستراتیجیەتێکی هەبێت، چونکە سالانە ئێمە نیسبەتێك لە پارە لە بودجەی هەرێمی کوردستان داکۆکی لەسەر ئەکرێ و لە ساڵەکانی ئایندەشدا نیسبەتێك تەخصیص بکرێ بۆ ئەم سندوقە، کەواتە ئەبێ ئەم سندوقە ستراتیجیەتێکی هەبێ بۆ 10 ساڵ، بۆ 20 ساڵ، ئەیەوێ چی بکات؟ لە یاساکەدا نووسراوە ئۆبجێکتیفە، واتە ئامانجی نزیکە، ئەی ئامانجی درێژ خایانمان چیە؟ لە میکانیزمەکانی جێ بەجێ کردنی ئامانجەکەدا کۆمەڵێك میکانیزمی تێدایە کە بۆ ئامانجی دوور و درێژە، ئەی بۆ ئامانجە درێژەکان چی ئەکەین؟ بۆیە ئەبێ لەناو هەدەفەکەدا ڕوون بکرێتەوە، بۆیە من پێشنیاز ئەکەم لەناو ئامانجەکاندا بڕگەیەك ئیزافە بکرێ بەناوی (اطلاق ستراتجية وطنية لمكافحة مرض السرطان وذوي الامراض المستعصية)، واتە ئەبێ هەرێمی کوردستان ئیعلانی ستراتیجیەتێك بکات بۆ قەلاچۆکردنی نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیە قورسەکان، و پێشنیاز ئەکەم لە زمنی ئەهدافەکان ئەهمیەتێکی تری هەبێت کە تەرکیز بکات لەسەر مەسەلەی تەئهیل کردن، باسی کەشفی موبەکیر و ویقایەمان کرد، تەئهیل کردنیش ئەوەیە ئایا ئەو نەخۆشانە لەو مەرحەلەدا چۆن ئەچنە ناو کۆمەڵگاو خێزان؟ ئەوەش ئەبێ بەشێك بێت لە ئەهداف ،بۆیە پێشنیاز ئەکەم یەکێ لە ئەهدافەکانی سندوقەکە بریتی بێت لە (من اهداف صندوق تقديم المساعدة في تطوير وسائل التأهيل للمصابين، ونشر التوعية اللازمة في ذلك، و التركيز بصفة خاصة على وسائل الوقاية و اهمية التشخيص المبكر) یەعنی ئەمە ببێ بە جوزئێکی ڕەئیسی بۆ ستراتیجیەکە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو زکیە خان.

بەڕێز زکیە سید صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

براستی هەڤالیت من بەرێ هەنوکە بەحس کر ئەڤ ئارمانجە ڤێ سندوقێ هاتیە کرن،هەرچەند ئەڤ ئارمانجە ببیتە یاسایە نەك ڤێ سندوقێ، زۆریا کورت کریتن بابەتەکی ماددی بتنێدا، بابەتێ مەعنەوی و بابەتێ تەوعیێ، یێت بیر کری ڤێرێدا، ژبەر هەندێ ئەز هەڤرامە دگەل (ئاشتی) خان کو بەحس کرد پێت ڤیا ستراتیجیەکا دوور و درێژ بهێتە دانان بۆ ڤێ سندوقێ، ژبەر هەندێ ئەز دگەل هەندێ دامە کو ئەڤ خالە تیا بەحس کرن ببیتە خالا ئێکێ، ژبەر هەندێ ئەگەر ئەم بێین سەح کەینێ ماددێ سێیێ ژ یەکەما وێ دایێ (دروست کردن و دامەزراندنی بنکەی تەندروستی بۆ چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجە و نەخۆشی قورس)، ئەڤە ببیتە خالا دووێ بەس ب ئەڤ ڕێگاهێ بهێتە دارشتن (دابین کردنی نەخۆشخانەی تایبەت بۆ چاودێری کردنی نەخۆشە گرانەکان و پێشکەش کردنی چاودێری دەروونی و پزیشکی و کۆمەلایەتی بۆ کەم کردنەوەی ئازارەکانی نەخۆش و خێزانەکانیان)، دەگەل هەندێ ژیدا د خالا سێیێ ڤێ ڕەنگی بهێتە دارشتن، یەعنی خالاکا دیش بهێتە زێدە کرن، ئەڤ خالا ڤێ ڕەنگی بیتن (بلاّو کردنەوەی هۆشیاری پێویست لەسەر نەخۆشی شێرپەنجە و ڕاگەیاندنی هەلّمەتی نیشتیمانی و چۆنیەتی خۆپاراستن و توێژینەوە و دۆزینەوەی هۆکارەکانی نەخۆشی شێرپەنجە و تەشخیصی نەخۆش) لەکاتی خۆیدا ئەوە زۆر پێویستە چونکە ل دیف وان ئەگەر نەخۆشیەت شێرپەنجەی وەختێت نزیك دا بهێتە تەشخیص کرن چارەسەریا وێ ژی دێ زۆریا ب سانایێ دێتن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەلّ ئەو ڕایەم کە ئامانجەکانی ئەم سندوقە وەکو ئەوەی کە هاتووە لە ناو ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایش زۆر بە کورتی بێت، و تەنها بۆ هاوکاری کردنی ئەو نەخۆشانە، و ئەگەر پێویستی کرد بۆ کڕینی ئامێر بۆ ئەو نەخۆشانە بێ، بۆ؟ لەبەر ئەوەی ئەصلەن ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە هۆشیاری و ویقایە ئەوە هەمووی لە ئەهداڤ وەزارەت هەیە، و لە ئەهداڤ چەند موئەسەسەیەکی تر، و چەند یاسایەکی تریشمان هەیە، یاسای پاراستنی بەکاربەرمان هەیە، کە ئەرکی حکومەت و موئەسەسەیە کە هەلّبستن بەو کارە، بەلاّم کە لەم یاسایە کە ئەلّێین ئەبێ سندوق ئامانجەکانی چی بێت؟ مەبەستمان ئەوەیە پارەی سندوق بۆچی خەرج بکرێ؟ من لەگەلْ ئەوە نیم پارەی سندوق بۆ ئەو خرج بکرێ بۆ تەوعیە و ئەوانە، چونکە لە ئەبوابی تر، لە شوێنی تر پارەی بۆ تەرخان ئەکرێت، ئەم پارەی کە ئەڕواتە ناو سندوقەوە پێویست ئەکات تەرخان بکرێ تەنها بۆ ئەو کەسانەی کە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە بوون، و ئەو ئامێر و دەرمانانەی کە پێوستن لە هەرێم بێ یان لە دەرەوەی هەرێم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان من لەگەڵ داڕشتنەوەی یاساکەم بەو شێوەیەی کە لێژنەی یاسایی پێشنیاری کردووە، چونکە ئامانجەکانی بە خاڵ نووسیەوە، و ئامانجێکی تر باسی ئامێری پزیشکی و چارەسەر کردن و بنکەی پسپۆری ئەکات، من پێم وایە حەقە باسی ئەوەش بکات بڕی تێچوونی ناردنە دەرەوەی نەخۆش بۆ دەرەوە، دوای هەڵسەنگاندنی ڕاستی بە پێیی ڕاپۆرتی پزیشکی، بۆیە پێویستە یەکێ لە ئامانجەکان ئەوەبێ کە نەخۆش بنێرێتە دەرەوە، خاڵێکی تریش من پێم وایە ئەوەی ماددەی دوو لە لێژنەی یاسایی (الاسهام في حماية الصحة العامة وخلق مجتمع صحي خالي من الامراض)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕێز حسن محمد سورە/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم هەیە لەسەر داڕشتنەوەکەی لێژنەی یاسایی، چونکە لێژنەی یاسایی کردوویانە بە ئەهدافی قانون، ئەهدافی قانون تەنها دروست کردنی سندوقەکەیە، ئەوەی ئێمە لێرە مەبەستمانە ئەهدافی تەئسیسی صندوقەکەیە، لەبەر ئەوە گەلەییمان لەوە نیە کە بە خاڵ بێ، ئێمە دوو جانیبمان هەیە، جانیبێکیان بریتیە لە وەزارەتی صەحە و موئەسەساتی صەحی بە کەرتی عمومی و تایبەت، ئەمە ئیش و کاری عیلمی و فەنی ئەکەن، کەس تەداخول لە ئیشی ئەوان ناکات، و تەتەڕوق لەو یاسایە ناکەین بۆ هیچ گۆڕانکاریەك لەو یاسایەی کە لە وەزارەتی تەندروستی هەیە، چ لە ڕووی تەشخیصی، چ لە ڕووی عیلاجی، چ لە ڕووی عیلاجی نەفسی، لەوێ هاتووە وەکو خۆی دەروا، ئەوەی لێرە مەبەستە زیاتر پارەدار کردنی ئەو کەرتەیە، بە هۆی ئەم سندوقەوە، بۆ ئەوەی هاوکاری نەخۆش و وەزارەتی صەحە بکەین، بۆیە هەدەفەکە تەئسیسی سندووقە نەك ئەهدافی قانون دروست کردنی سندووقەکەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی تەندورستی ئەگەر تێبینیەکتان هەیە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە قسەی کاك (عمر هەورامی) فیعلەن ئەو لایەنانەی کە پەیوەندیدارن بە لایەنی وەیقایەوە بەڕاستی بەرنامەی وەزارەتی تەندروستیە، ناکرێ بکرێتە ناو ئەو بابەتە و لە سندوقەکە باسی لێوە بکرێ، پاشان قسەی پەرلەمانتاران ستراتیجیەت دیارە لە ماددەی سێیەم دا ستراتیجیەکان باس کراوە دوور و نزیك، چونکە تۆ ئەبێ بەرنامەت هەبێ بۆ دوور، لە خاڵی سێیەم، چوارەم، پێنجەمیش وازحە، ئەو شتانە باس کراوە پێم وایە، لەسەر جیهاتی مەعنی، من نازانم خاڵ بەندییکی تەواو کراوە لە ماددەی چوارەم، ماددەی یەکەم باس لەوە ئەکات کە ئەم سندوقە پەیوەندی لەگەڵ کێ هەیە؟ پەیوەندی لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی هەیە، ماددەی چوارەمیش باس لەوە ئەکات کە ئەو پارەی

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پڕۆتۆکۆڵەکان

83

سالّی/ 2012 – بەرگی هەشتاو سێ

چاپی یەکەم/ سالّی 2013

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2012/9/26 ل 5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2012/10/3 ل 67

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2012/10/8 ل 153

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2012/10/10 ل 257

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2012/10/15 ل 325

1- ئارام شاهين مۆڵەت

2- احمد سليمان مۆڵەت

3- اسماعيل سعيد مۆڵەت

4- برهان رشيد مۆڵەت

5- حازم تحسين مۆڵەت

6- سمير سليم مۆڵەت

7- سۆزان شهاب ئيفاد

8-سەردار رشيد ئامادە نەبووە

9- شلێر محى الدين ئيفاد

10- شڤان احمد مۆڵەت

11- صبيحه احمد مۆڵەت

12- عدنان عثمان مۆڵەت

13- عمر حمه امين ئيفاد

14- عظيمة نجم الدين مۆڵەت

15- نەژاد عزيز سورمێ مۆڵەت

16- نەسرين جمال مۆڵەت

بەڕێز د.ارسلان بايز/ سەرۆكى پەرلەمان:

ئێستاش بەردەوام دەبين لەسەر خستنەروو وگفتوگۆكردنى پێشنيارى ياساى سندوقى هاوكارى كردنى نە خۆشيەكانى شێرپەنجەو نەخۆشى قورس. داوا لەليژنەى ياسايى و تەندروستى و دارايى دەكەين بێينە سەر سەكۆى ليژنەكان، بەخێرهاتنى جەنابى وەزيرى تەندروستى و مونەسيقى نێوان پەرلەمان و حكومەتى هەرێمى كوردستان كاك سعد دەكەين، بەخێر بێن، هەردەمەوێت بە بيرى بەڕێزتانى بهێنمەوە كە دوێنێ لەماوەى 3 سەعاتدا تەنها 2 ماددەمان موناقەشە كرد، چونكە بەڕاستى بەشێكى قسەكان دووبارە كردنەوەيە، بەشێكى دەرچوونە لەماددەكە، لەبەر ئەوە داواتان لێدەكەين بۆ ئەوەى موراعاتى كات بگرين تا ئيشوكارەكانمان باشتر بڕوات، بەرهەممان زياتر بێت، ئيلتيزام بەكات بكەن و با پوخت بێت و دووبارە نەبنەوە قسەكانتان، سوپاستان دەكەين، هاوڕاز خان، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هەندێ شت هەيە دەمەوێت بيخەمە بەرچاوى ئەندامان بۆ كاتى موناقەشە كردن و گفتوگۆركردن لەسەر ئەم پرۆژەيە، ديارە ئێمە كۆمەڵێك ياساى ترمان هەيە لە عێراق، لەكاتى گفتوگۆكردن پێم وايە هەندێ لەو ماددانەى كە لەناو ياساكانى تر هەن، لەهەرێمى كوردستانيش ياساى عێراقين و جێبەجێ دەكرێن،

دەخرێنە ناو قسەکانەوە، کەوەکو بخرێنە ناو ئەم پرۆژە یاسایەو وەك ماددەیەك لەناو ئەم پرۆژە یاسایەدا جێگایان بکرێتەوە، یان وەك بەشێك لەم پرۆژە یاسایە، دیارە ئێمە یاسای مەجلسی سەرەتانمان هەیە لەعێراق، یاسای ژمارە (63)ی ساڵی 1985، ئەم یاسایە بەڕاستی یاسایەکە بەپێی موحافەزاتیش ئەم مەجلیسە هەیە، کۆمەڵێك شتیش کە دوێنێ پەرلەمانتاران باسیان کرد، لەناو ئەم یاسایەدا هەیە، هەر لە ئەهدافەکانی لەماددەی 2 باسی تەقیمی نەخۆشی سەرەتان و دانانی حلول بۆ ئەم نەخۆشیەو چارەسەری ئەوانی تر کەباس کراوە، تەختیت و ئیشرافی تێدا باسکراوە، کۆمەڵێك شت بەڕاستی کە هەیە وەك کەشفی پێشوەخت، دوێنێ ئەوە زۆر باسکرا، ئەمانە هەمووی تێدا باسکراوە لەماددەی 3 بەوازحی ئیشارەتی پێکراوە، تۆمارکردنی حاڵەتەکان هەموو ئەوانە ئیشارەتی پێکراوە لەم مەجلیسە، دیارە ئەم مەجلیسە وەزارەتی تەندروستی سەرپەرشتی دەکات، ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنیشی تێدایە، چونکە بابەتی تەوعیە کردنی هاوواڵاتیش لەخۆی دەگرێت، بۆیە ئەم بابەتانە هەیە، ئەگەر جارێکی تر بیهێنینەوە، وەك دوێنی دکتۆر حسن باسی کرد هەدەق سەرەکی ئەم سندوقە زیاتر ئەوەیە، کۆکردنەوەو دەست خستنی پارەیە بۆ چارەسەرکردنی ئەم نەخۆشیە، بێجگە لەوەش کۆمەڵێك شتی تر کە دوێنێ هەر باسکران، ئێمە یاسای صحەی عامەی عێراقیمان هەیە، ئەم یاسایە لە کوردستان جێبەجێ دەکرێت، کۆمەڵێك شتیش دوێنێ لەناو ئەم یاسایە یاسای ژمارە(81)ی ساڵی 1989 جێگایان دەبێتەوەو هەمووی لەوێ هەن، باسی خواردن وباسی ئاو خواردنەوە، هەموو لەوێ باسکراون، من بەکورتی باسی دەکەم شتەکان زۆرن لەناو یاساکان هەن، لەکوردستانیش جێبەجێ دەکرێن، ئەگەر بکرێت زۆرتر تەرکیز لەسەر ئەوە بکەین کە ئەم سندوقە بۆ ئەوە بێت کە ئەو حاڵەتەی کە خەریکە کێشەکەی لە هەڵکشاندایە، بەڕاستی خەڵکێکی زۆر پێوەی گرفتارە، بتوانین خزمەتێك بەوان بکەین لەم یاسایەدا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون بۆ ماددەی سێیەم.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة:

يكون للصندوق في سبيل مباشرة اختصاصاته المنصوص عليها في هذا القانون القيام بالاتي:

اولاً: انشاء وتأسيس المراكز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصية والاشراف عليها.

ثانياً: تملك وحيازة الاموال الثابتة والمنقولة والتصرف بها وفق القوانين النافذة.

ثالثاً: التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقيق اهداف الصندوق من المراكز الطبية و كوادر وشركات وطنية او اجنبية.

رابعاً: حق الحصول على ما يحتاجه من بيانات واحصاءات وبحوث ودراسات تكون لازمة لتحقيق اهدافه واغراضه من الجهات المعنية.

خامساً: له حق التقاضي فيما له او عليه من حقوق والتزامات.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەکوردیش بیخوێننەوە.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم:

بۆ ئەوەی سندووق لەو پسپۆڕییانەی لەم یاسایەدا هاتوون دەست بەکار بێت، دەبێ ئەم کارانە بکات:

یەکەم/ دروست کردن و دامەزراندنی بنکەی تەندروستی پسپۆر بە چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس و سەرپەرشتی کردنیان.

دووەم/ خاوەنداری و حیازە کردنی سامانی نەگواستەو گواستەو بەکار بردنیان بەپێی یاساکانی کار پێ کراو.

سێیەم/ گرێبەست کردن لەگەڵ لایەنانی پەیوەندیدار بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانجەکانی سندووق، وەك بنکەی تەندروستی و کادیرو کۆمپانیای نیشتمانی و بیانی.

چوارەم/ مافی وەدەستهێنانی ئەو داتاو ئامارو توێژینەوەو لێکۆڵینەوانەی پێویستی پێیانە بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانج و مەبەستەکانی لە لایەنانی پەیوەندیدار.

پێنجەم/ سەبارەت بەو ماف و ئەرکانەی لەسەرێتی، یان هی خۆیەتی، مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی تێبینیمان لەسەر ماددەکە هەیە، بەڵام لەپێش ئەوە پێشنیار دەکەین کەوا شوێنی ماددەی سێیەم و پێنجەم بگۆڕدرێت، واتە ڕیزبەندی ماددەکان، ئەگەر دواتر دوای گفتوگۆکردن لیژنەی یاسایی تەخویل بکرێت ریزبەندی ماددەکان بکاتەوە، بەشێوەیەك کە ئەو ماددەی باس لە پێکهاتەی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقەکە دەکات و مەهامەکانی بەشێوەی زنجیرە یەك لەدوای یەك بێت، تێبینیەکانمان لەسەر ماددی سێیەم:

ئێمە باس لەوە دەکەین هەندێ لەو بڕگانەی کەباس لەناوەڕۆکی ئەو ماددەیە دەکات کە سندوقەکە چ ئەرکێکی پێ دەسپێردرێت بەشێکی لەماددەی شەشەم هاتووەو تێکەڵاوییەك هەیە، بۆیە پێشنیار دەکەین کەوا هەندێك لە فەقەرەکانی ماددەی شەشەم و سێیەم دەمج بکرێت بەم شێوەیە بێت:

یتولى مجلس إداره الصندوق المهام الاتيه:

واتە ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی صندوق ئەو ئەرکانەی هەیە:

بڕگەی یەکەمی ماددە 3 دابڕێژرێتەوە، لە عەرەبیەکە وشەی (انشاء) لادرێ، (تأسیس و تطویر)، واتە دامەزراندن و پەرەپێدانی ئەو سەنتەرانەی کەوا ئەو کارە ئەنجام ئەدەن، پسپۆرن بە چارەسەر کردنی ئەو جۆرە نەخۆشیانە، بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

بڕگەی چوارەم و پێنجەم و دووەم لابدرێ، لەبەر ئەوەی تەمەلوك و حیازە مەهامی سندوق نیە، ئەوە حەقێکە هەیەتی، هەروەها حەقی تەقازی، ئەوە حەقێکە هەیەتی پێویست ناکات، ئەرك نیە، تێکەڵاوی هەیە لە نێوان مافی ئەو ئەنجومەنە لەگەڵ ئەو ئەرکانەی کە پێیڕادەسپێرێ، ئەو ماددە تەنها تایبەت بێ بە ئەرکەکانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوق، ئەوەی پەیوەندی بە ئەرکەکان نیە لادرێ لە ماددەیەکی تر سەربەخۆ رێکبخرێ، ماددەکە بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە، دەقە عەرەبیەکەم لەبەر دەستە:

یتولى مجلس إدارة الصندوق المهام الاتیه:

اولا: تأسیس وتطویر المراکز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصیة.

ئەوە حەسەب ناونیشانی یاساکە چۆن دەنگی بۆ درا، .....والاشراف علیها وتجهیزها بالادویة والمستلزمات الطبیة

ثانیا: التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقیق اهداف الصندوق من المراکز الطبیة و کوادر وشرکات وطنیة او اجنبیة.

ثالثا: اجراء وبحوث ودراسات تکون لازمة لتحقیق اهدافه واغراضه

رابعا:اعداد تقاریر دوریة عن سیر عمل الصندوق ونظامه المالي

خامسا: وضع خطط تطویر واستثمارات وموارد الصندوق

سادسا: الحصول على ما یحتاجه من بیانات واحصائات وبحوث ودراسات تکون لازمة لتحقیق اهدافه واغراضه

سابعا: رسم السیاسة العامة واقرار الخطط التي تحکم سیر عمل الصندوق

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی تەندورستی

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ناوەڕۆکی ماددەکەین

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە راپۆرتەکەمان بەو شێوەیە داوای ئەوەمان کردووە کە ئەگەر مەجلیسی ئیدارەیە (یتولى مجلس إدارة الصندوق) ئەگەر هەر ئیدارەی سندوقە (تکون لادارة الصندوق)، یەعنی ئەو گۆڕانکاریە هەبێ، چونکە

سندوق ، یان مەجلیسی ئیدارە پێی هەڵدەستێ یان ئیدارەی سندوق، دوای ئەو ڕوون کردنەوەیەی بەڕێز لیژنەی یاسایش ئێمە لەگەڵ بۆچوونەکانی لیژنەی یاسایین، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر ئەو مولاحەزانەم هەبوو کە لیژنەی یاسایی وتی، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ (قادر احمد، صباح بیت الله، شلێر محی الدین، ژیان عمر، کاوە محمد، سیوەیل عثمان، بێریڤان سەرهەنگ، ئاشتی عزیز، جمال طاهر، ڤیان عبدالرحیم، تارا ئەسعەدی، ڕێباز فتاح)، فەرموو کاك قادر

بەڕێز قادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو من تێبگەم ئەو سندوقە مەبەستی تەنها هاوکاری داراییە بۆ نەخۆشیەکانی سەرەتان و نەخۆشیە قورسەکان، بۆیە ئەگەر بچێتە بواری دروست کردنی بنکەی تەندروستی و دروست کردنی پەیوەندی و لەگەڵ کۆمپانیا نیشتیمانی و بیانیەکان مومکینە مەشغولی کاری تر بێ، ئەو کارانەی دواتر بێجگە لە هاوکاری ماددی بە ئیشی وەزارەتی تەندروستی ئەزانم، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك صباح

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 3 منیش لەگەڵ برای بەڕێزم کاك قادر هاوڕام، کە ئەڵێ (اولا: تأسیس وتطویر المراکز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصیة.)، بە ڕەئی من ئەوە ئەرکی سندوق نیە، ئەبێ سندوق پێشنیار بکات بۆ وەزارەت، ئەمە ئەرکی وەزارەتە مەراکیزی سەحی بکاتەوە، و من لەگەڵ ئەو ڕەئیەمە کە فەقەرەی چوارەم و پێنجەم لابدرێ، چونکە بە حەقیقەت لەگەڵ مەهامی ئەو ماددەیە ناگونجێ

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شلێر خان

بەڕێز شلێر محی الدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو هاوکارانم وتیان دروست کردنی خەستەخانە، بەراستی ئەم سندوقە ناتوانێ بیکات، لەبەر ئەوەی وەزارەتی تەندروستی خۆی ئەوەندەی من بەدوا داچوونم کردووە خەستەخانەیەکی 80 قەرۆێلەیی هەیە لەبەرنامەدا ئەوە دوو ، سێ ساڵە تا ئێستا دیزاینی تەواو نەبووە بۆ سەرەتان، لەبەر ئەوە ئیمکانیە دروست کردنەکەی بکرێ، بەڵام ئێمە ئەتوانین بەو نەوعە بڵێین، بڵێین یارمەتی ناوەندەکانی چارەسەر کردنی شێرپەنجە بە تیشکی ئایۆنی بە کڕینی ئامێر و پێداویستی چارەسەر کردن بەو ڕێگا چارەیە بۆ پڕ کردنەوەی کەم و کوڕی کە کاردەکاتە سەر شێواز و کاریگەری چارەسەر کردنەکە، یەعنی زۆرجار ئەوان پێویسیتان بە شتێکی زۆر بەسیتە، لەبەر ئەوە خاسەتەن سەنتەری تیشکەکە، دووەم، بە نیسبەت خەستەخانەکانی میدیکەلۆجی کە یارمەتی بدەن ئەوانیش، بۆ تەواو کردنی کەموکوڕی لە دەرمان و هۆرمۆن و پێداویستی چارەسەر کردنی نەخۆشیەکە بە ڕێگەی ئەوە، دوای ئەوە بڕگەیەم بکرێ هاندان و یارمەتی ماددی بۆ بەدوا داچوونی پزیشکی بۆ نەخۆشخانەکانی شێرپەنجە، بەراستی ئەو کارمەند و پزیشکانەی کە لەو شوێنانە ئیش ئەکەن نابێ بەو شێوەی ئێستا بە عەشوائی کە یارمەتی ئەو خەستەخانانە ئەدرێ نازانی چۆن ئەکرێ؟ ئەگەر ئەم سندوقە تەنزیمی بکات، خەڵکێکی زۆر هەیە هاوکاری ئەکات، یان بە پێی ئەو غەرامانەی کە دوایی نووسراوە، ئەگەر ئەو یارمەتیە بۆ ئەو ستافە و دەعمیان ئەکات، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ژیان خان

بەڕێز ژیان عمرشریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی سێیەم و بڕگەی سێیەم من زۆر پشتگیری ئەوە ئەکەم بۆ ئەوەی بۆ کەوادیر بکرێ، چونکە ئێستا ئێمە لە سەنتەری وشیاری مەمك لە سلێمانی دیارە لە ڕێگەی بێریڤان خان بەڕێز وەزیریشمان ئاگادار کردۆتەوە، بە پێی ئەو زانیاریانەی کە بە من گەیشتووە لە سەنتەرەکە، ئەو نەخۆشانەی کە لەوێ ئەشیعەی ماموگرافیان بۆ ئەگرن دوایی ئەشیعەکە ئەبێ کەوادیری موختەص تەشخیصی ئەشیعەکە بکات، لەبەر ئەوەی کەوادیر کەمە ئەشیعەکان کۆ ئەکەنەوە ئەیبەن لە ماڵەوە لەبەردەم گلۆپ و ئەوانە تەشخیصی ئەکەن، ئەمەش زۆر ترسناکە، زۆرجار ئەو نەخۆشە هیچی نیە ئەڵێن وەرەمێکی تێدایە، زۆرجاریش تیایەتی ئەڵێین هیچی تێدا نیە، چونکە ئەوە شوێنی خۆی هەیە کە تەشخیصی ئەشیعە بکەی، دیارە لەگەڵ بەڕێز وەزیریش لە ڕێگەی بێریڤان خان قسەمان کردووە و جەنابی وەزیریش ئیشی لەسەر کرد، بەڵام من بۆ تەئکید ئەکەمەوە کە کەوادیری تەشخیصی بۆ مەراکیزی سەرەتان دیاری بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا کاوە

بەڕێز کاوە محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ئالۆگۆڕەکەی ماددەی سێ و شەش ئەکەم ئەوەی لیژنەی یاسایی ئیقتیراحیان کرد و بڕگەی چوار و پێنجی لە ماددەی سێ دا، هەروەها پێم باشە ئەوەش زیاد بکرێ بۆ بڕگەی سێیەم لە ماددەی سێیەم (التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقيق اهداف الصندوق من المراكز الطبية وكوادر وشركات وطنية واجنبية بالتنسيق مع الوزارة)، تەنسیقێك هەبێ لەگەڵ وەزارەت، لەبەر ئەوەی ئەو دەستەلآتە زۆرە و ئەو ئیشە زۆرانە با وەزارەتیش لێی ئاگادار بێ پێم باشە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سیوەیل خان

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو ماددەیە منیش هاوڕام لەگەڵ لیژنەی یاسایی با ماددەکە ناونیشانی هەبێ، مەهامی سندوق، بە نیسبەت خاڵی یەکەم و چوارەم و پێنجەم پێم وایە زیادە، پەیوەندی بە بینا و دروست کردن و شتی وا هەیە، یەکەم ئیش وەزارەتە وەك هاوکارانم باسیان کرد، چوارەم و پێنجەمیش تەحسیل حاسلە، یەعنی لادرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بێریڤان خان

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لیژنەی یاسایی ئەکەم بۆ ڕێکخستنی ماددەکان، چونکە هەروەها لیژنەی دارایی و پشتیوانی وەزیری تەندروستی بۆ ئەوەی ماددەکان ڕێکبخرێ، یەکمجار ئەبێ ئەنجومەن دابمەزرێ ئەوکات کارەکانی دیاری بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاشتی خان

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە پشتگیری لە زۆرێك سەرنجەکانی لیژنەی یاسایی ئەکەم، ئەوەی کە بمەوێ ئیزافەی بکەم لە خاڵی یەکەم دا، تەئسیسی مەراکیزی موتەخەصیصە پێشنیازی ئەوە ئەکەم کە لە موحافەزات و

ئەقزیەی هەرێمی کوردستان بێ، چونکە بەشێك لە کێشەی ئەوانەی کە نەخۆشن زۆرجار بە هۆی کرێی هاتوچۆیە، یان ناتوانێ ئەو کۆرسانەی کە هەیەتی وەکو عیلاجی تەبیعی، وەکو تەئهیل کردنەوە، یان کۆمەڵێك کۆرسی تری ڕێنمایی زۆرجار بە هۆی دووری هاتوچۆ کردنەوە ئەگەر بە تەنها ئەو مەراکیزانە لە ناو پایتەخت و مەحافەزات بێ کێشە بۆ خەڵك دروست ئەکات کە بە شێوەیەکی ڕێکوپێك نەتوانێ عیلاج و ڕێنماییەکان وەرگرێ، بۆیە پێشنیازی ئەوە ئەکەم کە تەحدید بکرێ بە پێی قانونەکە، لە ناو ئەقزیە و هەرچەندە زەحمەتە لە ناو نەواحیدا بڵێین، بەڵام ئەگەر تا بکرێ لە ئەقزیەدا بێ، شتێکی باشە، سەبارەت بە خاڵی چوارەم (حق الحصول على ما يحتاجه من البيانات)، پێشنیازی ئەوە ئەکەم کە حەقی ئیجرائی ئیحسائیات و بحوسی هەبێ، چونکە کێ ئەڵێ ئەو موئەسەسە نیشتیمانیانەی تر کە خەریکی بحوسن، بحوسەکانیان لە مەجالێك ئەبێ کە خزمەت بەم حاڵەتە بکات بە شێوەیەکی تایبەت، بۆیە ئەبێ مافی ئەوەی هەبێ، یان جۆرێك لە مەسئولیەتی بکەوێتە سەرشان کە وەکو شێوازێکی موتەخەصیصی خۆی لە مەجالاتدا ئیحسائیات بکات بۆ ئەوەی کە لە مەجالەکە بتوانێ خزمەتێکی باشتر بەو نەخۆشانە بکات کە دەعم لە سندوقەکە وەرئەگرن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك جمال

بەڕێز جمال طاهر ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بێین سەیری ئەو ماددە بکەین بەراستی پێویستی بە دووبارە دارێژتنە، وەکو لە پێشنیاری لیژنەی یاسایی هاتووە، چونکە ئەڵێ (مجلس الاداره) ئەگەر بێین و یاساکە بخوێنین مەجلیسی ئیدارە ئێمە نابینین، یەعنی وەکو پێشنیارتان مەجلس ئیدارە نیە، لێرە مەجلس ئومەنا هەیە، وابزانم ئیشی مەجلیس ئومەنا نیە، مەجلیس ئومەنا شەرت نیە مودیری تەنفیزی بێ، مەجلیس ئیدارە زیاتر تەنفیزیە، بۆیە بابەتەکە وەکو خۆی بمێنێ و بڵێین (يتولى او فى سبيل مباشرته للاختصاصات المنصوص عليها في هذا القانون، يقوم الصندوق)، سندوقەکە هەڵدەستێ، چونکە لێرە ماددەیەکی تر هەیە ئەڵێ ڕەئیسی تەنفیزی بۆ دابنرێ، بۆیە نابێ حەصر بکەین بە مەجلیس ئومەنا، ئەگەر هاتو پێشنیارەکەش ڕۆیشت و مەجلیس ئومەنا بمێنێ لەحیاتی مەجلیس ئیدارە، چونکە مەجلیس ئیدارە لێرە نیە، خاڵی یەکەم، نابێ تەئسیس و ئینشا، ئەوە ئیشی ئەم سندوقە نیە، چونکە داهاتی ئەم سندوقە ئەوەندە نابێ ئینشا بکات، بۆیە پێشنیار ئەکەم یەکەم (دعم وتطوير)، پاڵپشتی و پەرەپێدان و بەرەو پێشەوەبردن (المراكز المتخصصه) هەتا دوایی، دووەم (ئەگەر هاتو تەمەلوك ماوە حیازە، لێرە (الاموال المنقوله وغير المنقوله) دیە، ئەوەی موتەداول قانونیەن لە عێراق و لە یاساکانی عێراق ئەموال سابیتە و مەنقولە نیە، ئەموال مەنقولە و غێر مەنقولە هەیە، سێیەم، (التعاقد مع مراكز طبية وشركات الوطنية والاجنبية العاملة في مجال هذه الامراض)، تەشخیس بکرێ، نەك هەر بواریك بێ و عەقدی لەگەڵ بکات، مەجالی ئیختیساس بێ، ئەمرازی مەستەعسیە، و سەرەتان، خاڵی

چوارەم وەکو خۆی بێ، خاڵی پێنجەم، داعی نیە لە حەقی تەقازی، چونکە لەسەرێ گوتیتمان شەخص مەعنەوی، مادام شەخصیەی مەعنەوی هەیە ، هەر شەخصی مەعنەوی راستەوخۆ حەقی دەعوا دژی هەیە، و حەقی بەرز کردنەوەی دەعوای هەیە، ئەگەر هاتو باسی ئەوەیان کرد، باسی کەشفی موبەکیر و تەشخیس و نازانم چی، فەقەرەیەك ئیزافە بکرێ (دعم برامج طوعي والارشاد لتجنب الاصابة بهذه الامراض وتشخيصها في الحالات المبكرة) سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ڤیان خان

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ دارشتنەوەی ماددەکەم وەکو ئەوەی لیژنەی یاسایی دایانرشتۆتەوە، بەڵام بە پێویستی ئەزانم کە لە ماددەی سێیەمی یەکەمیان وەکو خۆی بمێنێتەوە، چونکە دروست کردنی ئەو مەراکیزە سەحیانە تایبەتە بە ناو وەزارەتی تەندروستی، یان ئەنجومەنێکی شێرپەنجە هەیە، ئەم ئەنجومەنە پێشنیاری ئەوە ئەکات کە ئەم دروست کردنی بنکانە لە هەر قەزایەك یان لە هەر ناحیەیەك پێویستە هەبێ یان نا؟ ئەم سندوقە لە لایەنە داراییەکەی ڕێکئەخات، نەك ئەوەی تۆ بێی ئەم ئیش و کارەیان بەربەستی بۆ دابنێی، بۆیە پێویستە خاڵی یەکەم وەکو خۆی بمێنیتەوە، ئەمەش ئەتوانن بە تەنسیق لەگەڵ ئەو ئەنجومەنە بڕیار لەسەر ئەوە بدەن کە ئەم مەراکیزە سەحیانە لە هەر شوێنێکدا پێویست بێ بکرێتەوە یان نەکرێتەوە، نەك ئەمە شتێکە کە نووسرا ئەبێ هەر بکرێ، بە نیسبەت خاڵی سێیەم بە بڕوای من ئەوە ئەکرێ لە ڕێنمایەکانی وەزارەتیشدا خۆیان ئەتوانن ئەمجۆرە کارانە بکرێ وەکو ئەوەی لە ماددەی سێیەم دانراوە، بە نسبەت خاڵی چوارەم کە باس لە ئیعدادی تەقاریری دەوری ئەکات، ئەوەی من تێبینیم کردبێ وەزارەتی تەندروستی خۆی ئەو کارانە ئەکات، یەعنی ئەمە تەحسیل حاسلە، هەر ئەکرێ، بۆ نموونە من لەم ماوەی پێشوودا ئەو ئامارەی وەزارەتی تەندروستیم بینی کە لە ساڵی 2007 ەوە بۆ 2012 ئاماری شێرپەنجەی لە هەرێمی کوردستان دا بلاّو کردەوە، بە تایبەت من ئەوەی نەخۆشخانەی هیوا باس ئەکەم کە 8500 کەس لەو نەخۆشخانەیە تۆمار کراون، کە 500 هەزاریان تایبەتە بە پارێزگای سلێمانی، 3500 تایبەتە بە پارێزگاکانی تر و ناوچەکانی تری عێراق، کەواتە ئەتوانم بڵێم تەحسیل حاسلە، ئەم ئامارانە هەر ئەکرێ، بەڵام لەبەر ئەوەی ئەم سندوقە ئەرکی لایەنی داراییە، ئەتوانرێ نیزامە مالیەکەی تێدا تەسبیت بکرێ، ئەوەی بەشی یەکەمی کە باس لە ئیعدادی تەقاریری دەوری ئەکات، ئەمە تەحسیل حاسلە و ئەکرێ ئەمە یەکێك بێ لە مەهام و ئەرکەکانی وەزارەتی تەندروستی، ئەتوانرێ لە ڕێگەی ڕێنماییەکانەوە ئەمە بکەن، بەڵام تەنزیمی لایەنە مالیەکەی ئەم سندوقە پێویستە بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو تارا خان

بەڕێز تارا ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر هەمان شت ئاسانکاری لێژنەی یاسایی وایکردووە کە ئێمە قسە لەو ماددەیە زۆر نەکەین، تەنها ئەوە ئیزافە ئەکەم وا بە باشی ئەزانم کە یەکێ لە مەهامەکانی ئەو سندوقە کە مەجلیسی ئیدارەی بۆ دائەنرێ حەوتەم بکرێ بە یەکەم خاڵ، (رسم السياسه العامه وإقرار الخطط التي تحكم سير عمل الصندوق) سیاسەتەکە لە پێشەوە بێت، و ئیزافەی ئیعادەی سیاغە کە نووسراوە یەکەم، تەئسیسەکە لابدرێ، تەنها (تطوير المراكز المتخصصة بمعالجة الامراض السرطان، و وضع نظام تجهيز مستمر للادوية) ، چونکە ئێمە ئەو ئەدوییانەی کە هەیە هەموو ئەزانن کە لەو سەنتەرانەی کە بۆ سەرەتان حالیەن هەیە لە سلێمانی و لە هەولێر، موشکیلەکە ئەوەیە کە دەرمانیان لێ ئەبڕێ، چونکە ئێمە ئەزانین 17٪ کە دێت بۆمان لە ئەدوییە بەشمان ناکات، زۆرجار 25٪ پێویستە بۆ ئەو نەخۆشیانە، لەبەر ئەوەی ئەگەر بێتو کە رەسمی سیاسیەتی عام کرا بۆ ئەو سندوقە، ئەوە ئیزافە بکرێ (نظام تجهيز مستمر للادوية لمعالجة الامراض السرطان)، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە تێکەڵێەك هەیە لە نێوان ئەوەی کە ئیشی ئەم سندوقە هاوکاری کردنی نەخۆشە وەکو ئەوەی ئێستا هەیە، ئەگەر نەخۆشێك بێت لەبەر ئەوەی چارەسەرەکەی لە کوردستان دەست ناکەوێ و بڕێك پارەی ئەدەیتێ، یان نەخێر ئێمە ئەمانەوێ ئەو شێوازە بگۆڕین، لە راستیدا هەدەفەکە گۆڕینی ئەو شێوازەیە، ئەگەر ئێمە پێشتر لێرە چارەسەرێکمان بۆ نەخۆشیەك کردبێ ئەوە سەنتەرێکە و چارەسەری کردووە، ئەگەر نەبووبێ هاوولاتیەکە خۆی ڕۆیشتۆتە دەرەوەی ولاّت، یان لە کەرتی تایبەت ئەو خزمەتگوزاریەی دەست کەوتووە لەبەرامبەردا ئێمە بڕێك هاوکاریمان کردووە، ئێستا ئەمانەوێ سندوقەکە بەم ئەرکە هەڵبستێ، یەعنی سندوقەکە بۆخۆی چارەسەر کردنی نەخۆشەکە لە ئەستۆی خۆی بگرێ، ئیتر لە ناوەوەی ولاّت بێ یان لە دەرەوەی ولاّت بێ، واز لەوە بێنین کە ئێمە هاوکاریەکەی نەخۆش بکەین کە لەوانەیە هاوکاریەکیش بێ یان لە ئاستی پێویست نیە، یان هەندێجار نەخۆشەکە بۆ ئەو مەبەستەشی بەکارناهێنێ، لەبەر ئەوە با ئەوە وازح بێ لای ئەندامانی بەرێز کە ئەم سندوقە ئیشی پارەدان نیە، ئیشی دابین کردنی چارەسەری پزیشکیە، تێکەڵێەکی تریش هەیە لەنێوان ئەوەی کە ئایا ئەم سندوقە ئیشی ئەوەیە کە لایەنە زانستیەکەی تەندروستی چارەسەر بکات؟ یان نەخێر تەمویل کردنە؟ هەدەفەکەش تەنها پارەدار کردنە، دکتۆر حەسەنیش دوێنێ باسی لەوە کرد، ئەگەرنا لایەنە زانستیەکەی ئەنجومەنی شێرپەنجە ئەو کارە ئەکات، لەبەر ئەوە ماددەی یەکەم بۆ ئەوەی ئەو تێکەڵێەش ڕوونەدات ، خاڵی یەکەم ئەتوانرێ بکرێ بە

ئەرکی ئەم سندوقە، جێ بەجێ کردنی سیاسەتی دانراوی ئەنجومەنی شێرپەنجەیە بۆ بەرەنگار بوونەوە و چارەسەر کردنی نەخۆش، ئەرکەکەی ئەو تەنیا جێ بەجێ کردنی ئەو سیاسەتەیە کە ئەنجومەنەکە داینـاوە، نەك ئەوە خۆی بڕیار بدات کە لە فلانـە قەزا، یان لە فلانـە شار بنکەیەکی تەندروستی، یان نەخۆشخانەیەك بکاتەوە، ئەوە ئەو نیە، تەنها ئەرکی تەعامول کردنە داراییەکەیە، پێشنیار کراوە کە خاڵی چوارەم لابدرێ، لەگەڵ ئەوە نیم لابدرێ، بەڵام ئەکرێ دەستکاری بکرێ، چونکە ئێستا ئەوەی کە هەیە، ئەنجامدانی تۆێژینەوە بودجەکەی لە وەزارەتی خوێندنی بالاوەیە، و وەزارەتی تەندروستی کەمتر بودجەی بۆ دانراوە بۆ ئەنجامدانی تۆێژینەوە، ئەگەر ئەم خاڵە لابدرێ ئەو کات ئەو سندوقە ئامادە نیە پارەیەك کە پێویستە بۆ ئەنجامدانی تۆێژینەوە سەرق بکات، و لەوانەیە ئەو بودجەش کە بۆ سندوقەکە دانرابێ تەنها بیر لەوە بکەینەوە کە چارەسەری نەخۆشیەکە ئەکات، بەڵام تۆێژینەوەش کە بڕێك بودجەی پێویستە لەبیری بکەین، بۆیە ئەبێ ئەو خاڵە بمێنێتەوە، بەڵام ئەکرێ بەشێوەیەك گۆڕانکاری تێدا بکرێ کە دیسان دەعمە مالیەکەی ئەنجامدانی تۆێژینەوە بێ

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی تەندروستی، ئەگەر روون کردنەوەیەکتان هەبێ؟ فەرموو لیژنەی یاسایی

بەڕێز د.ڕۆژان دزەیی

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا کە دەست بە گفتوگۆی ماددەکە کرا ئێمە تێبینی ئەوەمان کرد کە ماددەکان ریزبەندیان و زنجیرەیان تەواو نیە، بۆیە تووشی ئەو کێشە و گفتوگۆیە بووین، هەندێ پرسیار ئاراستەی ئێمە کرا کە لەبەرچی مەجلیس ئومەنا و مەجلیس ئیدارە؟، لەبەر ئەوەی پێشنیارمان کردووە ئەنجومەنی بەڕێوەبەردنی سندوقەکە هەبێ، زیاتر لەوەی کە داوامان کردووە پێشنیارمان کردووە کە ئەندامانی ئەنجومەنەکە، ئەنجومەنی بەڕێوەبردن ژمارەیەکی زۆری پزیشك و خەڵکانی پسپۆر بن کە بتوانن ئەو ئەرکەی بە سندوقەکە ڕادەسپێرین مەبەست لە دەرکردنی یاساکە چیە جێ بەجێی بکەن، کە داوای هەڵگرتنی ئەو بڕگەمان کردووە کە باس لە تەمەلوك ئەکات، لەبەر ئەوەی لە ماددەیەك پێشتر ئێمە باسمان کرد و پێشنیارمان کرد کە شەخسیەی مەعنەوی هەبێ، کە ئەو جۆرە کەسایەتیەی هەبێ ئۆتۆماتیکەین ئەو مافانەی ئەبێ، پێویست ناکات لە قانون تەئکید بکرێت، چونکە دووبارە کردنەوەی هەندێ برگە و بەند باش نیە لە ناو یاساکە هەبێ، برگەی چوارەم راستە داوامان نەکردووە هەڵگیرێ، بەهەڵە لە ڕاپۆرتەکە چاپ کرایە، برگەی دووەمە، چوارەم نیە، چونکە چوارەم کە ماددەکەمان داڕشتەوە برگەی چوارەم مایەوە، تەنیا وشەی حەقمان لادایە، ئەلحسول مایە، ئێمەش کە ئەو ئەرکانەمان بە سندوقەکە راسپارد بۆ ئەو مەبەستە بوو کە وشەی دەعم یان ئیعانە مەبەست چیە؟ دکتۆر ڕێباز زۆر جوانی روون کردەوە، مەبەستمان ئەوە نیە کە پارەیەك لە سندوقەکە هەبێ پارەکە دابەشی نەخۆشەکان بکرێ، دابین کردنی چارەسەرە، چارەسەریش دەرمانە، تاقیگەیە، کۆمەڵێك شتی ترە، کە ئەوانەی پسپۆرن و پزیشکن

زیاتر لەو بابەتە ئەزانن، هەتا ئەگەر سندوقەکە داهاتی زۆر بوو تەمویل کرا، تەبەروعاتی بۆ هات، بتوانێ سەنتەری پشکنین و سەنتەری چارەسەر کردن دروست بکات، چونکە بەشێکە لە چارەسەر کردن، بوونی ئەو جۆرە سەنتەرانە لە هەرێم، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید-وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من حەز ئەکەم بۆ ماددەکانی تریش روون کردنەوەیەك بدەم، ئەم سندوقە بەدیلی وەزارەتی تەندروستی نیە بۆ کاروباری زانستی، بۆ کاروباری ئەندازەیی، بۆ کاروباری بەحس و ئەوانە ئیشەکەی ئەوەیە کە تەمویل بۆ وەزارەتی تەندروستی کۆبکاتەوە، بۆ ئەوەی کە نەخۆش عیلاج بکات بە تەریقەیەکی زانستی جا لەناو هەرێم بێ یان لە دەرەوەی هەرێم بێ، ئێستا ئێمە لە وەزارەتی تەندروستی سەرقاڵی ئەوەین کە موفاتەحەی مەجموعەیەك خەستەخانەی هندی و ئیتاڵی و تورکیمان کردووە بۆ ئەوەی ئەو 400 نەخۆشەی کە ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری لەسەر داوە بینێرین بۆ زەرعی مۆخ و هینیان بکەین، ئەو کاتە ئێمە بە پێی ئەو سندوقە خۆمان موفاتەحەی ئەو شوێنانە دەکەین، جاری واهەیە بەداخەوە پارە دەدەی بە نەخۆش بە دەردی د.ڕێباز دەڵێ نەخۆشەکە بەکاری ناهێنێ بۆ عیلاج، لەم ماوەیە ئێمە نەشتەرگەریەکمان بۆ نەخۆشێك کرد بە بڕێك پارە بێریڤان خان ئاگادارە نەمان وێرا بیدەینە دەستی پیاوەکەی، وتیان لەوانەیە بیبات بۆ خۆی، نەیدات بە حەقی عەمەلیاتەکە بۆ خێزانەکەی، لەبەرئەوە، مەبەست لەم سندوقە کۆکردنەوەی هاوکاریە لە داهاتەکانی دەوڵەت و لە داهاتەکانی خەڵکی تر بۆ بەڕێوەبردنی ئەو سیستمەی وەزارەتی تەندروستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون بۆ ماددەی 4.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوارەم:

داهاتی دارایی سندووق لەمانە پێك دێت:

یەکەم/ ئەو بەخشینانەی کە حکومەتی هەرێم بۆ پشتگیری کردنی سندووق دەیاندات.

دووەم/ بەشە مافی سندووق لە پارەی تەرخان کراوی وەزارەتی تەندروستی.

سێیەم/ ئەو داهاتەی کە لە سەپاندنی ئەم ڕەسمانەی دادێن دێنە دەست:

رێژەی (5٪)ی ئەو رەسمانەی لە کەلوپەل و بەروبوومی زیان بەخش بە تەندروستی کە وەردەگیرێن، ئەوانەی بەرهەمی ناوخۆن، یان هاوردە کراون وەکو (تووتن، ئۆتۆمبیل، کارگە، پالاوگە، جگەرەکێشان، ئەلکهوول).

چوارەم/ رێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان وەردەگیرێت.

پێنجەم/ رێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاساکانی کار پێکراو دەسەپێندرێن.

شەشەم/ رێژەی (25٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای چاودێری تەندروستی دەسەپێندرێن.

حەوتەم/ رێژەی (50٪) لەو غەرامانەی دادگا، یان دەستەی تایبەتمەند بەباشی و سەلامەتی دەیسەپێنێتە سەر ئەوانەی بازرگانی بە کەلوپەل و خۆراکێك دەکەن، کە مەرجەکانی سەلامەتی تەندروستی تێدا نییە.

هەشتەم/ کۆمەك و دیاریی ناوخۆ و دەرەوە.

نۆیەم/ قازانجی ئەو چالاکیانەی سندووق دەیانکات.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبییەکەی فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة:

تتكون الموارد المالية للصندوق من:

اولاً: ما تمنحه حكومة الاقليم من منح لدعم الصندوق سنوياً.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: الايرادات المتأتية من فرض الرسوم الاتية:

نسبة (5٪) من الرسوم التي تستوفي من المواد والمنتوجات الضارة للصحة المنتجة محلياً والمستوردة، (التبغ، الكحول، السيارات، المصانع، المصافي، التدخين).

رابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات المستوفاه بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قوانين البيئة النافذة.

سادساً: نسبة (25٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرضها المحاكم او الهيئات المختصة بالجودة والسلامة على المتاجرين بالمواد والاغذية التي لا تتوفر فيها المواصفات السلامة الصحية.

ثامناً: التبرعات والهبات الداخلية والخارجية.

تاسعاً: ربح النشاطات التي يقوم بها الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی؟ د.ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی 4 پێشنیارەکانمان بڕگە بە بڕگە پێشکەش دەکەم، بڕگەی یەکەم/ پێشنیار دەکەین کە وشەی ئیعانات لەدوای وشەی منح زیاد بکرێت، سەبارەت بە بڕگەی 3 کە ڕێژەی 5٪، ئەوە وشەی جگەرەکێشانەکە و تەدخینەکە لە کۆتایی ڕستەکە لابببردرێ، لەبەرئەوەی تەدخین لە بڕگەی 4 بڕگەیەکی سەربەخۆی بۆ دانراوە پێویست ناکات و ئەوە دووبارەیە و باسی تەدخین کراوە، بڕگەی 5 پێشنیار دەکەین کە ئەو بڕگەیە هەڵبگیرێ لەبەرئەوەی ئێمە یاسای پاراستنی ژینگەمان هەیە، ئەو جۆرە غەرامەیە دەچێتە ناو سندوقی پاراستنی ژینگە بە پێی دەقێکی یاسای پاراستنی ژینگە، بۆیە ئەوە پێچەوانەی ئەو یاسایەیە، ئێمە پێشنیار دەکەین کە نەمێنێ، لە ڕاپۆرتەکەمان هاتووە هەڵگرتنی بڕگەی 7 دەم 6 نیە ئەوە هەڵەیەکی چاپە، بڕگەی 7 ی لابردووە، لەبەرئەوەی ئەو جۆرە غەرامەش داهاتەکە لە بۆ ئەنجومەنی دادوەری، دەچێتە ناو سندوقی ئەنجومەنی دادوەری، کە جۆرە غەرامەیەکە لەلایەن دادگاکانەوە دەسەپێندرێ، سەبارەت بە بڕگەی 8 داوا دەکەین دووبارە دابڕێژرێتەوە بە شێوەیەك ئەگەر ئەو جۆرە هاوکارییە لە دەرەوەی هەرێم پێشکەش کرا بە سەندوقەکە ئەوا پێویستە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران وەربگیردرێ، لە (تاسعا) وشەی (ربح) هاتووە، ئەوە (الریع عن النشاطات)ە، لەبەرئەوەی هەموو نەشاتەك تیجاری نەبێ بە مەبەستی ربح نەبێ، وشەکە ڕاست تڕە کە (ریع النشاطات) لە عەرەبیەکە، نەك (ربح النشاطات)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی؟ فەرموو.

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕای لیژنەی دارایی دەربارەی ماددەی 4 دەربارەی (اولا) هەرچەندە وەکو خۆی لە پرۆژە یاسایەکە هاتووە، دەربارەی (ثانیا) بە هەمان شێوە پەسەندە، وەکو لە پرۆژە یاساکە هاتووە، دەربارەی (ثالثا) و (رابعا) و (خامسا) و (سادسا)، لەڕاستی دا تاکو (خامسا) ئێمە هەندێ بۆچوونمان هەیە بە گۆڕینی ئەو ڕێژانە، بەڵام لێرە ئێمە پرسیارێك دێتە کایەوە تاوەکو چەند ئێمە دەتوانین ئەو ڕێژانە بگۆڕین بە مەرجێ ئەو رسوم و غەرامانەی کە هەیە هەمووی پەیوەندی بە وەزارەتی تەندروستیەوە نیە، پەیوەندی بە چەند وەزارەتێك و دەستەیەکەوە هەیە، ئایا ڕەزامەندی ئەوانە وەرگیراوە، ئەگەر هاتو ئەو بەڕێزانە ڕەزامەند بوون لەسەر ئەو غەرامانەی کە دەگەڕێتەوە بۆ وەزارەتەکان، ئێمە پێشنیارمان کردووە کە ڕێژەکان بگۆڕێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

دەربارەی (ثالثا) ڕێی (50٪) بکرێت بە ڕێژەی (60٪)، دەربارەی (رابعا) ڕێژەی (50٪) بکرێت بە ڕێژەی (70٪)، دەربارەی (خامسا) ڕێژەی (50٪) بکرێت بە ڕێژەی (80٪) وە ڕێژەکانی دیکەش وەکو خۆی

بمێنێتەوە، جارێکی دیکە دووبارەی دەکەمەوە ئەگەر هاتو ئەو وەزارەت و دەزگایانەی حکومەتی هەرێم کە ئەو غەراماتانە وەردەگرن بۆ خۆیان بە پێی یاساکان، ڕەزامەند بن لەسەر بڕینی ئەو ڕێژانە بۆ ئەو سەندوقە و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر قسەکەی لیژنەی یاسایی خاڵی سێیەم کە باسی جگەرەکێشان نیە، بە هەڵە هاتووە، کە باسی توتن و ئۆتۆمبیل و کارگە و باسی هاتنی دەکات کاتێ لە سنوورەکان دێت، یەعنی ئەمە فەرقی هەیە لەگەڵ ئەوەی جگەرەکێشان ئەوە یەکی دی هەیە، غەرامەیەکی دی هەیە کاتێ کەسێ جگەرە دەکێشێ، لەبەرئەوە ئەوە شتێکی دیکەیە، هەردووکیان یەك شت نین دووبارە بوونەوە نیە، بەس بە غەڵەت هاتووە جگەرەکێشان، لەوێ نابێ جگەرەکێشان بێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید (وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئەو زیادکردنەی لیژنەی دارایی دەکەم، حەزیش دەکەم بەڕاستی لە هەموو دونیا هەر وایە کە زۆربەی ئەو زەرائیبانەی کە دەچنە سەر جگەرە و کحول یان نیزامی تەئمین دەیبات یان ئەو سەندوقە دەیبات، چونکە زۆربەی بەڵاکانی جگەرە و کحول و سەیارات و ژینگە پیس کردن بۆ سحەیە، لەبەرئەوە ئەگەر ئەوە زیاد بکرێ ئێمە زۆر سوپاستان دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە، ئەو بەڕێزانە دەیانەوێ قسە بکەن، ئاشتی خان، كاك عبدالله، د.بشیر، ئەڤین خان، كاك حەمە سعید، بەفرین خان، كاك جلال، تارا خان، بێریڤان خان، پەیمان خان، كاك سەرهەنگ، سیوەیل خان، سەمیرە خان، ئاهەنگ خان، كاك عبدالسلام، كاك قادر، كاك عمر هەورامی، كاك عمر عبدالرحمن، ئاشتی خان فەرموو.

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە پێشنیار دەکەم، کە مەبلەغێك سالانە لە میزانیەی هەرێمی کوردستان بەشێوەیەکی تەرخان کراو و بە مەفتوعی تەرخان بکرێ بۆ ئەم سندووقە وەکو ڕۆژی دوێنێ باسم لەوە کرد کە گرنگ دروست کردنی سندووقەکە نیە، گرنگ لەو ستراتیجیەتەیە کە سندووقەکە بە زیندوویەتی بمێنێتەوە و

بەردەوامی بدات بە سندووقەکە، بۆیە بەشێك لە بەردەوامی دان بەو سندوقە ئەوەیە کە مەبلەغێك تەخسیس بکرێ سالانە، چونکە ئەمە وەکو هەندێ مەسەلەی تر نیە وەکو سولفەی زەواج و ئەمانە ئەگەر هاتو ئەم میزانیە کەم بکرێتەوە یان زیاد بکرێ تەئسیر لەسەر ستراتیجیەتی ئەم سندووقە نەکات، ئەمە مەسەلەیەکی زۆر گرنگە، بۆیە پێشنیاری ئەوە دەکەم کە سالانە بە مەقتوعی نسبەتێك لە هەرێمی کوردستان دابندرێ بۆ ئەم سەندوقە و بۆی تەخسیس بکرێ، پێشنیاری ترم ئەوەیە بە شێوەیەکی گشتی نسبەتێك دابندرێ بۆ نموونە 25٪ یان 50٪ دابندرێ لە مینەح وئیعاناتی ئەنجومەنی وەزیران، بەشێوەیەکی گشتی تەرخان بکرێت بۆ ئەم سندوقە، چونکە زۆرجار کە ئێمە لێپرسینەوە لە مەسەلەی مینەح و ئیعانات دەکەین دەڵێن بەشێکی زۆری دەچێ بۆ هاوکاری تەندروستی ئەو کەسانەی کە پەیوەندی بە وەزارەتەکانەوە یان بە ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەکەن، بەشێوەیەکی نا سیستماتیك خەڵك سوودمەند دەبێ و بەشێوەیەکی نا دادپەروەرانە ئەم پارەیە دەگاتە خەڵك، ئەگەر بەم ڕێگایە بێ لەوانەیە خەڵك هەیە لێپرسینەوە و موراقەبە کردنیش بۆ گەیشتن بە دەستی خەڵکی سوودمەند ڕێگایەکی ئاسانتر بێ، بۆیە من پێشنیازی ئیزافە کردنی ئەو دوو سەرچاوەیە دەکەم، بۆ داهاتی سندووقەکە، زۆرسوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بڕگەی 3 لابدرێ، لەبەرئەوەی بڕگەی 3 لەگەڵ بڕگەی 1 تەقریبەن هەردووکیان هەر لە خەزێنەی گشتیەوە دابین دەکرێ، ئەگەر بڕگەی یەکەم تەسبیت بکرێ، بڕگەی 3 تەحسیڵ حاسڵە، ئەمە یەك، دوو/ هەندێك رسومات دانراوە، بۆ نموونە رسوماتی کە بە هۆی قانونی موکافەحەی تەدخین دەچەسپێندرێ، ئەمە خۆی لە ئەساسدا هیچ داهاتێکی نیە، ئیتر تۆ 50٪ لە نەتیجە هیچە، بۆیە هیچ ئیستفادە بەو سندووقە ناگەیەنێ، بە تەسەوری من بڕگەی 3 تەنها قەرەبالغ کردنی ئەو ماددەیەیە و تەواو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

د.بشیر فەرموو.

بەڕێز د.بشیر خلیل حداد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ قەناعەتمان بەوەی کە زۆر پێویستە دەعمی ئەو سەندووقە بکرێ، هەموو لایەکیش چ لایەنی حکومی و چ لایەنی غەیرە حکومی پێویستە ئەم سندووقە دەوڵەمەند بکەن، ئەوە جگە لەمەسەلەیەکی تەندروستی و مەسەلەیەکی نیشتمانی و ئیداری، ئێمە بە مەسەلەیەکی دینیشی دادەنێین کەوا واجبێکی دینیە خەڵکی دیندار ئەم سەندووقە هاوکاری بکات، لەبەرئەوەی کەوا ژیان دەپارێزێ و نەخۆشەکان

دەپارێزێ، زۆر پێم باشە کە لایەك لە لایەنەکان یان لە مەجلسی ئومەنا یان لە شوێنەکان لێرە لە مەواردی مالی دا جێگای ببێتەوە کە وەزارەتی ئەوقاف ڕۆڵی هەبێ، لەبەرئەوەی دەکرێ ئێمە لەڕێگەی مامۆستایانی ئایینی وا بکەین کە زۆر لەو خەڵکانەی کە زەکات یان سەرفترە یان یارمەتی و سەدەقەی خۆیان دەکەن بەشێك بۆ ئەم سەندووقە دابنێین، ئەگەر زانیمان لە مانگی ڕەمەزان سااڵ پار لە کوردستان نزیکەی 50 ملیۆن دۆلار لە کوردستان دراوەتە سەدەقە و خێر و زەکات و ئەمانە بکرێ و ئەو وشیاریە هەبێ لە کوردستان دا، دەکرێ لە ڕێگەی ئەوقاف و لەڕێگەی مامۆستایانی ئایینیەوە ئەم خەڵکانە هان بدرێن بە تایبەتی خەڵکی خواپێداو کە بەشێکی باش لەم سەدەقە و یارمەتیەی خۆیان لەم سندووقە دابنێن کە دەبێتە ڕێگەیەکی باش و واردێکی باش، ئەمە لەلایەك، لە خاڵی 3 لە فەقەرەی 3 من زۆر الم سەیرە کە ئێمە داوا بکەین لە ڕێگایەکەوە پارە کۆبکەینەوە بۆ ئەو سەندووقە کە ڕێگاکەی بۆ خۆی دەبێتە هۆی دروست بوونی نەخۆشی شێرپەنجە، بۆ نموونە مەسەلەی جگەرە و کحول و سەیارات و ئەمانە، یەعنی لەسەر هەموو پاکەتەکانی جگەرە نووسراوە جگەرەکێشان و تەدخین دەبێتە سەبەبێکی ڕەئیسی بۆ شێرپەنجە، باشە من لەگەڵ ئەوەی تەشجیعی بکەم، کەوا جگەرە بێنم و شێرپەنجە زیاد بکەم چیە وەڵاڵ بەشێك لە قازانجەکەی دەدەمە لەناوبردنی شێرپەنجە، ئەمە بەڕاستی مەسەلەیەکی زۆر نامەنتقیە، بۆیە من هەر الم وایە مەسەلەی جگەرە و کحول و ئەمانە و داخڵ کردنی سەیاراتەکان بە مواسەفاتی غەیری کۆنترۆڵی جۆری، بە تایبەتی ئەوانەی کەوا گزۆزەکەیان ماددەی ڕەساسی تێدا نیە، ئەمانە زۆر زۆر خەتەرە، خەتەرێکی زۆر گەورەیە، ئەمە دەبێ کۆنترۆڵ بکرێ بۆ ئەوەی ڕێژەی نەخۆشیەکە لە کودستان کەم ببێتەوە، بۆیە ئەگەر هەر مایەوە و تەبعەن من الم وانیە کە بتوانین قەدەغەی بکەین جگەرە بێتە کوردستان، یان مەوادی کحولی بێ، با بێ، بەاڵم بەالی منەوە زەریبە و باجەکانیان زۆر زۆر زیاد بکرێ و لە جیاتی 5٪ با 50٪ باجەکانی جگەرە و کحول بدرێت بەم سەندووقە، ئەمە لەلایەك، لە خاڵی 4 دانراوە کە 50٪ ی غەراماتی قانونی موکافەحەی تەدخین، ئەمەش بەڕاستی شتێکی زۆر زۆر سەیرە، یەعنی ئەم قانونە تا ئێستا لەناو بینایەی پەرلەمان جێ بەجێ نەکراوە، ئەوە بەڕاستی گلەییەکە لە خۆمانی دەکەم ئینجا لە حکومەتی دەکەم، ئەم قانونە بە مردوویی دەرچوو و تا ئێستا جێ بەجێ نەکراوە و ناشکرێ، بۆیە من پێموایە ئەمە زیادە، لەبەرئەوەی هیچ غەرامەیەکی نیە و هەر سفرە غەرامەی نیە، خۆی کەوەختی خۆی کە دانراوە بە 10 دینار، 10 دینارەکەش وەرناگیرێ و جێ بەجێش ناکرێ، بۆیە زۆر پێویستە ئەگەر ئەمە تەفعیل بکرێ قانونەکە غەرامەکە زیاد بکرێ و 100٪ ی هەمووی غەرامەکان بدرێتە ئەو سندووقەوە، خاڵی 7 بەالی من باشە کە النەبرێ، لەبەرئەوەی کە ئەم خاڵی 7 لە مەسەلەی سەالمەی موختەسە بە جەودەوە، (والسلامة على المنتجين بالمواد والاغذية)، ئەمە دەچێتە بودجەی ئەنجومەنی دادوەری، ئەنجومەنی دادوەری بودجەیەکی تەموینیە و هیچ پێویستی بەوە نیە، لەبەرئەوە من الم وایە کە ئەمە النەبرێ و ئەو 5٪ بێتە ناو سەندووقەکە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئەڤین خان فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بە تەواوەتی پشتگیری ڕەئیەکەی لیژنەی یاسایی دەکەم، بە تایبەتی لەڕووی دارشتنەوەی یاساییەوە، چونکە بەڕاستی، بە جوانی دارشتراوەتەوە، تەنها هەندێ مولاحەزاتم هەیە لەسەر هەندێ لەو بابەتانەی کە ئەو بەڕێزانە دایانڕشتووەتەوە، ئەویش یەکەم/ ئەو نیسبەتەی کەوا بۆ رسوم (التی تستوفی من مواد المنتجات الضارة للصحة) لە 5 هوە بکرێ بە 10، چونکە بەڕاستی خۆی ئەو شتانەی کە کحول وسەیارات و مەسانع و مەسافیە، ئەوانە خۆی موسەببی ئەساسین بۆ ئەوەی ئەم نەخۆشیانە زۆربەی هەرە زۆری سەرهەڵدات، بۆیە 5٪ هکە بەڕەئی من کەمە با بکرێ بە 10٪ ، هەروەها وەکو کاك د.بشیر بەڕێزیان باسی کرد یاسای موکافەحەی تەدخینیش، ئەمە تەفعیل بکرێ یان نا، ئێمە لێرەهەر لای ببەین ئەو یاسایە، چونکە بەڕاستی جێ بەجێ نەکردنی ئەو یاسایە ودانانی لێرە و بەڕەئی من ئەوە تەنها بۆ تووش کردن و بۆ شتێکی ئیجمالی یاسایەکەیە، ئەگەر یاسایەکە جێ بەجێ دەکرێ، فیعلەن ئەو غەرامەیە وەردەگرێ با لێرە دابندرێ، بەڵام ئەگەر ناکرێ با لێرە هەر هەڵی بگرین ئەو شتە، سێیەم/ 50٪ لە غەرامەی بیئە، توخوا ئێمە پرسیار دەکەین بیئە تاوەکو ئێستا ئەو غەراماتەشی کە وەری گرتووە چی کردووە؟، تا ئێستا باوەڕ ناکەم داریێکیشی نا بێ بەسەر داریێکەوە بۆ ئەوەی کەوا بیئەی ئێمەی پێ تەحسین کردبێ، خۆ عەلەل ئەقەل ئەگەر ئەو پارەیە ئەگەر وەریشی دەگرن یان وەریشی ناگرن، بەهەر شێوەیەك بێ ئەگەر بێتو لێرە ئێمە بۆ ئەم سەندووقەی دانێین وابزانم زیاتر سوودی دەبێ بۆ هاوولاتیانی کوردستان لەوەی کەوا بەس بەناو شتێکمان هەیە بۆ تەحسینی بیئە و سەندووقێك یاخود پارەیەکی بۆ تەخسیس دەکرێ، پارەیەك کە لە غەرامات وەردەگیرێ لە ئەساسدا، چوارەم/ کە دەڵێ (سابعا) 50٪ ی ئەو غەراماتانەی کە فەرزی مەحاکمە وابزانم ئەوە بمێنێتەوە کارێکی باشترە لەبەرئەوەی هەموو دەزانین کە فیعلەن هاتنی مەوادی خراپ و جەودەی نەبێت و ماوە بەسەرچوو، ئەوانەش لەڕووی سحیەوە هەموومان دەزانین موسەببن، ئەگەر ئەمڕۆش نەبێ سبەی و دوو سبەی خەڵکی تووشی نەخۆشی بکەن، بۆیە ئەو نیسبەیە بە ڕەئی من بمێنێتەوە و پشتگیریەکی تەواوی لێ دەکەم، هەروەها من پشتگیری لە بەڕێز کاك د.بشیر دەکەم کەوا ئەگەر بکرێ نیسبەی 50٪ ئەگەر هەمووشی نەبێ با ئەو 50٪یە لە مەسەلەی زەکات تەرتیب بکرێ و بدرێ بەم سەندوقە، چونکە هەموومان دەزانین نەفسی پێ رزگار دەکرێ و حاڵەتێکی زۆر ئینسانی و ئیلاهیشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حەمە سعید فەرموو.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم دوو بڕگەی تر زیاد بکرێ بۆ ئەم ماددەیە، کۆمەڵێ مونەزەمە و ئەشخاسی خەیری هەن کە ئیحتمالە تەبەروع بکەن بۆ ئەم سەندوقە، بۆیە (المنح والهبات والتبروعات التی تمنحه المنظمات والاشخاص الخیرین)، ئەمە زیاد بکرێ، هەروەها دیاری کردنی مەبلەغێك سالانە لە کاتی میزانیە و کە موناقەشەی میزانیە دەکرێ، سالانە مەبلەغێك دیاری بکرێت، ئیتر لە مەنافعی ئیجتماعی بێ یان هەرچی بێت مەبەلەغەکە ئیلزامی بێ لەلایەن حکومەتەوە و مەبلەغەکەش دیاری بکرێ بڕەکەی، مەسەلەن (لایقل عن 100 ملیار)، خاڵێکی تر لە برگەی 6 من پێموایە (الهبة والتبرع و المنح..... الغیر مشروطة)ی بۆ زیاد بکرێ، ئیتر موافەقەی مەجلسی وزەرای ناوێ، چونکە ئەوە ڕۆتینیاتێکە، ئەگەر مەجلسی ئیدارەی مەجلسەکە سندوقی تیایە هەر بلێین (بعد موافقه مجلس اداره الصندوق) ئەوە ڕۆتینیات کەم دەکاتەوە، ئەگەر وەزیری تیا نەبێ، بڵێین (بعد موافقه مجلس الوزاره) خاڵێکی تر (من خارج) و (داخل و خارج)ەکەشی بۆ زیاد بکرێ، هەر باشە، مادام (غیر مشروطة)مان بۆ زیاد کردووە، ئەوە گرنگە چونکە مادام لە خاریجەوە دێت، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حسن جێگری سەرۆکی پەرلەمان هەندێ تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕێز حسن محمد سورە (جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا بەڕێزان، هەدەف لەو سندووقە یاخود بڵێین روحی ئەو قانونە ئەم ماددەیەیە، لێرە مەبەستمان زیاتر پارەدار کردنی سندوقەکەیە، ئەگەر هەر ئیعتماد بکەینە سەر ئەو پارەیەی کەوا لە موازەنە دەدرێ بە وەزارەتی سحە و وەزارەتی سحەش سەرفی دەکات بۆ نەخۆشەکانی سەرەتان، وەزعمان هەروەکو ئێستا دەبێ، بەڵام مەبەستمان ئەوەیە کە زیاتر ڕێگاکانی تری پارەدار کردن بۆ مەسەلەی سحە پەیدا بکەین، شتێکی تەبیعیشە و لە هەموو دنیا، ئەم ڕێگایانە هەیە، ڕێگای رسوم و ڕێگای غەرامات هەیە و تەئمینی سحی هەیە و ئەو شتانە، ئێمە توانیومانە تەنها لێرە ئەو ڕێگایانە بگرین کە ئێستا مەوجودە، سەبارەت بە دانانی نیسبەتەکان، دوو ڕێگا هەبوو، یان دەبێ نیسبەتێك هەبێ لە رسومی موستەقتەع وەرگرین، یان دەبێ ئیزافەی رسوم بکەین، یەعنی ئیزافەیەك زیاتر، یەعنی نیسبەتەکە پێشتر چەندە بڵێین 50٪ ئەوەندەشی زیاد بکرێ بۆ ئەمە، ئەو دوو ڕێگایە هەبوو، بەحەقیقەت من لەگەڵ ئەوەم تا ئێستا یەعنی کە ئەوەندەی کە گەڕام لە مەسادر زەرائیب لە هەرێمی کوردستان نەك تەنها هی مکافحەی تەدخین، هی هیچ غەرامەیەك تەفعیل نیە، هیچ غەرامەیەك لە هەرێمی کوردستان یان هیچ حاڵەتێك لەم حاڵەتانە تەفعیل نەکراوە، ئێمە دەڵێین بەڵکو ئەمە یەکێك بێ لە هۆکارەکان و سەبەبەکان بۆ تەفعیل کردنی ئەوە، چونکە ئەو وەختە شەکێك هەیە لەو شتە، ئەویش ئەو سندوقەیە و داوا لە شوێنەکانی

پەیوەندار دەکات کە تەفعیلی ئیشەکەی خۆیان بکەن، چونکە من حەقم هەیە لەم بەشەی ئێوە، ئەگەر هەر نەبێ لەبەر هینەکەی خۆی هەوڵ دەدات تەفعیلی زەرائیب بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بەفرین خان فەرموو.

بەڕێز بەفرین حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دیارە ئامانج لە یاساکە یان لە سندوقەکە بڕی ئەو کۆمەك و هاوکاریانەیە کە پێشکەش بە سندوقەکە دەکرێ، ئایا بڕەکە بڕێکی گونجاوە کە هەموو نەخۆشێك ڕەزامەند بێ لێی و دواتر گلەیی و گازاندە نەیەتە پێشەوە، بۆیە پێویستمان بەوە هەیە زیاتر بڕی هاوکاریەکان زیاد بکرێ، هەروەکو بەڕێز ئاشتی خان فەرمووی، منیش پشتگیری ئەو ڕایە دەکەم کە پێویستە سااڵنە لە میزانیە و بودجە کە دێتە پەرلەمان بە پێی بڕی بودجەکە نەك دیاری بکرێ مەسەلەن لێرە 10٪ چونکە سااڵنە زیاد و کەم دەکات، مەبلەغێکی دیاری کراو دیاری بکرێ سااڵنە بۆ ئەم سەندووقە وێڕای ئەوەی کە وەزارەتیش خۆی هاوکاری و پاڵپشتی دەکات، خاڵێکی دیکە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئێمە ئەوە ماوەی 3 ساڵ دەبێ سااڵنە لە بودجەدا ڕێژەیەکی دیاری کراو لە مووچەی پلە تایبەتەکان بەڕێژەی 10٪ دەبڕدرێت و سااڵنی پێشووش خراوەتە خزمەتی سەندووقی شەهیدان و وابزانم شتێکی ئەوتۆشمان لێ ئەوە نەکردووە، وێڕای ئەوەی کە ئەمساڵ دابین کراوە بۆ شەهیدان بۆ چارەسەر کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجە، من بەش بەحاڵی خۆم پێشنیار دەکەم ئەگەر سااڵنی داهاتوو ئەم ڕێژەیە بڕدرا بخرێتە خزمەتی ئەم سندووقەوە، لەبەرئەوەی ژمارە و ڕێژەی ئەو کەسانەی کە تووشی نەخۆشیە قورسەکان و نەخۆشی شێرپەنجە بوون ڕۆژانە لە بەرزبوونەوە دایە و بە پێی ئەو داتایانەی کەوا هەن تەنها لە پارێزگای سلێمانی و سنووری دەوروبەری 5 هەزار کەس هەیە، یەعنی بە حەقیقەت ئەمە ڕێژەیەکی زۆر زۆرە و پێویستی بە کولفەیەکی زۆرە، کێشەیەکی زۆر سەرەکی ئەوانیش ئەوەیە چارەسەرەکان گرانن و بە ئاسانی دەست ناکەون و پێویستی بە ڕێژەیەکی زۆر لە پارە هەیە، بۆیە ئەگەر ڕێژەی 10٪ ەکەش لە مووچەی پلە تایبەتەکان لە سااڵنی داهاتوو بخرێتە خزمەتی ئەم سندووقەوە وابزانم هاوکاریەکی باش دەبێ بۆ خزمەتی سەندووقەکە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، سەبارەت بە سەپاندنی رسومات، نازانم ڕێژەی 5٪ بۆ ئەو کەلوپەلانەی کە زیان بە تەندروستی دەگەیەنن و بەس ئەندامانی پەرلەمان ئەڵێم کارگەکان و پاڵاوگەکان و ئۆتۆمبیل و یەعنی نازانم شیاوی ئەوەیە 5٪ی لێ ببڕدرێ؟ یەعنی بە جیاوازی و بە بەراورد لەگەڵ ئەوانەی کە زیان بە تەندروستی ئینسان و کۆمەڵگا دەگەیەنن و ژینگەی کوردستان پیس دەکەن، بۆیە پێویستە ڕێژەکە بەرز بکرێتەوە، بە پێچەوانەی لیژنەی یاساییەوە کە دەڵێ با جگەرەکێشان لاببرێ و من دەڵێم با لانەبرێ، لەبەرئەوەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان هەیە و هەتا ئێستاش نەچووەتە بواری جێ بەجێ کردنەوە، لە نێو خودی پەرلەمانیش دا نایشارمەوە تەشهیری ئەم یاسایە دەکرێ و لەنێو

ژووری پەرلەمانتاران، ئیتر من چ گلەییەك لە هاوولاتی لە خەلك بكەم كە پێی بڵێم جگەرە مەكێشە لە شوێنی گشتی، بۆیە ڕێژەكە با زیاد بكرێ هەم 5٪ و هەم ئەوەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان، لەبەرئەوە هەموو لایەك پابەند بن پێوەی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

كاك جلال فەرموو.

بەڕێز جلال علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری لە پێشنیارەكانی لیژنەی یاسایی دەكەم، بەڵام هەندێ ئیقتراحیشم هەیە لە ئەوەڵەن و دووەم ئەگەر بكرێ بە یەك ماددە وابزانم هەردووكی یەك مەسدەرە، هەردوو مەسدەرەكە حكومەتە، ئەگەر مینەح و موخەسەسات بكرێ بە یەك شت شتێكی چاكە، دوو/ لە (ثامنا) التبرعات والاعانات) شەرت نیە هەر ماددی بێ، ئیحتمالە مونەزەمەیەك جیهازێ بدات، لەبەرئەوە ئەگەر بكرێ بە (المادیه و العینیه) شتێكی باشە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

بەڕێز تارا ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەم كە نیسبەی هی یەكەم، هی مەوادی زارە بۆ سحە وەكو تەوازونێك بێ كە ئەوانەی كە هەموو 50٪ و 25٪ لەو غەرامانەی كە كراوە، یەعنی خێرە 5٪ بۆ ئەم شتە خراپانەی كە خۆی نەفسی سەبەبە بۆ ئەو نەخۆشیە 5٪ دانراوە؟ دووەم/ مكافحەی تەدخین كە لێرەدا 50٪ دانراوە بەڕاستی وا بە باشی دەزانم ئیزافەی ئەو مۆڵانە یان ئەو شوێنانەی كە جێگای نێرگەلە دادەنێ و بۆ خواردنەوەی نێرگەلە لەوێشدا نیسبەیەك لەوانە بۆی ئیزافە بكرێ، بۆ ئەو شوێنانەی كە بووەتە سەبەب لەباتی ئەوەی یاسای جگەرەكێشان تەتبیق بكرێ دەبینین نێرگەلەی بۆ زیاد كراوە، بوونی نێرگەلە و دانانی ماددەی موخەدر لە لەناوی و دانانی ئەو هەوا خراپە كە دەبێتە سەبەبێك دیسانەوە بۆ ئەو نەخۆشیە نیسبەتێكی بۆ دابندرێ و ئیزافە بكرێ لەگەڵ هی تەدخینەكە كە لێرەدا دانراوە، دووەم/ پرسیارم لەوەیە ئەو تەبەروعات و هیباتانەی كە دەڵێ لەناوەوە لە دەرەوە، هەروەكو د.بشیر فەرمووی چۆن ئێمە واڵە خەلك بكەین بە متمانەیەكی باشەوە كە لە ولاتێكی موسوڵمانی وەكو كوردستانەوە و بە تایبەتی هەولێر دەوڵەمەندێكی زۆر لەناو ئەو ولاتە هەیە كە زەكاتەكانی خۆیان لە جیاتی ئەوەی لەناو زەرف دا نەیزانن بیدەن بە كێ، ئەم شوێنە زۆر شوێنێكی باشە بۆ دانانی زەكات و پارەی خۆیان كە بە ڕێك و پێكی سەرف بكرێ بۆ ئەو كەسانەی كە زۆر پێویستیانە، لەبەرئەوە دانانی ئالیەتێك بۆ ئەو تەبەروعاتە لەگەڵ دانانی لەناویا و زۆر شتێكی باشە، سێیەم/ دەرپرسم چیە نەشاتاتی سەندوق؟، حەز دەكەم وەڵامم بدەنەوە یان لە لیژنەكە یان

جەنابی وەزیر، دەڵێ (ریع النشاطات الذی یقوم بها الصندوق) ئایا کۆنسێرت دەکات بە خەیری، ئایا چ ئەفعالێك دەکات ئەو سەندوقە دوا ڕۆژ کە بیکات بە خێر و بیدات بە ئەمان؟، یەعنی حەز دەکەم نەشاتاتەکان دیار بن، هەروا قسەیەك بۆ دیباجە دانراوە ئەگەر نا شتێك بێ خراپ نیە تۆ هەر نەشاتێك و پارەیەکی حەڵاڵی تیا هەبێ و تۆ بیکەی بۆ ئەم بەشە شتێکی باشە، کەم کردنەوە نەبێ و لادانی هیچ لایەك لەو غەرامانە من تەئید ناکەم، لەگەڵ بەشی یاسایی نیم کە بدرێت بە دادوەری یان بەوانە، چونکە ئەم شوێنە باشترین جێگایە کە ئێمە ئەو نیسبانەی کە فەرز کراوە لەسەری ئیستفادەی لێ بکرێ بۆ ئەم نەخۆشیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بێریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 4 ماددەیەکی زۆر گرنگە و وەکو بناغەیەکە بۆ ئەو سەندووقە، دەتوانین لەڕێگای ئەو ماددەیەوە پارەیەك کۆبکەینەوە بۆ چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجە، لیژنەی یاسایی داوا دەکات کە ڕێژەی 5٪ی ئەو رسوماتانەی کە دانراوە دەدرێت بە ژینگە بە یاسا هەیە، ڕاستە بەڵام ئەمە داوای هەموومان نەکردووە، داوای بەشێکمان کردووە 5٪، چونکە ژینگەش هەر بەشێکە لە تەندروستی و لەیەك جیا ناکرێنەوە، ئەگەر بدرێت بەو سەندووقە زۆر سوودی لێ وەردەگرین، چونکە وەکو بەڕێز ئەڤین خان باسی کرد ئەنجومەنی ژینگە چالاکیەکانی هیچ نیە، داوای لێ دەکەی چیتان کردووە و چالاکیتان چیە؟، دەڵێ بودجەمان کەمە، خۆی وەزارەتی تەندروستی هەر بودجەی کەمە، ئەگەر هاتو وەزارەتی تەندروستی ئەو سەندووقە یارمەتی بدات بەشی ئەوە ناکات تەنیا ئەگەر ئەمە داهات لەولاو لەولا کۆنەکەینەوە و دەوڵەمەندی بکەین، بۆیە دەڵێم 5٪ ئەو رسوماتانەی لە کەلوپەل و بەروبوومی زیاتر لە تەندروستی کەوەردەگیرێن بە تایبەتی تووتن و ئۆتۆمبیل و کارگە و پالاوگە و نووسراوە جگەرەکێشان، ئەوە زۆر غەڵەتە، چونکە دەبی بڵێی جگەرەکێشان لە شوێنی قەدەغەکراو، خۆ ناتوانی باج لە یەکێك وەربگری کە لەسەر جادە جگەرە دەکێشێ، ناتوانی ڕێگای لێ بگری و پارەی لێ بستێنی یان باجی لێ وەربگری، بۆیە دەبێ بنووسی جگەرە کێشان لە شوێنی قەدەغە کراو، شوێنی داخراو، هەروەها داواکارم باج دابنێین لەسەر ئەوانەی کە جگەرە دەفرۆشن، چونکە منالّ هەیە جگەرە دەفرۆشێ، ئەوە زۆر قەدەغەیە، دوایش جگەرەکە زۆر بە هەرزان دەفرۆشن، ئەگەر هاتو ئێمە باجمان دانا لەسەر ئەوانە ئەوسا دەتوانین لێیان وەربگرین و بیگەڕێنینەوە بۆ سندوقی هاوکاری شێرپەنجە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

پەیمان خان فەرموو.

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

لە ڕاستی قسە کردن لەسەر ئەو ماددەیە، قسە کردنە لەسەر بە عەمەلی کردنی سەندوقەکە، ئێمە چەند تەرکیز لەسەر ئەو ماددەیە بکەین، ئەوەندە ئەتوانین زەمانەتی ئەوەبکەین کە ئەو سەندوقە فیعلەن ئەبێتە سندوقێکی حەقیقی و فیعلی بۆ هاوکاری کردنی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشیەکانی تر، بەپێی ئەوەی کە دواتر لە دەنگدان لەسەری ڕێك ئەکەوین هی چی بێ، لەبەر ئەوە گرنگە سەرچاوەکانی داهاتی ئەم سندوقە سەرچاوەیەکی ڕۆشن بن، سەرچاوەیەکی وازح بن، سەرچاوەیەکی حەقیقی بن، سەرچاوەیەك نەبێ کە لە دواتر وەکو ئەوە بێ چاوبەستمان لە وەزارەتی سەحە کردبێ، لە نەتیجە دەربکەوێ کە ئەمە هیچ شتێك نامێنێتەوە بۆ وەزارەتی سەحە کە لەو سندوقە دایبنێ، بۆیە ئەوەی یەکەمی ماددەکە کە ئەڵێ ئەو مینحەیەی کەئیقلیم بۆ دەعمی بابڵێین حکومەتی ئیقلیم بۆ دەعمی سندوقەکە ئەیدات، کەواتە سیفەتێکی هینی نیە، ئیجباری نیە، وجوبی نیە، ئیختیاریە ئەکرێ دەعم بکرێ و ئەکرێ دەعمیش نەکرێ، بۆیە گرنگە ئەو سندوقە موعامەلەی زۆر لە سندوقەکانی تری لەگەڵ بکرێ، بەنموونە، موعامەلەی ئەوەی لەگەڵ بکرێ کە چۆن ئێمە سالآنە پارەیەك تەرخان ئەکەین بۆ خوێندنی بالآ، پارەیەك تەرخان ئەکەین بۆ سندوقە دیاریکراوەکان، بۆ پەروەردە، بۆ دەعمی زراعە، ئەم دەعمانە وجوبی بێ کە لەمیزانیەی حکومەت پارەیەك بۆ ئەم سندوقە دابندرێت، ئەوەی تر کە موستەحاقاتی بابڵێین سندوقەکە لەتەخسیساتی وەزارەت، ئێمە پێشتر ئیقرارمان کردووە لەسەر ئەوە، بڕیارمان داوە کە وەزارەتی سەحە داهاتەکەی بۆخۆی بێت، لێرەش قسەیەك هەیە، بابڵێین ڕەئیەك هەیە ئەگەر دواتر دەنگ بێنێ، کە بەتەنیا بۆ شێرپەنجە بێ، ئەگەر بە تەنیا بۆ شێرپەنجەبێ، جارێکی تر تەخسیساتی وەزارەتی سەحەی بخەیتەسەر، وەزارەت کۆمەڵێك نەخۆشی تری هەیە کە لەو تەخسیساتانەی پێویستی بەوە هەیە هاوکارییان بکات، یەعنی لەمە هەم بەشی نەخۆشیەکانی ترمان لەم سندوقە نەهێشت، هەم لە تەخسیساتی وەزارەتی سەحەش ئێمە بەشێك لە هاوکاری نەخۆشیەکانی ترمان هێنایەوە ناو ئەم سندوقە، کە ئەمە ئەبێ بەدووجار نەهەقی کردن بەرامبەر بە نەخۆشیەکانی تر، دەست گرتنی وەزارەتی سەحەش کە بتوانێ نەدەعمی ئەمە بە تەواوەتی بکات و نە دەعمی نەخۆشیەکانی تریش و لەگەڵ پێویستیەکانی تری وەزارەتیش بە تەواوەتی بکات، بۆیە ئەوە بۆخۆی ئاواهی بمێنێتەوە کێشەیەك نیە، داهاتی ڕەئیسی ئەبێ داهاتێك بێ لە بودجە دیاری کرێ، نەوەك لە تەخسیساتی وەزارەت خۆی، سەبارەت بە غەراماتەکان من مەبدەئیەن پشتیوانی ڕەئیەکەی لیژنەی دارایی ئەکەم بۆ زیاد کردنی نیسبەتەکان، بەڵآم بە هەندێ تێبینیەوە وەکو هەندێ لە هاوکارانم باسیان کرد، ئەوەی کە باسی بابڵێین چوارەم، 50٪ی داناوە بۆ موکافەحەی تەدخین، ڕاستە وەکو قسەکەی جەنابی جێگر وتی، ئەمە بۆ ئەوەیە کە زەمانەت بکرێ کە تەفعیل بکرێ ئەو غەراماتانە، ئەمە زەمانەتێك نیە، چونکە لە ئەساس ڕەنگە هەتاوەکو ئێستا لە داهاتی حکومەت یەك دینار بۆ ئەو غەراماتە

وجودی نەبێ، ڕەنگە لە چەند ساڵی داهاتووش هەر وجودی نەبێ، ئێمە کە ئەبێ بەوەی کۆمەڵێك غەراماتمان ڕیز کردووە، بەڵام بە عەمەلی هیچی وجودی نیە، بۆیە بەڕای من ئەوە هەر لابېرێ لە ئەساس، چونکە لە ئێستا هیچ ئیزافەیەکی نیە، بە ئیزافەی ئەو غەراماتانەی هەندێ لە هاوکارانم باسیان کرد ئیزافە بکرێ، من پێشنیاز دەکەم غەرامەیەکی تر ئیزافە بکرێ، چونکە پێویستە ئێمە غەراماتە پڕ داهاتەکان ئیزافە بکەین، ئەمانە هەقیقین و لە هەرێمی کوردستان ئەزانین داهاتی هەیە، ئەویش غەراماتی مروریە کە غەراماتێکی زۆرە، داهاتێکی زۆری هەیە، داهاتێکی حەقیقی هەیە لە 40٪ی ئەو داهاتە من پێشنیار دەکەم بۆ ئەو سندوقە تەرخان بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە برادەران زۆر لەسەر ئەو مەوزعانە قسەیان کرد، وەکو تەئکید کرایەوە کە ئەم ماددەیە بەڕاستی یاسایەکە پێك دێت لەم ماددەیە، ئەم ماددەیە سەرچاوەکان دیار نیە، ئێمە ناتوانین بەو خاڵانەی کە ڕیزمان کردووە داهاتێك وەدەست بێنین بۆ ئەم سندوقە بەڕاستی، یەعنی ڕەنگە ئەمە دوایی خەڵك تووشی ئیشکالیەت ببێ بە تایبەتی سەحە تووشی ئیشکالیەت ببێ، بۆیە پشتیوانی ئەو ڕایە ئەکەم وەکو پەرلەمان ئەبێ ئەو ئیلتیزامیە لەسەر خۆمان دروست بکەین، لەو دەقەیەی ئەم یاسایە دەرئەکەین، کە سالآنە داهاتێك تەخسیس بکەین بۆ ئەم سندوقە، ئەم سندوقە پێویستی بە دەعمی مالی هەیە، بەمەی کە کرا وەکو مەسەلەن برادەران باسیان کرد، غەراماتی موکافەحەی جگەرە کێشان تەحەدا ئەکەم تاوەکو ئێستا یەك دینار نیە، ئێمە ناتوانین بەمە دەعمی ئەم سندوقە بکەین، بۆیە پێویستە ئێمە لە یاسای بودجە ئیلتیزامێك لەسەر خۆمان دروست بکەین، بەوەی کە دەعمی ئەو سندوقە بکەین، پشتیوانی تەواوی ئەو ڕایە ئەکەم کە مەسەلەن غەراماتی مروریمان هەیە ئێمە، غەراماتی مروری سەلاحیەت لای وەزارەتی داخلیە بۆ سەرف کردنی داهاتێکی زۆری هەیە، من پشتیوانی ئەو ڕایە ئەکەم کە لە 40٪ی ئەم غەراماتە بخرێتە ئەو سندوقەوە، پارەیەکی زۆر ئەکات ئەتوانێ دەعمی زۆر بەم سندوقە بکات، تاوەکو ئێمە لەکاتی بودجە ئەتوانین پشتیوانی تر بۆ ئەم سندقە بدۆزینەوە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

سیوەیل خان فەرموو.

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە، (اولاً: ماتمنح حكومة الاقليم منح ودعم الصندوق سنوياً)ئەگەر ڕێژەیەك دیاری بکرێ باشە، وەکو ئەوەی بۆ سندوقی خانەنشین و دەستەبەری کۆمەلآیەتی سالآنە لە بودجە تەرخان

دەکرێ لە وەزارەتی کاروباری کۆمەلایەتی چەند سندوقی تر کە هاوکارم پەیمان خان باسی کرد، بەنیسبەت (ثانياً: مستحقات الصندوق لتخصيصات وزارة الصحة) هەقە وەزارەتی سەحە ئیعفا بکەین، لەبەر ئەوەی وەك هاوکارانم باسیان کرد نەخۆشی تر زۆر هەیە، پێویستی بە داو دەرمان ودروست کردنی بینا و ئەوانە هەیە، وەزارەتی سەحە ئەگەر ئیعفا بکرێ لەبەر ئەوەی ئەو سندوقە دادەمەزرێنین، بۆ هاوکاری کردنی وەزارەتی تەندروستیە، هاوکاری کردنی ئەو سندوقەیە بۆ ئەو نەخۆشیانە، واتە ئەگەر (ثانياً) وەزارەتی سەحەی لێی ئیعفا بکرێ پێم باشە، بەنیسبەت لە 5٪ رسومات، هاوڕام لەگەڵ لیژنەی دارایی، نالێم لە 60٪ ئەوە دەوەستێتە سەر ڕای ئەندامانی پەرلەمان، بەڵام لە 5٪ زۆر زۆر کەمە، ئەگەر زیاد بکرێ باشە، بەنیسبەت ئەوەی هاوکارانم پەیمان خان و کاك سەرهەنگ باسیان کرد، غەراماتی مروری گەلەك زۆرە، یەعنی یەکجار زۆرە حیسباب ناکرێ، یەك غەرامەی بەسیتتان بۆ بڵێم، ئەگەر سورعەتی سەیارە بڕیار بێ لە 60 بڕوات، کە سائیقەکە لە 70 ڕۆیی 60 هەزار دینار غەرامەیە، ئەگەر لە 90 ڕۆیی، 80 هەزاری غەرامەیە، ئەگەر لە 100 ڕۆیشت دووقاتی غەرامەیە، واتە ڕۆژانە حیساب بکە سورعەتی ئەو سەیارانەی ئەوەندە سەریعن و کامیرەکان دانراوە لەسەر جادەکان، غەرامەیەکی یەکجار زۆر لە هاوولاتیان وەردەگرن، ئەگەر لە 40٪بێ یان 50٪ بێ، ئەو غەراماتی مروریيە بدرێتە ئەو سندوقە پێم باشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

سەمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سەمیرە عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە زیاتر پەیوەندی بە دارایی هەیە، مادام پەیوەندی بە دارایی هەیە جێگای لێرە نابێتەوە، پێویست بوو لە ئەحکامی کۆتایی بهاتبایە، زۆربەی هاوکارانیشم دەڵێن لە بودجە هەندێك دابین بکرێ، ئەمە لە ماددەی (6) بڕگەی (2) هاتووە، پێویستی نەدەکرد ئەو برادەرانە هەمووی دووبارە بکەنەوە ئەم قسەیە، سێیەمیش کە باسی دەکەین دەڵێین خێرخوازان بگرێتەوە، وەزارەتی ئەوقاف پارەکە ملیارێك تەقریبەن بۆی هاتبوو زەکات و سەرفترەو ئەو شتانە، پێویستە وەزارەتی ئەوقاف بەشێکی زۆری لەم سندوقە دابنێ، هەروەها برایانی مەسیحی لە کەنیسە زۆر دەوڵەمەندن ئەمانیش پارەیەکی باشیان هەیە (رجال الدين) ئەوانیش بەشداری بکەن لەم سندوقەدا، هەروەها 10٪ی ئەندامانی پەرلەمان هەموو برا، پێویستە زیاتر پەرەی پێ بدرێت، بچەسپێت و بچێتە ناو ئەو سەندوقە، باسی ئەوەش بکەین ئەو سندوقە با لە ئەماکینی عامە دابندرێت، وەکو مەتار و حێگایەکانی گشتی، چونکە ئەوە مونەزەمەیەکی خەیریە، هەموو خەڵکێك پێویستە پارەی بدات و هاوکاری بکات، ئەگەر ئێستاش کەم بێ هاوکاریەکە کەم بێ، بەڵام ڕۆژێك دادێ ئەم هاوکاریە زیاد دەبێ و دەچەسپێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئیقتیراحی لیژنەی دارایی دەکەم، کە غەرامەکە زیاد بکرێ، لەو 80٪ە هەمووش بدرێتە جەمعیەی سەرەتان، تەئیدی بەڕێز وەزیری تەندروستیش دەکەم، کە تەئیدی ئیقتیراحەکەی کرد، سەبەبیشم هەیە بۆ ئەوە دەڵێم لۆ؟، ئەگەر بە نیسبەت ئەوەی تەماشا بکەین ئیحسائیاتی سەرەتان لە ساڵی 2008 لە ژێر بەندی (کانسەر ستاتیستیک) 12ملیۆن پۆینت حەوت کەس هەیە لە عالەم تووشی سەرەتان بووە، لەوانە شەش پۆینت شەشی پیاوە، شەش ملیۆنی ژنە، یەك پۆینتەکە نازانم کێیە، زۆریش تەفسیرم بۆ دێتەوە بەسەراحەت نەمزانی کێیە، مەگەر بەڕێز وەزیری تەندروستی فکرەکی هەبێ جوابم بداتەوە، بۆیە زۆر زۆر موهیمە ئێمە بتوانین تەئکید لەسەر ئەوە بکەینەوە کە ئەو غەرامە دەبێ زیاد بکرێ و بدرێتە سەرەتان، بەنیسبەت برگەی (8) ئەو برگەی (8) مەفروزە بەتەنێ بۆخۆی ماددەیەك بێ، چونکە ئێمە هەروەکو جەنابی د.حسن باسی کرد، بزەبت هەدەفەکەی لەو سندوقەی پیشاندا، تۆ هەدەفی روحی قانونی پیشان دەدەی، روحی ئەو قانونەش ئەو ماددەیە، ماددەی (8) ئەگەر بکرێ برگەی (8) بکرێ بە ماددەیەکی جیاواز، میکانیزمێکی موعەیەنی بۆ دابڕێژرێت، ئەوەش کە لە ئینتەرنێت سێرچم لەسەری کرد بەسەراحەت، (ئەمەریکان کانسەر فەند) هەیە بە حروفی ئەبجەدی(e.d.c.d.e)هەموو جەدوەلی کردۆتەوە، کە حەرفی (a) لێ دەدەی مەسەلەن بڵێی کاك ئەرسەلان یان ئاهەنگ، ئەمن خۆم پیشان دەدەم کە من دەمەوێ چ بکەم، لە چ گوندەکی، چ میۆریەکەم هەیە لەگەڵ سەرەتان، چ دەمەوێ بەخش بکەم، خۆم دەبمە موراقیبی ئەو فەقەرەیەی کە بۆخۆم دەمەوێ بیدەم، لەو کاتە ئیتیهامی هیچ جیهەتێك ناکەم کە پارەکەم بە هەدەر چووە، بۆیە ئەو فەقەرەیە بە ڕەئی من ڕوحی ماددەکەیە، بۆ ئەوەی ببێتە روحی ماددەکە بۆ ئەوەی ئەو سندوقەی تەفعیل بکەین، دەبێ ئەوە ببێتە ماددەیەکی بە تەنێ میکانیزمی نوێی بۆ دابنێین لە ئیحسائیاتی دیسان (کانسەر ستاتیستیك) دەڵێ تەخمین دەکرێ بۆ 2030 زەحایە بگاتە 21 ملیۆن، ئینشائەڵڵا ناگاتە 21 ملیۆن، بەڵام ئێمە هەروەکو تۆزو بایەکەی کە لە جنوب دێت بۆمان، نیسبەتەکەی کە دێتە کوردستانیش لە ئێستاوە ئەگەر ئەو سندوقە تەفعیل بکرێ، علی اقل دەتوانین ئەمەلەکی بدەین و پێش لەو نەخۆشیە بگرێنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش من وترا کە ئەساسی جێبەجێ کردنی هەموو ئەو ئاواتانەی لێرە باسمان کرد، هاوسۆزی لەگەڵ ئەو نەخۆشانەی سەرەتان لەو ماددەیە، ڕەجائەن تۆزێك سینگتان فراوان بێ، بزانن ئەو بەلگەیە کە من دوێنێ وتم ئەم یاسایە پێویستە ڕەت بکرێتەوە، 5٪ لە کەل و پەلی زیان بەخش بە تەندروستی نازانم ئۆتۆمبێل

زیان بەخشە بەتەندروستی، خودی ئۆتۆمبێل یان ئەبێتە ئەگەری بەرهەم هێنانی شتێك، پالاوگەو کارگە زیان بەخشن، جارێ ئێمە کەی زەریبە وەرئەگرین لەسەر تووتن، لە زەمانی باوکم و باپیرم هەبوو، بەس ئێستا نازانم تووتن ئەسلەن ماوە لە کوردستان تاوەکو زەریبەی لەسەر وەربگرین؟، تاوەکو 5٪ی وەربگرین، ئاخر دەبێ بیر بکەینەوە ئەو ئاواتە جوانەو ئومێدەی کە دامان ناوە، ئایا بەمە جێبەجێ ئەکرێت یان نا؟، ئەمەوێ ئەمە موناقەشە بکەین، جوانە وەڵا بیکەنە 95٪، تووتن، ئۆتۆمبێل، قسە بکەین ئۆتۆمبێل چۆن دێتە کوردستان و بەچ شێوە، کوا ئەو کارگانە؟، ئەوە یەك، دوو، ئەرێ خوشکم تۆ بۆخۆت نیو سەعات قسەت کرد، من قسەم نەکرد، وتم تەحەمولم بکەن، رەئیەکەم موخالفە، بەڵام ئەمەوێ ئێوەش لەگەڵ من بیر بکەنەوە، ئەو غەرامەی جگەرەکێشان توخوا لای بدەن، رەجاتان لێ ئەکەم لای بدەن، با لە تەئریخ لەسەر ئێمە حیساب نەبێ گاڵتە بەخۆمان دەکەین، داوای لێبوردنتان لێ دەکەم، خۆتان وتتان ئەم پارەیە وەرناگیرێ، یەعنی بۆ ئەو نەخۆشە ئومێدی بە پارەیەك نیە، ئەو غەراماتانەی بە یاساکانی کارپێکراو وەرئەگیرێن، هەر یەکێك بەپێی یاساکانی ئێمە دەرمان کردووە، هی ناوخۆ بۆخۆیانە، هی شارەوانی بۆخۆیانە، هی نازانم کارەبا بۆخۆیانە، ئەوەش هۆیەکی هەیە، یەعنی غەرامەی مرورو لەبەر هەتاو دانیشتووە پێی ئەڵێی وەڵا پارەکەت نادەینێ، خۆ ئەوە حەوافزە، ئەوانەی دونیایان دیتوە ئەزانن ئەسلەن ئەوەی غەرامەی مرورو ئێستا پێش کەوتووە، چونکە حەوافز هەیە بۆ ئەو، با لە مەصادری مەعقول وەربگرین، بەپێی یاسای چاودێری تەندروستی د.ڕۆژان باسی کرد، ئەوەی ئەچێتە مەحکەمە ئەچێتە مەحکەمە، هی ئەوانە ناتوانی لێی وەربگری، دەبێ سێ، چوار یاسا بگۆڕی، کۆمەك و دیاریی ناوخۆ تەسەوڕ دەکەم هەموو ئەوانەی کە باس کرا پێویست نیە چونکە کۆمەکە، باشە بۆ بەخشین نەبێ لە لایەن حکومەت، من تێناگەم ئێمە هەتاوەکو کەی ئێمە بە ئەوە ئیش دەکەین، حکومەت میزانیەیەکی تەرخان نەکرد بۆی، بۆ ئەو بەشە مافەی صندوق، واتە رەجاتان لێ دەکەم حەز بکەن با ماددەکانی تر چەندتان ئەوێ با دارشتنی بکەین، لە نیهایەتەوە سندوقێکی بەتاڵ لەوێیە، بیر لە چارەسەری بکەن، مادام هەر یاسایەکە دەرئەکەن، ئیقتیراحم هەیە بۆ لیژنەی دارایی تکایە هاوکارم بن لەگەڵ لیژنەی یاسایی، ئێمە ئەم ماددەیە ئەڵێین بە زووترین کات ماوەیەکیشی بۆ دابنێین، ئەو ئەنجومەنەی داتان ناوە بۆی لە ڕووی تەندروستی خۆی و لە ڕووی ئیداری و ماددی و کەل و پەلەوە پێشکەش ئەکات، میزانیەیەکی تەخمینی هی دەست پێ کردن و بەڕێوەبردن، پێشکەش دەکات ئینجا لەڕێگەی سەرۆکی ئەوەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران بکرێت، و بخرێتە ناو میزانیەی سالانە ئەمە حەلەکەیە، تاوەکو بتەوێ زەمانی داهات بکەی ئەمەیە حەل، بەڵام لەسەر ئەم داهاتە گرێنتی نادەمێ، سێ ساڵی تر دوو فلسی تێدانابێ، بەڵام ئێمە چەند کەسمان تەعین کردووە، چەند موەزەف پلە تایبەتمان داناوە، ئیفادیان دەبێ لەهەر کۆبوونەوەیەك، سەیارەیان بۆ دەکڕین و....الخ، بار گرانیەکە بۆ ئەوەی سوودی هەبێ، ئەوها ناتوانین نەخۆشخانە خزمەت بە نەخۆشەکانی شێرپەنجە بکات، نیوەتان هاتوونەتە تازیەی من ئەو ماوەی پێش من دوو عەزیز ترین

کەسم لەدەست دا، لەبەر شێرپەنجە، من ئەزانم شێرپەنجە چەند ناخۆشە پێی ناوێت هەڵسین موحازەرە بخوێنین، بەڵام چی بکەین بۆیان، بەدەقێ کە هیچ بە دەست ناهێنی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ بەشێك لە قسەکانی کاك عبدالسلام هاوڕام، ئەگەر قەرار بێ دژایەتی نەخۆشی شێرپەنجە بکەین، هەوڵ بدەین داهاتی بۆ کۆ بکەینەوە، پێویستە ئەو سندوقە سندوقێکی دەوڵەمەند بێ، چونکە ڕێژەی نەخۆش بوونی شێرپەنجە بەردەوام لە زیادبوون دایە، بۆیە من پێشنیار دەکەم، وەك بەشێك لە هاوکارانم پێشتر مولاحەزەکانم نووسیوە، هی ئەوان نیە، یان سالانە لە بودجەی گشتی ڕێژەیەك پارە دابندرێت کە بتوانێ ئەو سندوقە بەرەنگاربوونەوەی نەخۆشی شێرپەنجە لە ڕووی ماددییەوە مسۆگەر بکات، یاخود هەموو ئەو رسوماتانەی لە خاڵە سنووریەکان دێت، لە داهاتوو لە چوونە دەرەوەی کەل و پەل لە کوردستان دا، بەڕێژەی لە2٪ لە 5٪ بچێتە ئەو سندوقەوە، تابتوانێ ڕووبەڕووی نەخۆشی شێرپەنجەو دابین کردنی پێداویستی نەخۆشەکان بێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر هەورامی.

بەڕێز عمر صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی باسی پارە دەکەین، یەکسەر ئەبێ حیساب بۆ تەخسیس و تەقدیر و تەنفیز بکەین، ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە سندوقەکەوە، ئێمە بۆ ئێستاو بۆ سالانی داهاتووش بزەبت نازانین تەقدیری ئێمە چەندە بۆ ئەم نەخۆشیە، یەعنی ئەو کەسانەی کەتووشی ئەبن، یەعنی ئەو مەسرەفەو ئەو عیلاجەی کە ئەبێ بۆ نەخۆشەکان چەندی تێدەچێت؟، بۆیە لە ئێستاوە تەحدید کردنی ئەو بڕانە بەو شێوەیەی کە لەماددەکە هاتووە، دەستی سندوقەکە ئەبەستێ و دەستی حکومەتیش ئەبەستێ لە جێبەجێ کردنی، بۆیە من پێشنیاری ئیعادەی سیاغەی ماددەکە دەکەم، بەم شێوەیەی خوارەوە، بەشێوازێك کە گشت گیربێ و جێبەجێ کردنەکەی بۆ حکومەت بەجێ بهێڵین، ئەگەر ئێمە مەبەستمان بێ، دەروازەو سەرچاوەی زۆر بۆ ئەم سندوقە دەستەبەر بکەین، لەوەی کە ڕێژەی ئەوە زەریبەو ئەو رسوماتانەی کە هەن بەرزی بکەینەوە، دواتر لە ڕێگەی لیژنە مەعنیەکانمان لەگەڵ حکومەت و لەلایەنی ئەو جیهەتانەی کە ئیدارەی ئەم سندوقە دەکرێت، کە بەشێکی زۆریان لە وەزارەتی تەندروستین و نوێنەری وەزارەتی دارایشی تێدایە، دەتوانین لەوێوە لەگەڵ ئەوان قسە بکەین، بەوەی کە ڕێژەی ئەو رسومات و زەریبانە لەوێ زیاد بکەین، چونکە ئیمکانە ئێمە لێرە ئێستا بڵێین لە 50٪ ئیمکانە لە ئێستا خواستی ئەم سندوقە بەس بێت، بەڵام بۆ پێنج

سالّی تر، بۆ سێ سالّی تر ئیمکانە بڕی ئەو تەخسیسەی کە ئێمە دایدەنێین بەش نەکات یان زیاتر بێت، بۆیە ئیشکال بۆ سندوقەکەو بۆ حکومەتیش دروست دەکەین، پێشنیارەکەی من موحەدد ئەوەیە، سەرچاوەکانی داهاتی ئەم سندوقە ببێت بە (مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة) بۆ؟ لەبەر ئەوەی ئێمە لە بیدایەتەوە لە ماددەی یەکەم دەڵێین ئەم سندوقە سەر بە گرێدراوی وەزارەتی سەحەیە، سالاّنە کە وەزارەتی سەحە، وەزارەتی تەندروستی تەخسیساتی خۆی بۆ موازەنەی خۆی پێشکەش بە حکومەت دەکات، لەوێ ئاماژەی پێ دەکات، دەڵێ من بۆ ئەم سالّەی داهاتوو پێویستم بە ئەوەندە پارە هەیە، بۆیە ئەمە یەکێك لە سەرچاوەکانی داهاتە، ئەوەی دووەمیان کە پەیوەندیدارە بەچی، (ماتمنح الحكومة من نحو اعانات لدعم الصندوق) بۆ؟، ئێمە ئەگەر بەو شێوە گشتگیریە بیهێنین خۆ هەموو ئەو بڕە پارانەی کە دواتر هێناومانە (ایرادات من فرض الرسومات الاتية) خۆ هەموو ئەو پارانە لە لایەن حکومەتەوە دەدرێت، مەگەر رسومات و زەرائب و هەموو ئەو پارانە حکومەت نایدات، بۆیە بەشێوەیەکی گشتگیر تەنها بەو بڕگەیە بیهێنە، کە حکومەت دەیدات بەو سندوقە، پاش ئەوە، ئێمە وەکو پەرلەمانتاران و حکومەتیش چی پێویست بوو ئەتوانین بەوەوە موناقەشە لە ڕێگەی تەعلیماتەوە بۆی دەستەبەر بکەین، خالّی سێیەم، ئەوەی کە پەیوەندیدارە بەکۆمەك و بەخشینی شەخس و لایەنەکان، چ ئەوانەی کە لەناو هەرێمی کوردستانن، یان ئەوانەی کە لە دەرەوەی کوردستان دەبێ، بەو شێوەی کەهاتووە، پشتگیری دەکەم کە بەو شێوەیە بمێنێتەوە، چوارەمیان، (ريع النشاطات التي يقوم بها الصندوق) بەم شێوەیە تەسەور دەکەم ئێمە چوارچێوەیەکی ڕێك و پێك دائەنێین، دواتر بۆ تەقدیر کردن و تەخسیس کردن و تەنفیز کردنی ئەو پارەیە، چ بۆ ئەمسالّ و سالاّنی داهاتووش نەکێشە بۆ سندوقەکە دروست دەکەین، ئەگەر پێویستیەکانی زیاتر بوو یان کەمتر بوو، نە کێشەش بۆ حکومەت دروست دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز/سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەتی ئەم ئیراداتەوە کە بۆ ئەم سندوقە تەحدید ئەکرێت، من هاوڕام لەگەلّ ڕەئیەکەی لیژنەی یاسایی بە ئیزافەیەکی تردە، ئەم سندوقە زۆر باس لە گرنگیەکەی کرا، نەخۆشیەکەشی زۆر باس کرا کە نەخۆشیەکی خەتەرە، من ناچمەوە سەر ئەو مەوزوعانە، بە واتا ئەم سندوقە پێویستی بە بڕە پارەیەکی زۆر باش هەیە، بۆ ئەوەی بتوانێ بەرەنگاری ئەو کێشانە بێتەوەو بتوانێ هەدەفەکانی خۆی بهێنێتە دی، ئەگەر هەدەفەکانی خۆی نەهێنێتە دی ئەم سندوقە وجودی نامێنێت، ئەم هەدەفانەش لە بڕەپارەیەك و ئەو نەقدیانەی کە بۆی تەخسیس دەکرێت، جەنابی وەزیر دوێنێ باسی لەوە کرد کە وەزارەتی سەحە ئەو بڕە پارەیەی کە لە میزانیە بۆی دانراوە زۆر کەمە، باسی لەوە کرد کە سەحەی سلێمانی تەجاوزاتی سەرفی هەیە لە حەدەکەی خۆی، بە بڕی دە، دوانزە ملیۆن زیاتریش کە باسی لەسەر کراوە هەروەها هەولێریش،

به واتا ئەم سندوقە ناکرێ لە لایەنی وەزارەتی سەحەوە دەعم بکرێ، دەعمێکی مالی، بۆ بەڕێوەبردنی ئەم سندوقە بۆ بەردەوام بوونی ئەم سندوقە، ئێستا بە ئیزافەی ئەو فەقەرانەی کە لە یاساکە هەیە، بوترێ (تخصص سنویاً مبلغاً من الميزانيه العامه للصندوق) نابێ تەحدیدی مەبلەغەکەش بکەین، لەبەر ئەوەی میزانیەی سەنەوی سالانەی هەرێمی کوردستان مورتەبیتە بە میزانیەی حکومەتی ئیتیحادی، ئەویش لە گۆڕانکاریدایە، سالێ هەیە کەم دەکات و سالێ هەیە زیاد دەکات، پێموایە من باقی فەقەرەکانی تری باسی لەسەر کراوە، باس لە رسومی تووتن و کحول و سەیارات دەکات، تووتن و کحول کەنابێ باس لە کحولیش بکرێ، ڕەنگە کحول هەبێ بۆ چاکە بەکاردەهێندرێت، لێرە، قەسدم لێرە مەشروباتی کحولی، ئەمانە ڕەسمی نیە، ئەمانە بەگوێرەی یاسا گومرگیان هەیە، گومرگەکان بە گوێرەی ماددەی 110 لە دەستووری عیراقی، لە زمنی سەلاحیاتی ئیتیحادیە، ڕەسمی سیاسەی گومرگ، ئیدارەی گومرگ وەك ئاشکراشە کێشەی حکومەتی ئیتیحادی ئەمە سالانە تیکرار ئەبێتەوەو بەردەوام دەبێ، لەسەر ئەوەی ئێمە کێشمان لەسەر نوقاتە گومرگیەکان هەیە کە شت دێت و شت ئەڕوات، مەبلەغی گومرگیەکان کە وەرئەگیرێت، ئایا داخلی میزانیەی عامی عیراق دەبێ؟، یان داخل نابێ؟، چەندە؟، چەندی دەبڕن؟، ئایا ئەمە ئەم مەبلەغەی کە لێرە دانراوە بڕدرێت لەم سێ، چوار ماددەیە؟، لەسەر ئەو بەشە ئەبڕدرێت کە بەر هەرێمی کوردستان دەکەوێت، یاخود لەعامی رسومی گومرگی وەرئەگیرێت، ئایا ئەگەر رسومی عامی گومرگی وەرئەگیرێت، حکومەتی ئیتیحادی موافقە ئەمە بڕدرێت و ببێتە سندوق لە لای ئێمە، بە واتا ئەم فەقەرەیە عەمەلی نیە، ناکرێت ئەمە دابندرێت بە یەکێك لە مەسدەری تەمویلی ئەم سندوقە، باس لە ڕەسمەکانی موکافەحەی تەدخین کرا، لە هەیئەی تەحسین و حیمایەی بیئە، باس لەم غەرامانە کراوە کە ئەچێتە چ سندوقێکەوە، هەروەها باس لە 50٪ی غەراماتی ئەو قانونانەی کە لەسەر بیئە تەنفیز ئەکرێت، ئەوەش لەکاتی خۆی باسی لەسەر کراوە، کاتێك بیئە ئەو هەیئەتە ئەو غەراماتە چی لێ ئەکات و چۆنی بەکارئەهێنێت؟، باس لەو غەراماتانە کراوە بە نیسبەتی لە 50٪ مەحاکم وەری ئەگرێت، لە نەتیجەی ئەو ماددە خراپانەو ئەو شتانەی کە زەرەریان هەیە بۆ سەحەت، بەلام ئایا ئەکرێت ئێمە مەحاکم کە ئێستا تابعە بە دەسەلاتی دادوەری، دەسەلاتێکی جیاوازە، یەکێکە لە سێ دەسەلاتەکەوە، بەپێی ئەم دەسەلاتی تەشریعیە، ئێمە بەبێ پرس و ڕا لەم دەسەلاتە بڕێ لە غەرامەکانیان دابڕ بکەین بۆ ئەم سندوقە، ئەمە پێویستی بە ئامادەبوون و پێویستی بە لێ پرسینەوەو پێویستی بە موناقەشە کردن هەبوو لەگەڵ ئەم جیهەتانە، بەلام عەمەلی تر وایە ئیرادی ئەم سندوقە ئیکتیفا پێ بدرێت بە تەخسیس کردنی بڕێك لە میزانییەی سانەوی، یەعنی فەرز بکرێت بەسەر حکومەت نەوەك بەسەر وەزارەتی سەحە، دووەم، ئیراداتی رسوم ئەو رسومانەی لەسەر لابرێت، باقی تری فەقەرەکانی تری کە بریتیە لەمینحەو ئیعانات و ئەمانە، ئەمە شتێکی زۆر تەبیعیە، حکومەت مینحە ئەکات، مونەزەمەیەکی خەیری هەیئەی دەداتێ، تەبەروعات دەکات، ئیعانات دەکات، نەشاتاتی هەیە ئەم سندوقە، ئیراداتی هەبێ ڕەیعی نەشاتەکەی ئەبێ، ئەمە واردە،

بەڵام تەبەقەی ئەو فەقەرانە بەڕەئی من پێویستە لابرێت، حەسر بکرێت لەسەر ئیعانات و هیبات و رەیعی نەشاتات و تەخسیسی لە میزانیەی عام، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی تێبینیتان هەیە؟، وەلاّم، نەخێر، ئەگەر تێبینیەکتان هەبێ.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم ماددەیە کە باسی ئیراداتی ئەم سندوقە دەکرێ، وابزانم ئەم بڕگانە هەموو، یەعنی کە باسی ئەم شتانە دەکەن، وەك موسەبیبات بۆ نەخۆشی سەرەتان، دەبێ ئێمە ئیستیفادە لەو غەراماتانە بکەین، چونکە ئەمانە موسەبیباتی ئەم نەخۆشیەن، دەبێ ئێمە لەوی وەربگرین، ئەم نیسبانە، ئەم نیسبانەش ئەگەر بەپێی ڕای لیژنەی دارایی زیاد بکرێ، ئێمەش وادەبینین ئەگەر زیاد بکرێ باشە، ئەو نسبانەی تر مەسەلەن لە خامسا و سابعا، کە لیژنەی یاسایی دەڵێن لابدەین، من دەبینم کە ئەمانە بمێنن، چونکە ئەمانە نیسبەن، نیسبەیەك لەو غەراماتانە، ئێمە هەموو ئەو غەراماتانە وەرناگرین، نسبەك لەوانە دەچێتە ئەم سندوقە، باسی نەشاتاتی سندوق دەکرێت، وابزانم دیارە لە ماددەکانی تری پڕۆژەکە، کە ئەم سەندوقە هەقی ئیستیسمار کردنی ئەوەی هەیە، پارەکە و فەوائید بۆ ئەم سندوقەیە، باسی مینەحی حکومەت و مەنافعی ئیجتیماعی مەسەلەن لە مەجلسی وزەراو وەزارەتەکانی تر، ئێمەش وای بەباش دەبینین ئەگەر نیسبەتێك لەوانە بچنە سەر ئەم سندوقە، چونکە هەدەف لەم قانونەو لەم سندوقە ئەوەیە ئەو پارانەی کە دەدرێن بە نەخۆش، بەشێوەیەکی قانونی ڕێك بخرێن، ئێمەش ئەوە بە باش دەبنین، ئەوەش لێرە زیاد بکرێ لێرە باشە، رابعاً، (قانونی مکافحه التدخین)، من وادەزانم ئەم قانونە کە هەر لەم پەرلەمانە دەرچووە، هیچ قەرارێك نەدراوە لەم پەرلەمانە کە ئەم قانونە ئیلغا بکرێ، یەعنی تائێستا نافزە، ئەگەر نافز نەکرێ، تەنفیز نەکرێ لە جیهاتی مەعنی، ئەوە ئێمە دەبێ بەدواداچوون بکەین و زەخت لەسەر حکومەت بکەین، تاوەکو ئینفاز بکرێ، تەتبیق بکرێ، نەوەك ئێمە لێرە ئیلغای بکەین، ئەو قانونە هەیە، دەبێ ئێمە شتێك بکەین کە ئەوە بمێنێت، بەدواداچوون بکەین و زەخت لەسەر حکومەت بکەین، کە تەنفیز بکرێ و ئیستیفادە لەو قانونە بکرێ، هەر بۆ بەرژەوەندی گشتی هەرێم، باسی تەبەروعات و هیبات، داخلی و خارجی، من وادەزانم ئەمە بەگشتی باس کرایە، باش نیە تەحدید بکەین ئەگەر ئەشخاس یان مونەزەمات، یان لەسەر چ لایەنێك بێت، یان فلان دیانەت بێ، وابزانم هەر کەسێك حورە ئەگەر تەبەروعێك بکات، تەحدید نەکرێ باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەبارەی سەرچاوەکانی تەمویلی ئەم سندوقە، ئەوەندەی لە ماددەی چوار هاتووە، هەرە ئەو چوار مەسدەرەی سەرەکیە، یەکەمیان لە حیسیاباتی مینەحی حکومەتە، کە ئەدرێت بەدەزگاکانی ئەگەر پێویستی پێی بوو، یەعنی سەرو نەفەقاتی خۆی کە ئیراداتی نەبێ بە تەئکید حکومەت دەفعی دەکات وەکو مینحە، ئەو سندوقە عاید بە وەزارەتی تەندروستیە، مانای وایە بەشێك لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی پێویستە بڕوات بۆ ئەو سندوقە، مەسەلەیەکی سروشتیشە کەوا رسوم و غەراماتمان هەیە بە ڕێژەی جیا جیا، ئەو رسوم و غەراماتە بەپێی یاسا ئیقرار کراوە داوا لە حکومەتی هەرێمی کوردستان، لێرە عیبرەت لە وەرگرتنی و وەرنەگرتنی نیە، وەکو قانون هەیە مومکینە ئێستا وەرنەگیرێت، بەس لەوانەیە ماوەیەکی تر ئەو یاسایە جێبەجێ بکرێت و وەربگیرێت، لەبەرئەوەی مانەوەی گرینگە ئەوە مەسدەری سێیەم، مەسدەری چوارەم، کە مەسدەرێکە ئێمە گرینگی پێدەدەین، تەبەروعات و هیبات، چ لەسەر ئاستی ناوخۆ، چ لەسەر ئاستی دەرەوە، ئیتر ئەو چوار مەسدەرەیە بۆ تەمویلی سندووقەکە، هیچ مەسدەرێکی تر نیە، خۆ ئەو تەفاصیلانەی کە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان باسیان کرد، دەربارەی تەبەروعات و هیبات هی ناوخۆو هی دەرەوە، وا دیارە لەوە بێت گرینگیەکی زیاتری پێ بدرێت، بۆ تەمویلی ئەو سندووقە وەکو کارێکی ئینسانی و، لەبەرئەوە ئەو چوار سەرچاوە سەرەکییە، چوار سەرچاوەی سەرەکییە بۆ تەمویلی ئەو سندووقە، لەوە بەدەر هیچی ترمان نیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەگەر تێبینیەکت هەبێت؟

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلاهی من یەکێك لە پێشنیارەکانم پێ باشە، کە وەزارەتی صەحە 1:4 لەو بودجەیە با، چونکە کاك دکتۆر حسن وتی ئەمە دەعمە بۆ وەزارەتی صەحە، نەشاتات هەموو جۆرێکی سەرەتانی یان رۆژی سەرەتانی عالەمی هەیە، موناسەبات هەیە، مەسەلەن دەتوانی تۆ کۆبوونەوە بکەی، خەڵك بانگ بکەی ئەو نەشاتات مەبەستمان ئەوەیە، پێم باشە منیش تەئیدی ئەوە دەکەم، کە لە بودجە هەموو سالێك کە دێتە بەردەم ئەو پەرلەمانە بەڕێزە، شتێك دابنرێت بۆ ئەو سندووقە، سەبارەت بە برگەی سێیەم (التبخ ومنتجاته) تووتن و مونتەجاتەکانی ئەوە زیاد بکرێت، چونکە هەر توتن نەگرێتەوە، ئەوانی تریش بگرێتەوە، سەبارەت بە غەراماتی مروری ئەگەر ئەو نەخۆشیە موستەعسیەکانیش بگرێتەوە، ئەوە ڕێی تێدەچێت ئێمە لە غەراماتی مروری شتێکمان هەبێت، چونکە ئێمە رۆژانە بەتایبەتی لە عوتلەکان خەستەخانەکانمان بە ڕووداوی هاتوچۆ داگیر دەکرێت، رۆژانە دەیەها و سەدها ڕووداوی هاتوچۆمان

بۆبێت، لەبەرئەوەش فەقەرەیەك زیاد بكرێت، دوای ئەوەی كە موافەقاتی یاسایی و ئسولّی بۆ وەردەگیرێت، ئەوەش من بە باشی دەزانم، سەبارەت بەوەی كە وەزارەتی ئەوقاف ڕۆڵی هەبێت، بەڵێ زۆر موهیمە ڕۆڵیان هەبێت، چونكە لە خوتبەكاندا هانی خەڵك بدەن كە بە زەكات و بە سەدەقە بۆ ئەو سندووقە شتێكی باشە، سەبارەت بەوەی (الهبات والتبروعات)، ئایا سوئالەكەم ئەوەیە بەو هیبات و تەبەروعاتە دەتوانین سندووق لە شوێنە گشتیەكان دابنێین؟ وەكو لە فڕۆكەخانەكان، وەكو لە سوپەرماركێتە گەورەكان، ئایا بەو دێرە دەتوانین ئەو ئیشە جێبەجێ بكەین؟ سەبارەت بەوەی كە ئایا سەیارە و مەصانیع و مەسافی موزیڕن بە صەحە؟ بەڵێ موزیڕن بە صەحە، سەبارەت بەوەی كە دەڵێن پلەی تایبەتی بۆ تەعین بكرێت، هیچ پلەیەكی تایبەتی بۆ تەعین ناكرێت، ئەوە لە ماددەكانی تردا هەیە، سەیارەش بۆ كەس ناكڕدرێت لەسەر ئەو سندووقە، سەبارەت بەوەی بڵێین حكومەت هەموو شتێك بكات؟، حكومەت ناتوانێت هەموو شتێك بكات، من وەكو دوێنێ ئاماژەم پێیدا، ئەگەر ئێمە ئەو (100) دۆلارە (على الاقل) بۆ نەفەرێك بكەین بە (500) دۆلار، یەعنی دەبێت ئێستا پێنج ئەوەندە میزانیە زیاد بكەین، بۆ وەزارەتی تەندروستی، كە ئێستا لەم كاتەدا بڕوا ناكەم حكومەت بتوانێت ئەوە بكا و شتێكە، زۆر بارگرانی تر و زۆر ئیشی تری هەیە، كە هەمووی گرینگە وەكو ئەمە، زۆر سوپاستان دەكەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە هەموومان پەرۆشی ئەوەمان هەیە، كە زۆرترین داهات بۆ ئەو سندووقە دابین بكەین و مسۆگەر بكەین، بۆئەوەی بتوانین ئەو ئەركەی كەپێی ڕادەسپێردرێت بەپێی یاساكە جێبەجێ بكات، سەبارەت بە تەرخان كردنی بڕێك لەبودجەی هەرێمی كوردستان بۆ ئەو سندووقە، ئێمەش پشتگیری لەو پێشنیارە دەكەین، لەكاتی گفتوگۆكردنی بودجەی ساڵی 2013 دەتوانن ئەو بابەتە لەوێ یەك لا بكرێتەوە، جێگایەكی لەبۆ بكرێتەوە لەناو بودجە، لەبەرئەوەی داهاتی سندووق بەپێی ئەو ماددەیەی كە لە پرۆژە یاساكە هاتیە، بەشێكی داهاتی كو بڵێین داهاتی دائیمیە و سابیتە، كە تەخسیساتی حكومەتە تەخسیساتی وەزارەتی تەندروستیە و، ئەگەر بڕێكیش لە بودجەی كوردستان، بودجەی گشتی ساڵی (2013)ی بۆ داندرا، بەشێكیش سابیت نییە، نسبییە، بەپێی ڕێژەی غەرامەكە، ئایا ئەو ساڵە غەرامەكە چەند دەبێت و ڕێژەكە چەند بەبەر ئەو سندووقە دەكەوێت؟ ئەوە ڕێژەكە لە گۆڕان دایە، داهاتی غەرامەكە ئەوەی لە بڕگەی یەكەم هاتووە كەمە، ئێمەش پشتگیری لە پێشنیاری لیژنەی دارایی دەكەین، لە (5٪)ـەكە بگۆڕدرێت بۆ (10٪) هەتا (15٪)ـەش، ڕێژەی غەرامەكان جیاوازە، ڕاستە بەڕێزان هەندێك بە ڕێژەی (5٪)ـە، كە پێشنیاری زیاد كردنمان كرد هەندێك (25٪)ـە، هەندێك (50٪)یە لەبەرچی؟ لەبەرئەوەی داهاتی غەرامەكان خۆی جیاوازە، ئەو غەرامەیەی لەسەر جگەرەكێشان، ئەوەی لەسەر هێنانی، لەسەر ئەو بڕگانەی

که یاسای قانونی رەقابەی صەحی جیاوازە لەگەڵ ئەوەی قانونی بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان، غەرامەکان جیاوازە، لەبەرئەوەش ڕێژەکان بە جیاوازی هاتیە، ناتوانین ڕێژەیەکی سابیت لە غەرامەکە دابنێین، وەکو داهات لە بۆ ئەو سندووقە لەسەر هەموو یاساکان وەکو یەك بێ و، غەرامە لەسەر هەموو ئەو هۆکارانەی کە دکتۆر بشیر ئاماژەی پێکرد، ئەوانە هۆکاری تووش بوونی ئەو نەخۆشیانەن، ڕاستە، لەبەرئەوە غەرامەی داندرایە، غەرامە لەسەر ئەو شتانە داندرایە کە هۆکاری سەرەکینە بۆ تەشەنەکردنی ئەو نەخۆشیە و تووش بوون بەو نەخۆشیە، پرسیار کرا نەشاتات چیە؟ ئەو سندووقە بۆی هەیە ئاهەنگێك ساز بدات، پێشانگایەك بکاتەوە، داهاتی ئاهەنگەکە، داهاتی فرۆشتنی تابلۆکان، داهاتی پێشانگاکە، ببێتە داهاتێك لە بۆ سندووقەکە، هەر جۆرە نەشاتێك جاهیزە ئەو سندووقە ئەنجامی بدات، باس لە جگەرەکێشان کرا غەرامەکە چیە و لە شوێنی گشتی پێویست ناکات، کە ئەو وردەکاریە باس بکرێت، کە لەبەرئەوەی نووسرایە بەپێی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەکێشان لەوێ حاڵەتەکان دیاری کرایە، کە لە چ حاڵەتێك غەرامە فەرز دەکرێت؟، شوێنەکانیش دیاری کرایە، بۆیە پێویست ناکات کە لە یاسای سندووق ببێین ئێمە هەموو وردەکاریەکانی ئەوەی کە غەرامە فەرز دەکرێت لەسەر جگەرە کێشان لێرە باسی بکەین، بەنیسبەت تەخسیساتی وەزارەتی تەندروستی، کە ڕاو و بۆچوونی جیاواز هەبوو، تا ئێستا وەزارەتی تەندروستی بڕێك پارەی تەرخان کردیە بۆ ئەو سندووقە، بەاڵم سندووق نەبووە بۆ چارەسەر کردنی ئەو نەخۆشیانە، ئێمە بە باشی دەزانین ئەو بڕە پارەیە لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی تەرخان بکرێت و، بکرێتە داهات لە بۆ سندووقەکە، بۆئەوەی سندووقەکە بە قوەت تر بێت، ئەو داهاتانەی کە لە بڕگەکانی یەکەم و دووەم و سێیەم دا هاتیە ئەوانە داهاتی سابتن، ئەوی تر ڕێژەییە دەگۆردرێت بەپێی داهاتی غەرامەکان، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون بۆ ماددەی پێنجەم.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەنێکی ئەمیندارێتی سندووق بەڕێوە دەبات بۆ پێکهێنان و دیاری کردنی سەرۆك و دامەزراندنی ئەندامانی و دیاری کردنی ماوەی ئەندامێتی و ڕێزلێنانەکانیان بە مەرسومی بڕیارێك لە سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت، ئەنجومەنی ئەمیندارێتی بۆی هەیە لەنێوان ئەندامەکانی خۆیدا، یان لە کەسانی دیکەی خاوەن شارەزایی و پسپۆری لیژنە دروست بکات بۆ بەجێ گەیاندنی ئەو ئەرکانەی دیاریان دەکات.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بە عەرەبیەکەی.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الخامسة:

يتولى ادارة الصندوق مجلس الامناء يصدر بتشكيله وتحديد رئيسه وتعيين اعضائه وتحديد مدة عضويتهم ومكافئتهم مرسوم (قرار من رئيس مجلس الوزراء) ولمجلس امناء الصندوق ان يشكل من بين اعضائه او غيرهم من ذوي الخبرة والاختصاص لجاناً للقيام بالمهام التي يحددها.

بەڕێز د.ارسلان بايز/سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهيم على(وەرتێ):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ماددەی پێنجەم لە ئەصڵی پرۆژەکە، لێژنەی یاسایی پێشنیاری کردووە، کە تەسەلسولی ماددەی پێنجەم بگۆڕدرێت لەگەڵ ماددەی سێیەم، کە پێشتریش پێشنیارمان کرد بوو، کە ماددەی سێیەم ببێتە ماددەی پێنجەم و، ماددەی پێنجەم ببێتە ماددەی سێیەم و، بەو شێوەیە سیاغەی ماددەکە بکرێتەوە بە عەرەبی (اولا: يشكل مجلس يسمى مجلس ادارة الصندوق ويتألف من..) واتە خاڵ بەندیمان کردووە بەو شێوەیە، کە لە بڕی ئەنجومەنی ئومەنای سندووق، مەجلیسی ئیدارەی سندووق پێك بێت، کە لەمانە پێك بێت،

واحد: وەزير الصحة: رئيساً.

اثنين: مدير عام الامور الصحية: نائب الرئيس.

ثلاثة: مدير عام الشؤون الادارية و المالية في وزارة صحة: مقرراً.

اربعة: الطبيب المختص بمعالجة امراض السرطان: عضواً.

خمسة: مديرية المحاسبات العامة في وزارة المالية والاقتصاد: عضواً.

ثانياً: للمجلس الاستعانة بالخبراء و المستشارين من داخل الوزارة و خارجها.

زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز/سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی دارایی فەرموو.

بەڕێز د. ئاراس حسين محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لە ماددەی پێنجەوە لە پرۆژەی یاساکە تاکو کۆتایی ماددەکان، کۆتایی بە ماددەی 15 ئەگەر تێبینی بکەین کەمتر پەیوەندی بە لێژنەی داراییەوە هەیە، لەبەرئەوە ڕای ئێمە تا ڕادەیەك ماددەکانمان پەسەند

کردووە، بەڵام تێبینیمان هەیە دەربارەی ماددەکان، بەتایبەتی ئێستا دێمە سەر ماددەی پێنج لە ڕووی داڕشتنەوەی، لەڕووی یاسایی و لەڕووی ئیداریەوە هەست دەکەین هەندێك کەم و کوڕی تێدایە، لەبەرئەوە ئێمە وەکو فکرە پەسەندی دەکەین ماددەی پێنج، بەڵام پێمان باشە کە داڕشتنەوەی بۆ بکرێت، هەروەها بەڕێز لیژنەی یاسایش تاڕادەیەك ئاماژەیان بەوە دا، لەلایەکەوە چونکە مەجلیسی ئیدارەی سندووقمان هەیە، لەلایەکیشەوە مەجلیسی ئومەنامان هەیە، بەڕاستی ئەو سندووقە پێویستی بەوە نیە کە تەزەخومێکی ئیداری بێنن، یان هەیکەلێکی ئیداری هەڵئاوساوی هەبێت، باشتر وایە مەجلیسێکی ئیدارە بێت، کارەکەی ڕاپەراندن بێت، نەك ئیستشاری بێت، چونکە مەسایلی ئیستیشاری دەکرێت لە وەزارەتی صەحەوە وەربگیرێت، لەبەرئەوە ئێمە وەکو فکرە ڕازین، بەڵام نازانم چۆن بتوانین جیاوازی بکەین لەنێوان مەجلیسی ئیدارە و مەجلیسی ئومەنا، مەجلیسی ئومەنا بۆ؟ وە مەجلیسی ئیدارە بۆ؟ بەڕای من پێویستە بەڕای لیژنەکەمان پێویستە کە تەنها پشت ببەستین بە مەجلیسی ئیدارە، یان دەستەواژەی مەجلیسی ئیدارە، نەك مەجلیسی ئومەنا و، سەر لە نوێ داڕشتنەوەی بە هەماهەنگی هەردوو بەڕێزان لیژنەی یاسایی لەگەڵ لیژنەی تەندروستی و، ئەو بابەتانەی کەوا خۆیان پێیان باشە، پێم باشە لە هەموو خاڵێکدا ڕای بەڕێز وەزیریش وەربگیرێت، چونکە لەمەودوا دێینە سەر بابەتە تەنفیزیەکان و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ گۆڕانی تەسەلسولیەکەین کێشەمان نیە، چونکە باسی پێکهاتەی سندووقەکەیە، بەڵام ئێمە لەگەڵ ماددەکە داین، کە بەمەرسومێکی ئەنجومەنی ئەمینداری بێت، بە مەرسومێك لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە بڕیارەکە دەربچێت، چونکە باسمان لە سندووقێکی سەربەخۆیە، ڕاستە بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێت، بەڵام باسەکە لە سندووقێکی سەربەخۆیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم باشە مەجلیس ئومەنا بگۆڕدرێ بە مەجلیس ئیدارە، ئەو پێکهاتەی کە لیژنەی قانونی داینیاوە من پێم باشە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ ئەو بەڕێزانە ناویان نووسراوە (كاك عمر هەورامی- كاك دلێر- ئاهەنگ خان- كاك شوان- سمیرە خان- تارا خان- د. ڕێباز- شلێر خان- ڤیان خان)، فەرموو كاك عمر هەورامی.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە داڕشتنەکەی لیژنەی یاسایی دەکەم، بەس پێشنیار دەکەم یەك بڕگەی بۆ ئیزافە بکرێت، ئەویش بۆ مەجلیسەکە هەبێت یان ئەنجومەنەکە هەبێت، بڕگەی سێیەمی کە نووسراوە ئەوەلەن، ثانیاً بڕگەیەکی تری بۆ ئیزافە بکرێت سێیەم بۆ مەجلیس هەبێت، ئیستیفادە لە ئەو رێکخراو و سەنتەرە ناحکومیانە بکات، چ ئەوانەی لەناو هەرێمی کوردستان و، لە دەرەوی هەرێمی کوردستانن، ئەوەی کە ئیکار ئیستفادەیان لێ بکات و، ئیستیعانەیان پێ بکات ئەوانەی کە پەیوەندیدارن بە نەخۆشی شێرپەنجەوە، چونکە ئیمکانە لە داهاتوو دا ئەم جۆرە رێکخراوو سەنتەرانە چ لە ناو هەرێمی کوردستان پەیدا ببن یان زۆر ببن، لە دەرەوەش بە دڵنیاییەوە ئەو رێکخراو و سەنتەرانەی کە هەن، ئیستفادەیان هەبێت بۆ زیاد کردنی قابیلیاتی ئەو بەڕێزانەی کە لەو مەجالە ئیش دەکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز محمد دلێر محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەوە دەست پێ دەکەم، جەنابی وەزیر خۆی وتی تەنها نەخۆشی هەرێم نیە کە سەردانمان دەکات، بەتایبەتی بۆ نەخۆشخانەی هیوا، بەڵکو نەخۆشی ناوچەکانی ناوەڕاست و جنوبی عیراق و دەرەوەی هەرێمی کوردستانیشە، هەمووشیان عەینەن وەکو نەخۆشەکانی هەرێمی کوردستان مامەڵەیان لەگەڵ دا دەکرێت، لێرە ئەو ماددەیە کە ماددەی پێنجەمە، هەموو ماددەکان رەبتیان هەیە پێکەوە، بەڵام رەبتی ماددەکانی تری پێشوو سندووقمان تەشکیل کرد، ئامانجەکانیانمان دەست نیشان کرد، سەرچاوەی داراییمان دەست نیشان کرد، بەڵام لێرە دا هەموو فشارەکانمان خستە سەر هەرێمی کوردستان، کارەکانیشی بۆ هەموو ناوچەکانی تر، بۆ دەرەوەی هەرێمی کوردستانیش بوو، بۆ نموونە لە هەموو دونیا وەهایە ئەو ئەنجومەنە، لە هەموو دونیا وەهایە کەسێك من دەچم بۆ ولاتێکی تر، بۆ چارەسەری نەخۆشی، وەکو هاوولاتی ئەو شوێنە کارم لەگەڵ دا ناکرێت، بەڵکو وەکو ئەوەی من حەقی خۆم دەدەم، ئینجا لەدوای ئەوە چارەسەرم دەکەن، بەڵام لە هەرێمی کوردستان ئێستا ئەو ئەنجومەنە، کە پێی دەڵێن ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق، یان هەر ناوێکی تری هەبێت، سەیر دەکەی لە دەست پێکردنیەوە، کە لە وەزیری تەندروستیەوە دەست پێ دەکات کە سەرۆکە تاکو بەڕێوەبەری ژمێریاری گشتی، لە وەزارەتی دارایی و ئابووری، هەمووی هەر لە هەرێمی کوردستانە ئەمە لەلایەك، لەلایەکی ترەوە کە بەم شێوەیە بێت، کەواتە دەبێت ئەو ئەنجومەنە رێنماییەك، پەیڕەوێك دابنێت، بۆ ئەو نەخۆشانەی ئێمە رێزمان هەیە بۆ هەموو نەخۆشیەك، کە نەخۆشی شێرپەنجەو ئەو نەخۆشە گرانانە، یەعنی بەڕاستی دەبێت رێزیان لێ بگیرێت، لە هەر نەتەوە

و له هەر ولاتێك دابن، بەلأم پێویستە ڕێنماییەکیش دابنرێت، کە جیاوازی هەبێت مادام سەرچاوەی داراییەکان لە هەرێمی کوردستانەوەیە، فەرقێك هەبێت لە بەینی ئەو نەخۆشانەی لە هەرێمی کوردستان و، لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان دان، ئەم ئەنجومەنە کە ڕێنمایی دادەنێت، هەر تەنها فشارە داراییەکەی خستووەتە سەر دەستکەوتەکەی دارایی هەرێمی کوردستان، باشە ئێمە بەنیسبەت عیراقەوە، کە ئێستا بەشێکین لە حکومەتی فیدرالی عیراق، ئێمەش خەرجی سیادی و بودجەی سیادی و بودجەی حاکیمەمان هەیە، بۆ ئێمە لە ئێستاوە هەر لێرەدا هینی ئەوە ناکەین، کە ئەنجومەنی ئەو سندووقە هەوڵ بدات لەگەڵ حکومەتی عیراقی، کە بەشێك لە بودجەی حاکیمە نیسبەتێکی دابنرێت بۆ ئەو سندووقە، بۆئەوەی ئێمە هەموو هاوولاتیانی عیراق ئیستفادە لەو سندووقە و لەو سەنتەرە بکەن، لەلایەکی ترەوە مەسەلەی زیادی بودجەی نەوتنمان هەیە لە عیراق، لە عیراق زیادەی بودجەی نەوتمان هەیە لە ئەنجامی فرۆشتنی، بۆ بەشێك لەو ڕێژەیە زیادەی بودجەی نەوت دانەندرێت بۆ ئەو سندووقە؟ باجی دەرامەت و خانووبەرەی عیراقمان هەیە، بۆ لەوە دانەندرێت بۆ ئەو سندووقە؟ بۆئەوەی ئەمانە شوێنی فیعلین، بە فیعلی پارەیان تیا دەست دەکەوێت و پارەیان هەیە، ئەو شوێنانەی کە ئێستا دانراون بۆ سەرچاوەی دارایی، بەڕاستی سەرچاوەکانی لەوانەیە زۆر بەشێوەیەکی کەم بێت، ئەمە لەگەڵ ئەوە، خاڵێکی تر مەسەلەی بڕگەی هەشتەم وەکو خۆی وەکو داراییەکانی ناوخۆ، پێم باشە ببێتە هەر بڵێین هینی ماددەی پێشتر، ئەوەش هەم دیسان لێرە جێگایەکی بۆ بکرێتەوە، زیاتر گرینگی پێ بدرێت بە تەبەروعاتی خەڵك، بە هاوکاری خەڵك، بە خێری خەڵك کە هەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر ئەوە باسی بەڕێوەبردنی سندووقەکە دەکات، باسی سەرچاوەی دارایی ناکات، کە لە ماددەی پێشوو موناقەشەی دەکەین، چاوەکەم.

بەڕێز محمد دلێر محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە من ئێستا هەیە هینی دەکەم، ئەم ئەنجومەنە دەتوانێت ڕێنماییەکان دابنێت، کە دەڵێم پەنا بباتە بەر سەرچاوە داراییەکان، ئەنجومەنەکە کە لە ماددەی پێنجەم دایە ڕێنمایی دەربکات، بۆئەوەی ئیستفادە لە عیراقیش بکات، یاخود ڕێنمایی دەربکات ئەوانەی کە لە هەرێمی کوردستانن، جیاوازیان هەیە لەگەڵ ئەوانەی کە لە دەرەوەی هەرێمی کوردستانن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رووف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەو ماددەیە دەمەوێت موکافەئەکەی لەناو لابچێت، ئەو سندووقە ئەگەر بمانەوێت دابمەزرێت، دەبێت ستافەکە هەموو موتەبەرع بن (فۆلەنتی)، ئەگەر تاریخی هەر موئەسەسەیەکی ناجیح لە دونیایێ بخوێنینەوە، هەموو ئەعزایەکانی موتەبەریع بووینە بیدایەت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو سیغەیە دەکەم، لەو دەقە دەکەم، کە لیژنەی یاسایی دایڕشتووەتەوە بەڕاستی ئەوە باشترە، مەجلیسی ئیداری سندووق بێت، وەك لەوەی مەجلیسی ئومەنا بێت، بەتایبەت لەبەرئەوەی کە پەیوەستە، لە بنەڕەتیەوە پەیوەستە بە وەزارەتی تەندروستیەوە، زۆر باشە کە وەزیری تەندروستی سەرۆکی ئەو مەجلیس ئیدارەی سندووقەکە بێت ئەمە یەك، دوو: ئەنجومەنێك هەیە پێی دەوترێت ئەنجومەنی شێرپەنجە، یەعنی من ئیقتراح دەکەم جێی بکرێتەوە لەنێو ئەو مەجلیس ئیدارە، بەتایبەت ئەگەر وەزیری تەندروستی سەرۆکی ئەو ئەنجومەنە نەبێت، پێم باشە لەم تەشکیلە ئیدارییە جێگای بکرێتەوە، چونکە بەڕاستی مەهامی ئەو ئەنجومەنە دیارە چیە، یەعنی پەیوەستە بە شێرپەنجەوە، ئێمە لێرەوە سندووقێك دروست دەکەین، بۆ هاوکاری نەخۆش، ئەوانەی کە نەخۆشی شێرپەنجەیان هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

سمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سمیرە عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە، منیش پشتگیری لیژنەی یاسایی دەکەم بۆ داڕشتنەوەکەی، کە مەجلیس ئومەنا بگۆڕێت بۆ (مجلیس ادارة الصندوق)و، هەروەها داندراوە (ذوي الاختصاصين)، من حەز دەکەم (استشاري بأورام) بێت، یەعنی ئیختصاص بێت لە ئەورامی سەرەتانی، ئێستا تەکنەلۆجیا زۆر پێشکەوتووە، مەسەلەن بەبێ جورعەی کیمیاوی، بەبێ فەتحی بەتن و ئەوانە عیلاج دەکرێ، بۆ نموونە ئەشیعەی (گامەن نایف) ئێستا لە تورکیا هەیە، بەبێ فەتحی هەموو شتێك، بەس دووجار، سێ جار دەیبەنە بن ئەو ئەشیعەیەی یەکسەر گرێیەکەی دەتاوێنتەوە، بەڵێ ئیستشارین لە ئەورام، ئەوە دەتوانێت تەحدیدی بکات، من داوا دەکەم کە ئیستشاری یان ئیختصاصی بن لە ئەورام، ئەوان دەتوانن ئەو ئەجهیزانە تەحدید بکەن، لە بۆ

ئەو مەجلیسە دابین بکەن، بۆ ئەو بنکانە و، هەروەها شەخسیات متەتەوعین ئیزافە بکرێت و بێتە ناوی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لێرە بەس ئەو مولاحەزەیەم هەیە، کە دەڵێت (طبیب مختص بمعالجة أمراض السرطان)، نازانم یەك تەبیب لێرە ئەگەر یەکێك بۆ تەحلیلاتی سەڕەتانی بێت، یەکێك ئیختساسەکەی لە موعالەجەی سەڕەتان بێت، یەعنی زیاتر لە تەبیبێك پێویستە لە بۆ ئیختساسی سەڕەتان، دووەم ئیقتراحیشم ئەوەیە نەنووسرێت (ثانیاً: للمجلس الاستعانة بالخبراء)، بەڵکو بکرێتە شەشەم، خەبیرێك یان موستەشار لەگەڵ مەجلیسەکە بێت دابنێن لەناو وەزارەتەکە، نەك کاتێك پێویستی پێ بوو یان نا؟ تەئیدی ئاهەنگ خانیش دەکەم، کە بیرۆکەی تەتەوع لەمەوە کە لەناو ولاتەکەمان تۆزێك کەمە، وا بکەین ئەگەر بێت و لێرە دا هەبێت، متەتەوعین لەگەڵیان زۆر زیاتر دەتوانین ئامانجەکەی بپێکین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر ڕێباز فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ئەوەی کە مەجلیس ئیدارە بێت، یاخود مەجلیسی ئومەنا بێت تەصەور ناکەم، یەعنی من هیچ کێشەیەکم لەگەڵ ئەوە نیە، بەڵام کێشەم لەگەڵ ئەوەیە کە ئەم ناوانەی کە لێرە نووسراون و خودی سندووقەکە، ئەرکەکانی ئەرکێکی ئابووریە، ئەرکێکی داراییە، یەعنی ئەرکی تری نیە، تاوەکو ئێمە بیر لەوە بکەینەوە وەزیری سەحە بخەینە ناو ئەو مەوزوعەوە، یان تەبیبێکی موختەس بخەینە ناو ئەو مەوزوعەوە، ئەوە ئەو کەسانەی کە لە ئەنجومەنی بەڕێوەبردنەکەن پرۆسەیەکی دارایی و ئابووری بەڕێوە دەبەن، نەك پرۆسەیەکی زانستی پزیشکی، لەبەرئەوە ئەمانە و، وەزیر سەحە بۆخۆی لێپرسراوی ئەنجومەنی شێرپەنجەیە، کە ئەو لەوێ ئەندامە و ئەو سندووقە کە سیاسەتی ئەنجومەنەکە جێبەجێ دەکات، چ پێویست دەکات ئێمە دیسانەوە ئەرکێکی تریشی بخەینە سەر شان، کە دیسانەوە ئیمزا کردنی ئەو کتێبانەیە، کە پێویستە پارە بۆ ئەوە و بۆ ئەوە سەرف بکرێت، پێویستە ئەنجومەنێکی بەڕێوەبردنی دارایی دروست بکەین، کە ئیستسمار بەو پارەیەوە دەکات، کە حیسابی ئەوە دەکات لەگەڵ کۆمپانیای دیکە عەقد بکات، بۆ دەست کەوتنی چارەسەری پزیشکی، نەك ئەوەی کە ئیشێکی تری پێ بسپێرین و، بیر لەوە بکەینەوە تەبیبێکی موختەس بێنینە ناو ئەو مەوزوعەوە، ئەمە پرۆسەیەکی ئابووریە پێویسە خەڵکی موختەسی دارایی و ئابووری لەناو ئەنجومەنی بەڕێوەبردنە کەبن، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکانی کاك عمر هەورامی دەکەم، بەنیسبەت ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی و، هەر لێرە مەعاناتی یەکێك لەو ڕێکخراوانە حەز دەکەم باس بکەم، ئێمە بەڕاستی فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومیەکان، کە بەپێی یاسا لەو پەرلەمانە دەرچوو تا ئێستا دروست نەکراوە، ئەو ڕێکخراوە کە لە سلێمانی دروست بووە، بۆ هاوکاری نەخۆشی شێرپەنجە هەتا ئێستا دەعمێکی زۆریش کراوە، بەڵام لە 2010/10/7 کتابێکی کردووە بۆ وەزارەتی ناوخۆ، هەتا ئێستا جوابی نەدراوەتەوە لە 2012/4/25 پێیان وتووە ئەوە ئیشی ئێمە نیە، دوای دوو ساڵ وتوویانە ئەوە ئیشی ئێمە نیە دایتیان بەو فەرمانگەیە، فەرمانگەکەش سەرۆکێکی هەیە بەبۆ ئەوەی ئیش بکات، یەعنی ئێستا ئەوان کە ئەگەر لەگەڵ ئەو ڕێکخراوانە بەڕێکوپێکی ئیش بکەن، یەعنی تێدا بێت بێجگە لەوەی کە دکتۆر ڕێباز وتی، فیعلەن کارەکە هەمووی داراییە، بەڵام ئەو کۆمەڵانە خۆیان پەیوەندی بە خەڵکەوە دەکەن و، خەڵکی شارەزان پارەیەکی باشیش کۆدەکەنەوە، لەوانەیە زۆر پارەکەی ئەوان دەوری زیاتر بێت، لەبەرئەوە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت خەڵکی متەتەوعیش بن، چونکە ئەمە ئەگەر خەڵکێکی تر بێت وەکو مۆزەف دوایی داوای موکافەئە دەکات، داوای پارەیەکی بۆ بەڕێوەبردنەکە دەکات، زۆر دەبێت بە بار گرانیەك لەسەری، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری بۆ چوونەکانی دکتۆر ڕێباز دەکەم، دیارە ئەوە سندووقێکە کە لایەنی ئابووری ئەم سندووقە جێبەجێ دەکات، بە بڕوای من لە دەست نیشان کردنی ئەوەی کە لیژنەی یاسایی ئەندامەکانی دەست نیشان کردووە، زیاتر دەبووایە گرینگی بدرێت بە دەست نیشان کردنی ئەو کەسانەی کە لە سەنتەرە پزیشکیەکان، کە تایبەتن بە چارەسەرکردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجە، چونکە ئەوان دەزانن لایەنی ئابووری ئەو سەنتەرانە بڕی چەند بودجەی پێویستە، یاخود سالآن پێویستیان بە چەند هەیە، بۆ دابین کردنی پێداویستیە پزیشکیەکان، دەبووایە ئەوانە لە هەر سێ پارێزگاکەی هەرێم دا نوێنەری ئەو سەنتەرانەی تێدا بووایە، چونکە ئەوان زیاتر هەڵسەنگاندن لەو بوارەدا دەزانن، کە چەند بودجە پێویستە؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کۆیستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر ماددەی پێنج هەیە، کە پێویست بە دروست کردنی ئەنجومەنێکی تازە ناکات، یەکەم دروست کردنی ئەم ئەنجومەنە ئەرکێکی دارایی تازە دروست دەکات بۆ حکومەت، دووەم دروست کردنی ئەڵقەیەکی تازە و زیاد کردنی ڕۆتینە، بۆیە لەگەڵ ئەو داڕشتنەوەی لیژنەی یاساییم، کە وەزیر و بریکاری وەزیر و بەڕێوەبەر و ئەوانەی خۆیان وەزارەتی صەحە ئەنجومەنەکە پێك بێنن، یەکەم موختەسن، دووەم کەم کردنەوەی ڕۆتین و ئەو ئەرکە داراییەش ناخاتە سەر حکومەت و، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر حسن.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستی بەنیسبەت ئەوەی کەوا ئیشکالێك هەیە، لە بەینی ئەوەی کە ئەو سندووقە عایدی هەرێم بێت، یان عایدی هەموو عیراق بێت، ئێستا ئەم قانونە هەر لە لیژنەی تەندروستی مەجلیسی ئەنجومەنی نوێنەرانی عیراق، لەوێش هەمان قانون خوێندنەوەی بۆکرا، ئێستا لە بواری تەنفیز کردن دان، بۆیە ئەو قانونە زیاتر بۆ هەرێمی کوردستان داندرا، بەنیسبەت خاڵی ئەم ماددەیە دوو بەشە، بەشێکیان مەجلیسێك هەبێت، دووەم ئیستیعانە بکات بە لیجان، لیجانی خۆی دروست بێت، لەسەر ئەساسی دوو مەبدەء، موشکیلە نیە ناوی مەجلیسی ئومەنا بێت یان مەجلیسی ئیدارە بێت، هیچ فەرق ناکات، بەڵام کە ناومان هێنا تێبینیم هەیە لەسەر ناوەکە، یەکەم: بەنیسبەت ئەوەی کەوا وەزیری صەحە ڕەئیس بێت، بەپێی ئیتیجاهاتی تازەی سیستەمی تەندروستی، وەزیری تەندروستی لە هەیئاتی تەنفیزی دەردەچێت، دەبێتە هەیئاتی موڕاقیب، واتە ئێمە لە قانونەکانمان پێویستە موراعاتی ئەوە بکەین، کە وەزیری تەندروستی داخلی لیجانی تەنفیزی نەکەین، چونکە ئەو موراقیبە لەسەریان و حەقی موحاسەبە و هەموو جۆرێکیان هەیە، کە خۆی جوزئێك بوو لە تەنفیز، ئیتر ناتوانێت ئەم هینە ڕەقابیە بکات، دوو: بەنیسبەت تەبیب و موختەس، یەکێك لەو هەڵانەی ئێمە لە ئیداراتی تەندروستی دەکەین ئەوەیە دکتۆری باش دەهێنین دەیخەینە ناو ئیدارات، کە داخیلی ئیدارەمان کرد ئیشەکەی خۆی جێبەجێ ناکات، بۆیە ئەویش نەبێت باشە، سێ: بەنیسبەت ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی، زۆر تەبیعیە هەشبێ و ئیعتیادیشە ئەگەر نەبێت، ئیتجاهی دووەمی بۆچی ئەو ڕێگامان پێداوە؟، کە ئەم مەجلیسە لیجان بۆ خۆی دروست بکات؟ وەزارەت لیجانی توبی هەمیشەیی هەیە، بەڵام ئەمە لەسەر حیسابی میزانیەی خۆیەتی، بەڵام بۆئەوەی ئەو سندووقە سەربەخۆیی زیاتری خۆی هەبێت، حەقی ئەوەی پێ دەدەین کە ئەمە بۆخۆی لیجانی فەنی دروست بکات، لیجانی توبی دروست

دەکات، ئیعتیماد دەکاتە سەر ئەو پزیشکانەی کە خۆی دایدەنێت، بۆئەوەی کە تەقیمی نەخۆشەکانی بۆ بکات، بتوانێت چ جۆرە هاوکاریەکیان پێشکەش بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی تێبینیتان هەیە؟ لیژنەی مالی؟ لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها دوو تێبینیمان هەیە، سەبارەت بەوەی ئەنجومەنی بەڕێوەبردن یان ئەنجومەنی ئومەنا بێت، ئەمە لەبەرچی تەفضیلمان کرد؟ پێشنیاری ئەنجومەنی بەڕێوەبردنمان کرد، لەبەرئەوەی تەنها سندووقێك کە بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری سندووقەکە، مەجلیس ئومەنا عادەتەن بۆ دەزگای بۆ نموونە بۆ زانکۆ و بۆ ئەوانە مەجلیس ئومەنا بەڕێوەی دەبات، سندووق زۆر لەوەی بچووکترە کە ئەنجومەنێکی ئەوها گەورە بەڕێوەی ببات و، پێشنیارمان کرد کە (وەزیری صەحە) وەزیری تەندروستی سەرۆکی ئەنجومەنەکە بێت، ئەو کەسانەی کە دەست نیشانمان کردیە هەمووی پۆستیان هەیە، واتە ئیستحداسی دەرەجەی وەزیفی نوێ نیە بۆ خەڵکان، ئەوانە خۆیان فەرمانبەرن و پۆستی خۆیان هەیە، مەوقیعی خۆیان هەیە لەڕووی ئیداریەوە، پێویست بە وەزیفە و شتی نوێ ناکات، پێشنیاری ئەوە کرا کە پێویست ناکات ئەو هەموو تەبیبە لەناو ئەو ئەنجومەنە بن، ئێمە بە باشمان زانی دوو کەس پسپۆر بن لە بواری دارایی، لە بۆئەوەی رێکخستنی داهاتەکانە، ئەوی تر ئەمن زۆر ئەرکمان بەو سندووقە ڕاسپاردیە، بۆنموونە تەئسیر و تەتویری مەراکزی توبی و ئەو جۆرە شتانەو ویقایە و چارەسەر کردن، باشە ئەگەر تەبیبیان لەگەڵ نەبێت، پزیشکی پسپۆریان لەگەڵ نەبێت، ئەو ئەرکانە ناتوانێت سندووقەکە جێبەجێی بکات، سەبارەت بە ڕاوێژکردن و ئیستیعارە بە کۆمەڵگەی مەدەنی هیچ رێگریەکی یاسایی نیە، لەبەردەم ئەوەی سندووق ڕاوێژ بەوانە بکات، ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق ڕاوێژ بەو لایانانە بکات، بۆ پێش خستن و جێبەجێ کردنی کارەکانی، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنای وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. رێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو پێشنیارانە، من پێم باشە ئەوەی کاك شوان وتی عضوێکی مەجلیسی سەڕەتان عضو بێت لەوێ، ئەگەر بکرێت پزیشکێکی دەرمانسازیش ئیش بکات، مەسەلەی دەرمان و دەرمانی سەڕەتانی تێدەکەوێ، هەروەها پێشنیارەکەی یەکێك لەو خوشکانە، بەڵێ، پێم باشە بەڕێوەبەری هەرسێ سەنتەری سەڕەتانیەکە لە لیژنەکە دابن هیچ مەناعەت نیە، سەبارەت بەوەی کە ئەوان لیژنە دروست بکەن، من پێم باش نیە لیژنە دروست بکرێت، بەڕاستی ئەو پەرت و بلاوێیەی کە ئێستا هەیە، لە ئەنجومەنی وەزیران

هاوکاری خۆش دەکرێت، لە وەزارەتی کاروباری کۆمەلایەتی هاوکاری نەخۆش دەکرێت، لە وەزارەتی تەندروستی هاوکاری نەخۆش دەکرێت، لەوێ هاوکاری نەخۆش دەکرێت، لەولا هاوکاری نەخۆش دەکرێت، هەموو وای کردووە نەخۆش دێت چوار جار وەریگرێت، نەخۆشیش هەیە دیناری وەرنەگرتووە، لەبەرئەوە ئەو لیژنەیە ئێستا ئێمە لە وەزارەتی تەندروستی لیژنەیەکمان دروست کردووە، نووسیومانە لیژنەی هاوکاری بۆ دەرەوەی هەرێم، ئەنجومەنی وەزیرانیش زۆربەی بۆ ئەوێ دەنێرێتەوە، یان دەبێت ئەم ڕۆڵە یەکخرێت، دەبێت لیژنەیەکی بالاّ هەبێت، لیژنە بالاّکە ئەوەی دروست کراوە مودیر عامی شئوونی صەحیە، شەش، حەوت دکتۆری پسپۆرن کە دەبێت بگۆڕدرێن، سێ مانگ بۆ شەش مانگ جارێك بگۆڕدرێن و، من هەموو بڕیارەکە پەسەند دەکەم، ئەوکاتە ئەو هینە من لەگەڵ ئەوە نیم هەر کەسە و بودجەیەکی لەبەر دەست بوو لیژنەیەکی خۆی هەبێت، نەخێر یەك لیژنە هەبێت بۆ هەموو هەرێم، هەموو بڕیارەکان لەو لیژنەیە دەرچێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون بۆ ماددەی شەش.

بەڕێز هاوڕاز شیخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەنی ئەمینداریەتی تایبەت دەبێت بە بەڕێوەبردنی کارەکانی و نەخشەکێشانی سیاسەتی گشتی کە لەسەری دەڕوات بڕیارەکانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات، ئەنجومەنی ئەمینداریتی بڕیاری پێویست دەگرێتەبەر بۆ جێ بەجێ کردنی ئەو خواستانەی لە پێناویدا دامەزراوە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، یان ئەو ڕێنمایی و جارنامەو بڕیارانەی بۆ جێ بەجێ کردنی دەرچوون و بەتایبەتی ئەویش بۆی هەیە:

1-دانانی لائیحەی ناوخۆیی بۆ ڕێکخستنی کاروباری دزی و لێپرسینەوەو بەڕێوەبردن و هونەریی دەستەو دامەزراندنی کارمەندانی سندووق و تەرقیەو گواستنەوەو دەست نیشان کردنی مووچەو پاداشت کردن و لێپرسینەوەی سەر زەنشتی و هەر شتێك پەیوەندیی بەکارو باری وەزیفەیانەوە هەبێت و بەرزکردنەوەیان بۆ وەزیر.

2-دانانی پرۆژەی بودجەی سالاّنەی سندووق و حیسابی کۆتایی.

3-سەیر کردنی ئەو ڕاپۆرتە خولییانەی کە سەبارەت بە چۆنێتی بەڕێوە چوونی کاری سندووق و یاسای دارایی سندووقن.

4-دانانی پێوەرو مەرجی پێویست بۆ دەست نیشان کردن و پالاّوتن و هەڵبژاردنی سوودمەندان لە خزمەتگوزارییەکانی، ئەمەش لە ڕێگای بەڕێوەبردن و دەستەو لیژنەی هونەریی پسپۆرەوە دەبێت، کە ئەنجومەنی ئەمینداریتی لە کەسانی شارەزاو پسپۆر پێك دێنێت.

5-دانانی پلانی پڕ پەرەپێدان و گەشە پێ کردنی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندووق.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة:

يختص مجلس الامناء بادارة شؤونه ورسم السياسة العامة التي يسير عليها واقرار الخطط التي تحكم سير العمل به، ويتخذ مجلس الامناء ما يراه لازماً لتحقيق الاغراض التي انشأ من اجلها طبقاً لاحكام هذا القانون وا الانظمة او اللوائح او القرارات الصادرة تنفيذاً له، وله على الاخص:

1-وضع اللوائح الداخلية المنظمة للشؤون المالية والادارية والفنية للهيئة، وتعين العاملين بالصندوق وترقياتهم ونقلهم وتحديد رواتبهم ومكافأتهم ومساءلتهم تأديبياً وكل ما يتعلق بشؤونهم الوظيفة ورفعها الى الوزير للنظر في اعتمادها.

2-اعتماد مشروع الميزانية السنوية للصندوق والحساب الختامي.

3-النظر في التقارير الدورية التي تقدم عن سير العمل بالصندوق وعن نظامه المالي.

4-وضع المعايير والاشتراطات اللازمة لتحديد وترشيح واختيار المستفيدين من خدماته وذلك عن طريق ادارات واجهزة ولجان فنية متخصصة يشكلها مجلس الامناء من ذوي الخبرة والاختصاص.

5-وضع خطط تطوير وتنمية استثمارات وموارد الصندوق، وللمجلس ان يفوض رئيسه او الرئيس التنفيذي للصندوق في بعض اختصاصاته، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە داوای هەڵوەشانەوەی یاخود لابردنی ئەو ماددەیەمان کردووە یاخود ئیلغا بکرێت، پێویست ناکات لەبەر چەند هۆکارێك:

یەکەم: ئەو ماددەیە باس لەدەستەلاتەکانی (مجلس الامناء) دەکات، ئێمە پێشتر لە ڕاپۆرتەکەمان پێشنیارمان کرد کە پێویست ناکاتن (مجلس الامناء) هەبێ، تەنها ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقەکە هەبێ، ئەرکەکانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقیش لەماددە (2 و 3)ی یاساکە باسکرایە، واتە ئەو ماددەیە زیادە، جگە لەوەی دوو خاڵ هەیە کە باس لە تەقاریر و شتی سندوقەکە دەکا، بڕگەی (3و 5)ە، ئێمە پێشنیارمان کرد ئەو دوو بڕگەیە لەگەڵ ماددە سێ دەمج بکرێ، گواستیتمانەوە لە ڕاپۆرتەکەی

خۆمان، ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی بۆ ماددە سێ، بڕگەکانی تر هیچ ئەو ماددەیە پێویست ناکا، لەبەر ئەوەی پێشنیاری ئەوەمان کرد کە (مجلس الامناء) نەبێ و زۆر لەئەندامانیش پشتگیری پێشنیارەکەیان کردین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوەی ئێمەش تێبینیمان کرد بەشە هەرە زۆرەکەی لەسەر ئەو ڕەئییە بوو کە (مجلس الامناء) نەمێنێ، فەرموو لیژنەی تەندروستی ئەگەر تێبینییەکتان هەبێ.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنە ڕەئیمان لەسەر ئەوەبوو ئەو ماددە هەبێ و بوونی هەبێ، بەڵام کاتێ ئەگەر لەناو پەرلەماندا ئەمە نەما، ئیتر ئاساییە بۆ ئێمەش کێشەیەکمان نییە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ لیژنەی یاسایی دام، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

دەتانەوێ موناقەشەی بکەن؟ فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ایوب نعمت قادر (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ئەگەر هەرسێ لیژنەی بەڕێز سەیری بکەن لەماددە (6) بۆ (13) ئیلغا بکرێتەوە، چونکە هەمووی پەیوەندە بە لائیحە و ئەنزیمەی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنەکە، بەیەك ماددە دەتوانرێت ڕێك بخرێت کە بوترێ ئەنجومەن خۆی یاخود لەلایەن وەزارەتەوە ئەنزیمەو لائیحەی ئەو ئەنجومەنە ڕێك بخرێ، بۆ بەڕێوەبردنی کاروبارەکانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان ڕای کاك ئارامم هەیە و پشتگیری ڕەئییەکەی دەکەم کە ئەو ماددانە مادام ئەنجومەنەکە نامێنێ، زۆر بەشیان بەپەیڕەو ڕێك دەخرێ، هەموویان ئیلغا بکرێت و بەیەك ماددە باس لەوە بکرێ کە ئەنجومەن خۆی دەتوانێ ئەوە بەپەیڕەوێك ڕێك بخات، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسای فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لە ڕاپۆرتەکەمان پێشنیارمان کردووە کە لەماددەی (6)تاکو ماددە (13) هەمووی پێویست ناکا لەناو یاساکەدا هەبێ، باس لەئەرکەکان و دەستەڵاتەکانی (مجلس الامناء) دەکا، تەنها ماددەك نەبێ کە ناوەڕۆکی ماددە حەوتە، باس لە کۆبوونەوەکان دەکا، ئێمە لەو ماددەیە لە ناوەڕۆکەکەی سوودمان وەرگرت بۆ ڕێکخستنی کۆبوونەوەکانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوق، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە بڕۆنە سەر ماددەیەکی تر.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیارمان کردووە کە کۆبوونەوەکانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقەکە بەماددەیەك ڕێك بخرێ، بەم شێوەیە:

1- يجتمع المجلس مرة واحدة في الشهر على الاقل وله عقد اجتماع في اي وقت اذا اقتضت الحاجة.

2- يصدر المجلس قراراته باغلبية الحاضرين، وعند تساوي الاصوات يرجح الجانب الذي صوت معه الرئيس.

3- تدون مناقشات وقرارات المجلس في سجل خاص يعد لهذا الغرض.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی پێشنیارتان هەیە، لەسەر ئەوەی کە لیژنەی یاسایی پێشنیار کرد؟ فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی ئەو ماددەیە دەکەم کە هاتووە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی لیژنەی یاسایی دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی لەسەر هەیە؟ یەك کەس فەرموو کاك پێشەوا.

بەڕێز پێشەوا توفیق مغدید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ئەو ماددەیەش وەکو ماددەکانی تر کە هەروەکو د. رۆژان باسی کرد، زیادەی وا پێویست نا لەناو ئەم یاسایە دا هەبێتن، چونکە بە ڕاستی ئەمە لێگەڕێن بۆ خودی مەجلیسەکە لەوانەی بە دوو مانگ، بەسێ مانگ جارێك کۆببێتەوە، چۆنیەتی قەرار دانیش بخەینەوە دەستەڵاتی خۆیان نەك ئەوەی کە ئیجباریان بکەین بەپێی ئەو یاسایەی کە هەیە، بۆیە من واهەست دەکەم کە ئەمەش زیادەیە ئیلغا بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە هەروەکو ئێوە پێشنیارتان کرد بڕۆنە سەرماددەکانی دیکە، مادام لە (مجلس الامناء) نەما بڕۆنە سەرماددەکانی دوای ئەمە، فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەیەك، ڕێزبەندی ماددەکان دواتر دیاری دەکرێ.

للوزیر اصدار التعلیمات اللازمة لتنفیذ احکام هذا القانون.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شێرزاد.

بەڕێز شێرزاد عبدالحافظ شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەوەی کە لیژنەی یاسایی پێشنیاری کردو، هەندێ برادەریش پشتگیریان کرد کە ئەو ماددەیە لە (6) بۆ (13) نەمێنێ، بێ ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە، ئێوە باسی ئەوەتان کرد کە بازی بەسەر دابدرێ، پێم وایە ئەبێ بخرێتە دەنگدانەوە ئینجا موناقەشەی نەکرێت، چونکە ئەگەر نەخرایە دەنگدانەوە ئەبێ موناقەشەی بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە کاك شێرزاد باسی لەسەر کرد بەتەئکید وایە، ئەبێ ئەو ماددە ئیلغا کراوانە بخرێنە دەنگەوە، بۆ ئەوەی لە پڕۆژەکە.....

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە بیخوێنەوە لەچەند تا چەند بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ئەو پێشنیارە بخرێتە دەنگدان، ئایا (مجلس الامناء)کە بمێنێ یان نا؟ بکرێتە مەجلیس ئیدارە؟ ئەگەر (مجلس الامناء)کە دەنگمان بۆدا کە نەمێنێ، ئەو ماددانە هەموو پەیوەندی بە (مجلس الامناء)، پێویست ناکا هەر هەشت ماددە بخوێندرێتەوە، تەسویتی لەسەر بکرێ، کێشەکە لەسەر (مجلس الامناء)، (مجلس الامناء) بێ یان مەجلیس ئیدارەبێ، لەپڕۆژە یاسایەکە (مجلس الامناء) هاتییە، لەڕاپۆرتی لیژنەی یاسایش مەجلیس ئیدارە هاتییە، ئەگەر مەجلیس ئیدارەکە بخرێتە دەنگدان پێشنیاری لیژنەی یاسایی دەنگی هێنا ئەوە (مجلس الامناء)کە هەڵدەوەشێتەوە، نامێنێ، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ئاراس.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر هاتو ئەو بابەتە خرایە دەنگدانەوە ئەمیندارییەتی (مجلس الامناء) نەما مەجلیسی ئیدارە چووە شوێنی هەندێك مەهامی (مجلس الامناء) هەیە لەڕاستیدا کە پێویستە مەجلیسی ئیدارەش پێی هەڵبستێ، لەبەر ئەوە من پێشنیارێکم هەیە کەدواتر ڕیزبەندی ماددەکان داندرایەوە هەموو ماددەکان ئیلغا نەکرێ، ئەو ماددانەی کەوا پێویستی بە ئیجرائات هەیە مەجلیسی ئیدارە پێی هەڵبستێ، بەڕێز لیژنەی یاسایی ڕیز بەندییەکی بۆ دابنێ، لەمەهامی (مجلس الامناء)وە بیخاتە مەهامی مەجلیسی ئیدارەوە، بۆئەوەی پڕۆژە یاسایەکە بەکاملی دەربچێ، ئەو مەجلیسی ئیدارەیە دواتر بتوانێت کارەکانی جێ بەجێبکا، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ دەڵێ (مجلس الامناء) نەمێنێ؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، وەلا هەموویەتی، کێ دەڵێ بمێنێ؟ تکایە دەستی بەرز بکاتەوە، تەنیا (3) کەس دەیەوێ بمێنێ، کەواتە بەزۆرینە پەسەند کرا کەنەمێنێ، فەرموو بۆ ماددەکانی تر.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

للوزیر اصدار التعلیمات اللازمة لتسهیل تنفیذ احکام هذا القانون.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەکوردییەکەی فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەزیر بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست دەربکا، بۆ ئاسانکاری جێبەجێکردنی ئەم یاسایە.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك دکتۆر.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئەم ماددەیە لەگاتی خۆیدا لیژنەی ئابووری ئاماژەمان پێداوە، پێویستە ماوەیەك دیاری بکرێت بۆ بەڕێز وەزیر تاکو تەعلیمات دەربکات نەك بەکراوەیی بمێنێتەوە لە ئەصڵی پرۆژەکە (6) مانگ هاتووە، ئێمە وەکو لیژنەی دارایی پێشنیاری (3) مانگمان کردووە، پێشنیاری ئێمە ئەوەیە ماوەیەك دیاری بکرێ بۆ جەنابی وەزیر، دەرکردنی ڕێنماییەکان تا بتوانین سەرەتای جێبەجێ کردنی ئەو پرۆژە یاسایە کە دوایی بڕیاردانە لەسەری، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی هەردوو پێشنیارەکەی یاسایی و دارایش دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کێ دەیەوێ قسە بکات؟ ئەو بەڕێزانە دەیانەوێ قسە بکەن، ناوەکانیان دەخوێنمەوە (پەیام خان، د. ڕێباز، کاك عمر، کاك ئارام) فەرموو پەیام خان.

بەڕێز پەیام احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری بۆچوونەکەی لیژنەی دارایی دەکەم کە بۆ بەڕێز وەزیر ماوەیەك دابندرێ کە (3) مانگ بێ، بۆ ئەوەی ئیشەکان جێ بەجێ بکرێ و ماددەکان ئیزافە بکا، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەی من لەرووی دەستەلاتەکەوەیە، ئایا لەدەستەلاتی وەزیرە یان لەدەستەلاتی ئەنجومەنی وەزیرانە؟ چونکە وەزارەت خۆی داوا دەکات ئەو بودجەیەی کە داوا کراوە لە سەرچاوە داراییەکانە، ئەو بڕە بودجەیەی حکومەت ئەو بڕە بودجەی وەزارەتی تەندروستی نەبێت تاوەکو وەزارەتی تەندروستی بڕیار دەربکات بەشێك لە بودجەی خۆی بخاتە سندوقەکە، ئەو داوا دەکات لە بودجەی گشتی بڕێك بودجە بۆ

ئەو سندوقە دابندرێ، ئەو کاتە ئەم دەستەڵاتە لای وەزیر نامینێتەوە تاوەکو وەزیر تەعلیمات دەر بکات بۆئەوە، بەڵکو ئەوە دەستەڵاتێکی بەرزترە لە وەزیر کە دەتوانێ ئەو بڕیارە دەربکات، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ئاراس.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا دوای ئەو گفتوگۆیە لەڕێگای جەنابتەوە پرسیارێك ئاراستەی جەنابی وەزیر دەکەین، ئایا ئەنجومەنی وەزیران بە ئاگایە لەم پڕۆژە یاسایە؟ ئایا ڕەزامەندە لەسەری؟ سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مولاحەزەم لەسەر ماددەکانی پێشووتر بوو کە باسی لەسەر کرا، وتیان (10 و 11 و 12 و 13) ئیلغا دەبێ، ئێستا یەکسەر هاتینە سەر ماددەی (14) بۆ ئیسداری تەعلیمات، ئەی نابێ مەسیڕی ئەو (10 و 11 و 12 و 13) دیاری بکەین؟ ئەمێنێ یان ئیلغا دەبێ؟ سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕۆژان.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە (مجلس الامناء) نەما ئەو ماددانەی پەیوەندی بە (مجلس الامناء)یە باس لەکار و چالاکی و دەستەڵاتی (مجلس الامناء) دەکاتن، نەما، ئەوە یەك.

دوو: ئێمە کەباسی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنمان کرد شوێنی (مجلس الامناء)ی گرتەوە لەماددەی (2 و 3) دەستەڵاتەکان مەهام و سەڵاحیاتی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقمان جێگیر کرد لەماددەکە بەس مایە دابڕێژرێتەوە، بێتە هۆڵی پەرلەمان بۆ دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـاددەی (مجلس الامنـاء) ماددەیـەکی تایبەتـە بـەخۆی، ماددەکـانی (10 و 11 و 12 و 13) مـەوادی تـرن تایبەتن بەئیش و کاری خۆیان، پێویستە یەك، یەك باسی لەسەر بکرێ بڵێ (10 و 11 و 12 و 13) بمێنێ یان نەمێنێ؟ ئەو بەس ماددەی (مجلس الامناء)یە کەنەماوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ایوب نعمت قادر (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە دیاری کردنی کات بۆ (3) مانگ یان (6) مانگ بۆ تـەعلیمات، پێچـەوانەی یاسـاکەیە، چونکە کە یاساکە دەرچوو لە رۆژی بڵاوکردنەوەی دەبێ حێ بەجێ بکرێ، لەبـەر ئـەوە نـاکرێ کـات دیـاری بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

د. رۆژان تێبینیت هەیە؟

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددە (6) کەپێشنیار کرا (مجلس الامناء) نەمێنێ، باس لە (مجلس الامناء) دەکا (یختص مجلس الامنـاء) کـە (مجلـس الامنـاء) نـەما ئیختیساساتی چی بمـێنێ؟ مـاددە (7) (یجتمـع مجلـس الامنـاء) (مجلـس الامناء) نەما، ماددە (8) (علی مجلس الامناء) (مجلس الامناء) نەما، ماددە (9) باسی رەئیسی تەنفیزی دەکا، ئێمە وەزیـری تەندروسـتیمان کـردە سـەرۆکی ئەنجومـەنی بـەڕێوەبردنی سـندوق، ڕەئـیس تـەنفیزی نییـە، ئەگەر ڕەئیس تەنفیزی نەبوو کێ شوێنی دەگرێتەوە؟ ئەوە ماددە (10)یە، خۆی ڕەئیس تەنفیزی نییە، بۆ باسی شاغرەکە بکەین؟ ماددەی (11) باسی (مجلس الامناء) دەکـا، تەحدیـدی موکافـەئات و ئـجور دەکـا بـۆ ئەندامانی، ماددەی (12) باس لە ڕەئیس تەنفیزی دەکا، ماددەی (13) باسی (مجلس امناء الصندوق) دەکـا، بۆیە هاتین باسی ماددە (14)مان کرد، چونکە (مجلس الامناء) نەما، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مەبەستم لەوە نییە کە (مجلس الامناء) ڕاستە نەما، دەنگی لەسەر درا، بەڵام ماددەکانی ماتەبەقای ئەو مەجلیسە لەپڕۆژە یاساکەدا مەسیری چی لێدێت؟ نابێ لێرە بە پڕۆتۆکۆڵییەن باسی بکەین بڵێین ئیلغا بوو؟

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەدەنگدان هەمووی ڕۆیشت، دەنگمان لەسەردا، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ حکومەت پشتگیری کردووە بە نووسراوی ژمارە (5140) لە 2012/8/29 هاوپێچ لەگەڵ نووسراوماندا نووسراوی وەزارەتی تەندروستیتان بۆ دەنێرین تایبەتە بەوەڵامی ناوەڕۆکی نووسراوی سەرەوەتان پشتگیری لە ڕای وەزارەتیان دەکەین، بەئیمزای بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (8): على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة(9): ينفذ هذا القانون اعتبارا من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية وقائع كوردستان.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆی دەرچوون:

یەکەم: بابەتی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە، سەبارەت بە زۆرێك لەحاڵەتی نەخۆشی.....

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

ببورە هاوڕاز خان، کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

كاك عمر هەولّى دا ئاماژە بەوە بدات ئێمە لەگەلّ ڕەئی لیژنەی یاسایی داینەو دەنگدانەکە لە(مجلس الامناء) نەما، بەلّام لەلائیحەی پڕۆژەی ئەصلّی ماددە (7، 8، 9) من پێشنیار دەکەم یان بەیەکجار یان یەك، یەك دەنگ بدەین بلّێین ئەوانە لابدرێن، تاکو ئوسولّی بێت، خۆی ئەساسەن لادەدرێن، وا تەسەوڕ دەکەم، پێش بچینە ئەوانی تر دەبێ مەسیری ئەم ماددانە دیاری بکرێن، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێم وایە قسەکەی کاك عمر قانونییە، بەلّام رۆژی دەنگدان کە دێینە سەر دەنگدانی ماددەکانی دیکە ئەو رۆژە دەبێ هەموو ئەو ماددانە بخرێتە دەنگدانەوە بۆ ئیلغا کردنی ئەمانە، نەك ئێستا، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بۆ ئەسبابی موجەبە.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆی دەرچوون:

1-بابەتی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە سەبارەت بە زۆرێك لە حاڵەتی نەخۆشی سەخت و قورس و کوتوپڕ، دیاردەیەکی پڕ دڵەڕاوکەیە بۆ هاووڵاتیانی کوردستان، بەتایبەتی لەم سالاّنەی دواییداو بە هاوشان لەگەلّ زیاد بوونی نەخۆشیەکان و نزمی باری گوزەرانی هاووڵاتیان وای کرد کە ژمارەیەکی زۆر لە رۆڵەکانی هەرێم و خانەوادەکانیان داوای یارمەتی بکەن و سالاّنێکی دوورو درێژ چاوەڕان بن، ئەمەش بووە هۆی کاردانەوەو کارەساتی کۆمەلاّیەتی، لەگەلّ ئەوەشدا کەمی سەرچاوەکانی هەرێم لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی و توانا نەبوونی لە پشتگیری کردنی پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە.

2-ئەم پرۆژەیە دەخوازێ بە یاسایەك پێویستیەکی کۆمەلگەیی پڕ بکاتەوە، کە بۆتە فشارێك و دڵەڕاوکە بۆ ئەو هاووڵاتیانەی کە پەروەردگار دوچاری نەخۆشی سەخت و کوتوپڕو دەگمەنی کردوون، کە وایان لێ دەکات داوای چارەسەر کردن بکەن لە دەرەوەی هەرێم، کە تێچووی دووقاتە و سەرچاوەکانی تەمویلیش بەردەست نییە.

3-سوود وەرگرتن لە تاقیکردنەوەکانی جیهانی هەمە جۆر، لە پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە لە رێگای هاوکاری کردن لەگەلّ دەستەو ناوەندە پزیشکییە جیهانییەکانی پسپۆری کە پرۆگرام و رێنماییەکانیان بۆ پاشەڕۆژ لە ژێر تۆێژینەوەی بەردەوامدان.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جیهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الاسباب الموجبة

1-تمثل مسألة العلاج والاستشفاء بالنسبة للكثير من الحالات المرضية والمستعصية والصعبة والطارئة ظاهرة مقلقة بالنسبة لمواطني كوردستان في السنوات الاخيرة بالتزامن مع ازدياد المرض وتدني الاوضاع المعيشية للمواطنين، مما حدا بالعديد من ابناء الاقليم وعوائلهم الى طلب المساعدة والانتظار سنين طويلة الامر الذي تسبب في تداعيات وكوارث اجتماعية وترافق ذلك مع شحة موارد الاقليم وميزانيات وزارة الصحة وعدم قدرتها على دعم برامج العلاج والاستشفاء.

2-يرمي هذا المشروع بقانون الى سد الحاجة مجتمعية باتت ضاغطة ومقلقة للمواطنين الذين ابتلاهم الله بامراض مستعصية وطارئة او نادرة مما يدفعهم لطلب العلاج خارج حدود الاقليم حيث تتضاعف الكلفة وتتعذر مصادر التمويل.

3-الاستفادة من التجارب العالمية المتعددة في برامج العلاج والاستشفاء عن طريق التعاون مع هيئات ومراكز طبية عالمية متخصصة وتخضع برامجها وتوجهاتها المستقبلية لكثير من الدراسة المستمرة.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەسباب موجیبەکە لەبەر ئەوەی زۆر دوورو درێژ بوو کورتمان کردۆتەوە، لەبەر ئەوەی نەخۆشی شێرپەنجە و نەخۆشییە گرانەکان لەهەرێمی کوردستان زیاد بوونە، خەرجی و تێچوی چارەسەری ئەو نەخۆشانە زۆرە، لەتوانای ئەو کەسانە دانییە کە تووشی ئەو نەخۆشیانە بوونە ، بۆیە ئەم یاسایە دەرکرا، بەعەرەبییەکەی:

الاسباب الموجبة

نظر لازدياد مرض السرطان و الامراض المستعصية في اقليم كوردستان و لان تكاليف علاج هذه الامراض باهظة لعدم قدرة المصابين على تحمل تكاليف العلاج، فقد شرع هذا القانون، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی تێبینیتان هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ تێبینییەکمان نییە.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموو.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ تێبینییەکمان نییە.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاهی من پێم باشە هەندێك لەوانەی لیژنەی تەندروستی پەرلەمانی تێدا بێت، چونکە باسی هینی نەکردووە، باسی ئەوەی کە بنێرنە دەرەوە، باسی ئەوەی نەکردووە کە مونشەئات و سەنتەرات دروست بکرێ، لەبەر ئەوە من پێم باشە ئەگەر بۆتان بخوێنمەوە:

1-تمثل مسألة العلاج والشفاء بالنسبة للكثير من الحالات المرضية والمستعصية ظاهرة مقلقة بالنسبة للمواطنين في اقليم كوردستان في السنوات الاخيرة بالتزامن مع ازدياد عدد المرضى، مما حدا بالعديد من ابناء الاقليم وعوائلهم الى طلب المساعدة والانتظار لمدة طويلة، الامر الذي تسبب في تداعيات اجتماعية وترافق ذلك مع عدم كيفاية موارد وميزانيات وزارة الصحةفي الاقليم ودعم برامج العلاج.

2-يهدف هذا القانون الى سد الحاجة مجتمعية باتت ضاغطة ومقلقة للمواطنين الذين ابتلاهم الله بامراض مستعصية او نادرة مما يدفعهم لطلب العلاج خارج حدود العراق حيث تتضاعف الكلفة وتتعذر مصادر التمويل.

خاڵی سێیەمیش پێویست ناکا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ تکایە دەستی بەرز بکاتەوە، ئەو بەڕێزانە ناویان نووسراوە (كاك عمر عبدالرحمن، كاك شوان، پەیمان خان، بێریڤان خان، كاك عبدالسلام، تارا خان)، فەرموو كاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆکاری دەرچوونی هەموو یاسایەك ئەسبابی موجەبەی لەسەر ئەهداف و مەهامی ئەو پڕۆژەیە دێتە دی، ئەوەی کە لەلیژنەی یاسایی سیاغە کراوە بەوەی کە ئەم نەخۆشییە خترەی هەیە، بڵاو بۆتەوە زۆر، کولفەی عیلاجەکەی زۆر گرانە، بۆیە ئەم یاسایەی پێدەرچووە، پێویستە ئەوە بکرێتە هۆکاری دەرچوانی

باقییەکەی تر پێویستی بە ئالیەتی هەموو یاسایەکە ناکاتەوە، تەنها ئەوە موکتەفییە لەسەر هەدەف یاسایەکە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ڕایەکەی هاوکارم كاك عمر عبدالرحمن دەکەم، ئەمە یەك.

دوو: بەڕاستی غەدرێکی گەورە لەهەرێمەکەمان دەکەین، لەئەسبابێکی موجەبە بڵێین (وتدني الاوضاع المعيشية للمواطنين) بە پێی قسەی هەموو ڕێکخراوەکان، ئەو بەدوا داچوونانەی کە دەیکەن ڕێژەی مەعیشەت لەکوردستاندا وردە وردە بەرەو باشتر دەڕوا، یەعنی قەت دانابەزێ، ڕاستە خەڵکی فەقیر هەیە، لەتازەترین سەرژمێریدا لە 3٪ ی خەڵکی هەرێمی کوردستان لەسلێمانی و لەهەولێر، نازانم بۆچی دەڵێن دەوڵەمەند، لە 3٪ی لە مستەوای فەقیریدایە، لە عێراق لە 27٪، یەعنی ناکرێ لەئەسبابێکی موجەبەدا شتێك بڵێین کە دوور بێ لە ڕاستییەوە، ئەمە یەك.

دوو: بەڕاستی ئەو یەك و دوو و سێیەشی ناوێ هەر ئەو دوو، سێ کە كاك عمر وتی پێم وابێ بەسە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو پەیمان خان.

پەیمان عزالدین عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەسباب موجەبە بۆ خۆی وەکو كاك عمر باسی کرد ئیتر ئەهداف و ئامانجی یاساکە دەردەخا، ئێمەش لەبەر ئەوەی لەئەساسدا ئەصڵی مەوزوع ئەوەیە کە بەتەنیا بۆ سەرەتانە یاخود بۆ ئەمڕازی موستەعسییەشە، پێم وابێ ئەسباب موجەبە بەتەنیا ئەبێ بمێنێتەوە بۆ ئەو کاتەی کە ئێمە بۆئەوەی بزانین بە سەرەتان ئەبێ یاخود بابڵێین ئەمڕاز موستەعسییەکانیش دەبێ، چونکە لەوێوە دەردەکەوێت کە قانونەکەت بۆچییە، دووهەم من لەگەڵ ئەودام کە ئەسباب موجەبەی لیژنەی یاسایی بمێنێتەوە، چونکە ئەمەی تر ئەوەی لە ئەصڵی پڕۆژەکە هاتووە بەڕاستی ئینشائیاتێکی زۆرە لەکۆمەڵێ حاڵیشدا دوای دەکەوینە بەردەمی کۆمەڵێك ڕەخنەوە، چونکە لەخاڵی دووەمدا ئەمە بابڵێین بە بەلوە نەخۆشی دانداراوە، کە ڕەنگە ڕەئییەك هەبێ هەموو نەخۆشییەك کە لەلای خواوەیە نیعمەتە، ئینجا دەکەوینە بەردەمی ئەو ڕەخنانەش بۆ ئەسبابی موجەبە، بۆیە ئەوە باشترە کە ئەسباب موجەبە بەو کورتییەبێ کە لیژنەی یاسا دایانناوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بێریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەهۆی دەرچوونی ئەم پڕۆژە یاسایە نووسراوە هۆی دەرچوونی چارەسەرکردن و چاك بوونەوەیە، من لەگەڵ ئەوە نیم بنووسرێ چاك بوونەوە، چونکە چاك بوونەوە گەرەنتی نییە تۆ بیدەی بەنەخۆشێك کە سەرەتانی هەیە یان نەخۆشی قورسی هەیە، بەهۆی ئەو سندوقە چاکی بکەیەوە ئەتو چارەسەری دەکەی هەتا بەسیت ترین نموونەی نەخۆشی کە دکتۆر چارەسەری دەکا پێی نالێ تۆ چاك دەبیەوە، گرەنتی بداتێ، لەبەر ئەوەی ئێمە ئەوەمان دەرینایە، ئەگەر وابێ هەموو کەس دەچێ بۆ ئەو سندوقە دەڵێ چاکدەبمەوە، ئەو زانستانە دەبێ ئێمە بنووسین دەتواین بڵێین (هەوڵدان بۆچارەسەرکردن و چاك بوونەوەی)، بەڵام ناتوانین ئێمە بڵێین چاك بوونەوە، ئەوە لەلایەك. لەلایەکی تریش دەڵێ نەخۆشی کت و پڕ، ئەوە نەخۆشی کت وپڕ بۆ هاتیتە ناو هۆی دەرچوون؟ ئێمە باسی نەخۆشی کت وپڕمان هیچ نەکردووە لێرە، لەپڕ چوویتە ناو هۆکاری دەرچوونی یاسایەکە، ئەگەر نەخۆشی کت و پڕ باس بکەین مەعنای ریغۆڵەکۆرەش دەگرێتەوە، ئەویش کت وپڕ تووش بووە، دەبێ بچێ پارە لە سندوقەکە وەربگرێ، ئەوە تایبەتە بە نەخۆشی قورس یان شێرپەنجە، بەنیسبەت ئەوەش یاسایەك دەردەینین ئەو یاسایە بۆ ئەمڕۆ نییە، بۆ بەیانی نییە، یاسا لەوانەیە بۆ نەوەی دوای خۆمان بێ، کە دەڵێین نەخۆشییەکان لەبەر هۆی نزمی باری گوزەرانی هاوڵاتیانە، من لەگەڵ ئەوە نیمە ئەوە بنووسرێ، چونکە گوزەران ئەمرۆ خراپە بەیانی باش دەبێ، لەبەر ئەوە نییە ئێمە ئەو یاسایەمان دەرکردووە، چونکە ئێمە یاسا بۆ ئەفریقیا دەرناینین، بۆ هەرێمی کوردستان دەردەینین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من 100٪ پشتگیری ڕەئی کاك عمر دەکەم وە جەخت لەسەر ئەوە دەکەم بەهیچ شێوەیەك هیچ وشەیەك دەربارەی ناتوانایی خەڵك یان ئاستی ئەوەی تێدا نەبێ، چونکە پەخشانە زیاتر، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

تارا تحسین یاسین ئەسعدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من به كورتى وا ئەيبينم بەم شێوەيە دا بڕێژێتەوە (نظر لازدياد مرض السرطان عاليا ومنطقة الاقليم ولازدياد تكاليف علاج هذه الامراض ولعدم قدرة المصابين على تحمل التكاليف وللمساهة مع وزارة الصحة لعلاج هذا المرض، لهذا شرع هذا القانون، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك جمال.

بەڕێز جمال طاهر ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بابەت هەمووى هاوكارى كردنى داراييە، كەمكردنەوەى نەفەقاتى عيلاجە زياتر نييە، ئێمە بەتەفاسير بڵێين بۆچى و چۆن و چەندبێ، نابێ، بەدوو دێر دەتوانين حەصر بكەين، بۆ دكتۆرە رۆژانم ناردووە بڵێين (نظرا لتزايد حالات الاصابة بمرض السرطان و الامراض المستعصية في اقليم كوردستان و لأجل تخفيف العبء المالي على المصابين فقد شرع هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى تەندروستى فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هيچ تێبينييەكمان نييە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى تێبينيتان هەيە؟ فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەيى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو تێبينيانە لەبەرچاو دەگرين لەكاتى داڕشتنەوەى ياساكەو هۆكارەكانى دەرچواندنى ياساكە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەم پڕۆژە ياسايە بەتێر و تەسەلى موناقەشەى لەسەر كرا، بيروڕاى هەموو پەرلەمانتارە بەڕێزەكان وەرگيرا لە ليژنە تايبەتمەندەكان تێبينيەكان هەموو تۆمار كراون، بۆيە داوايان لێدەكەين چ پڕۆژە ياساكەى پێشووتر و چ ئەوەى ئێستاش كە تەواو بوو بە زووترين كات بەهاوكارى لەگەڵ وەزيرە بەڕێزەكان و خەڵكە مەعنييەكان، بە تێبينى پەرلەمانتارە بەڕێزەكان دايبڕێژنەوەو، بۆ ئەوەى لە دانيشتنەكانى داهاتوومان بيانخەينە دەنگدانەوە، تا دانيشتنى داهاتوو بەخواتان دەسپێرين هەر سەركەوتوو بن، زۆر سوپاس.

فرست احمد عبدالله **د.حسن محمد سوره** **د. ارسلان بايز اسماعيل**

دوای ئەو نوقتە نیزام و تەوزیحاتانەی کە دران، کێ لەگەڵ دایە؟ تکایە دەست بەرز کاتەوە، کێ لەگەڵ دا نیە؟ تەنیا دوو کەس لەگەڵ دا نیە، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز جلال على عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة(33) يصبح المادة (27)، ينفذ هذا القانون أعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل/سەرۆکی پەرلەمان:

بە کوردیەکەی.

بەڕێز زكيه سيد صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە لە رۆژی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی(وەقایعی کوردستان) کاری پێدەکرێت.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل/سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بەکوی دەنگ پەسەندکرا، فەرموون بۆ هۆیەکانی دەرچوون، -

بەڕێز جلال على عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

-الأسباب الموجبة -

القوانين النافذة في إقليم كوردستان بشأن الغابات أصبحت لاتتلائم و متطلبات حماية الغابات، و لغرض تنظيم إدارة و حماية و صيانة تحسين الغابات، و زيادة المساحات الخضراء والمساهمة في تحسين البيئة، و توفير مناطق سياحية و ترفيهية التي أصبحت في الوقت الحاضر من ضروريات الحياة. و لمواكبة الظروف الراهنة و السياسة الغاباتية التى يجب أن تتبع في حماية الغابات بإعتبارها ثروة قومية و وطنية والحفاظ على الأصناف الطبيعية الملائمة والإبقاء على اصولها الوراثية في كوردستان، فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل/سەرۆکی پەرلەمان:

بەکوردیەکەی.

بەڕێز زكيه سيد صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

- هۆیەکانی دەرچوون -

ئەو یاسایانەی لە هەرێمی کوردستاندا بەرکارن سەبارەت بە دارستانەکان لەگەڵ پێویستیەکانی پاراستنی دارستانەکاندا ناگونجێن و، بە مەبەستی رێکخستنی ئیداری و پاراستن و پارێزگاری و چاککردنی دارستانەکان و زیاد کردنی رووبەری سەوزایی و بەشداریکردن لە چاککردنی ژینگەو بەدەستهێنانی شوێنی گەشتیاریی و رابواردن، کە لە کاتی ئێستادا بۆتە پێویستیەکانی ژیان و، بۆ خۆ گونجاندن لەگەڵ بارودۆخ و سیاسەتی دارستان، کە پێویستە

پەیڕەو بکرێ بۆ پاراستنی دارستانەکان وەکو سامانی نەتەوەیی و نیشتیمانی پارێزگاری لەسەر جۆرە سروشتییە گونجاوەکانی لەگەڵ ژینگەی ئێمە و مانەوەی بنچینە بۆ ماوەیەکانیان لە کوردستاندا، ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك پێشەوا.

بەڕێز پێشەوا توفیق مغدید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ناوەرۆکی یاساکە زۆر باس لە گیانلەبەران و باڵندەی کێوی و زیندەوەری بەچاو نەبینراو و سروشتی و نا سروشتی کرا، بەڵام لە هۆیەکانی پێویستی دەرچوونی ئەم یاسایە بەدوورو نزیك باسی نەکرد، بۆیە پێشنیاز دەکەم یەعنی بە ڕستەیەکیش بێ باڵندەو زیندەوەریش بخەنە ناوەوە، چونکە لە ناوەڕۆکی یاساکە بە درێژی باسمان کردووە،

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز جلال علی عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی فکرەکە دەکەم، بەڵام لێرە (و لمواکبة الظروف الراهنة والسیاسة الغاباتیة) سیاسەتی غابات ئەوەیە کە دیاریمان کردووە، لە بنەمای یاساکان، لە تەعریفەکان، سیاسەتی غاباتی ئەوەیە کە ئەم یاسایە دەرکراوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/سەرۆکی پەرلەمان:

هۆیەکانی دەرچوونی ئەم یاسایە، کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بەکۆی دەنگ پەسەندکرا، ئێستا یاساکە بە تێکڕایی کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ حەوت کەس لەگەڵ دا نیە بەزۆریەی دەنگ پەسەند کرا، دەست خۆشیتان لێدەکەین ماوەیەکی زۆر موناقەشەتان کرد، هیلاك بوون، ماندوبوون، ئومێدی ئەوە دەکەین دارستان کە سەروەتێکی نیشتمانیە، و، یەکێکە لە دیمەنە جوانەکانی هەر وڵاتێك، ئومێد دەکەین هەموو لایەکمان بۆ جێبەجێکردنی ئەو یاسایە، بۆ ئەوەی دارستانەکانمان بپارێزین، سوپاسی جەنابی وەزیریش دەکەین کە ئەو ماوەیە لەگەڵمان بوو، بەشداری کردین بۆ دەرکردنی ئەو یاسایە، ئێستا بزانین دوا قسە جەنابی وەزیر چ قسەیەکی هەیە؟ با بفەرموێ،

بەڕێزد. سیروان بابان/ وەزیری کشتوکال و سەرچاوەکانی ئاو،

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاسی سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەین، ئەو سێ لیژنەیەی پەرلەمان کەوا هاوکاریمانیان کرد، بە هەمان شێوە خوشکان و برایانی پەرلەمانتاری کوردستان، کەوا بەڕاستی قانوونەکەیان زۆر دەوڵەمەند کرد، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ هەموو لایەك و پیرۆز بایی لە میللەتەكەمان دەكەین، جەنابی وەزیر جەنابت ئازادی سوپاست دەكەین، دەتوانی بۆ خۆت ئازاد بی، ئێستا ئێمە دەچینە سەر بڕگەی تر، سەر بڕگەی دووەم، فەرموون ئێوەش لیژنەی كشتوكاڵ ئازادن، ئەویش نەخۆشی شێر پەنجە و دەنگدان لە سەرپێشنیاری یاسا و صندوقی هاوكاریكردنی نەخۆشەكانی شێر پەنجەو نەخۆشی قورس، لیژنەی یاسایی لێرەن، لیژنەی تەندروستی فەرموون، فەرموو كاك گوران،

بەڕێز گوران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خودی ڕاپۆرتەكە بە غیابی وەزیری تەندروستی نووسرایە، دەنگدانیش بە غیابی وەزیری تەندروستی پێم وایە خەڵەڵ لە یاساكە دروست دەكات،

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو گەردەنی ئازادكردووین، فەرموون لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز هاوڕاز شیخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بابەت/ ڕاپۆرتی هاوبەش

لە بەرواری 2012/10/2 هەردوو لیژنەی تەندروستی و ژینگە و لیژنەی یاسایی كۆبوونەوە و بە سەرپەرشتی دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان، بە مەبەستی ئامادەكردنی ڕاپۆرتی هاوبەش، لە بارەی پڕۆژە یاسای صندوقی كۆمەك بۆ تووشبوانی شێر پەنجە و نەخۆشیە قورسەكان، لە پاش گفتوگۆكردن و بە هەند وەرگرتنی پێشنیار و تێبینیەكانی ئەندامان، گەیشتینە ئەم خاڵانەی خوارەوە:

1.سەبارەت بە ناوی یاساكە دوو ڕا هەیە،

أ. ڕای یەكەم ناوەكەی وەك خۆی بمێنێتەوە واتا صندوقی هاوكاریكردنی تووشبوانی شێرپەنجەو نەخۆشیە قورسەكان،

ب. ڕای دووەم ناوی یاساكە بەم شێوەیە بێت صندوقی كۆمەك بۆ تووشبوانی شێرپەنجە، زۆرینەی ئەندامانی لیژنەی هاوبەش لەگەڵ ڕای یەكەمن.

2.ماددەی یەكەم بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە صندوقێك پێك دێت بەناوی صندوقی كۆمەك بۆ تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەكان، خاوەنی كەسایەتی مەعنەویە و لە ڕووی دارایی و كارگێڕیەوە سەربەخۆ دەبێت و بە وەزارەتی تەندروستیەوە دەبەستڕێتەوە،

3. سەبارەت بە ماددەی دووەم ڕای زۆرینەی ئەندامانی لیژنەكە ئەوەیە كە ماددەكە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە، ماددەی دووەم، ئامانجی صندوق بەدیهێنانی ئەمانەی خوارەوەیە: صندوق بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەكان كار دەكات بۆ دابینكردنی باشترین ڕێگای چارەسەر كردن و ڕێكارەكانی خۆ پاراستنی هاوواڵتیانی كوردستان، ئەوانەی حاڵەتی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەكانیان هەیە، كە پێویستیان بە پشتگیریەكی چڕ هەیە،

بۆ دابینکردنی پێداویستی چارەسەری داو و دەرمان و ئامێری پزیشکی لە بنکەی پسپۆڕ، بۆ چارەسەرکردن لە ناوەوەو دەرەوەی هەرێم،

4.لیژنەی هاوبەش لەگەڵ لێکدانی ماددەی سێیەم و شەشەم دارشتنەوەیەکە بەم شێوەی خوارەوە: ماددەی سێیەم: صندوق ئەو ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێ،

1. هاوکاریکردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروستکردن و پێشخستنی بنکەکانی تایبەت بەچارەسەرکردنی تووشبوانی شێرپەنجەو نەخۆشیە قورسەکان،

2. خاوەندارێتی کردن و پاراستنی سامانی گواستراوەو نەگواستراوە و، بەکارهێنانیان بە گوێرەی یاسا کار پێکراوەکان،

3. ئەنجامدانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان، بۆ دابینکردنی چارەسەری پزیشکی گونجاو لە سەنتەری پزیشکی و کادیری تەندروستی و کۆمپانیای نیشتیمانی و بیانی،

4. ئەنجامدانی توێژینەوەو بە دەست هێنانی داتاو ئاماری پێویست لە لایەنە پەیوەندیدارەکان، بۆ بەدی هێنانی ئامانجەکانی صندوقەکە.

5. صندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە، لەو ئەرك و مافانەی کە لە سەریەتی یان هی خۆیەتی،

6.دانانی پەیرەوێکی ناوخۆ بۆ بەرێوەبردنی کاروبارەکانی صندوق،

7. دانانی پرۆژە بودجەی خەملێنراو و ژمێرەی کۆتایی ساڵانەی صندوق،

8. پێداچوونەوەی ڕاپۆرتی خولی، سەبارەت بە چۆنیەتی بەرێوەچوونی کاری صندوق و سیستەمی دارایی صندوق،

9. دانانی پێوەرەکانی و مەرجەکانی پێویست بۆ دەست نیشانکردنی سوودمەندبووان لە خزمەتگوزاریەکانی صندوق،

10. دانانی پیلانی بەردەوام بوون و گەشەپێدانی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندووق.

یازدەم: دیاریکردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی کە سندووق لەسەری دەڕوات، بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆل دەکات.

دووەم: سەرۆك لەنێوان ئەندامانی ئەنجومەن بە هەڵبژاردن دادەنرێت، ماوەکەی چوار ساڵ دەبێت و دەکرێت بۆ یەکجار نوێ بکرێتەوە.

ماددەی شەشەم

یەکەم: ئەنجومەن لانی کەم مانگێ یەکجار کۆدەبێتەوە و لەکاتی پێویست بە بانگهێشتی سەرۆکی ئەنجومەن کۆبوونەوە ئەنجام دەدات.

دووەم: کۆبوونەوەی ئەنجومەن بە ئامادە بوونی زۆرینەی ئەندامان ئەنجام دەدرێت بڕیاریش بە دەنگی زۆرینەی ئامادەبووان دەبێت و گفتوگۆ و بڕیارەکانی ئەنجومەن لە تۆمارێکی تایبەت دەنووسرێتەوە.

سێیەم: ئەنجومەنی بەرێوەبردن ڕاپۆرتە خولیەکانی خۆی لەبارەی چالاکیەکانی سندووق دەخاتە بەردەم وەزیری تەندروستی.

چوارەم: وەزیر بەدواداچوونی سندووقی لەسەرە کە هەتا چەند پابەندی حوکمەکانی ئەو یاسایەیە گەر بۆی دەرکەوت هاودژیەك لە کارو بڕیارەکانی سندووق لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە دا هەیە، یان سندووق ئامانجەکانی بەشێوەیەکی بەتوانا و کاریگەر جێبەجێ نەکردووە بۆی هەیە لەسەرئەوە تانە بگرێت، ئەگەر ئەنجومەن سوور بوو لەسەر ڕای خۆی وەزیر بابەتەکە بەرزدەکاتەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران لە ماوەی 7 ڕۆژدا لە بەرواری تانەکە، دەبێت ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری پێویست وەربگرێت لە ماوەی 15 ڕۆژدا.

حەفتەم: سەبارەت بە ماددەی نۆیەم لە ئەصڵی پرۆژەکە لیژنەی هاوبەش ڕای وایە ماددەی نۆیەم و سێزدەم لێك بدرێت و دەبێت بە زنجیرەی ماددەی حەوتەم و بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە.

ماددەی حەوتەم

یەکەم: سندووق بەڕێوەبەرێکی جێ بەجێکاری دەبێت کە دادەمەزرێت لە لایەنی ئەنجومەنی وەزیرانەوە و چەند فەرمانبەرێك یاریدەدەری دەبن کە تەنسیب دەکرێن لەلایەن وەزارەتی تەندروستیەوە و بارەگاکەشی لە هەولێری پایتەختی هەرێم دەبێت .

دووەم: سندووق بەڕێوەبەرێکی جێبەجێکاری دەبێت ، تەنسیب و لادانی لە کارەکەی بەبڕیاری زۆرینەی ئەندامانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووقەکە دەبێت.

پێنجەم: سەبارەت بە ماددەی چوارەم، لیژنە لەگەڵ ئەوەیە ماددەکە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: سەرچاوەکانی داهاتی سندووق لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم:ئەو پارەیەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان سالآنە تەرخانی دەکات لە بودجەی گشتی هەرێم.

دووەم: بەشێك لە داهاتی سندووقەکە لەلایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دابین دەکرێ.

سێیەم: دانانی ڕێژەی (5 ٪) لەو باج و ڕسموتانەی کە دەخرێنە سەر ئەو شت و مەك و بەرهەمە زیان بەخشەکان کە زەرمەندن بۆ تەندروستی لەسەر کەل و پەل و بەرهەمی ناوخۆ و هاوردەکراو وەردەگیرێت بۆ بەرژەوەندی سندووق.

چوارەم: بژاردەی (غرامە)ی وەرگیراو تایبەت بە قەدەغەکردنی جگەرە کێشان.

پێنجەم: ڕێژەی 50٪ لەو بژاردانەی بەسەر ئەو ماددە و خۆراکانەی کە مەرجی سەلامەتی و تەندروستیان تێدا نی یە .

شەشەم: ڕێژەی 25٪ لەو غەرامانەی کە چاودێری تەندروستی وەری دەگرێت.

حەوتەم: پیتاك و کۆمەك و بەخشین، دوای ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ، گەر لە دەرەوەی هەرێم بێت.

هەشتەم: داهاتی چالاکیی سندووق.

نۆیەم: أ- زیادکردنی ڕێژەی 5٪ بۆ ڕەسمی تۆمارکردنی هەموو جۆرە ئوتومبیلێك و گواستنەوەی مولکداریتی و نوێ کردنەوەی سالآنەی (سنویە) وەردەگیریت بۆ مەبەستی سندووق .

ب- ڕێژەی 2٪ لەو غەرامانەی سەرپێچی هاتوو و چۆ وەردەگیرێت.

شەشەم: سەبارەت بە ماددەی پێنجەم لە ئەصڵی پرۆژەکە، لیژنەی هاوبەش ڕای وایە هەریەکە لە ماددەکانی پێنجەم، حەوتەم و هەشتەم دابڕێژرێتەوە لە چوارچێوەی دوو ماددە بە زنجیرەی ماددەی (پێنجەم) و (شەشەم) بەم شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی پێنجەم یەکەم: ئەنجومەنێکی بەڕێوەبردن بەناوی (ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق) لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

1. **بەڕێوەبەری هەر یەك لە سەنتەرەکانی چارەسەری شێرپەنجە لە پارێزگاکانی هەرێم.**
2. **نوێنەری وەزارەتی تەندروستی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.**
3. **نوێنەری وەزارەتی دارایی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.**
4. **شارەزایەك و ڕاوێژکارێك پسپۆر بێت لە ناوەوەو دەرەوەی وەزارەت.**

ماددەی چواردەهەم لە ئەصڵی پرۆژەکە دادەڕێژرێتەوە و دەبێتە زنجیرەی ماددەی (هەشتەم) بەم شێوەیە:

ماددەی هەشتەم: وەزیری تەندروستی دەبێت بڕیاری پێویست تایبەت بە جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

نۆ: ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی (پازدەی) پرۆژەکەوە هەیە داڕێژرێتەوە لە چوارچێوەی دوو ماددە بە زنجیرەی ماددەی نۆیەم و دەیەم و بەم شێوەیەی خوارەوە:

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

هاوڕاز خان یەك دەقیقە بزانین کاك عبدالسلام نوقتەی نیزامی هەیە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە خوێندنەوەی دووەم بۆ هەر ماددەیەك مەجموعەیەك پێشنیار و ئیقتراح هات، بەتایبەتی ئەم ماددەی پێش ئێستا، بۆچوونێکی تر هەبوو بۆ پێکهاتەی ئەو مەجلیسە، دەیخوێنیتەوە کە ئەنەما شتێك نەبووە، بۆیە من پرسیار دەکەم ئەم ڕاپۆرتە چیە؟ ئەنجامی ئەو گفتوگۆیەی کە لە خوێندنەوەی دووەم کرا، بۆ وەرگرتنی ڕاو پێشنیارەکانی ئەندامان بوو، یان هەر بەخۆیان ئەم دەقە نازانم لە کوێ هاتووە؟ بۆیە من وەك نوقتەی نیزامی دەزانم، دەمەوێت بزانم لەو ڕاپۆرتە دەنگ لەسەر چ بدەین؟ یەعنی ئێمە هەموو ئەندامەکان دانیشتوون بەتایبەتی ئەو سندووقە، ڕەئیەك هەبوو بەشێوەیەکی تر بێت، چی لێهاتیە ئەو ڕەئیانە؟ ئێستا ئەمە ئەگەر بخوێنرێت و ئێمە ماددەمان دەنگی لەسەر بدەین، یەعنی ڕەئیەکانی ئێمە هەمووی پشتگوێ خران، بۆیە ڕەجاتان لێ دەکەم ئەم ڕاپۆرتە من نازانم چیە؟ تەعبیر لە دانیشتنی دووەمە، ڕەئی خۆیانە یان پرۆژەیەکی تازەیە.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەواو پشتگیری قسەکانی کاك عبدالسلام دەکەم، پرۆتۆکۆڵی پەرلەمان و قسەی ئەندامانی پەرلەمان ببینن، لەگەڵ ئەو ڕاپۆرتە هیچی وەك یەك نایەتەوە.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر بەهەمان شێوەی هاوکارانم، بە حەقیقەت من بۆ خۆم و چەند بەڕێزێکی تریش لەسەر ماددەی سێیەم و چوارەم ڕەئیمان داوە، هیچ ئیشارەتێك بەو ڕەئیانە نەدراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ئەو تێڕوانینەی کە ئەندامانی بەڕێز ئاماژەیان پێدا، من پێشنیار دەکەم بە حوکمی دوو هۆکار:

یەکەم: بە هەند وەرنەگرتنی بۆچوونی پەرلەمانتاران.

دووەم: بەهۆی ئامادە نەبوونی وەزیری تەندروستی، کە لەڕاستیدا بەهانەی هەرچیەك بێت دەبێت ئامادە بێت، داوا دەکەم ئەم دانیشتنە تەئجیل بکرێت و، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەیمان خان فەرموو.

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەم پرۆژەیە زۆر دەمێکە جەنابتان دەزانن خوێندنەوەی دووەمی بۆکراوە و، گفتوگۆیەکی تەواو بە ئامادەبوونی بەڕێز وەزیری تەندروستی لەسەر ئەم پرۆژەیە کراوە و، ئێستا کە بەڕێز وەزیر ئامادە نەبووە یان سەرۆکایەتی ئاگاداری نەکردووەتەوە یان وەزیر بۆ خۆی موهتەم نەبووە بەوەی بێت، لە هەردوو حاڵەتەکەدا ناکرێت پرۆژەیەکی وا گرینگ، بۆ دروست کردنی سندووقێکی وا گرینگ دوا بخرێت، لەبەرئەوەی کە بە تەنیا وەزیر لێرە ئامادە نیە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری هاوکارانم دەکەم، کە ئەو ڕاپۆرتە هیچ دید و بۆچوونی ئەندامانی پەرلەمانی تێدا ڕەنگ نەداوەتەوە، بەتایبەتی کە ماددەی پێنج و حەوت و هەشت تایبەت بە ئەنجومەنی بەڕێوەبردن، شتێکی تریان سیاغە کردووە کە من بۆ خۆم لەناو ئەو هۆڵە گوێم لێ نەبووە کەس ئەمە باس بکات، ئەوەی کە پرسیاری لەسەرە و تەئید کراوە، ڕایەکەی ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی بووە نەك ئەمە، ئەمە شتێکی تازەیە کە خۆیان دروستیان کردووەو هیچ پەیوەندی بە ڕای ئێمەوە نیە، بۆیە منیش هاوڕام لەگەڵ کاك سالار، کە ئەم کۆبوونەوەیە تەئجیل بکرێت و، ڕاپۆرتەکە بەشێوەیەکی تر دابڕێژرێتەوە، کە دید و بۆچوونی ئەندامان بێت نەك هی ئەو لیژنەیەی خۆیان، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

گەشە خان فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئێستا ئێمە پەیوەندیمان بە بەڕێز دکتۆر ڕێکەوت وەزیری تەندروستیەوە کرد، ئاگای لە ڕاپۆرتی یەکەمە کە لە لیژنەی یاسایی نووسراوە، کە ئێستا ئەو ڕاپۆرتە هەر نەماوە، ئەو ڕاپۆرتەی ئێستا لەبەردەمی ئەندامانی پەرلەمانە زۆر جیاوازە لەوەی کە پێشتر ئامادە بووە، وەزیر ڕەزامەندی خۆی لەسەر دەربڕیوە، لەبەرئەوە دەبێت ئەو ئامادە بێت تا بزانین ڕای ئەو چیە تا لەسەر ئەو ئەساسە دەنگ بدرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

رازاو خان فەرموو.

بەڕێز رازاو محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ڕای هاوکارانم دەکەم، کە دەنگدان لەسەر ئەو پرۆژەیە دوا بخرێت، تاوەکو ڕاپۆرتی هاوبەش دێتە بەردەم ئەندامانی پەرلەمان و، بەڕێز وەزیری تەندروستی ئامادە دەبێت، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف ڕووف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆئەوەی مونسیف بین و عادیل بین، حەقە تەلەفزیۆنی پەرلەمان جەلسەکە لە پرۆتۆکۆل لێداتەوە، ئەوەی کە موناقەشەی ئەو قانونەمان لەسەر کردیە، خۆشمان بەراورد بکەین ئەوانیش ئەو شتەی کە نووسیتمان بمان دەنەوە، بۆئەوەی بتوانین حوکمی لێ بدەین و تەسویتی لەسەر بکەین بزانین چۆن دەبێت، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش تێبینیتان؟ فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە لە پرۆژە یاسای پێشتریش هەمان ئەو تێبینیانە گوترا، بەڵام دیارە چونکە ئەمە هەموو راپۆرتەکە دەخوێنینەوە، هەموو تێبینیەکان تێکڕا ڕوویان لە ئەوە کرد، لە حەقیقەت دا ئێمە پێمان باشە ئەگەر لە کام ماددە من لەگەڵ ئەوە نیم ڕای ئەندامان وەرنەگیرێت، لەکام ماددە ڕای ئەندامان وەرنەگیراوە دەکرێت ئەو ڕای ئەندامانە بدرێتە دەنگدان، ئێمە لەگەڵ ئەوە داین، بەڵام ناکرێت کۆی راپۆرتەکە بڵێ ڕای ئەندامان نیە، بەڕاستی ئەمە لەجێگای خۆی نیە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر ڕێباز فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راپۆرتەکە ئامادەکراوە، لە ئەنجامی ئەو پێشنیارانەی کە لەناو دانیشتنەکەی ڕابردوودا سەرجەم ئەندامان خستیانەتە ڕوو و، هەریەکە لە هاوڕاز خان و دکتۆرە جیهان لێرە دانیشتوون ئەو ڕایانەیان نووسیوەتەوە، ئەندامانی لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی دواتر دانیشتوون، لەسەر بنەمای پێشنیارەکان ئەو راپۆرتە ئامادە کراوە، لە دانیشتنی یەکەمیش وەزیری تەندروستی ئامادە بووە، بەڵام ئەوەی کە هەر کەسێك و پێشنیارێکی کردووە لێرە نەنووسراوە، خۆ ئەمە لە راپۆرتی هیچ لیژنەیەکیش ئەمە نەکراوە، ئەگەر قەرار وایە هەموو پێشنیارەکان بخەینە دەنگدانەوە، کەواتە با ئێمە هەموو ئەو پێشنیارانەی کە کراون یەك، یەك بیخەینە دەنگدانەوە، ئەصڵەن پێویست ناکات بۆی کە راپۆرتی هاوبەش بنووسین.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

حەز دەکەم بەڕێزتان ئاگادار بن، سەرۆکایەتی خۆشی لەگەڵ لیژنەی تەندروستی و لیژنەی یاسایی دانیشتین، سێ سەعاتێك دانیشتین لەگەڵیان، هەتا نیهایەتی، دوای موناقەشەیەکی زۆر هەتا گەیشتینە سیغەیەکی نیهائی، فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕێزم هەیە بۆ بۆچوونی هەر دوو ئەندامی لیژنە، ئەمە داب و نەریتی پەرلەمانە ئەوانەی پێش منیش لێرە بوون، ئەگەر زیاتر لە (3) کەس پێشنیارێکیان پێشکەش کرد، تۆ دەبی بڵێی هەتا ئێستا پێش نیو سەعات یاسایەکمان دەنگی لەسەر درا، دەبی بڵێی دەربارەی ماددەی حەوتەم، سێ ڕەئی هەبوو، دوو ڕئی هەبوو، ڕەئی خۆت بڵێ، بەڵام نەتەنها بێی ڕەئی خۆت لەسەر من فەرز بکەی، ئەوە دکتۆرە ڕۆژان لێرەیە با بۆمان باس بکاتەوە، کاك عمر و ئەوان، بۆیە ئەم راپۆرتە بەڕاستی ئەمە شێوەیەکی تازەیە، ئەگەر

بتانەوێت ڕەئی خۆتان لەسەر ئێمە فەرز بکەن من بەشدار نابم لەوە، هیوادارم ئەو خوشك و برایانەش نەهێڵن، چونکە ئەوە دەست پێکێکی خراپە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من حەز ناکەم باسی زۆر وردەکاری نووسینی ئەو ڕاپۆرتە بکەین، بەڵام بۆ کاك دکتۆر ڕێباز کۆمەڵێك شتی جەوهەری باسکرا، شتی شکلی قەینا ئەندامێك دوو شتی دەڵێت، شتی جەوهەری لەو یاسایە باسکرایە، نەك سێ کەس زیاد لە سێ کەسیش پێشنیاری کرد هەر بەڵای دانەچووین، لەبەرئەوە داوا دەکەم ئەو دانیشتنە...

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارانەی کە زۆرترین قسەی لەسەر بووە، ئێمە لێرە ئیشمان لەسەر کردووە، بەڵام ئامادەشین لە هەر ماددەیەك پێشنیارێك ئێمە لەبیرمان کردووە، دەتوانی هەر ئەو ئەندامە هەستێتەوە لێرە پێشنیارەکە بخاتە ڕوو، دەیخەینەوە دەنگدان هیچ کێشەیەکمان لەگەڵ ئەوە نیە.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك کاردۆ.

بەڕێز کاردۆ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەڕای ئەوەی ئەو پرۆژە یاسایە پەیوەندیدار بوو بە لیژنەی تەندروستی، بەڵام بەڕاستی لە ئەنجامی گفتوگۆ و لیژنەی هاوبەش کێشەی دروست کردووە، یەعنی کێشەی دروست کرد، بۆئەوەی دوای چەندین دانیشتن گەیشینە ئەو ئەنجامەی کە ڕاپۆرتێکی هاوبەشی وا دەربچێت، من پێم وایە بۆئەوەی چارەسەری ئەو پرۆژەیە بکەین و، ڕاپۆرتەکانیش سەرکەوتوو بێت، لە هەر ماددەیەك سێ پەرلەمانتار ڕەئی هەبووە، کە پێویستە ئەم ماددەیە بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە یان ناوەڕۆکەکەی بەو شێوەیە بێت بیخەینە دەنگدان، بۆئەوەی چارەسەر بکرێت، چونکە جارێکی تر ئەگەر بچینەوە دانیشتن بڵێ تەئجیل کرێت ئەم دانیشتنە، ئەمە کێشە جارێکی تریش دروست دەکاتەوە بۆ ڕەئی جیاواز و موناقەشەی ئیتر، ئێستا هەر ماددەیەك لێرە موناقەشەی لەسەر دەکەین، لە دانیشتنی پێشوو هەر برادەرێك، سێ برادەر پێشنیاری کردووە کە بەم شێوەیە نەبێت بەو شێوەیە بێت، دەیخەینە دەنگدان کامیان قبوڵ کرا ئەو تەسبیت بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ایوب نعمت (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی سەرەتا لیژنەی یاسایی راپۆرتێکی نووسی و، بەڵام دوایی راپۆرتەکە دکتۆرە رۆژانیش خۆی ئاگادارە، دیارە بوو بە لیژنەی هاوبەش و ئەو راپۆرتە گۆڕانکاری تێدا هات، بۆیە منیش یەکێکم لەوانەی کە خۆم تێبینیم لەسەر نووسیوە، کۆمەڵێك بیروبۆچوونی ئەندامانی پەرلەمان هەبوو تۆمار نەکراوە، لەبەرئەوە پێویستی بە دابڕشتنەوەی راپۆرتەکەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك ئارام و کاك گۆران هەردووکیان لەو کۆبوونەوەیە ئامادە بوون، کە موشتەرەك بووە هەردووکیان ئەندامی لیژنەی یاسایین، ئەگەر ئێمە پێشنیارێکمان نەکردووە لەبیرمان چووە بۆئەوان باسیان نەکرد لەوکاتە؟.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر احمد سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا دوو ڕای جیاواز هەیە، هەردوو ڕایەکە زیاد لە سێ کەس تەئیدی دەکات بیانخەنە دەنگدانەوە، تەئجیل بکرێت یان بەردەوام بین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئیسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە ڕەئیەکەی کاك کاردۆ دەکەم، دوای نەخەین باشە، هەمووی دە ماددەیە، ئەو ماددانەی کە تێبینیان لەسەرە، واتا ئەندامە بەڕێزەکان تێبینیان لەسەر هەبووە، تێبینیەکانیان بە هەند وەردەگیرێت و دەخرێتە دەنگدان و یەکلا دەکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بێریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە رەئی من دوا بخرێت، چونکە ئەو سندووقە بە سەرپەرشتی وەزارەتی تەندروستیە، وەزیری تەندورستی پێویستە ئامادە بێت، چۆن دەبێت شتەکە تەندروستیە وەزیر ئامادە نییە؟ بۆیە داوا دەکەم دوا بخرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من رەئیم وا بوو ئەم گفتوگۆیە تەئجیل بکرێت، بەڵام لەوە زیاتر من داواکارم سەرۆکایەتی پەرلەمان سەلاحیەتی خۆی بەکار بێنێت بە حوکمی ئەوەی تێبینی پەرلەمانتاران دەرکەوت ئەو راپۆرتە تەواو نییە، وەزیری تەندروستیش ئامادە نییە، هەر هۆکارێکی هەبێت، دەبێت ئامادە بێت، سەلاحیەتی خۆتان بەکار بێنن بۆ کۆتایی هێنانی دانیشتنەکە، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عومەر هەورامی فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەچوارچێوەی ئەو قسانەی کە چەند پەرلەمانتارێك ئێستا خستیانە روو، مانای وایە ئەو راپۆرتەی کە ئامادە کراوە لەگەڵ رێزم بۆ ماندوو بوونی ئەو بەڕێزانەی کە موشارك بوون لە ئامادە کردنی، کەموکوڕی هەیە لەوەی کە هەندێك رەئی لە بەڕێزان، لە پەرلەمانتارەکان، لە کۆبوونەوەکانی تر تایبەت بە موناقەشە کردنی ئەم یاسایە کە خستبوویانە روو تێیدا نییە، لەبەر ئەوە راپۆرتەکە بە نوقصان هەژمار دەکرێت، بۆیە من داوا دەکەم ئەو رایەی کە بەڕێزان پەرلەمانتاران خستبوویانە روو سەبارەت بەوەی کە جارێکی تر راپۆرتی تر ئامادە بکرێت و، لە دانیشتنی داهاتوودا موناقەشەی بکرێت بە ئامادە بوونی وەزیر، دانیشتنەکە دوا بخرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، د.صباح فەرموو.

بەڕێز د.صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش بەرژەوەندی لەوە دەبینم ئەم دانیشتنە دوا بخرێت لەبەر خاتری ئەوەی راپۆرتێکی تێرو تەسەل و، هەروەها وەزیریش ئامادە بێت، هیچ کێشەیەکیش نییە، یەعنی من لەگەڵ رێزو پێزانین لیژنەی هاوبەش،

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12)

دووشەممە رێکەوتی 15\10\2012

خولی سێیەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12)

دوو شەممە رێکەوتی 2012/10/15

کاتـژمێر (11)ی پـێش نیـوەڕۆی رۆژی دووشـەممە ڕێکـەوتی 2012/10/15 پەرلـەمانی کوردسـتان - عێراق بە سەرۆکایەتی د.ارسلان بایز اسماعیل سەرۆکی پەرلەمان و، بـە ئامـادەبوونی بـەڕێز د. حسن محمد سورە جێگری سەرۆك و، بـەڕێز فرسـت أحمـد عبـدالله سکرتێری پەرلـەمان, دانیشـتنی ژمـارە (12)ی خـولی سێیەم, سالّی (2012) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پەیڕەوی نـاوخۆی ژمـارە (1)ی هـەموارکراوی سـالّی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیـاری درا دانیشـتنی ژمـارەی (12)ی خـولی سـێیەمی هەڵبـژاردن لـە کـات (11)ی پـێش نیـوەڕۆی رۆژی دوو شـەممە ڕێکـەوتی 2012/10/15 دا بـەم شێوەیە بێت:

بەڕێزد. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، دانیشـتنی ئـەمڕۆمان دەسـت پـێ دەکـەین، پەرلـەمانی کوردسـتان، خـولی سـێیەمی هەڵبژاردن، سالّی چوارەم، خـولی گرێـدانی یەکـەم، ژمـارەی دانیشـتن 12، ڕۆژی دانیشـتن 2012/10/15، بەرنامەی کار، بە پێی حوکمەکانی بڕگە یەکی ماددە 20 لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هـەموار کـراوی سالّی 1992 ی پەرلەمانی کوردستانی عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلـەمان بڕیـاری دا بەرنامـەی کـاری دانیشتنی ژمارە 12 ی ئاسایی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە کـات 11 ی پـێش نیـوەڕۆی ڕۆژی دوو شـەممە ڕێکەوتی 2012/10/15 بەم شێوەیە بێت:

1-دەنگدان لەسەر پێشنیاری یاسای سندوقی پێشنیاری هاوکاری کردنی شێرپەنجە و نەخۆشی قورس.

2-خستنە ڕوو و گفتگۆکردنی پێشنیاری یاسای قوتابخانە ئەهلیەکان و تایبەتەکان لە هەرێمی کوردستان.

ئێستاش بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان ناوی ئەو خوشك و برایانە ئەخوێنێتەوە کـە مۆڵـەت بـوون یـان ئامادە نەبوون، با بفەرموێ.

بەڕێز حسن محمد سورەجێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوی ئەندامانی پەرلەمان لە دانیشتنی ژمارە 11 ی ئاسایی لە 10/10 مۆڵەت پێدراون یان ئامادە نەبوون، 23 ئەندام پەرلەمان ئامادە نەبووە، هەموویان مۆڵەتن بۆیە تەنها ناوەکانیان ئەخوێنمەوە.

1-امنـە زکـری سـعید. 2-برهـان رشـید 3-بـەیان احمـد 4-پـەیمان عبـدالکریم. 5-تـارا تحسـین. 6-ئـاواز عبدالواحید 7-حازم تحسین. 8- حەمە علی حەمـە سـعید. 9-د.دانـا سـعید صـۆفی. 10-شـۆرش مجیـد. 11-صبیحه احمد. 12-د.عمر حمد امین. 13-سمیر سلیم. 14-سۆزان شـهاب. 15-شـلێر محی الـدین. 16-شـڤان احمد. 17-کەیلی اکرم 18-لیلی امیر. 19-ناسك توفیق. 20-یاووز خورسـید. 22-نـەژاد عزیـز.23-عظیمـة نجم الدین. 23-عبدالله ملا نوری.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستاش دێینە سەر جێ بەجێ کردنی بەرنامەی کار، خاڵی یەکەم :

1-دەنگدان لەسەر پێشنیاری یاسای سندوقی پێشنیاری هاوکاری کردنی شێرپەنجە و نەخۆشی قورس.

لێژنە هاوبەشەکان فەرموون بۆ سەر سەکۆی لێژنەکان.

بەخێرهاتنی وەزیری تەندروستی و مونەسیقی نێوانی پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان ئەکەین، لێژنەی تەندروستی فەرموو ماددە بە ماددە بیخوێنەوە.

بەڕێز زکیە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان.

بابەت/ڕاپۆرتی هاوبەش

لە بەرواری 2012/10/2 هەردوو لێژنەی تەندروستی و ژینگە و لێژنەی یاسایی کۆبوونەوە بەسەرپەرشتی دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان بە مەبەستی ئامادە کردنی ڕاپۆرتی هاوبەش لە بارەی پرۆژە یاسای سندوقی کۆمەك بۆ تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەکان، لە پاش گفتوگۆ کردن و بە هەند وەرگرتنی پێشنیار و تێبینیەکانی ئەندامان گەیشتینە ئەم خالانەی خوارەوە:

1-سەبارەت بە ناوی یاساکە دوو ڕا هەیە،

ا-ڕای یەکەم ناوەکەی وەك خۆی بمێنێتەوە، واتە (سندوقی هاوکاری کردنی تووش بووانی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەکان.

ب-ڕای دووەم ناوی یاساکە بەم شێوەیە بێ (سندوقی کۆمەك بۆ تووش بواونی شێرپەنجە)

زۆرینەی ئەندامانی لێژنەی هاوبەش لەگەڵ ڕای یەکەمن.

بەڕێز د. ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

بە عەرەبیەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

إلى/ رئاسة برلمان كوردستان -العراق

م/ تقرير مشترك

اجتمعت لجنة الصحة والبيئة واللجنة القانونية بإشراف هيئة رئاسة برلمان كوردستان، بتاريخ 2012/10/2، لغرض إعداد تقرير مشترك حول مشروع قانون (صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية)، وبعد المناقشة والأخذ بنظر الاعتبار مقترحات الأعضاء وملاحظاتهم، توصلنا إلى النقاط الآتية:

1. فيما يتعلق بتسمية القانون هناك رأيان:

أ- الرأي الأول يرى الابقاء على التسمية كما هي، أي صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية.

ب- الرأي الثاني يرى أن تكون تسمية القانون، كما يأتي: (صندوق إعانة مرضى السرطان).

وأغلبية أعضاء اللجنة المشتركة يؤيدون الرأي الأول.

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا دوو ڕەئی هەیە، ڕەئیەکیان دوورترە، چونکە ڕەئی یەکەم ئەڵێ وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەڵام ڕەئی دووەم کە زۆرینەی ئەندامانی لیژنەی هاوبەش لەگەڵ ڕەئی یەکەمدان، جا تکایە ڕەئی یەکەم بخوێننەوە، ڕەئی (ب) دوورترە، ئەو دەخوێنینەوە و دەیخەینە تەسویتەوە، ڕای دووەم ناوی یاساکە بەم شێوەیە بێ (سندوقی کۆمەك بۆ تووش بووانی شێرپەنجە)، کێ لەگەڵ دایە؟ 48 کەس لەگەڵ دایە، کێ لەگەڵ دا نیە؟ 22 کەس لەگەڵ دا نیە، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ سندوقی کۆمەك بۆ تووش بووانی شێرپەنجە ئەمێنێتەوە، فەرموو بۆ ماددەی دووەم.

بەڕێز زکیە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

- **ماددەی یەکەم بەم شێوەیە دابڕێژڕێتەوە:**

سندوقێك پێك دێت بەناوی (سندوقی کۆمەك بۆ تووشبوانی شێرپەنجەو نەخۆشییە قورسەکان) , خاوەنی کەسایەتی مەعنەوی یە ولە ڕووی دارایی وکارگێڕییەوە سەربەخۆ دەبێت و بەوەزارەتی تەندروستیەوە دەبەستڕێتەوە.

بەڕێز جهان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

. إعادة صياغة المادة الأولى على الوجه الآتي:

يؤسس صندوق بإسم (**صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية**)، يتمتع بالشخصية المعنوية، والاستقلال المالي والإداري، ويرتبط بوزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بايز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرز کاتەوە؟ جارێکی تر بە کوردی و عەرەبی بیخوێنەوە، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پرسیارە بۆ تەوزیح کردن کە خوێندرایەوە، ئەو سندوقە کە پێی ئەوترێ سندوقی (**إعانة مرضى السرطان** يتمتع بالشخصية المعنوية، والاستقلال المالي والإداري، ويرتبط بوزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وابـزانم کێشـەکە لەوەیـە کـە چـۆن سـەربەخۆیە و سـەربە وەزارەتـی تەندروستیشـە؟ ئـەم سـندوقە تـەنها بودجەی لە وەزارەتی تەندروستیەوە بۆ نایە، بەڵکە لـە شـوێنی تریشـەوە بـۆی دێ، لەبـەر ئـەوە نـاکرێ بـە تەواوەتی یەکەیەکی سەر بەوەزارەتی تەندروستی بێ، لەبەر ئەوە ئەتوانێ لە بڕیـارە دارایـیەکان سـەربەخۆ بێ، تەنانەت لە بڕیاری وەبەر هێنانیش ئەتوانێ بڕیاری سەربەخۆ بدات، بەڵام لە هـەمان کاتێشـدا لـە ژێـر چـاودێری وەزارەتـی تەندروسـتی دا بـێ، لەبـەر ئـەوە سـەربەخۆیەکە و پێکـەوە لکانەکـە تەقریبـەن تێکـەڵ کراوە، یەعنی ناتوانی بڵێی بە تەواوەتی سەربەخۆیە و لە وەزارەتی تەندروستی دای ببڕی، ناشـتوانی بڵێـی بە تەواوی سەربە وەزارەتی تەندروستیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام:

بەڕێز عبدالسلام مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر تەئیدی هاوڕێ ئەکەم، بەڵام ئەم وتە جوانانە لەو دەقە نیە، ئەگەر ئەوەی ئێستا جـەنابت باسـت کـرد بۆمان دابڕێژی مـن دەنگـی بـۆ ئـەدەم، واتـە لـە ڕووی کـارگێری و دارایـیـەوە سـەربەخۆیە، نـاگونجێ لەگـەڵ وەزارەتی تەندروستی ببەسترێتەوە، جەنابت زۆر جوان شەرحت کرد نابەسترێتەوە، بۆیە ئێمە ئیعتیرازمـان لەسەر ئەوەیە، عیلاجی بکەن یان وشەی دەبەسترێتەوە بیگۆڕن یان سەربەخۆیی دارایی و گـارگێری نابێـت کە دەبەسترێتەوە بە وەزارەت.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاکە ئەبێ سەر بە شـوێنێك بـێ، نـابێ سـندوقێك بـێ سـەربە هـیچ وەزارەتێـك نـەبێ، تـەرەق مـەعنی ئـەم سەندوقە ئەبێ ڕەبتێکی بە وەزارەت هەبێ، بەڵام خۆی موستەقیلە، لە ئیدارەکانی خۆی ئەبێ بە شوێنێکی مەعنیەوە مەربوت بێ، مەربوت بوونەکەشی بە وەزارەتی تەندروستیەوە ئەبێ، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمەرشید- وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن هـیچ لـە فەرمانگـەکانم شەخصـیەتی سـەربەخۆیان نیـە، ئەگـەر بەمنـەوە ببەسـترێتەوە ئـەبێ لـەژێر چاودێری ئێمەدا بێ، ئەگەر بەمنیش نەبەسترێتەوە ئەوە جیایە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شەونم خان.

بەڕێز شەونم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سندوقە سندوقی نەخۆشیەکانی سەرەتانە، مەسرەفی ئەو سندوقە و ئیش و کاری ئەو سندوقە ئەبێ لە ڕێگای وەزارەتی صەحەوە بێ، ئەبێ وەزارەتی صەحە سەرپەرشتی بکا و ئاگای لێ بێ، ڕاستە سندوقێك دروست ئەکرێ سەربەخۆیی سندوقەکە یەعنی چی؟ ئەبێ ئەم سندوقە لە ژێر چاودێری وەزارەتی تەندروستی دا پارەکانی سەرپەرشتی بکرێ، ئەبێ بەو شێوەیە بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەابزانم گۆڕینی وشەکە لە بەستنەوەوە بۆ سەرپەرشتی کردن یاخود چاودێری کردن لەوانەیە ئەو کێشەیە چارەسەر بکا، یەعنی لە ژێر سەرپەرشتی وەزارەتی تەندروستی بێ، یان لەژێر چاودێری وەزارەتی تەندروستی بێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە ڕۆژان.

بەڕێز د.ڕۆژان دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە باس لە سەربەخۆیی ئەکەین سەرەتا کە باسمان لە پێکهێنانی ئەم سەندوقە کرد مەبەستمان لامەرکەزیەت بوو، کە باس لە سەربەخۆیی کارگێڕی و یاسایی ئەکەین مەبەستمان ئەوەیە سەربەخۆ بێ، بۆ هەموو بڕیارێك نەگەڕێ پرس بە وەزیر بکا یان بە دەستەیەك لەخۆی بەرزتر بێ، کە باس لە ئیستیقلالی دارایی ئەکەین مەبەستمان لەو داهاتەیە کە لەماددەکانی داهاتوو دا هاتیە، داهاتی سندوقەکە، لە خەرج کردنی ئەو داهاتانە نەگەڕێتەوە پرس بە وەزیر بکا، بەڵام دەبێ سەربەلایەنێك بێ، و ئەمە یەکەمجار نیە، چەند یاسایەکی ترمان لەبەر دەستە، سندوقەکانی ترمان پێك هێنایە هەمووی سەربەلایەنێك بوونە، لەبەر ئەوەی کەسایەتی مەعنەوی هەیە لە ڕووی بەڕێوە بردنی کاروبارەکانی، لە ڕووی بەڕێوە بردنی ئەو داهاتەی کە لە سندوقەکە دادەنرێ، واتە پرس بەلایەنێکی تر ناکا، بەڵام پێویستە سەربەلایەنێك بی، باشە ئەو سندوقە پێویستی بە فەرمانبەر هەیە، پێویستی بە شوێن هەیە، نابێ سەربەلایەنێك بی تا ئەو شوێنانەی بۆ دابین بکا؟ تەنها لەبەر هەندێ کە دەڵێین (یرتبط بوزارة الصحة)، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستاش بەڕێز سکرتێری پەرلەمان هەندێ تێبینی هەیە با بفەرموێ.

بەڕێز فرست احمد عبدالله / سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئیش و کاری خۆی ئەو سندوقە موستەقیلە، ناحیەی مالی و ئیداری، بەڵام ئەگەر بڕیارێك بدات لەسەر ئیش و کاری خۆی موستەقیلە، بەڵام لە هەندێ لایەنەکانی تر مەربوتی بە وەزارەتی صەحەیە، مەسەلەن یەك لەوان قەزیەی مەعاشە، موخەصەصاتە، وەزارەتی صەحە پێیان ئەداتن، ناحیەی فەنی، ناحیەی دەرمان، ئەوانە وەزارەتی صەحە پێیان ئەداتن، ئیحتیمال هەیە لە هەندێ مەجالی تر ڕەبتی هەیە، بڕیارەکان خازیعی ڕەقابەی وەزیرن ئەگەر هاتو خیلافەك پەیدابوو لە نێوان هەردوولا ئەوە مەجلیسی وەزیران حەلی ئەو خیلافە ئەکا، یەعنی ئیستیقلالەکی (ناضج)ە، لە هەموو لایەك هیچ عیلاقەتی لەگەڵ وەزارەتی صەحەوە نیە، لە ئیش و کاری خۆی، لە بڕیار دان، یەعنی سبەی بابەتەکە دێتە پێش ئەنجومەنی ئەو سندوقە، وەزیر ناتوانێ بێتن بڵێ بڕیارەکەی ئێوە لازمە بەو شێوەیە بێ، لازمە بەو ئیتیجاهە بێ، ئیش و کاریان موستەقیلە لەو ناحیە، ناحیەی ئیداریش، ئیش و کاری خۆیان، کڕینی دەرمان، لەو ناحیە موستەقیلن، ئەگەر هاتو بڕیارەکیان دا وەزیر موعتەرز بوو لەسەری و ڕێك نەکەوتن لە نێوان هەردوولا ئەوکات ئەنجومەنی وەزیران ئەو خیلافە حەل دەکات، بە ڕەئی من نەصەکە وەکو خۆی بمێنی و هیچ خەلەلی تێدا نیە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر ئەم جۆری بەستنەوەی بە وەزارەتی تەندروستی لە ماددەی شەشەم بە وازحی باسی ئەکات، یەعنی ئەگەر لێرە تێپەڕ بین لەسەر ئەو ماددەیە شێوەی ئەو پەیوەندیە دیاری ئەکرێ کە چۆن پەیوەندی هەیە بە وەزارەتی تەندروستی، وابزانم هیچ ئیشکالێك ناهێڵێ لەوێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەیری باقی ماددەکانی تر بکەین وەکو ماددەی (9) و (10) و چۆنیەتی تەشکیل کردنی لیژنە و هەیئەو مەجلیسی ئەم سندوقە، بۆیە ڕەبت کراوە بە وەزارەتی صەحەوە بۆ ئەوەی من بە تەئکیدم هەموو

ئەندامە بەڕێزەکان ئەزانن مونتەسیبی ئەوێ، لە ماددەی 9 باس لەوە کراوە کە مونتەسیبەکانی وەزارەتی صەحە ببنە مونتەسیبی ئەم سندوقە بە هەدەفی ئەوەی کە کەمترین مەسرەفی موەزەف و مودیرعامی تری بۆ تەعین بکرێ، لەبەر ئەوە لە ماددەکانی تردا باس لەوە کراوە کە ئەم سندوقە مونتەسیبەکانی لە لایەن وەزارەتی صەحەوە دائەنرێت، لەبەر ئەوەیە کە رەبت کراوە بە وەزارەتی صەحە، و پێویستە هەر نەصەکە بە شێوەی خۆی بمێنێتەوە بۆ ئەوەی ئەم سندوقە چیتر ئیزافەی بۆ نەکرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان هەندێ تێبینی هەیە با بفەرموێ.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە بە پێی قانونی وەزارەتی تەندروستی وەزیری تەندروستی مەسئولە لە صەحەی هەرێمی کوردستان لە هەموو بوارێکەوە، چ لە کەرتی عام بێ یان خاص، بۆیە هەموو ئەو قانونانەی کە دەردەکرێ بە نیسبەتی سەندیکاکان یان بە نیسبەت سندوقەکان یان هەر بابەتێك ئەبێ رەبتی بە وەزارەتی تەندروستی و وەزیری تەندروستی هەبێ، و لە ژێر چاودێری وەزارەتی تەندروستی بێ، وشەی (یرتبط) موعالەجەی کێشەکەی کردووە، چونکە دوو حاڵەت هەیە، یان دەبێ بڵێین (یتبع)، کەواتە ئیستیقلالیەتی نامێنێ، ئەبێ ببێتە دائیرەیەك لە دائیرەکانی وەزارەتی صەحە، و ئەگەر تێشی دانەبێ ئەوە ئێمە موخالیف ئەوەستینەوە بە قانونی وەزارەتی تەندروستی، کەواتە ئەو سندوقە ئیستیقلالیەتێکی وای دەدەینێ کە هیچ پەیوەندیەکی بە وەزیر نەمێنێ، بۆیە وشەی (یرتبط) منیش لەگەڵ قسەی بەڕێز سکرتێری پەرلەمانم کە موعالەجەی کێشەکەی باش کردووە، و ئەبێ ئەو سندوقە تەقاریری تەندروستی بدات بە وەزیری تەندروستی، وەزیر بۆی هەیە ئیعتیراز لەسەر کارەکانی بکا، و دەتوانێ موراقەبەیان بکاو موحاسەبەیان بکا، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

دوا صیاغەی بخوێنەوە و ئەیخەینە دەنگدانەوە، فەرموو بە کوردی و عەرەبی.

. فيما يتعلق بالمادة الثانية، فإن رأي أغلبية أعضاء اللجنة، هو إعادة صياغة المادة، كما يأتي:

المادة الثانية: يهدف الصندوق إلى تحقيق الاتي:

التنسيق مع الجهات المعنية، بتوفير افضل طرق العلاج و الاجراءات الوقائية لمواطني كوردستان المصابين بامراض السرطان و الامراض المستعصية و التي تستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج والادوية والاجهزة الطبية في مراكز متخصصة بالعلاج داخل الإقليم وخارجه.

- **ماددەی یەکەم بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:**

سندوقێك پێك دێت بەناوی (سندوقی کۆمەك بۆ تووشبوانی شێرپەنجەو نەخۆشییە قورسەکان) , خاوەنی کەسایەتی مەعنەوی یە ولە ڕووی دارایی وکارگێرییەوە سەربەخۆ دەبێت و بەوەزارەتی تەندروستیەوە دەبەسترێتەوە.

بەڕێز جهان اسماعيل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

. إعادة صياغة المادة الأولى على الوجه الآتي:

يؤسس صندوق بإسم (صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية)، يتمتع بالشخصية المعنوية، والاستقلال المالي والإداري، ويرتبط بوزارة الصحة

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ 6 کەس لەگەڵ دا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز زکیه صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دووەم ڕای زۆرینەی ئەندامانی لیژنەکە ئەوەیە کە ماددەکە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی دووەم: ئامانجی سندوق بەدیهێنانی ئەمانەی خوارەوەیە:

سندوق بەهەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان کاردەکات بۆ دابین کردنی باشترین ڕێگای چارەسەرکردن و ڕێکارەکانی خۆپاراستنی هاوولاتیانی کوردستان ئەوانەی حاڵەتی شێرپەنجە و نەخۆشی قورسیان هەیە کە پێوستیان بە پشتگیریەکی چڕ هەیە بۆ دابینکردنی پێداویستی چارەسەری داو دەرمان و ئامێری پزیشکی لە بنکەی پسپۆڕ بۆ چارەسەرکردن لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم.

بەڕێز جهان اسماعيل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

. فيما يتعلق بالمادة الثانية، فإن رأي أغلبية أعضاء اللجنة، هو إعادة صياغة المادة، كما يأتي:

المادة الثانية: يهدف الصندوق إلى تحقيق الاتي:

التنسيق مع الجهات المعنية، بتوفير افضل طرق العلاج و الاجراءات الوقائية لمواطني كوردستان المصابين بامراض السرطان و الامراض المستعصية و التي تستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج والادوية والاجهزة الطبية في مراكز متخصصة بالعلاج داخل الإقليم وخارجه.

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز زکیه صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

- لیژنەی هاوبەش لەگەڵ لێکدانی ماددەی سێ یەم و شەشەمە و داڕشتنەوەیەتی بەم شێوەی خوارەوە:

ماددەی سێ یەم: سندوق ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

یەکەم: هاوکاری کردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروست کردن و پێشخستنی بنکەکانی تایبەت بە چارەسەرکردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەکان .

دووەم: خاوەندارێتی کردن و پاراستنی سامانی گواستراوە و نەگواستراوە و بەکارهێنانیان بەگوێرەی یاسا کار پێکراوەکان .

سێ یەم: ئەنجام دانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ دابین کردنی چارەسەری پزیشکی گونجاو لە سەنتەری پزیشکی و کادری تەندروستی و کۆمپانیای نیشتمانی وبیانی.

چوارەم: ئەنجام دانی توێژینەوە و بەدەستهێنانی داتا و ئاماری پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی سندوقەکە .

پێنجەم: سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی کە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی .

شەشەم: دانانی پەیرەوێکی ناوەخۆ بۆ بەرێوەبردنی کارو بارەکانی سندوق.

حەوتەم: دانانی پرۆژە بودجەی خەملێنراو و ژمێرەی کۆتایی سالانەی سندوق .

هەشتەم: پێداچوونەوەی ڕاپۆرتی خوولیی سەبارەت بە چۆنیەتی بەڕیوەچوونی کاری سندوق و سیستەمی دارایی سندوق .

نۆیەم: دانانی پێوەرەکانی و مەرجەکانی پێویست بۆ دەستنیشان کردنی سوودمەندبووان لەخزمەتگوزاری یەکانی سندوق .

دەیەم: دانانی پلانی بەردەوام بوون و گەشەپێدانی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندوق .

یازدەم: دیاری کردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی کە سندوق لەسەری دەڕۆات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات .

بەڕێز جهان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

. ترى اللجنة المشتركة دمج المادة الثالثة والمادة السادسة وإعادة صياغتهما على الوجه الآتي:

المادة الثالثة: يتولى الصندوق المهام الآتية:

أولاً: التعاون مع الجهات المعنية في تأسيس وتطوير المراكز الخاصة بعلاج المصابين بالسرطان والأمراض المستعصية.

ثانياً: تملك الأموال المنقولة وغير المنقولة والمحافظة عليها والتصرف فيها بموجب القوانين النافذة.

ثالثاً: التعاقد مع الجهات المعنية بتوفير العلاج الطبي الملائم من المراكز الطبية والكوادر الصحية والشركات الوطنية والأجنبية.

رابعاً: إجراء البحوث والحصول على البيانات والأحصاءات اللازمة من الجهات المعنية لغرض تحقيق أهداف الصندوق.

خامساً: للصندوق حق التقاضي أمام المحاكم فيما له من حقوق وما عليه من التزامات.

سادساً: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق من قبيل تعيين منتسبي الصندوق وتحديد رواتبهم ومكافآتهم ومعاقبتهم في حالة ارتكابهم المخالفات.

سابعاً: اعتماد مشروع الميزانية المخمنة السنوية والحساب الختامي للصندوق.

ثامناً: مراجعة التقارير الدورية حول كيفية سير أعمال الصندوق ونظامه المالي.

تاسعاً: وضع المعايير والشروط اللازمة لتحديد المستفيدين من خدمات الصندوق.

عاشراً: وضع خطط إدامة وتنمية استثمارات وموارد الصندوق.

حادي عشر: رسم السياسة العامة التي يسير عليها الصندوق و اقرار الخطط التي تحكم سير العمل به.

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سکرتێری پەرلەمان تێبینی هەیە با بفەرموێ.

بەڕێز فرست احمد-سکرتێری پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم تەنفیز کردن و جێ بەجێ کردنە بۆ سیاسەتی عام و پلانی سندوق، لەبەر ئەوە مەفروزە فەقەرەی 11 لە یەکەم بێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە پێشی ئەو ئەمراز موستەعسیە لامان برد کردمانە عیلاج بۆ سەرەتان، ئەمە ئەبێ لە هەموو پرۆژەکە لابدرێ ئەو ئەمراز موستەعسیە و ببێتە سەرەتان، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك ئەمير.

بەڕێز امير گوگه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت خاڵا شەشێ (سادساً: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق من قبيل تعيين منتسبي الصندوق وتحديد رواتبهم ومكافآتهم ومعاقبتهم في حالة ارتكابهم المخالفات.

رەواتب و سندوق نەشێت تەحدید کەت، رەواتب سندوق نەشێت تەحدید کەین، سلەم رەواتب هەیە، مەعمول بیهی کوردستان، هەروەسا نسبەتا عقوبه و موکافەئاتە، قانونەکمان هەیە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بايز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ناسك خان.

بەڕێز ناسك توفيق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەندە کاتی گفتوگۆ تەواو بووە، بەلاّم خالّی چوارەم ئیجرائی بجوس، ئایا ئەم سندوقە ئەتوانێ بەحس بکات؟ یەعنی خۆی بجوسێکە، ئەبێتە سەنتەرێکی بجوس یان بلّێین (الاستفادة من البحوث والحصول علی)، هەست ئەکەم کە سندوق چۆن بەحس ئەکا؟ سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شەونم خان.

بەڕێز شەونم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستی دا ئەو بڕگەیەی پێشتر هاوڕێیان باسیان کرد، دابین کردنی مەعاش بۆ ئەو سندوقە، خۆ ئەو سندوقە پێش تۆزێك وەزارەتی صەحە و کادیرەکانی صەحە ئەیبات بەڕێوە، لەبەر ئەوە دابین کردنی مەعاشی چی لەم بڕگەیە؟ وەزارەتی صەحە موەزەفەکانی خۆی ئەخاتە ئەم سندوقەوە، ئەوە بڕگەیەك، بڕگەیەکی تریشی تێدایە کە ئەڵێ عقود بکات ئەم سندوقە، ئەم سندوقە چۆن عەقد بکا کاك ئەرسەلان؟ دروست کردنی هەر عەقدێکی دەرمان بۆ کڕینی پێداویستیەکان یەك دائیرەی موتەکامیلی ئەوێ، ئێ خۆ ئەمە سندوقێکە دروست کراوە، خۆ ئەمە دائیرەیەکی موتەکامیل نیە؟ بەشی یاسایی ئەوێ، بەشی ئیداری ئەوێ، بەشی حیساباتی ئەوێ، قیسمی فەنی ئەوێ کە دیراسەی عەقدەکە بکا، قسمی توبی ئەوێ کە تەحدیدی دەرمانەکان بکا، بەڕاستی عەقد نابێ لەم سندوقە هەبێ، چونکە ئەمە ئیشی صەحەیە، ئەبێ ئەو سندوقە بە هاوکاری لەگەڵ وەزارەتی صەحە تەنسیق بکەن بۆ دەست نیشان کردنی کەسەکان و کڕینی پێداویستیەکان، چۆن ئەبێ ئەم سندوقە عەقد بکا؟ چۆن ئەبێ مەعاشی موەزەف تەحدید کا، کەواتە هیچ ڕەبتێکی نیە بە صەحەوە، دائیرەیەکی تایبەتە دا ئەمەزرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە تێبینیەکانتان پوخت بێ، چونکە ئەوە نوقتەی نیزامە، شەرح نیە جارێکی تر، فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ایوب نعمت(ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەك پرسیارم هەبوو، لیژنەی هاوبەش سەبارەت بە مەسەلەی مەهامی ئەم سندوقە، یەعنی ئایا کۆبوونەوەکەشی بۆیە تەئجیل کرا بۆ ئەوەی سەیری پرۆتۆکۆل بکەن بۆ ئەوەی کە بزانن کە ئەمە مەهامی مەجلیسەکەیە یان سندوقەکەیە؟ نازانم ئایا سەیری پرۆتۆکۆلەکەیان کردووە بۆ ئەوەی پێشنیارەکانی تر بخەنە دەنگەوە؟ سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی فەرقی نیە، سندوقەکەش مەجلیسی ئیدارەکە بەڕێوەی ئەبات، فەرقێکی ئەوتۆی نیە، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە ئەرکەکانی ئەم سندوقە بە باوەڕی من هەر پێویست نین هەبێ، بۆ؟ لەبەر ئەوەی لە سەرەتاوە وتوومانە ئەبێ شەخصیەتی مەعنەوی هەبێ، ئەمە یەك، دوو، ئەبێ ئەرکەکانی ئەم سندوقە زیاتر کە ناوی ئەهێنین پەیوەندیدار بێ زیاتر بەوانەی کە تووش بوانی نەخۆشیەکە، (شێرپەنجە)، نەك ئیش و کاری ئیداری، چونکە ئەتوانرێ ئەم بابەتانە بە نیزامی داخیلی سندوقەکە چارەسەر بکرێ، ئەمە لایەنێکی، لایەنێکی تری ئەوەی کاك ئەمیر گوتی ئەوەی پەیوەندیدارە بە دەست نیشان کردنی مووچەی فەرمانبەر، ئێمە نیزامێکی عاممان هەیە بۆ هەموو موەزەفینی دەولە، بە پێی ئەو نیزامە رەواتبیان دائەنرێ، تەرقیە و عەلاوە و ئەوانە، خاڵێکی تریش بە باوەڕی من پێویست ناکا لێرە هەبێ، ئەویش خاڵی چوارەمە، (اعداد تقارير دوريه عن سير عمل الصندوق والنظام المالي)، ئێمە لەناو حکومەتی هەرێمی کوردستان یەك نیزامی موەحەدی مالیمان هەیە، پێویستە کە هەموو دەوائیری حکومەت پەیڕەوی ئەم نیزمانە بکەن، لەبەر ئەوە پێویست ناکا ئەم بابەتانە لێرە بێن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بايز- سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان. کاك شڤان بەخێربێیتەوە، لەبەر ئەوەی ماوەیەك لێرە نەبووی، ببوورە.

بەڕێز شوان عبدالکريم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە شەشەم و سادسەن لە عەرەبی و شەشەمی کوردیەکە، جیاوازیەك هەیە لە نێوان کوردی بۆ عەرەبی، پێمان بڵێن کامیان؟

بەڕێز د.ارسلان بايز- سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شڤان.

بەڕێز شڤان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لە خاڵی یەکەم لە ئەهدافەکانی ئەم سندوقە دەبینم لە دروست کردن و پێش خستنی بنکەکان ئەمە ئیشی سندوق نیە، ئیشی حکومەتە، ئەم سندوقە ناتوانێ هیچ بنەکەیەکی ئەوە دروست بکا، ئەبێ حکومەت بنکەی سەرەتان یان نەخۆشی درێژ خایەن دروست بکا، نەك سندوق، بۆیە من ئەبینم ئەوە زیادە.

بەڕێز د.ارسلان بايز- سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڕۆژان دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە خاڵی یەکەم (الامراض المستعصية)، نەخۆشیە درێژ خایەنەکان پێویستە لادرێ لەبەر ئەوەی دەنگدان لەسەر یاساکە کرا کە تەنها شێرپەنجە ماوە، سەبارەت بە خاڵی شەشەم ڕاستە منیش پشتگیری لە پێشنیاری ئەندامەکان دەکەم ئەوەی تەحدید رەواتب لە کوردیەکە دا نیە کە پێشتر ئەو ڕستەیەمان هەلگرتبوو، بەلأم لە عەرەبیەکە مایتەوە، پێویستە عەرەبی و کوردیەکە وەکو یەکی لێ بکرێ، سەبارەت بە

بڕگەی یازدەم لەبەر ئەوەی باس لە داڕشتنەوەی سیاسەتی گشتی ئەکا بە باشی ئەزانم ئەو بڕگەیە بکرێ بە تەسەلسول بە ڕێزبەندی یەکەم دواتر ئەوانی تر ڕیزبەندی خۆیان وەرگرن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز- سەرۆکی پەرلەمان:

دوا صیاغەی بخوێنەوە و ئەیخەینە دەنگەوە، فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێ موداخەلەی تر هەبوو، مەسەلەی عەقد لەبەر ئەوەی کە ئەم سندوقە بۆیە دائەنرێ بۆ ئەوەی بەخشینەوەی پارە بۆ نەخۆش بگۆڕێت بۆ دابین کردنی خزمەت گوزاری، یەعنی ئەوەی کە ئێستا جێ بەجێ ئەکرێ ئەوەیە کە پارەیەك ئەدەین بە نەخۆش، نەخۆشەکە یا ئەوەی ئەم پارەی کە پێ ئەدرێ بەشی ناکا یان ئەوەیە کەی ڕێی بەکەسێکی خراپ ئەکەوێ لە دەرەوەی ولاّت و پارەکەی تیا ئەچێ، بۆیە ئەصلەن فکرەی سندوقەکە ئەوەیە کە ئەم سنوقە خۆی عەقدی هەبێ لەگەڵ هەندێ سەنتەری پێشکەوتوو بۆ ئەوەی کە خۆی نەخۆشەکان بنێرێ بۆ ئەوێ، نك پارە بدات بە خەڵك و خەڵك پارەکە سەرف بکا، لەسەر ئەوەی مەعاشەکە ئەوە دکتۆر ڕۆژان وەلاّمی دایەوە، میزانیەی سالاّنە ئەم سندوقە ئەبێ میزانیەی سالاّنە دابنێ، لەبەر ئەوەی ئەمە بەشێك نیە لە میزانیەی عام، چونکە سندوقەکە بەدەر لەو میزانیەی کە لە حکومەتەوە بۆی دێ خۆشی بەشێکی تریشی هەیە کە دێتە ناو میزانیەکەوە، لەبەر ئەوە پێویستە خۆی میزانیەی خۆی دیاری بکا، نەك لەسەر ئاستی عام دابنرێ، ئەوەی ئیشی ئیداری لەناو ئەرکەکان هەبێ یان نا؟ ئەوە دوو بۆچوونی جیاواز بوو، بەلاّم وا باشتر زانرا کە لەناو یاساکە ئەرکەکان بە وازح تر دیاری بکرێ، دروست کردنی بنکە ئەرکی ئەم سندوقە نیە، بەلاّم نووسراوە هاوکاری کردنی حکومەت بۆ دروست کردنی بنکە، نەك خۆی بنکە دروست بکا، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئێستا لە کابینەی حەوت خەریکی ئەوەین کە ڕێوشوێن دابنێین، مەسەلەن 400 نەخۆش ئەنێرین بۆ چاندنی مۆخ، عەرزمان وەرگرتووە لە زۆر خەستەخانە بەڕای من ئەوە ئیشی وەزارەتی تەندروستیە، من سوئالەکەم هەر ئەوەندەیە، ئایا ئەم هەموو ئەرکە بەم سندوقە جێ بەجێ ئەکرێ؟ لەسەر تاپای جیهانداا ئەم سندوقە بەس بۆ کۆ کردنەوەی کۆمەکە، ئەم سندوقە بەحس بکا و تەتویر بکا و مەرکەزی سەرەتانی بکا و دەرمان بکڕێ و نەخۆش بنێرێ بۆ دەرەوە، جا ئەوە موئەسەسەیەکی کاملە، سوپاس

بەڕێز د.رسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر حمد امین(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمەی کە ئێستا باسی لەسەر ئەکەین 11 خاڵە، ئەمە مەهامی سندوقەکەیە، یەعنی ئەمە کارەکانی سندوقە بۆ تەحقیق کردنی ئەو هەدەفەی کە لەماددەی 2 باسمان لەسەر کردووە کە ئەڵێین لە ماددەی 2 هەدەف ئەم سندوقە چیە؟ کە ئەڵێ (بتوفير افضل طرق العلاج و الاجراءات الوقائية لمواطني كوردستان)، بۆ تەحقیق کردنی ئەم هەدەفە پێویستە ئەم مەهامانە لەخۆ بگرێ ئەم سندوقە، جەنابی سەرۆکی پەرلەمان، ئەم مەهامانە هیچی زیاد نیە، ئەرکەکانی سندوقە بۆ بەدیهێنانی ئەم سندوقەی کە داوای لێ کراوە، لەبەر ئەوەی پێویستە وەکو خۆی بمێنێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخیر صیاغەی بخوێنەوە.

بەڕێز زکیە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێ یەم و شەشەمە و دارشتنەوەیەتی بەم شێوەی خوارەوە:

یەکەم-دیاری کردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی کە سندوق لەسەری دەڕۆات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات .

دووەم-هاوکاری کردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروست کردن و پێشخستنی بنکەکانی تایبەت بە چارەسەرکردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەکان .

سێیەم- خاوەندارێتی کردن و پاراستنی سامانی گواستراوە و نەگواستراوە و بەکارهێنانیان بەگوێرەی یاسا کار پێکراوەکان .

چوارەم-

ئەنجام دانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ دابین کردنی چارەسەری پزیشکی گونجاو لە سەنتەری پزیشکی و کادیری تەندروستی و کۆمپانیای نیشتمانی وبیانی

پێنجەم- ئەنجام دانی توێژینەوە و بەدەستهێنانی داتا و ئاماری پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی سندوقەکە .

شەشەم- سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی کە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی .

حەوتەم-: دانانی پرۆژە بودجەی خەملێنراو و ژمێرەی کۆتایی سالانەی سندوق

هەشتەم- دانانی پێوەرەکانی و مەرجەکانی پێویست بۆ دەستنیشان کردنی سوودمەندبووان لەخزمەتگوزاری یەکانی سندوق .

نۆیەم- پێداچوونەوەی ڕاپۆرتی خوولیی سەبارەت بە چۆنیەتی بەڕیوەچوونی کاری سندوق و سیستەمی دارایی سندوق .

دەیەم- دانانی پێوەرەکانی و مەرجەکانی پێویست بۆ دەستنیشان کردنی سوودمەندبووان لەخزمەتگوزاری یەکانی سندوق .

یازدەم- دانانی پلانی بەردەوام بوون و گەشەپێدانی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندوق

بەڕێز جهان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة: يتولى الصندوق المهام الآتية:

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزینە، 10 کەس قسەی کردووە، موناقەشەی لەسەر کراوە، هیچ ماددەیەك ناڕوا بەراستی، 20 جار موناقەشە کراوە، 100 کەس قسەی لەسەر کردووە، دیسان هەر موناقەشە موناقەشە؟ فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە چەند پەرلەمانتارێك ڕەئیمان دا بەرامبەر هەندێ ئەرك کە ئەصلەن هی سندوق نیە، بۆ نموونە کە دەڵێ (ئامادە کردنی ژمێرەی کۆتایی) لە هەموو ئەو بەڕێزانە ئەپرسم، ئێمە سێ ساڵە موناقەشەی موازەنە و حیساباتی خیتامی ئەکەین، هیچ وەزارەتێك جگە لە وەزارەتی مالیە حیساباتی خیتامی ئەکا تا ئێمە بیکەین؟ کردووتان بە ئەرکی ئەم سندوقە، ئەو بەڕێزانەی کە قسەیان کردووە لەسەر ئەم بابەتانە، هەندێکیان ئیش و کاری میهەنین، پێویست دەکا ڕەئی ئەو پەرلەمانتارانە وەرنەگیرێ؟ کە من ئێستا دەنگ بەو ماددەیە نەدەم، بەدیلی من چی بێ؟ ئەگەر جارێکی تر دابنیشینەوە و دیسان دایبڕێژینەوە، لەبەر ئەوە ئەو ڕەئیانەی کە ئەدرێ پێویستە بە نەزەری ئیعتیبار وەرگیرێن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

فەرموو شەونم خان.

بەڕێز شەونم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بابەتەی باس کرا ئەبێ لە لایەن حکومەتەوە میزانیەی بۆ دابین بکرێ ئەگەر حکومەت میزانیەی بۆ دابین بکا ئەبێ وەزارەتی تەندروستی سەرپەرشتی بکا، نەم سندوقەکە خۆی موستەقیل بێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە بەشێکی خەڵك بە دیاری پارەی دەداتێ، خەڵك تەبەروعاتی بۆ دەکا، یان حکومەت تەئمینی بۆ دەکا، ئیتیفاقەکە ئەوەیە تەبعەن، بەڵام ئەمە وەکو موئەسەسەیەکی سەربەخۆیە، بەڵام ڕەبتی بە وەزارەتی صەحەوە هەیە، خۆی موئەسەسەیەکە بەراستی، فەرموو ناسك خان.

بەڕێز ناسك توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەموومان ئیحساس ئەکەین، ئەرکی وەزارەت زۆربەی هاتۆتە لای ئەم سندوقە، ئەم سندوقە دوو ئیشی سەرەکی هەیە، پارە وەرئەگرێ لە هەندێ جیهات و سەرفی ئەکا بۆ نەخۆشەکان، غەیری ئەمە، ئەمە بەحس ئەکا و بەحس ئەنووسێ و ئەمە ئەکا، ئەمانە کەی ئیشی ئەم سندوقەیە؟

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو دیارە ئەم نەصە ئەگەر بخرێتە دەنگدان سەرناکەوێ، بۆیە....

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

چوزانی سەرناکەوێ؟ لە خۆتەوە بۆ قرار ئەدەی؟ فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەڵێم بە تەصەوری من بەلکی غەلەت بم مادام ئیعتیرازی زۆر لەسەر هەیە، حالەتی هاتو لە دەنگدان دەرنەچوو ئێمە ڕاوەستین، بۆیە من پێشنیارەکم هەیە، صیاغەیەکی بەدیلم هەیە ئەگەر گوێم لێ بگرن، ئەگەر تەماشای ماددەکان بکەین لە (1) تاکو (12) خاڵی یەکەم، توخوا ئیشارەی بکەن، خاڵی دەیەم، خاڵی دووەم، چونکە پاش یازدە دووەم هاتووە، سەرۆك، ئەم هەرسێ شتە لادە، کاك (عمر) خوشکە ڕۆژان هاوکاریم بکەن، لە غەیری ئەم سێ ماددە ئەوانی تر مەسائیلی ئیدارین، یان حەقیانە، چونکە مادام مەعنەویە پەنا ببات بەر دادگا تەبیعیە، مادام لە زمنی سیستەمی ڕەواتب و ئەوەی حکومەتە هەموو ئەوانی تر بەراستی پێویست نین، ئەم سندوقە شتێك بۆ شێرپەنجە و نەخۆشیەکانی بکات، هاوکاری کردنی لایەنێك پەیوەندیدارە، دانانی پلانی بەردەوامە، سەرۆکێك بۆخۆی هەڵدەبژێری، و ماددەی یەکەم ئەگەر پێویست بوو، واتە پێشنیاری من بیری لێ بەکەینەوە بەڕێزان، ئەوانی تر بەراستی هەمووی زیادە، چۆن دەبێ بۆ سندوق ئەرك دروست بکەین؟ یەعنی حیسابی بکەین، ئەگەر هاتو ئێمە ئەوەی من باسم کرد دەرم کرد، ئەوی تر هیچ پەیوەندی بە شێرپەنجە نیە، و شتی ڕۆتینین، بۆیە پێشنیاری موحەدەدی من ئەم ماددەیە پێم دێ لە بڕگەی یەکەم، لە بڕگەی دەیەم، و دوازدەم بە ئیعادەی صیاغە، یازدە و دەیەم تەماشا بکەن، یەکێکیان هەڵبژێرن بە ڕەئی من، چونکە ئەوانی تر هەموویان زیادن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەیرم لێ دێ پاش ئەوەندە کۆبوونەوە و پاش ئەوەندە دانیشتنی هاوبەشی لیژنە و وەرگرتنی ڕای وەزیر هێشتان ئەم هەموو موناقەشەیە، مەعەل عیلم ئەمڕۆ ئەبوایە بەس دەنگدان بوایە، خوێندنەوە و دەنگدان بوایە، لە کوێ دوو ڕا هەیە بخرایەتە بەردەمی ئەندامان، ئێستا ئەبینین سەر لە نوێ ئەندامان پێشنیاری نوێ پێشکەش ئەکەن، کەواتە هەر لە ئەصڵدا لیژنەی موشتەرەك گوێیان لە ئەندامان نەگرتووە، پەسندیان نەکردووە ڕاکان.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

کێ ئەڵێ ڕەئیەکان تازە نین؟ چونکە خۆت لێرە نەبووی سۆزان خان، فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم من لەگەڵ ناسك خان هاوڕام کە ئەڵێ ئەم سندوقە دوو ئیشی هەیە، یەکیان پەیدا کردنی پارە، زیاتر لەوەی کە تا ئێستا تەرخان کراوە بۆ چارەسەری نەخۆشی شێرپەنجە، دووەم، تەوجیھ کردنی ئەو پارە بۆ چ بواریٚك لەو بوارەی کە پەیوەستە بە شێرپەنجەوە سەرف بکرێ؟ دووەم، جەنابی وەزیر کە مەعنی سەرەکیە بەو سندوقە ڕەئیەکی موخالیفی هەیە لەگەڵ ئەوەی ئێمە صیاغەمان کرد ئەمانەوێ بیخەینە دەنگدانەوە، ئەو ئەڵێ هەموو ئەو ئەرکانە ئەرکی ئەم سندوقە نیە، یەعنی کە سندوقەکە ئێمە پەیوەستمان کردووە بە وەزارەت، ئەمە هەمووی ئەرکی وەزارەتە، بۆ ئێمە بیخەینە ئەستۆی ئەم سندوقە؟

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

ئاخر ئەم سندوقە لا مەرکەزیەتێکی هەیە، هەموو شتێك تابیع نیە بەو وەزارەتەوە، فەرموو لیژنەی هاوبەش، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د.ڕێکەوت حمە رشید-وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سوپاسی ئەم بەڕێزانە ئەکەم کە ئەو ئیقتیراحانەیان کردووە بۆ ئەم سندوقە، من کە بەڕێوەبەری گشتیشم کیتابم کردووە بۆ ئەم سندوقە و ئێستاش لە کابینەی حەوت دا کیتابم کردووە بۆ ئەم سندوقە، ئەم سندوقە ئیشی ئەوەیە یەکم پارە کۆکاتەوە، دووەم، ئێستا ئەو پارەی کە ئەچێتە خەستەخانەی هیوا و نانەکەلییەوە مودیرەکە بە کەیفی خۆی سەرفی بکا، کۆی بکاتەوە و بە شێوەیەکی سیستەماتیکی سەرف بکرێ، سندوق دابنرێ لە سوپەر مارکێتەکان، خەڵکی دەوڵەمەندو بازرگان هەیە نازانێ خێرەکە ببا بۆ کوێ؟ ئەم سندوقە بۆ ئەوەیە، دووەم، دانیشتنمان کرد دوای خوێندنەوەی یەکەم، دانیشتنێکمان کرد لەگەڵ لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی و صیاغەکەمان کردەوە، ئەم صیاغەیە گۆڕاوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز خۆشناو:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستیدا من ناوبەناو هەموو ئەو پێشنیارانەی کە پێشنیاری ئەندام پەرلەمانەکانە نووسیومە، زۆر لەو ڕەئیانەی کە دێن بە داخەوە شتی تازەن، یان هەندێك لێرە نەبوون لەکاتی موناقەشەکە، من ئێستا بەناو بۆت ئەخوێنمەوە ئەوەی کە وەریش گیراون، یەعنی بۆ نموونە هەر لەو ماددەیە کاك قادر و کاك صباح و شلێر خان و کاك جمال و ئەوانە ڕەئیان وابوو خاڵی یەکەم لە ماددەی سێیەم کە ماددەی سێیەم و شەشەم ئێستا بۆتە خاڵی دووەم، باسی تەئیسیسی بنکەی تەندروستی بوو ئێستا کرایتە هاوکاری، یەعنی ئێستا ئەو قسەی ئەوان کردوویانە دەقاو دەق لەناو پرۆژە یاساکە وەرگیراوە، ئەوەی تر یەعنی شتێکی وا نەبووە بەو شێوەیە کە ئێمە بیهێنین، یان هەندێ لەو خاڵانە لە مەجلیسی سەرەتان دا بووە ئێمە نەمانتوانیوە، لەبەر ئەوەی ناکرێ دژایەتی لە نێوان دوو یاسا دروست کرێ، لە یاسایەك ماددەیەك هەیە، تۆ بیهێنی لەناو ئەم یاسایەش جێگای بکەیتەوە، هەر ئەوەندە، ئەگەرنا تێبینیەکان هەمووی وەرگیران و هەندێ لەو قسانەی کە ئێستا ئەکرێ بەراستی قسەی تازەن.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر

بەڕێز عمر عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من با دیفاعێك لە لیژنەی هاوبەش بکەم، بەراستی غەدریان لێ ئەکرێ بە قەناعەتی من، ئەمە ئەصلی یاساکەیە (5) خاڵ نووسرایە، بۆ زیاد بوو بەراستی ڕاو سەرنجی پەرلەمانتارانیان بە هەند وەرگرتووە، ماوەتەوە ڕایەکی تاکی تیایە، تەسمیە نەکراوە و نیسابی یاسایی تیا نیە ئەکرێ ئیعتیراز بکەن پەرلەمانتاران کە ئەوە یەك کەس بووە بۆ خستووتە ناوێ؟ و بۆیە ئەو بەندانە زیاد بوون لەبەر ئەوەی پێشنیار کراوە، ئەصلی یاساکە سێ، چوار خاڵی زۆر سادەی نووسیوە، بەڵام لە کاتی موناقەشە مەجموعەیەك ئیقتراحات کرا، من چاك لە بیرمە، ئەمانە هەمووی ئیقتیراحی پەرلەمانتاران بوو، 2 کەس، 3 کەسیش زیاتر قسەیان لەسەر کردووە، یەعنی ئێستا ئێمە پێویستە لە دوو شت ئیقتیراح بکەین، نوقتە نیزامێکمان هەبێ لەسەر سەیری کۆبوونەوەکە، یان ئەگەر ڕەئیەکی شاز وترابێ و خرابێتە ناوی حەقی ئیعتیرازمان هەیە لەسەری.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر حمد امین(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستی دا قانونەکە تایبەتە بە دامەزراندنی سندوقێك، کە دەگوترێ سندوق ڕەبتی هەیە لەگەڵ جانبی مالی و پارە پەیدا کردن، بۆیە کە ئێمە باسی تەقاعود دەکەین، باسی بحوس دەکەین ئەمە پێویستی بەوە

هەیە لەناو سندوقەکە تۆ لقی تر و بەشی ترت هەبێ، مەسەلەن بۆ دیراسات و بحوس پێویستە کۆمەڵێك خەڵکی موختەص ببەی لەگەڵ سندوقەکە کار بکا، پێویستت بە دائیرەیەکی بحوسە، پێویستت بە دائیرەیەکە کە خەڵکی موختەصی بۆ بەری تایبەت بە گرێبەست و هەندێ حیساباتی تر، بۆیە لە راستی دا ئەو مەهامانە وا دەکا کە سندوقەکە تێکەڵاوی کۆمەڵێك ئیختیصاص و مەهام بێ کە لە ئەساسدا ئەرکی صندوقەکە نابێ، ئەمە یەك، دوو ئەگەر هەموو ئەو ئەرکانە ئەرکی سندوقەکە بێ دەبێتە بەدیل بۆ وەزارەتی صەحەلە هەندێ بواری تردا کە ڕەنگە ئەمە ئیشی وەزارەتی صەحە یان وەزارەتەکانی تربێ، بۆیە بەراستی جەخت و تەرکیز لەسەر ئەوە بکرێ کە سندوقەکە زیاتر ئەرك و مەهامی پارە پەیدا کردن و کۆمەکی دارایی هەیە و لەوێدا ڕێك ئەخرێ و باشترە.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئەبینین ماددەکە هەمووی خیلافاتی زۆری بەخۆیەوە گرتووە و دیارە بەڕێز پەرلەمانتارەکان وەکو ئەڵێی دەرچووین لە مەعمول، بە نوقتەی نیزام هەموومان ڕەئیەکانی خۆمان ئەڵێین، پێشنیار ئەکەم ئەگەر بکرێ فەقەرە، فەقەرە بیخەینە دەنگدانەوە تا بتوانین لەوێ حەسمی بکەین بەیەکجاری، بۆ نموونە 11 فەقەرەیە نەیخەینە دەنگدان، فەقەرە، فەقەرە بۆ ئەوەی هەم مولاحەزاتی ئەندام پەرلەمان ئەوانەی کە گلەییان هەیە، هەمیش هەموو ڕەئیەکان کۆك بن لەسەر ماددەکە.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو کاك حەمە سعید.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە هۆکاری ئەم دووبارە بوونەوە و دروست بوونی ڕای نوێ، هۆکارەکەی ئەوەیە ئێمە پێشتر لە خولەکانی تر ماددە بە ماددە موناقەشەمان ئەکرد و تەسویتمان ئەکرد و ماددەکە ئەڕۆیشت، بەڵام ئێستا ئەم میکانیزمە تازەیە کە لە پەیڕە و پڕۆگرامیشدا وانیە، پەیڕە و پڕۆگرام ئەمە ئەڵێ کە من ئەیڵێم، کە ماددە بە ماددە موناقەشەی ئەکەین و تەسویتی ئەکەین، بەڵام کاتێ کە ئێمە موناقەشەی ئەکەین و دواتر لیژنەکان ئەچن صیاغەی ئەکەنەوە و دیسان ئەیهێنینەوە و لە کۆبوونەوە سێیەم دا کە خوێندنەوەی یەکەم، خوێندنەوەی دووەم گفتوگۆ، خوێندنەوەی سێیەم دەنگدان، کە دێنەوە ئەم ڕایە تازانەش دروست ئەبێ، ئێستا ئێمە چوار کۆبوونەوەمان بۆ ئەمە کردووە، من پێم وایە ئەگەر لەمەودوا بە پێی پەیڕەو و پڕۆگرام بیکەین و ماددە بە ماددە موناقەشەی بکەین و دەنگی لەسەر بدەین، کە پەیڕەو وپڕۆگرام وا ئەڵێ، راستە لەسەر دەنگی چەند پەرلەمانتارێك ئەوە کراوە، بەڵام بۆ ئەوەی ئەمە موعالەجە بکرێ و

تیکرار نەبێتەوە بۆ پرۆژە یاساکانی تر، خاڵێکی تر بە نیسبەت ئەم مەهامانەوە، منیش لەگەڵ ئەوەم مەهامیان زۆرە، دووەمیش، هەندێ مەهام هی ئەو سندوقە نیە ئەکرێ بکرێ بە سێ، چوار خاڵ، وەکو ئەو خاڵانەی کە باس کرا، ناسکە خان و برادەرانی تر باسیان کرد، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەیەك هەبوو کە ئەم سندوقە ئەبێتە جێگرەوەی وەزارەت، نەخێر، وا نیە، ئەم سندوقە تەنها ئەرکی ڕێکخستنی ئەو پارەیەیە کە ئێستا ئێمە ئەیخەینە دەستی نەخۆش، یان بەکاری نایەنێ، یان بەشی ناکات، ئەرکی ئەم سندوقە ئەوەیە، لەبەر ئەوە نابێتە بەدیلی وەزارەت، بەڵکو ئەبێتە هاوکارێك بۆ وەزارەت، ئەوە یەکێك، یەکێکی تریش مەسەلەی ئەنجامدانی تۆژینەوە، ئەصلەن خۆی تۆژینەوە لەناو یاساکەنەبوو، بەڵام ئەندامانی بەڕێز ئەو پێشنیارەیان کرد، من لەگەڵ ئەو قسەی کاك دکتۆر عمر نیم کە پێویستی بەوە هەبێ دائیرەیەك بکەیتەوە بۆ سەنتەری تۆژینەوە، ئەصلەن تۆژینەوە ئێستا زانکۆ هەیە لە ئەمریکاو بەرێتانیا، خەڵك هەیە لە کوردستان تۆژینەوەی بۆ ئەکا، ئەو تەنها دەعمی مالیەکە ئەکا، خەڵك هەیە ئێستا لە کوردستان ئامادەیە تۆژینەوەی زانستی بکا، بەڵام تەنها دەعمە مالیەکەی ئەوێ، یەعنی ئەم سندوقە بۆ تەنها ئیشێکی خراپ ئەکا ئەگەر دەعمی مالی کەسێك بکا بۆ ئەوەی هۆکارەکانی زیاد بوونی سەرەتان لە کوردستان بدۆزێتەوە؟ ئەگەر ئەم سندوقە ئەتوانێ ژمێرەی کۆتایی دابنێ یان نا، هەموو دامودەزگایەك ئەرکی سەر شانیەتی لە کۆتایی ساڵدا کەسی بەرپرسیار لە خۆی ئاگادار بکاتەوە لەوەی کە بودجەکەی چۆن سەرف کردووە، یەعنی ئەکرێ ئەم سندوقە بە ئارەزووی خۆی بودجەکەی سەرف بکا و دواتر وەزارەت و لایەنە پەیوەندیارەکان ئاگادار نەکاتەوە لەوەی کە ئەم بودجەیەی سەرف کردووە، ئەی کێ چاودێر ئەبێ بەسەریەوە؟ چۆن ئەبێ ژمێرەی کۆتایی نەبێ؟

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم مەهامانە کە زیاد کراوە ئێستا خراوەتە بەردەم ئەندامە بەڕێزەکان، ئەمە وەکو ئەو بەڕێزانە باسیان لەسەر کرد، ئەمە نەتیجەی ئەو موناقەشە دوور و درێژە و ڕایەکانی ئەو برادەرانە بوو، ئەمە یەك، دوو، ئێمە ماددەی دووەم دەنگمان لەسەر داوە، ئەڵێن هەدەفی ئەم سندوقە دۆزینەوەی باشترین ڕێگەیە بۆ چارەسەری ئەم نەخۆشیە لەهەرێمی کوردستان کە سەرەتانە، تەوفیری موستەلزەماتە، عیلاجە، ئەدویەیە،

ئەجهیزەی توبیە، لە داخیلی ئەقلیم و خاریجی ئەقلیم، لەبەر ئەوە سەرۆکی پەرلەمان پێویستە بۆ تەحقیق کردنی ئەم هەدەفە ئەم سندوقە چەند ئەرکێکی هەبێ، ئەو ئەرکانەی کە لێرە باسی لەسەر کراوە، بۆ نموونە باسی یەکەم ئەوەیە و کە چۆتە پێشەوە و بۆتە بەرەسمی سیاسە، بێنە سەر خاڵی دووەم، ئەڵێ (التعاون مع الجهات المعنية في تأسيس وتطوير المراكز الخاصة بعلاج)، ئەی ئەمە ئەگەر نەیێ تەعاون نەکا لەگەڵ ئەو جیهەتانەی کە خاصن بە چارەسەی ئەم نەخۆشیە، ئەمە ئەرکی ئەم سندوقە نیە بۆ تەحقیقی هەدەفەکەی کە عیلاجی سەرەتانە؟ ئەی ئەم سندوقە نابێ ببێتە خاوەنی ئەموالی مەنقولە و غێر مەنقولە؟ و محافەزەی بکا، و چۆن سەرفیشی ئەکا بە موجەبی ئەو قانونانە، بەڵێ راستە باسمان کردووە، ئەڵێن شەخصیەی مەعنەوی هەیە، ئەم شەخصیە مەعنەویە هەموو حقوقەکان لە خۆی ئەگرێ، بەڵام ئەم سندوقە کۆمەڵێك پارەی تێدا کۆ ئەکرێتەوە، پارەی میزانیەی عامەی ولاتە، هەروەها هی هیبە و مینەح و تەبەروعاتە کە لە هەموو لایەکەوە بۆی دێ، خۆ ئەبێ بە قانون ئەم پارانە تەسەروفی پێ بکرێ و محافەزەی بکا، سێیەم، ئەبێ ئەم سندوقە بۆ بەدیهێنانی ئەم هەدەفەی کە عیلاجی سەرەتانە تەعاقود بکا لەگەڵ ئەو جیهەتانەی کە خاصن و تەخەصوصیان هەیە بە چارەسەر و بە ئەدویە و بە ئەجهیزە و ئالاتی ئەم نەخۆشیە، دواتر ئەم سندوقە جەنابی سەرۆکی پەرلەمان شەخصیەی مەعنەوی هەیە زۆر راستە، بەڵام ئەبێ حەقی تەقازی و ئسولی هەبێ، ئامادە بێ لەبەر دەم مەحکەمە دیفاع لە حەقەکانی بکا، و پارێزگاری لە خۆی بکا لەو شکایەتانەی کە لێی ئەکرێن، نەخۆشێك ئەچێ لەوێ و تووشی کارەسات ئەبێ و ئەمرێ کەس و کارەکەی بۆی هەیە شکایەت لەم سندوقە بکا، ئەبێ دیفاع لە حەقی خۆی و ئیلتیزاماتەکانی خۆی بکا، جگە لەوە ئەم سندوقە خۆ ئەبێ نیزامێکی داخیلی هەبێ؟ بەشی شەشەم لە (نظام وضع داخلي الادارة شؤون صندوق) مان هێشتەوە و بەس، راستە ئەوەی تری زیادە، باقی تری خۆ ئەم سندوقە ئەبێ تەقاریری پێشکەش بکا، ئەی خۆ ئەو سندوقە کۆمەڵێك پارە و کۆمەڵێك ئیلتیزامات کە رەبتی بە حەیاتی خەڵکەوە هەیە، لەبەر ئەوە ئەم مەهامانە یەکی لە یەکی زەروورترە، بۆ تەحقیق کردنی ئەو هەدەفەی کە لە ماددەی 2 باسمان کردووە، سوپاس

بەڕێزد. ارسلان بايز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە باسی سندوق ئەکەین باسی ئیستیحداسی دائیرەیەك ئەکەین کە وەزارەتی صەحە دروستی ئەکا، سندوقەکە ئێمەی لێرە کردە دەولەت، وەکو دەولەتێك تەسەروف لەگەڵ ئەم سندوقە ئەکەین، سندوق دائیرەیەك ئیستیحداس ئەکا، جەنابی وەزیر چەند موەزەفێك لەوێ دائەنێ کە میهەنی بن لەسەر ئەم ئیشە ئەم سندوقە بەڕێوە بەرن، پارە وەرگرن و پارە بدەن، ئیتر چەند کۆبوونەوەیەك ئەکەن چۆن بدەن؟ بە چ

ڕێگەیەك ئەو پارەیە ئەدەن؟ كێ مەستەحەقە؟ كێ موستەحەق نیە؟ بە چ شێوەیەك بدەن ئەوە خۆیان ئەزانن؟ لێرە ئەوەی باسی ئەكەین كۆبوونەوە بكا و نازانم چی بكا؟ مەنای وایە دەستەلاتی وەزیری كێم كرد، دەبێ وەزارەت سەرپەرشتی ئەم دائیرە بكات، ئەم دائیرە پارە وەرگرێ و پارە بدات، بە كێ مەستەحەقە؟ لەوەی زیاتر هەموو ئەم بڕگانە زیادە بە ڕەئی من، یەعنی پێی ناوێ ئیتر چی بكا و چی نەكا؟ حەقی محاكم و نازانم دیفاع لەخۆی بكاو، هەموو شەریكەیەك حەقی هەیە لە مەحكەمە دیفاع لە خۆی بكا، ئەمە هەمووی زیادە بە ڕەئی من، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو ئاهەنگ خان,

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئەمە تێكەڵیەكمان هەیە لە نێوان میزانیەی سەرەتان و سندوقی سەرەتان، ئەو دووە زۆر ئیشیان جیاوازە، ئەوەی دكتۆر ڕێباز ئەڵێ زۆر راستە، بحوس دائیمەن خەستەخانە ئەیكا، خەستەخانەی زۆر گەورەش لە دونیایێ ئەیكا بە میزانیەی خۆی كە حكومەت تەرخانی ئەكا، یەعنی ئەوەی میزانیەیان زەبەلاح بێ، بەڵام سندوقی سەرەتان سندوقەكە مەهامی هەموو خەڵكە، خەڵكەكە خۆی پارەی لەناو دادەنێ كە ئەو هاوكاریەی بكرێ، میزانیەی سەرەتان زۆری فەرقە لەگەڵ سندوقی سەرەتان، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو كاك عمر نورەدینی.

بەڕێز د.عمر نورەدینی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من نوقتە نیزامم هەبوو، لەوەش كە جەنابتان بە پێی پەیڕەوی ناوخۆش هەمیشە جەخت لەوە ئەكەن كە لیژنەی هاوبەش راستەخۆ وەلامی ئەندامانی پەرلەمان نەداتەوە، بۆیە بەراستی كە حاڵەتێكی لەم بابەتە هەیە پێویستە وریا بكرێنەوە، ئەمە یەك، دوو، ئێمە تێگەیشتنمان هەیە بۆ ئەو ڕوون كردنەوانەی كە لیژنەی هاوبەش لەسەر مەهامەكان كردیان، بەڵام دەپرسین سندوقێك ئەركی گرێبەستی هەبێ، سندوقێك عیلاج دابین بكا بۆ سەرەتان، سندوقێك توێژینەوە بكا، سندوقێك بەیانات كۆ بكاتەوە، سندوقێك ئامار ئەنجام بدات، سەیری یاسای وەزارەتی تەندروستی بكەن و سەیری مەهام و ئەركەكانی وەزارەتی تەندروستی بكەن، بزانن جۆرێك لە تێكەڵاوی و بوون بە بەدیل دروست دەبێ یان نا؟

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو كاك كاردۆ

بەڕێز كاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە جارێکی تر ئەچینەوە بۆ موناقەشەیەکی سەرەتایی بۆ ئەو کارە، ئەم سندوقە تایبەتە بە نەخۆشی سەرەتان، نەخۆشی سەرەتان چی پێویستە لە هەموو ئەو بوارانە پێویستە بیکا، ئەمە نە بەدیلی وەزارەتە نە عیلاقەی بەوە نییە، لەبەر ئەوە پێم باشە هەم پەرلەمان ماوەیەکی کەمی ماوە، هەم ئێمەش ماوەیەکی زۆرمان بەم یاسایانە کە کێشەی گەورەی لەسەر نیە و تایبەتە بە کێشەیەك، ئەگەر پێشنیارێکی نوێ هەیە سێ کەس پشتیوانی ئەکا با بیخەینە دەنگەوە، ئەگەرنا کەی ئێمە هەموومان موتەفیق بووینە لەسەر هەر دەقێکی یاسایی؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو دکتۆر حەسەن.

بەڕێز حسن محمد سورە-جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە بە سێ ئیتیجاە قسە ئەکرێ، بۆیە جۆرێك لە تەناقوزات لە کاتی موناقەشەدا دروست ئەبێ، یەکێکیان سیستەمی تەندروستی ئێمە سیستەمێکی ئیشتیراکیە، لە نیزام و سیستەمی نوێی سەحە لە هەموو عالەم خۆ دەرباز کردنە لە سیستەمی عمومی، لە سیستەمی ئیشتیراکی، بۆیە ئەبێ لای ئەندامانی پەرلەمان ئەم فکرەیە مەقبول بێ کە ئێمە ئەمانەوێ سیستەمی تەندروستی دەرباز بکەین لە سیستەمی عمومی بۆ کەرتی تایبەت و کەرتی لامەرکەزی، ئەمە کۆنفرانسی صەحە بوو لە هەرێمی کوردستان لە مانگی شوباتی سالّی 2011 کرا، سیستەمی تەندروستی ئەبێ بەرەو سیستەمێکی لا مەرکەزی بڕوا، سیستەمی وەزارەتی تەندروستی ئەگۆڕێ، لەبەر ئەوە پێویستە ئەوە مەقبول بێ لای ئەندامانی پەرلەمان، ئەگەر تا ئێستا فکرەی ئەندامانی پەرلەمان لەسەر نیزامە ئیشتیراکیەکەیە ئەبێ ئێمە بەرەو ئەو ئیتیجاە بڕۆین، و ئەمەش یەکێکە لەو هەنگاوانە، هەنگاوی دووەم، فەرق هەیە لەنێوان نیزامی عەمەلی و نیزامی نەزەری، ئەم سندوقە سندوقێکە کە تەتبیق کراوە لە هەندێ ولاّت، لیژنەی تەندروستی بە چاوی خۆی ئەم تەتبیقاتەی بینیوە، بۆیە هیچ خیلافێك لە ڕووی عەمەلیەوە و نەزەریەکە دروست نەبوو لە هیچ ولاّتێك ئێستا ئێمە ئەم هەموو ئیشکالیەتەی بۆ دروست بکەین، حالّەتی سێیەم، مەهامەکان لەسەر دوو ئەساس دانراون، مەهامێکیان لەسەر ئەساسی ئیستیقلالیەتی سندوقەکەیە کە وەکو برادەران ئیشارەتیان پێدا، کە ئەگەر بێت و ناوی بێنی و ناوی نەهێنی ئەم سندوقە ئەم مەهامانەی هەیە، بەلاّم مەهامەکەی باشترە تەئکیدە لە مەهامی سندوقەکە، مەهامێکی تری لەسەر ئەساسی جانیبە فەنیەکەی هاتووە، کە ئەم سندوقە سندوقێکە بۆ دەعم کردنی نەخۆش دژی ئەم نەخۆشیە، هەر بۆ نموونە، من لە ڕووی عەمەلیەوە لە هەرێمی کوردستانیش ئەم کارە کراوە، بۆ نموونە لە هەولێر ئێستا خەستەخانەیەکی نەخۆشی سەرەتان هەیە کە کەرتی خێرخواز دروستی کردووە، بەلامەوە زۆر سەیرە ئەندامێك بیرکاتەوە و بلّێ چۆن سندوق ئەتوانێ خەستەخانە دروست بکا؟ خەستەخانە دروست ئەکا بەس ئیدارەی ناکا، خەلّك مزگەوت دروست ئەکا بەس وەزارەتی ئەوقاف ئیدارەی ئەکا، خەلّك قوتابخانە دروست ئەکا وەزارەتی تەربیە ئیدارەی ئەکا،

خەڵك خەستەخانەی دروست ئەكا وەزارەتی تەندروستی ئیدارەی ئەكا، هەر لێرە لە هەولێر ئەو ئەركە كراوە، چۆن پێشتر هەبووە ئێستا ئێمە لەناو پەرلەمان بڵێین نابێ، بۆیە بەو سێ ئیتیجاهە قسە ئەكرێ و لە هەر سێ ئیتیجاهەكەش تێكەڵ كردنێك هەیە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

جەنابی وەزیر ئەگەر تێبینیەكت هەیە؟

بەڕێز د.ڕێكەوت حەمە رشید:وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەۆكی پەرلەمان.

تێبینیەكەی من ئەوەیە ئەگەر بمانەوێ ئەم یاسایە بەڕێك و پێكی جێ بەجێ بكەین ئەم هەموو كارە ناتوانێ بكا، هەتا ئێستاكە بلاۆئەكرێتەوە و پەسەند بكرێ ئەو یاسایە، من یك نموونەت بۆ ئەهێنمەوە، لە كیمیادا لە عێراق 180 كەس ماستەر و دكتۆرایان هەیە عەقدی دەرمان ئەكەن غەڵەت ئەكەن، ئێستاش ئێمە وەزارەتی تەندروستی خۆمان ناتوانین هەندێ عەقدی دەرمان بكەین، یەعنی دەرمان كڕین و نەخۆش ناردنە دەرەوە و تۆێژینەوە و ئەوانە تۆزێك ئەركی سندوقەكە قورس ئەكا، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

لیژنەی هاوبەش ئاخیر صیاغەتان و ئەیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز زكیە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە پێی گۆڕانی ڕیزبەندی خاڵەكان و لابردنی سێ خاڵ بەو شێوەی لێ دێ ئەم ماددەیە:

یەكەم-دیاری كردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی كە سندوق لەسەری دەڕۆات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی كە بەڕێوەچوونی كاری تێدا كۆنترۆڵ دەكات .

دووەم- هاوكاری كردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروست كردن و پێشخستنی بنكەكانی تایبەت بە چارەسەركردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەكان .

سێیەم-: خاوەندارێتی كردن و پاراستنی سامانی گواستراوە و نەگواستراوە و بەكارهێنانیان بەگوێرەی یاسا كار پێكراوەكان .

چوارەم- ئەنجام دانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەكان بۆ دابین كردنی چارەسەری پزیشكی گونجاو لە سەنتەری پزیشكی و كادری تەندروستی و كۆمپانیای نیشتمانی وبیانی.

پێنجەم- ئەنجام دانی تۆێژینەوە و بەدەستهێنانی داتا و ئاماری پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەكان بۆ بەدیهێنانی ئامانجەكانی سندوقەكە .

شەشەم- سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی كە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری سندوق، (7، 8، 9)یەم لاچووە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة:

اولا: رسم السياسة العامة التي يسير عليها الصندوق و اقرار الخطط التي تحكم سير العمل به.

ثانيا: التعاون مع الجهات المعنية في تأسيس وتطوير المراكز الخاصة بعلاج المصابين بالسرطان.

ثالثا: تملك الأموال المنقولة وغير المنقولة والمحافظة عليها والتصرف فيها بموجب القوانين النافذة.

رابعا: التعاقد مع الجهات المعنية بتوفير العلاج الطبي الملائم من المراكز الطبية والكوادر الصحية والشركات الوطنية والأجنبية.

خامسا: دعم البحوث والحصول على البيانات والأحصاءات اللازمة من الجهات المعنية لغرض تحقيق أهداف الصندوق.

سادسا: للصندوق حق التقاضي أمام المحاكم فيما له من حقوق وما عليه من التزامات.

سابعا: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق.

ثامنا: وضع خطط إدامة وتنمية استثمارات وموارد الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئیستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(20) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، (33) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە ئێستا فەقەر، فەقەرە دەیخەینە دەنگەوە، بۆ ئەوەی بزانین کام فەقەرە مەقبوولە، کام مەقبوول نییە، چونکە خۆ دەبێ ئەم سندوقە مەهامێکی هەبێ، فەرموو فەقەرە، فەقەرە بیخوێننەوە، دەیخەینە دەنگەوە، فەرموو کاك عمر عبدالرحمن قسەکانی خۆت بکە.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم سندوقە ئێستا بەگوێرەی ئەم عەمەلییەی تەسویتە بێ مەهام مایەوە، ناکرێ سندوقێك مەهامی نەبێت، هیچ خاڵێ لەو خاڵانەی کە خوێندرایەوە، خۆی لەئەصڵی یازدەکە، هەشتی خوێندرایەوە، (8) مەهامەکە هیچی بەکەڵکی ئەم سندوقە نەهات. کەواتە ئەم سندوقە فەشەلی هێنا، ئێمە چەند رۆژە

مونـاقەشـەی دەکـەین، ئـەم یاسـایە ئـەبێ ئیلغـا بکرێتـەوە و نـەمێنێ، ئەمـە یاسـایەکە لەخزمـەتی زۆرینـەی خەڵك دایە، لەخزمەتی ئەم تۆژە دایە، پێویستە جەنابی سەرۆکی پەرلەمان ئەم سـندوقە بەهـەمان شـێوە بهێڵرێتەوە مەهامەکانی، جا ئیتر فەقەرە، فەقەرە دەخوێندرێتەوە ئێستا، دەیخەنـەوە دەنـگ، ئەمـە تەرکـە بۆسەرۆکایەتی پەرلەمان، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئێمە لەسەرۆکایەتی پێمان باشە فەقەرە، فەقـەرە بیخوێنینـەوە، ئـەو فەقەرەیـەی دەنگـی وەردەگـرێ باشە، ئەوەی دەنگی وەر نـاگرێ لەمەهامەکـە نامینێـت، فـەرموو فەقـەرە، فەقـەرە بیخوێننـەوە. پێشـنیاری چی؟ فەرمووکاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەسمان لەگەڵ ئەوە نین مەهامی نەبێ ئەم سندوقە، بەڕاستی یەعنی هەموو یاسایەکە وەکو ئەوەیە بڵێین لەگەڵ ڕێزمان با دەستێکی نەبێ، بەڵام ناشکرێ ئێمە دەنگدان لەسەر ئەوە بکەین کە نـەمێنێت، جـا ئێسـتا جارێکی تر فەقەرە، فەقەرە بۆمان بخوێندرێتەوە، بخرێتەوە دەنگدان، بەیارمەتیت سەرۆکی پەرلەمان، مـن پێشنیار دەکەم لیژنەکە سیاغەیەك بکاتەوە بۆ مەهامەکەی بە (3، 4) دێڕ، نەیکـەین بـە فەقـەرە، فەقـەرە دوایی (2، 3)ماددەکە ئامادە بوو بیخەینەوە دەنگ، ئاوا باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاکە سیاغەکە کرایەوە، چەند فەقەرەیەکی حەزف کـرا، ئینجا قبـوول نـەکرا، ئێسـتا بـەپێی حیسـابی ئـەو دەنگدانەبێ ئەم مەشروعە، ئەم سندوقە هەر نەمێنێ بەڕاستی، فەرموو کاك جمال.

بەڕێز جمال طاهرابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمن پێشنیارێکم بۆ لیژنەی یاسایی ناردیە، بە (4) دێڕم دانایـە، کۆکردنـەوەی پـارە، چـۆن تەسـەروف پـێ دەکرێت (وفق الضوابط)، چۆن دەعمی مـەراکیز و موئەسەساتی تـوبی و ئیستیعانە بـە کـەوادیری توبییـە بکەین؟ ئەگەر بکرێتن بخوێنێتەوە باشترە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە دەنگمان بـۆ ڕەتکردنـەوەی دا مانـای ئـەوە نییـە کـە هـەموو مەهامـەکانی ڕەت بکەینـەوە، هەنـدێ لەپەرلـەمانتارەکان پشـتیوانی لەهەنـدێ لەبڕگـەکان دەکـەن، هەنـدێ بڕگـەی ڕەت دەکەنـەوە، بۆیـە مـن

پشتیوانی ڕای سەرۆکایەتی دەکەم، ئەوە بخرێتە دەنگ، بڕگە، بڕگە بخرێتە دەنگ و دەنگی بۆ بدەین و یەکلای بکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بڕگە، بڕگانە ڕەفز کران، بەدەنگدانەوە، بۆیە تەنها چارەسەر هەیە پێشتیارێکی دیاریکراو بهێت بۆ دەستنیشانکردنی ئەرکەکانی ئەو سندوقە، وەکو ئەوەی کاك عمر باسی کرد، نابێ ئەم سندوقە بێ ئەرك بمێنێ، روونە، بۆیە جارێکی تر ماددە نا، دوو، سێ پێشنیار هاتوونە بەردەستی ئێوە بیخوێننەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو پێشنیارە تەبەنی دەکەین، بڕگە، بڕگە دەیخەینە دەنگەوە، ئەو بڕگەیەی دەنگی هێنا ئەوە قبوولە، ئەوەی دەنگی نەهێنا نامێنێ لەمەهامی سندوقەکە، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارێك دەکەم، بەڕای من خاڵێکی تەوزحیی بنووسرێ، هاوکاری کردن و هەماهەنگی کردن لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی لەجێ بەجێکردنی ئەم مەهامانەی خوارەوە، مەوزوعەکە چارەسەر دەبێ، ئەو مەهامانەی کە نووسراوە هەمووی ئیشی وەزارەتی تەندروستییە، ئەوان هاوکاریمان بکەن و هەماهەنگیمان بکەن، تەواو، هاوکاری کردن و هەماهەنگی کردن و دەعم کردنی وەزارەتی تەندروستی، سێ کەلیمەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە جەنابی وەزیر داوای دەکات وارید نییە لەقانونەکە، چونکە ئێمە پێش ئەو ماددەیە گوتوومانە ئەم سندوقە (ترتبط بالوزارة)، ئیتر هەماهەنگی و موساعەدە نەما، مورتەبیتە بەیەکەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لیژنەی هاوبەش ئەوەمان تەواو کرد، ئەمە گۆڕاوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە ناکرێت، ئەمەی کە ئێستا خراوەتە دەنگەوە دوای ئەوەی کە ئێمە سێ فەقەرەمان لێ لابرد، هەندێك گۆڕانکاریمان تێدا کرد، لە یانزدەکە بوو بەهەشت، ئەوەش دەنگی نەهێنا، ئێستا پێویستە ئێمە بڵێین جەنابی سەرۆکی پەرلەمان، ئەندامە بەڕێزەکان، سیاغەیەکی تازەمان پێیە، بەم شێوەیەی خوارەوە ئەم سیاغەیەمان بخەینە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕۆژان.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی دەنگدانی لەبۆ کرا ڕاوبۆچوونی جیاوازی لەسەر بوو، ناوەڕۆکی بڕگەکانی ئەم ماددەیە بوو، کەس دژی ئەوە نییە، کەسندوق بەبێ مەهام بێ، چونکە هەموو دڵنیان لەوەی کە ئەرکی پێ ڕانەسپێرێ، واتە پێویست بەو یاسایە ناکات، بەڵام ڕاوبۆچوونی جیاواز لەسەر بڕگە و بەندەکان هەبوو، سەرەتاش داوامان کرد کە بڕگە، بڕگە بدرێتە دەنگدان، ئێستا دارشتنەوەیەکی نوێمان لەبەر دەستدایە، بڕگە، بڕگە دەیخوێنینەوە، پێشکەشی دەکەین، جەنابت ئەمر بفەرمووی بڕگە، بڕگە دەنگدانی لەبۆ بکرێ، بەسیاغەتێکی تازە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمەش پێمان باشە سەرۆکایەتی بڕگە، بڕگە دوای سیاغەی تازە بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: دیاری کردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی کە سندوق لەسەری دەڕۆات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

اولا: رسم السياسة العامة التي يسير عليها الصندوق و اقرار الخطط التي تحكم سير العمل به.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، خاڵی یەکەم بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆخاڵی دووەم.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم: هاوکاری کردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروست کردن و پێشخستنی بنکەکانی تایبەت بە چارەسەرکردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەکان .

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانيا: التعاون مع الجهات المعنية في تأسيس وتطوير المراكز الخاصة بعلاج المصابين بالسرطان.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە وا بکەن گوێمان لەیەکتری بێ، دوایی لە پڕۆتۆکۆڵ تەسجیل نابێ، ئێستا خاڵی دووەم کە خوێندرایەوە، بەکوردی و عەرەبی کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(38) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس. و(11) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم: خاوەندارێتی کردن و پاراستنی سامانی گواستراوە و نەگواستراوە و بەکارهێنانیان بەگوێرەی یاسا کار پێکراوەکان .

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثا: تملك الأموال المنقولة وغير المنقولة والمحافظة عليها والتصرف فيها بموجب القوانين النافذة.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(32) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (19) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم: ئەنجام دانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ دابین کردنی چارەسەری پزیشکی گونجاو لە سەنتەری پزیشکی و کادری تەندروستی و کۆمپانیای نیشتمانی وبیانی.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعا: التعاقد مع الجهات المعنية بتوفير العلاج الطبي الملائم من المراكز الطبية والكوادر الصحية والشركات الوطنية والأجنبية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(17) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (34) کەس لەگەڵدانییە، کەواتە ئەو فەقەرەیە بەزۆرینەی دەنگ ڕەتکرایەوە، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر، فەرموو د. ڕێباز تێبینیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەصڵی سندوقەکە دابین کردنی چارەسەری پزیشکییە، ئەگەر ئەو خاڵە ڕەفز بکرێتەوە کەواتە سندوقەکە چی دەکا؟ یەعنی ئەگەر کێشەتان لەگەڵ گرێ بەستەکە هەیە، ئەوە بیر کردنەوەیەکی مەرکەزیانەیە، ئەصڵەن لەسیستەمی تازەی تەندروستی موهیم ترین شت (دی سێنترەڵ لازەیشن) لامەرکەزییەتە، بەڵام

ئەگەر کێشەشتان لەگەڵ گرێبەستەکە هەیە، قیروسیا گرێبەستەکەش لابەرن، بەس دابینکردنی چارەسەری پزیشکی دەبێ بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جێگری سەرۆکی پەرلەمان تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم مەبدەئە، مەبدەئێکی قانونییە، بەڕەئی من ئەگەر لەدژیشی ڕەئی بدەین سندوق مادەم شەخسییەی مەعنەوی هەیە، هەر حەقی تەعاقودی هەیە، بۆیە .....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە لەشوێنی خۆتان قسە مەکەن، کاك عبدالسلام لەشوێنی خۆت قسە مەکە، فەرموو کاك عمر عبدالرحمن.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە کاك د. ڕێباز باسی لەسەر کرد، دەقاودەق لەگەڵ ماددەی دوو ئێمە دەنگمان لەسەر داوە، دەڵێین هەدەق ئەم سندوقە عیلاجی لازمە، ئەدویەیە، ئەجهیزەیە لە مەراکیزی توبی خاص (بالعلاج خارج الإقلیم وداخل الاقلیم). کاکە ئەگەر گرێبەست نەبێ، چۆن ئەتوانێ ئەوانە پەیدا بکات ئەم سندوقە؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵڵا ئەمن یەك سوئال لەئێوەی بەڕێز دەکەم، دەتانەوێ ئەم موئەسەسەیە خاوەنی شەخسییەتی مەعنەوی خۆی نەبێ؟ لامەرکەزییەتی نەبێ؟ هەمووی مەرکەزی بێ؟ ئەوەی ئێوە دەیڵێن هەموو دەگێڕنەوە بۆ مەسەلەی مەرکەزییەت، هەمووی لەیەك شوێن و قەرار دەچێ، ئەم موئەسەسەیە دەبێ شەخسییەتی مەعنەوی خۆی هەبێ بەڕاستی، فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خوشك و برایان، ئەندامانی لیژنەی هاوبەش، ڕەجاتان لێدەکەم لەهەڵوێستی ئێمە تۆزێك نەفەستان هەبێ، هەوڵدەن تێبگەن لەئێمە، ببوورن مانای ئەوە نییە تێ ناگەن، ئێمە ئەڵێین ئەوانە شتی تەبیعین، ئەمە دائیمییە لەیاسا هەبێ، چونکە ئەرك نین ئەمانە، هەندێکییان، نەوەکو ئێمە لەگەڵ ئەوە نین گرێبەست نەکات، نەوەکو ئێمە لەگەڵ ئەوە نین پەیڕەوی ناوەخۆی نەبێت، پەنا بۆ دادگا ببات، کە وتوومانە سەربەخۆیە، شەخسییەتێکی مەعنەوییە، یەعنی ئەمە تیکرارێکی زیادە، پێویست نییە لەیاسا هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵام لەڕوی قانونییەوە هەموو شەخسییەتێکی مەعنەوی حەقی تەعاقودی هەیە، هەموو شەخسییەتێکی مەعنەوی بەڕاستی، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی چوارەم ڕەتکرایەوە، ئێستا خاڵی پێنجەم دەبێتە خاڵی چوارەم.

چوارەم: ئەنجام دانی توێژینەوە و بەدەستهێنانی داتا و ئاماری پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی سندوقەکە .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعا: دعم البحوث والحصول على البيانات والأحصاءات اللازمة من الجهات المعنية لغرض تحقيق أهداف الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (2) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی شەشەم کەدەبێتە خاڵی پێنجەم.

پێنجەم: سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی کە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خامسا: الصندوق له حق التقاضي أمام المحاكم فيما له من حقوق وما عليه من التزامات.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (4) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەشەم: دانانی پەیرەوێکی ناوەخۆ بۆ بەڕێوەبردنی کارو بارەکانی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سادسا: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (5) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەوتەم: دانانی پلانی بەردەوام بوون و گەشەپێدانی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثامنا: وضع خطط إدامة وتنمية استثمارات وموارد الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(28) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (2) کەس لەگەڵدا نییە، بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوارەم : لیژنە لەگەڵ ئەوەیە ماددەکە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: سەرچاوەکانی داهاتی سندوق لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم: ئەو پارەیەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان سالانە تەرخانی دەکات لە بودجەی گشتی هەرێم.

دووەم: بەشێك لە داهاتی سندووقەکە لەلایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دابین دەکرێ.

سێیەم: دانانی ڕێژەی (5 ٪) لەو باج و ڕسوماتانەی کە دەخرێنە سەر ئەو شت و مەك و بەرهەمە زیان بەخشەکان کە زەرمەندن بۆ تەندروستی لەسەر کەل و پەل و بەرهەمی ناوخۆ و هاوردەکراو و وەردەگیرێت بۆ بەرژەوەندی سندوق.

چوارەم: بژاردەی (غرامە)ی وەرگیراو تایبەت بە قەدەغەکردنی جگەرە کێشان.

پێنجەم: ڕێژەی 50٪ لەو بژاردانەی بەسەر ئەو ماددە و خۆراکانەی کە مەرجی سەلامەتی و تەندروستیان تێدا نی یە .

شەشەم: ڕێژەی 25٪ لەو غەرامانەی کە چاودێری تەندروستی وەری دەگرێت .

حەوتەم: پیتاك و کۆمەك و بەخشین دوای ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ، گەر لە دەرەوەی هەرێم بێت.

هەشتەم : داهاتی چالاکیی سندوق.

نۆیەم : أ- زیادکردنی ڕێژەی 5٪ بۆ ڕەسمی تۆمارکردنی هەموو جۆرە ئۆتۆمبێلێك و گواستنەوەی مولکداریتی و نوێ کردنەوەی سالانەی (سنویە) وەردەگیریت بۆ مەبەستی سندوق .

ب- ڕێژەی 2٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: تتكون الموارد المالية للصندوق مما يأتي:

أولاً: ما تخصصه حكومة الاقليم سنوياً ضمن الموازنة العامة للإقليم.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: تضاف نسبة 5٪ من الضريبة و الرسوم المفروضة على المواد والمنتجات الضارة بالصحة المستوردة او المنتجة محليا وتستوفى لمصلحة الصندوق.

رابعاً: الغرامات المستوفاة بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة 50٪ من الغرامات المستوفاة عن المواد والاغذية المخالفة للشروط الصحية.

سادساً: نسبة 25٪ من الغرامات التي تستوفى بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: المنح والتبرعات والهباة بعد موافقة مجلس الوزراء ان كانت من خارج الإقليم.

ثامناً: ريع نشاطات الصندوق.

تاسعاً:

أ-تضاف نسبة 5٪ الى رسم تسجيل المركبات ونقل ملكيتها وتجديد السنوية وتستوفى لاغراض الصندوق.

ب- نسبة 2٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. رۆژان.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

لەدەقە کوردییەکە بڕگەی سێیەم (دانانی) دانانی ڕێژەی 5٪، لەعەرەبییەکە ئیزافەکرایە لەسەر ئەو باجەی کەهەیە، ئەوە پێویستە یەك بخرێتەوە، لەدەقە عەرەبییەکەش لەپاڵ وشەی غەرامە مستەوفات داندرایە، وشەی ئیستیفاء عادەتەن لۆ روسومات و زەڕائیب بەکاردێت، غەڕامە ئیستیفاء ناکرێ، غەڕامە بەحکومی قانون فەڕز دەکرێ، لەبەر ئەوەی سزایەکی داراییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو گۆڕانکارییەی کە د. رۆژان کردی، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، فەرموو سیوەیل خان.

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددە دووەم (مستحقات الصندوق من تخصیصات وزارة الصحة) چەندین ئەندام پەرلەمان باسییان کرد، ئەو تەخسیاتەی وەزارەتی سەحە بالۆخۆی بمینێتەوە، لەبەر ئەوەی ئێمە پێشتر کە موناقەشەمان کرد ئەوە لەبۆ نەخۆشی سەرتان و ئەمرازی موستەعسییە بوو ئینجا گۆتمان با وەزارەتی سەحە پارەی نەداتن لەمیزانییەی خۆی، ئێستا تەنها لەبۆ شێرپەنجەیە، وەزارەتی سەحە ئەو پارەیەی دەیخاتە ئەو سندوقەی با لەبۆ نەخۆشییەکانی دی بێ، یەعنی لەبۆ وەزارەتی سەحە بمینێتەوە دووەم، ئەمە پێشنیاریش کرایە، بەنیسبەت ئەوەی سندوق کەس باسی لە 2٪ی نەکرد غەراماتی مرووری، یەعنی چەند ئەندام پەرلەمان باسمان کرد، یان لە 40٪، یان 50٪ غەراماتی مرووری، ئەو لە 2٪ نازانم لیژنە باسیان لێکردووە، یەك دوایی ئەلف و بێیە، لۆخۆی پەیوەندی بە وەزارەتی ناوخۆوە هەیە نۆیەم، حەقە ئەلف و بێ بکاتە یەك غەرامە، ئەگەر بەڕێزان ئەندامانی لیژنە....، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمو شلێر خان.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

زۆر ڕەئی هەبوو کە ئەمانە هەمووی بەپێی یاسا ڕێکخراون، جگە لەماددەی یەکەم و دووەم، هیچ شتێکی دیکە نەمێنێت، بەڵام ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی ئەوەی ئێمە ئاگامان لێیە پارەیەکی زۆر تەبەروع دەکا، ئێستا خۆیان پارەیەکی زۆریان کۆکردیتەوە با ئەوە داخیل بکرێ، ئەمانەی تر هەمووی بەپێی یاسا

ڕێکخراون، وتمان ناتوانرێ تەداخول بکرێ، ئێستا باوەڕبکە سەرپێچی هاتوچۆ قەت نایەتە ئێرەوە، لەبەر ئەوە شتێك دانێن کە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکێك لەو ڕەئییانە ئەوە بوو کەوا بەڕاستی ئەوەی شلێر خان باسی کرد، بەفیعلی ئێمە قسەمان لەسەر ئەوە کرد کەوا شتێك ناخرێتە دەنگەوە بابلێین موخالەفەی قانوون بێ، لەسەر مەسەلەی خاڵی گومرگی ئێمە ڕەئی وەزارەتی ماڵییەمان وەرگرتییە، یەعنی نییە، ئێمە بۆخۆمان تووشی جەدەلەیەکی تر بکەین، دوایی مەسەلەی سندوق تۆ دائیمەن داهاتی نوێی بۆ تەرخان دەکەی، یەعنی سەرچاوەی مالی نوێ دەبینییەوە، تۆ غەراماتی مروورییە، نازانم چییە؟ ئەمانە هەموو بودجەی عامی حکومەتن، ئەوەی کە ئێمە دەمانەوێ لە بودجە، لەوێ، لەوێ شتێك بڕین و بیهێنینەوە وەك ئەو 10٪ ی پلە باڵاکان کەتاوەکو ئێستا دەبڕێ، نابڕێ، قورسە بەدوا داچوونەکە، ئێمە بابێین ئەو بودجەیەی کە لەحکومەت تەرخانی دەکەین بۆ ئەو سندوقە، بڕێکی ئەوەندە گونجاو و شایستە بێتن پێویست نەبێ لەدەرگای دە شوێن و دە وەزارەت بدەین چییە پارەی بۆ دەبڕن کە هەمووشیان بە یاسا ڕێکخراوە، ئەمە ڕەئی فەرمی وەزارەتی ماڵییەش بوو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەللاّ من پشتگیری قسەی هەردوو هاوڕێ دەکەم، نایکەمە گلەیی، پرسیار دەکەم، خۆئەمە لەجەلسەی دووەم تەرح کرا، پێشنیارەکە موحەدەد ئەوە بوو هەموو ئەو بڕگانەی کە نیسبەی تێدایە لەبەر هۆکارەکانی دیکە دووبارەیان ناکەم لابدرێن ، یەك: ئیجباری حکومەتی هەرێمی کوردستانە کە لەبودجە، بودجەیان بۆ تەرخان بکرێت، ئەوە یەکەمە، دووەم: وەزارەت ئەگەر ویستی لەدووەمەکە پێنجەم و شەشەمیش تەحقیق دەبێت، یەعنی یەکەم و دووەم و هەشتەم بمێنن، داهات لەچالاکی خۆیان، ئەو بودجەی حکومەت کە ئێمە بۆمان نووسی، هەموو ساڵ کە بودجە موناقەشە دەکرێ، دەڵێین حکومەت کوا ئەو پارەی تەرخانتکردووە؟ لەوێ مەزموون دەبێ، زەمان دەبێ، دووەم ئەوەی ئێستا هەیە ئەوەی تەندروستی واتە یەکەم و دووەم و هەشتەم تەنها بمێنن، ئەو ڕەئییە تەرحیش کرابوو لەکۆبوونەوەی ڕابردوو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر باشە خۆ ئێستاش وایە کاك عبدالسلام، ئێستاش حکومەت بەپێی پێویست مەعالەجەی نەخۆشی سەرەتانەکان دەکا، ئەگەر وابێ ئەو سندوقەی بۆ چییە؟ حکومەت بەخۆی داینـاوە مەعالەجەی دەکا، ئـەو سندوقە بۆ ئەوەیە کە خەڵك تەبەروعات بکا، لەپاڵ تەبەروعاتەکە حکومـەتیش یارمەتییـەکی بـدات کاکـە، ئەگـەر حکومـەت هـەر بـەخۆی دایـبنێ ئـیتر ئـەو سـندوقەمان بـۆ چـییە؟ ئـەو قانونـەمان نـاوێ بەڕاسـتی، فەرموو جەنابی وەزیر تەندروستی.

بەڕێز د. رێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ جەنابتاندا هاوڕام، ئەو سـندوقە بـۆ ئەوەیـە کـە خـەڵك دەعمـی بکـا، ئێسـتا لەهـەولێر بازرگـانی دەوڵەمەند هەیە، نەخۆشخانە خۆی دروستی دەکا، ئەو سندوقە بۆ رێکخستنی ئەو کارانەیە، کە ئەڵێی زیاد کردنـی ڕێـژەی ئوتۆمبێـڵ و ئـەوەی غـەراماتی مـرووری، لەبـەر ئـەوەی ئێمـە وەکـو وەزارەتـی تەندروسـتی، وەزارەتێکی وەرگرین، ئەو ئوتۆمبێـڵ ئیستیراد دەکـا، ئوتۆمبێڵەکـە دوکـەڵ دەکـا، خـەڵك تووشـی نەخۆشـی دەبێ، دێ بـۆ لای مـن، ئـەو حادیسـەی مـرووری دەکـا، ئـەو غەرامەکـە وەردەگـرێ، بـەڵام وەزارەتەکـەی مـن بریندارەکان وەردەگرێ و مردووەکان وەردەگرێ، لەبەر ئەمانە نەك پێم باشە، پێم باشـە زیـاتریش بکـرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا سیاغەی بخوێنـنەوە، دەیخوینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەی چوارەم لیژنەی.....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. رێباز.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی کە بودجەی وەزارەتی تەندروستی ئەمە ئەو بودجەیە نییە کـە وەزارەتـی تەندروسـتی بـۆ شێرپەنجە سەرف دەکا، لەوەزارەتی تەندروستی بەشێك لە مەنافیعی ئیشتیماعی، وەڵامی ئەوەش دەدەمـەوە کاك عبدالسلام، بەشـێك هەیـە لـەوەزارەتی تەندروسـتی بـەناوی مـەنافیعی ئیجتیمـاعی، ئێمـە بـەس باسـی ئەوەمان کردووە، ئەو بەشەی کە لە مەنافیعی ئیجتیماعی تایبەتە بە شێرپەنجە بچێتە نـاو سـندوقەکەوە، بـەس باسـی ئـەوەمان کـردووە، باسـی ئـەومان نـەکردووە بودجـەی بـەرێوەبردنی نەخۆشـخانەی هیـوا و نەخۆشخانەی تر بچێتە سەر سندوقەکە، سـەبارەت بـەوەی کـە پێشـنیارێك کـرا ڕاسـتە پێشـنیارێك کـرا بـۆ ئەوەی کە ئەو ماددانەی تر لابرێن تەنها بودجەکەی وەزارەت و بودجەی حکومەت بمێنێتەوە، بـەڵام ئێمـە

چارەسەرمان بۆ دۆزیوەتەوە، چونکە ئەصڵی کێشەکە ئەوەبوو کە لەوانەیە ئەو پارەیە قورس بێت بگەڕێت، یاخود لەوانەیە داهاتی ناوەخۆ بچێتەوە بەغدا ئێمە چۆن دەتوانیین ئەو بودجەیە بخەینە ناو سندوقەکە؟ بەڵام ئێمە ئەو ڕێژانەی کە داماننناوە بە ئیزافەی ئەو غەرامەی پێشووتر کەوەرگیراوە داماننناوە، چونکە حکومەت لەوانەیە لە ڕسوماتی قازانجی خۆی لەوەبەرهێنان ببەخشرێ، بەڵام لە بوارە تەندروستییەکەی ئێمە نایبەخشین، هەر لەبەر ئەمەیە نرخی جگەرە، یا نرخی مەشروبات، یا نرخی کۆمەڵێك مەوزوعی تر کە لەکوردستان نرخەکەی لەوڵاتانی تر هەرزانە، بۆ؟ لەبەر ئەوەی لەبوارە وەبەرهێنانەکەی ئێمە لەوانەیە بەخشیبێتمان، بەڵام لەبوارە تەندروستییەکەی ئێمە نایبەخشین، پارەکەی دەچێتە ناو سندوقی شێرپەنجەوە، لەبەر ئەوە بەوە چارەسەرمان بۆ دۆزیوەتەوە، خۆ ئێمە ئەگەر ئەو ماددانەی تر لابەرین تەنها بودجەکەی حکومەت بمێنێتەوە، کەواتە سندوقەکەمان بۆ دروست کردووە ئەصڵەن؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر هەورامی فەرموو، کاك عبدالسلام ڕەجا دەکەم لەشوێنی خۆت قسە مەکە، جارێك، دووجار، سێ جار، کاکە حەقت نییە قسە بکەی، برام سەد کەس وەکو تۆ دانیشتییە، بۆ لەجێی خۆت قسە دەکەی؟ نابێ لەجێی خۆت قسە بکەی، برای خۆم جارێك، دووجار، سێ جار کافییە، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر صدیق محمد (هەورامی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ قسە لەسەر ئەوە ناکەین لیژنەکە چی نووسیتەوە، چی نەنوسییەتەوە، بەڵام ئەو بەڕێزانەی کە لێرەن، ئەو پەرلەمانتارانەی کە لێرەن، لەجەلسەی پێشوو چ ڕەئییەکیان هەبووە پێویست دەکا ڕێزی لێبگیرێ، ئێمە بەتەحدید چەند پەرلەمانتارێك پێشنیارمان کرد پێویست ناکا ئەو هەموو دوورو درێژییەی بدرێتێ، لەبەر ئەوەی کە ئێوە دەیڵێن بەچوار خاڵ کۆتایی پێدەهێندرێت، من هەتا ئەو کاتی من بووم کاك عبدالسلام بوو، کاك گۆران بوو، دکتۆر ئاراسیش دوایی تەئیدی کردین، لەبەر ئەوە پێویست دەکا ئێوە ڕێز لەو ڕەئییانە بگرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك جمال.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بێین و سەیری بودجە بکەن، بودجەی هەر حکومەتێك ئیراداتە، نەفەقاتە، ئەگەر بێین و سەیری مەصادری ئیرادی حکومەت بکەین (زەریبەیە، رسوماتە، غەراماتە، جەزائاتە،...) ئەگەر ئێمە ئێستا لێرە

بێین نیسبەیەك دابنێین لەو غراماتانە چ لە مرووربێ، چ لە تەدخین بێ، هەرشوێنێك بێت واتای لێرە دووجاری تەخسیس دەکرێتن، دوایش بێنن لەسەر حکومەت فەرز بکەن پارەیەك تەخسیس بکات، یەعنی دووجاری حیساب دەبێتن، چونکە ئیراد، ئەوانە مەصدەری ئیرادە، ئیراد مەصدەری بابلێین تەمویلی نەشاتاتی حکومەتە، بۆیە من پێشنیار دەکەم تەنها دوو، سێ خاڵ، سێ، چوار خاڵ زیاتر نەبێت، (ما تخصصه حكومة الاقليم سنوياً)، پارەیەك دابنێن، دووەم هی وەزارەتی سەحە ئەگەر بێت و شتێك دابنێتن، سێیەم هی ئیعانات، موساعەدات، تەبەروعات، ئەوانە تەقریبەن ئەبێتە مەصدەری سەرەکی لێرەش تووشی ئیزافە نابن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە داندراوە دیارە ئێمە لەخۆمانەوە وەرمان نەگرتووە، ئەوە شتێکی عالەمییە، هەموو نیزامی شۆرەنسی دونیا باج دەخاتە سەر کحول، باج دەخاتە سەر جگەرە، باج دەخاتە سەر هەندێ خواردنی گران، باج دەخاتە سەر هێنانی سەیارە، هەرشتێك زەرەری هەبێ بۆ سەحە و بودجە بەوەزارەتی سەحە سەرف بکا، ئەو باجی لێوەر دەگرێ، یەعنی ئەوە شتێك نییە ئەمان لەخۆیانەوە نووسیبێتیان، ئەمە لەزۆربەی نیزامی تەئمینی عالەمییا هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من پشتیوانی ئەو بۆچوونە دەکەم کە ئەبێ هەموو ڕای ئەندامانی پەرلەمان هەر پێشنیازێك کرابێ و سێ کەس پشتیوانی کردبێ وەربگیرێ وەکو خۆی، بەڵام هەندێك خاڵ هەیە ئێمە حەقە یەعنی ورد بین لەسەری، یەعنی قسەیەکی جدی بکەین، مەسەلەی غەراماتی مروری، من خاوەنی ئەو پێشنیارەم، خاوەنی ئەو پێشنیارەم بۆ ئەوەی ببێ بە دەعمێك بۆ ئەو سندوقە، کەس باسی لە 2٪ی نەکردووە بەڕاستی، سیوەیل خانیش وەکو خۆی نەیوت باسی لە 40٪ نەکراوە، باسی لە 20٪ کراوە، پشتیوانی کراوە، توخوا بەئیجازە، ئەمە بۆ ئەوەیە بەراستی ....، ئێمە خۆمان دەزانین غەراماتی مروری ناچێتەوە بۆ بەغدا، بائێمە ئاگامان لەوە بێ برادەرانی لیژنەش ئاگایان لەوە بێ، غەراماتی مرووری سەرف دەکرێتەوە لەناو وەزارەتی ناوەخۆدا، با لە20٪ی ئەمە بێتە سەر ئەم سندوقە، ئێمە دەبێ هەوڵبدەین زۆرترین مەصدەری مالی بۆ ئەم سندوقە پەیدا بکەین، چونکە حکومەت بەتەنها ناتوانێت دەعمی ئەو سندوقە بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك كاردۆ فەرموو.

بەڕێز كاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی حكومەت پابەند كراوە لەمیزانییەی خۆی سالانە بودجەیەك تەرخان بكات بۆ ئەوە، پێموایە لەبڕینەكانی تر هەر دەچێتەوە سەر بودجە عامەكەی، ئەگەر ئەو لەبڕینی بودجە ڕسمییەكان بێ یا لەو ڕسوماتانەبێ كە لەسەر موخالەفەی مروری یا گومرگی، من ئەو پێشنیارەی بەڕێز وەزیرم پێ ڕاستە، تۆ هێزی پاراستنیش دەدەیتە بڵێین ئەو موخالەفاتانەی كاریگەر دەبن بۆ سەر نەخۆشییەكەی، لەبەر ئەوەی ئیزافەكە ڕاستە، ئێمە بەتایبەت ئیزافەك دەخەینە سەر هەموو ئەو هۆكارانەی، ئەو مەترسییانەی كە دەبنە هۆكاری نەخۆشییەكە ئەوەی پەیوەندی بەسەیارەیە، بەمرووڕە، بەو ڕێگایانەیە، هەم هێزی پاراستنەكە، هەم میزانییەكەش زیاد دەكەین، ئیزافەكە ڕاست و دروستڕە كە ئێمە پێشنیارمان كردو لیژنەی هاوبەشیش لەسەری موتەفیق بوون، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵەكەی من نوقتەی نیزامییە، چونكە دەبینم ئێستا ئەوەی كە پێشنیارێكی هەبوو، یاخود ڕەئییەكی هەیە، ئێستا شەرعی دەكا بۆ ئێمە، وادەكە كەوا تەئسیر بكاتە سەر ڕەئی خۆی، دروست ئەوەیە كە ئەگەر ڕەئییەكان هەیە لەسێ كەس زیاتر بوو، یەك كەس پێشنیاری كرد، دوو كەس تەسنییەی كرد، دەتواندرێ ئێستا وەكو ڕەئی تەسبیت بكرێ لەڕاپۆرتەكەدا، ئەو ڕەئییە لەگەڵ ڕئییەكانی تر بخرێتە دەنگدانەوە، پێویست ناكا ئێمە جارێكی تر ڕەئییەكە بڵێینەوە، وابكەین كەوا تەئسیرات دروست بكەین لەناو قاعەدا وەكو چۆن دەڵێ دەعم ڕەئییەكەی خۆمان كۆ دەكەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێ خوشكی من خۆ ئێمە نین هەر ئێوە خۆتان قسە دەكەن، ئەوە دوو سەعاتە نەمانتوانیوە چوار ماددە بەڕێ بكەین، دوو سەعاتە، هەر بۆ تەوزیح لیژنەی دارایی پێشنیاریان كرد دەڵێ لەبارەی خاڵی سێیەم ڕێژەی 5٪ بكرێتە 60٪، ڕێژەی 50٪ بكرێتە 70٪، لەشوێنەكی دیكە 50٪ بكرێتە 80٪، خۆ دارایش ئەوە دەڵێ بەڕاستی، فەرموو ئەڤین خان قسەی خۆت كرد، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

جەنابت زۆر ڕاست دەكەی ئەوە ئێمەین ئەو موخالەفەیە دەكەین، بەڵام بەڕێزتان مەسئولن لەوەی كەوا ئێمە ڕابگرن، نەیەڵن ئێمە ئەو شتانە بكەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا دابینکردنی سەرچاوەیەکی داهات لەڕێگای غەرامەوە جگە لەوەی کە تۆ سەرچاوەیەکی داهات و دەعمی ماددی بۆ سندوقەکە مسۆگەر دەکەی، لەڕێگای غەرامەوە مانایەکی تری مەعنەویشی هەیە ئەویش ئەوەیە کە تۆ لەڕێگای ئەم جۆرە غەرامەیەوە جۆرێك لەوەعی بلاّودەکەیتەوە کە لەڕێگای مەسەلەی بەکارهێنانی سەیارە، لەڕێگای حادیساتی مرووریەوە، لەڕێگای مەسەلەی ئەوانەی مەوادی غیزائی مەسەلەن ئێکسپایەر بەکاردەینن کە ئەم غەرامانە کۆ دەکرێتەوە بۆ ئەوەی کە تۆ سنووورێکیش بۆ ئەوە دابنێی، بۆیە لەڕاستیدا هەم قیمەتی ماددی هەیە، هەم قیمەتی مەعنەوی هەیە، ئەم پێشنیارە کە لەوێدا هەیە، بۆیە بمێنێتەوە باشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخیر سیاغەی بیخوێنەوە، بیخەینە دەنگدانەوە، فەرموون.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوارەم : لیژنە لەگەلّ ئەوەیە ماددەکە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: سەرچاوەکانی داهاتی سندوق لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم: ئەو پارەیەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان سالاّنە تەرخانی دەکات لە بودجەی گشتی هەرێم.

دووەم: بەشێك لە داهاتی سندووقەکە لەلایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دابین دەکرێ.

سێیەم: زیادکردنی ئەو باج و ڕسوماتانەی کە دەخرێنە سەر ئەو شت و مەك و بەرهەمە زیان بەخشەکان کە زەرمەندن بۆ تەندروستی لەسەر کەل و پەل و بەرهەمی ناوخۆ و هاوردەکراو و وەردەگیرێت بۆ بەرژەوەندی سندوق.

چوارەم: بژاردەی (غرامە)ی وەرگیراو تایبەت بە قەدەغەکردنی جگەرە کێشان.

پێنجەم: ڕێژەی 50٪ لەو بژاردانەی بەسەر ئەو ماددە و خۆراکانەی کە مەرجی سەلامەتی و تەندروستیان تێدا نی یە .

شەشەم: ڕێژەی 25٪ لەو غەرامانەی کە چاودێری تەندروستی وەری دەگرێت .

حەوتەم: پیتاك و کۆمەك و بەخشین دوای ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ، گەر لە دەرەوەی هەرێم بێت.

هەشتەم : داهاتی چالاکیی سندوق.

نۆیەم : أ- زیادکردنی ڕێژەی 5٪ بۆ ڕەسمی تۆمارکردنی هەموو جۆرە ئۆتۆمبیلێك و گواستنەوەی مولکدارێتی و نوێ کردنەوەی سالاّنەی (سنویە) وەردەگیریت بۆ مەبەستی سندوق .

ب- ڕێژەی 2٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: تتكون الموارد المالية للصندوق مما يأتي:

أولاً: ما تخصصه حكومة الاقليم سنوياً ضمن الموازنة العامة للإقليم.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: تضاف نسبة 5٪ من الضريبة و الرسوم المفروضة على المواد والمنتجات الضارة بالصحة المستوردة او المنتجة محليا وتستوفى لمصلحة الصندوق.

رابعاً: الغرامات المستوفاة بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة 50٪ من الغرامات المستوفاة عن المواد والاغذية المخالفة للشروط الصحية.

سادساً: نسبة 25٪ من الغرامات التي تستوفى بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: المنح والتبرعات والهبات بعد موافقة مجلس الوزراء ان كانت من خارج الإقليم.

ثامناً: ريع نشاطات الصندوق.

تاسعاً:

أ-تضاف نسبة 5٪ الى رسم تسجيل المركبات ونقل ملكيتها وتجديد السنوية وتستوفى لاغراض الصندوق.

ب- نسبة 2٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە تێبینیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

پێشنیار دەکەم ئەو ماددەیە بڕگە، بڕگە بدرێتە دەنگدان، لەبەر ئەوەی ئەگەر ئەو گریمانەیە دابنێین ماددەکە دەنگی نەهێنا سندوقەکە بێ داهات دەبێ، دەکا بێ سوودە ئەو یاسایە، بۆیە پێشنیارم ئەوەیە بڕگە، بڕگە بەتەنها دەنگدانی لەبۆ بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەرۆکایەتی ئەو پێشنیارەمان قبوول کرد، لەبەر ئەوە بڕگە، بڕگە بیخوێننەوە بیخەینە دەنگدانەوە، کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی پەیرەوی ناوەخۆ دەبی ئەوەی ئێمە، ئەگەر دوو ڕەئی هەبێ، هەردوو ڕەئییەکە دەخوێندرێتەوە، دەخرێتە دەنگدان، ئێستا ئیهمالی ڕەئی دووەم کرا، بۆیە من تەسەوڕ دەکەم پێویستە ئەوە ڕەچاو بکرێ، ڕەئیەك هەبوو بامەلەفاتی خۆیان دوورکەن، ئەوەی کە باسکراوە تەنها ئەو سێ ماددە بمێنن (یەکەم و دووەم و هەشتەم) هەیە لەموناقەشاتی خوێندنەوەی دووەم، من پرسیار دەکەم چۆن دەبێ ئیهمالی ئەوە بکرێت، ناچارمان بکەن دەنگ بدەین تەنها لەسەر یەك ڕەئی، بۆیە نیزامییە لای من خروجە لەنیزامی داخیلی و ئیشی پەرلەمان، دەبێ ئەو موناقەشەتانەی لەخوێندنەوەی دووەم کران گەڵاڵە کرابن، لیژنەی هاوبەش بڵێ دوو ڕەئی هەیە، ئینشائەڵڵا دەنگ بە موخالفی ڕەئی من دەدرێ، بەڵام دەبێ ئەو پەرەنسیپە پەرلەمانییە بپارێزین، ڕەجاتان لێدەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بەڕێز سکرتێری پەرلەمان هەندێك تێبینی هەیە بابفەرموێ.

بەڕیز فرست احمدعبدالله/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕەئی من ڕەئییەکانی برادەران زمنی ئەو ماددەیە هاتووە، بەشێوەی فەقەرات، هەر فەقەرەیەك دەنگی هێنا ئەوە تەواو بوو، دەنگیشی نەهێنا دیسان موشکیلە نییە، ئینجا هەردوو ڕێی زمنی ئەو دوو ماددەیە هاتوونە بەس بەشێوەی فەقەرات، یەعنی هیچ فەرقی تێدا نییە، جەنابتان ڕەئی خۆتان بەسێ فەقەرە حەسرتان کردووە، ئەو سێ فەقەرە زمنی ئەو ماددەیە هاتووە، برادەرانی تر ڕەئییان ئەوەیە ئیزافەی غەراماتی موستەقتەعیش ئیزافە بکرێت، ئەو وەختە بۆ حەلکردنی ئەو ئیشکالیەتە فەقەرە، فەقەرە بدرێتە دەنگدان تاوەکو بتوانین، دوور نییە فەقەرەیەك لەڕەئی ئێوە بەسەر بکەوێت، ڕەئییەکی تر بەسەر نەکەوێت، بەڕەئی منیش هیچ موخالەفەی نیزامیشی تێدا نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بەڕای من بێ بەس یەکەم و دووەم و هەشتەم بێ، سندوقەکە نەبێ باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالعزيز بهاءالدين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێمواید ئەو ڕەئییەی کاك عبدالسلام باسی کرد، ئەصڵ ئەوەیە بەڕاستی، دەبێ ماددە، ماددە بخرێتە دەنگدان، ئەم مەسەلەیە نازانم بۆ ئاوا ئاڵۆز بووە، ئەمە بخرێتە دەنگدان، بەڕێزان لەلیژنە خاڵێکی تریان هەیە، یان دارشتنێکی تر سێ، چوار لەو غەرامانە لابدەن کە ئەوە دەکاتە ڕەئی دووەمی برادەران، ئەگەر ئەمە دەنگی نەهێنا ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو فەقەرە، فەقەرە بیخوێننەوە، دەیخەینە دەنگدانەوە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوارەم : لیژنە لەگەڵ ئەوەیە ماددەکە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: سەرچاوەکانی داهاتی سندوق لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم: ئەو پارەیەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان سالآنە تەرخانی دەکات لە بودجەی گشتی هەرێم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: تتكون الموارد المالية للصندوق مما يأتي:

أولاً: ما تخصصه حكومة الاقليم سنوياً ضمن الموازنة العامة للإقليم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (1) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ فەقەرەی دووەم.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم: بەشێك لە داهاتی سندووقەکە لەلایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دابین دەکرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (5) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم: زیادکردنی (5٪) لەو باج و ڕسوماتانەی کە دەخرێنە سەر ئەو شت و مەك و بەرهەمە زیان بەخشەکان کە زەرمەندن بۆ تەندروستی لەسەر کەل و پەل و بەرهەمی ناوخۆ و هاوردەکراو وەردەگیرێت بۆ بەرژەوەندی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثاً: تضاف نسبة 5٪ من الضريبة و الرسوم المفروضة على المواد والمنتجات الضارة بالصحة المستوردة او المنتجة محليا وتستوفى لمصلحة الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (3) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم: بژاردەی (غرامە)ی وەرگیراو تایبەت بە قەدەغەکردنی جگەرە کێشان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعاً: الغرامات المستوفاة بموجب قانون مكافحة التدخين.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (1) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێنجەم: ڕێژەی 50٪ لەو بژاردانەی بەسەر ئەو مادده و خۆراکانەی کە مەرجی سەلامەتی و تەندروستیان تێدا نی یە .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خامساً: نسبة 50٪ من الغرامات المستوفاة عن المواد والاغذية المخالفة للشروط الصحية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (4) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەشەم: ڕێژەی 25٪ لەو غەرامانەی کە چاودێری تەندروستی وەری دەگرێت .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سادساً: نسبة 25٪ من الغرامات التي تستوفى بموجب قانون الرقابة الصحية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (1) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەوتەم: پیتاك و کۆمەك و بەخشین دوای ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ، گەر لە دەرەوەی هەرێم بێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سابعاً: المنح والتبرعات والهباة بعد موافقة مجلس الوزراء ان كانت من خارج الإقليم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەشتەم : داهاتی چالاکیی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثامناً: ريع نشاطات الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (4) کەس لەگەڵدانییە، بەکۆی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نۆیەم : أ- زیادکردنی ڕێژەی 5٪ بۆ ڕەسمی تۆمارکردنی هەموو جۆرە ئۆتۆمبیلێك و گواستنەوەی مولکدارێتی و نوێ کردنەوەی سالانەی (سنویە) وەردەگیریت بۆ مەبەستی سندوق .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تاسعاً:

أ-تضاف نسبة 5٪ من رسم تسجيل المركبات ونقل ملكيتها وتجديد السنوية وتستوفى لاغراض الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (9) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ برگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نۆیەم : ب- ڕێژەی20٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب- نسبة 20٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.....، فەرموو د. ڕێباز، تکایە بێ دەنگی، فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورن، ئەو غەرامەیەی کەوەردەگیرێ لەسەرپێچی هاتوچۆ لە 40٪ی دەبێتە هاوکاری کردنی ئەو فەرمانبەرانەی کە لەوەزارەتەکەدا هەن، لە40٪ی دەبێتە تەتویری دائیرەکە خۆی، بەڕێوەبەرایەتییەکە لە20٪ی دەگەڕێتەوە بۆ میزانییە، لەبەر ئەوە ئەگەر ئێمە بیر لەوە بکەینەوە کە پارەیەك بۆ سندوقەکە دابنێین دەبێ بیر لەو 20٪ بکەینەوە کە چەندی دابندرێ بۆ سندوقەکە، لەبەر ئەوەی کە وابیر کرایەوە کە لەو لە20٪ش هەندێکی دەچێتە تەتویری ڕێگاوبان و ئەوانیش دیسانەوە هەر دەبێ ئەرکەکەی لەسەر ئەمەوە بێ، نازانم ئێمە وامان پێ باش بوو لە 5٪ بێ، ئیتر ئەوەش دەنگدانی ئەندامان دەزانن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ئێوە دەڵێن چی؟

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لەپێشنیارەکەی لێژنەی تەندروستی دەکەین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە ئاخیر سیاغەی بخوێننەوە، بە 5٪کە بیخەینە دەنگەوە، فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب- ڕێژەی5٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب- نسبة 5٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕیزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (11) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی پێنجەم لە ئەصڵی پڕۆژەکە: لیژنەی هاوبەش ڕای وایە هەریەکە لە ماددەکانی پێنجەم , حەوتەم و هەشتەم دابڕێژرێتەوە لە چوارچێوەی دوو مادده بە زنجیرەی ماددەی (پێنجەم) و (شەشەم) بەم شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: ئەنجومەنێکی بەڕێوەبردن بەناوی (ئەنجومەنی بەرێوەبردنی سندوق) لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

1. بەرێوەبەری هەر یەك لە سەنتەرەکانی چارەسەری شێرپەنجە لە پارێزگاکانی هەرێم.
2. نوێنەری وەزارەتی تەندروستی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.
3. نوێنەری وەزارەتی دارایی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.

4 . شارەزایەك و راوێژكارێك پسپۆر بێت لە ناوەوەو دەرەوەی وەزارەت .

دووەم: سەرۆك لە نێوان ئەندامانی ئەنجومەن بە هەڵبژاردن دادەنرێت، ماوەكەی چوار ساڵ دەبێت و دەكرێت بۆ یەك جار نوێ بكرێتەوە.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەكەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

فیما یتعلق بالمادة الخامسة من اصل المشروع: ترى اللجنة المشتركة دمج كل من المادة الخامسة والسابعة والثامنة ، وإعادة صياغتها ضمن مادتين بتسلسل المادة (الخامسة) و (السادسة) و كالآتي:

المادة الخامسة:

أولاً: يُشكل مجلس ادارة بإسم (مجلس إدارة الصندوق) مما يأتي:

1. مدراء مراكز علاج السرطان في محافظات الإقليم.
2. ممثل وزارة الصحة على أن يكون بدرجة مدير عام.
3. ممثل وزارة المالية، على أن يكون بدرجة مدير عام.
4. خبير و مستشار من المختصين من داخل وزارة الصحة او خارجها.

ثانياً: يتم انتخاب الرئيس من بين أعضاء المجلس، لمدة أربع سنوات، قابلة للتجديد لمرة واحدة فقط.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، من داوا لەسكرتێری پەرلەمان دەكەم ناوی ئەندامان بژمێرێ، بۆ ئەوەی بزانین نیساب تەواوە یان نا، (68) ئەندام مەوجودە، بۆیە نیساب تەواوە، نوقتەی نیزامی، بەڵام بەپێی چ؟ ماددەیەكی پەیرەو، فەرموو كاك جلال.

بەڕێز جلال على عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەموناقەشەكانی پێشوودا هەتا لەتەسجیلی مەحازرا لەیاساكەشدا كە بەڕێز وەزیری تەندروستی سەرۆك بێ، هیچ باسی نەكراوە، ئێستا لەم یاسایەدا مودیر عامی تێدایە، چەند كەسێكی تێدایە بەدەرەجەی مودیر عام، مودیری مەراكیزی تێدایە، ئایا سەرۆكێك لەناو ئەو هەموو كەسە هەڵدەبژێردرێت كە قسەی بڕوات؟ بەتەئكید دەبێ وەزیری تەندروستی سەرۆك بێ، لەبەر ئەوەی ئەمانەی تر هەموو مودیر عامن، لەیاساكەشدا هەبووە، لەموناقەشەكەشدا هەبووە، نازانم بەچ یاسایەك، بەچ موناقەشەیەك وەزیر لابراوە؟ ئەو پرسیارە دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەس پێش ئەوەی کە داخیلی نوقاتی نیزامی بین، روون کردنەوەیەك دەدەین، ئێمە لەدانیشتنی لیژنەکان و لەگەڵ سەرۆکایەتی موناقەشەی ئەوەمان کرد کە ئەگەر بێتو ئەم سندوقە سندوقێکی بەپێی مەبدەئی لامەرکەزی دروست ببێ، مەبادیئی لامەرکەزی یەعنی پاڵپشت دەکات بەهەڵبژاردنی سەرۆك، جائیز نییە تۆ وەزیری تەندروستی ئەگەر دایبنێی بە دامەزراندن دەبێ بیکەیە سەرۆك، بەڵام ئەگەر بەهەڵبژاردن بێ مەعقول نییە تۆ لەناو ئەو ئەندامانە وەزیری تەندروستی هەڵبژێری، وەزیری تەندروستی بۆ خۆی سەرۆکی فەخری ئەو سەندوقەیە، بەبێ ئەوەی کەوا، چونکە وەکو باسمان کرد بەپێی قانونی وەزارەتی تەندروستی وەزیری تەندروستی بەرپرسە لەهەموو کاروبارێکی تەندروستی لەداخیلی هەرێم، هەروەها دەمەوێ ئەوەش بڵێم لیژنەی یاسایش بەبڕیارەکەی خۆیان داچوونەوە، وەزیری تەندروستیش کە قسەمان لەگەڵ کرد قەناعەتی وابوو کە فیعلەن ئەم سندوقە بەپێی ئەم ماددەیەی ئێستا کە داڕێژراوەتەوە بکرێ، دوا قسەش بۆ ئێوەی بەڕێزە، فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هیوادارم قسەکانم بەشێوەی تر تەفسیر نەکرێ، وەکو خۆی کە دەیڵێم تەفسیری بۆ بکرێ، یەك دیاریدە لەم ڕاپۆرتەدا هەیە ئەویش ئێخفال کردنی ڕەئی دووەمە، بمبورن وادەڵێم، مەحازر هەیە، پڕۆتۆکۆڵەکان هەیە، تکام وایە دواتر پێیدا بچنەوە، ئەگەر ئەو قسەیەی من ئیسپات نەبوو سەرۆکایەتی چ بڕیارێك بدا من موافقم، ئێمە ڕەئییەکی دیکە هەیە، ڕاستە ئێوە دواتر لیژنەکان، لیژانی موختەس کۆبۆتەوە و ئەو ڕەئییەی داوە، ڕەئییەکی دیکە هەبووە، کە ئەمە ڕەئی لیژنەی قانونی بووە، کە(12) کەس پشتگیریمان کرد، دەبێ بخرێتە ڕاپۆرتەکەوە، خۆ ئەگەر دەنگی نەهێنا ئاساییە، دەنگیشی هێنا بەراستی حەقە ڕەئی پەرلەمانتاران بەهەند وەربگرێ، ئەمە سێیەم جارە ڕەئی موخالەف لەم ڕاپۆرتە نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك نەریمان.

بەڕێز نەریمان عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من سەبارەت بە ژمارەی ئەندامان لەهۆڵی پەرلەماندا بەڕاستی لەڕووە قانونەکەیەوە تەنها ئینعیقادە یەعنی نەك لەکاتی جەلسەکە کە ئینعیقاد بوو چەندێك لەژوورەوە بێ قانونییە،

جەنابت فەرمووت بەماددەی قانونی بۆت دەخوێنمەوە، دەڵێ (لایکون انعقاد المجلس قانونیا الا بحضور اغلبیة اعضائه ویتخذ المجلس قرارته بأغلبیة الحاضرین)، کەواتە چوونە دەرەوە تەئسیر ناکا لەموناقەشەکان و لەدەنگدانەکان بەپێی ئەو نەسە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سکرتێری پەرلەمان تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕیز فرست احمدعبدالله/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕیاری وەرگرتن و تەسویتدان لازمە نیسابەکە تەواو بێتن، ڕاستە هەندێك پەرلەمانی دونیا هەنە بەشێوەیەکی تر ڕەفتار دەکەن، بەڵام بەنیسبەت نیزامی ئێمە، هی پەرلەمان مەفروزە لەدەنگدان حیسابەکە تەواو بێت، قەسدیش لە ئەغلەبیەتی حازرین پاش تەواو بوونی حیسابە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز وەزیری تەندروستی قسەی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی ڕەئی سێ لەبەینی خۆیاندا هەڵبژێرن، ناکرێ مەسەلەن تۆ پلەیەکی بەڕێوەبەری گشتی دابنێیت و سێ بەڕێوەبەر بەشکو یەکێك لەبەڕێوەبەرەکان دەرچوو، یەعنی ئیداریەن خۆش نییە، یەعنی دەبێ ئەو هینە پێداچوونەوەی بۆ بکرێ، تۆ دوو مودیر عام دەینی لەدارایی و لە تەندروستی ئەیخەیتە ژێر دەستی یەکێکەوە کە پلەکەی بەڕێوەبەرە، ئەوە قانونییەن و ئیداریەن نابێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ڕایەك لێرە وەك ئەوەی کە بەڕێز کاك شوان باسی کرد، ئەگەر ڕایەك لێرە ئیهمال کرابێ، لەڕاستیدا ڕای لیژنەی تەندروستی خۆمانین، کە ئێمە وازمان لەڕایەکەی خۆمان هێناوە، ئەصڵەن دیفاع کردنەکەی ئەندامان لەلیژنەی یاسایی ئەوەبوو کە ئەنجومەنەکە دیاری بکرێت، بەڵام لەپڕۆژە ئەصڵییەکە ئەوەبوو ئەنجومەنەکە دیاری نەکرا، ئێمەش هاتینە سەر ڕای ئەندامان، ئەنجومەنەکەمان دیاری کرد، سەبارەت بەوەی کە وەزیر لەلیژنەکەدا هەبێ یاخود نا؟ ئێمەش کێشەمان لەگەڵ ئەوە نییە، نووسیومانە نوێنەری وەزارەتی تەندروستی بەپلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ، لەوانەیە هەندێکجار یەعنی خۆ تا قیامەت د. ڕێکەوت وەزیری تەندروستی نییە، ئامادەیی تێدا بێ بچێ ببێتە ئەندام لەو لیژنەیە، لەوانەیە وەزیرێکی تەندروستی تر هەبێت حەزنەکا ببێتە ئەندام لەوە، ئەو نوێنەرێکی خۆی لەوێ دادەنێت، ئێمە

بۆ فەرزی بکەین بەسەر ئەوەی کە وەزیرێك ئیلا لەو لیژنەیە بێت، سەبارەت بەوەی کە کەسێك مودیری نەخۆشخانەیە، کەسێکیش مودیر عامە لەڕاستیدا ئاساییە، چونکە سیفەتی ئەو کەسە لەم لیژنەیە ئەندامە، نەك پۆستێکی تر، ئەو وەك ئەندامێك لەناو ئەنجومەنەکە بوونی هەیە، نەك وەك مودیر عام هاتبێ لەوێ، وەك مودیری نەخۆشخانەکە ئەویش ڕەئیەکی هەیە، نەك ئەوەی کە ئەو مودیر عامە ڕەئییەکەی بەقوەتتر بێ لەوەی کە بەڕێوەبەری نەخۆشحانەیە، دوای ئەوە وەزیری تەندروستی لەهەموو نەخۆشخانەکانی کوردستاندا خۆ ئەندام نییە، یەعنی ئێمە چەند نەخۆشخانەمان هەیە لەچەند شاری کوردستاندا قابیلە وەزیری تەندروستی لەهەموو نەخۆشخانەکاندا بەڕێوەبەر بووبێت؟ دائیرەکەش سەر بەوەو لەکاتێکیشدا خۆی بەڕێوەبەر نییە، کەسی دیکە بەڕێوەبەرە؟ لێرەش ئەگەر وەزیری تەندروستی سەرۆك نەبێت مانای ئەوە نییە ئەم سندوقە لەژێر دەستەڵاتی وەزارەتی تەندروستی دانییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕازاو خان فەرموو.

بەڕێز ڕازاو محمود فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەعقیب بۆ ئەو قسانەی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان، بەڕێز کاك شوان لەسەر شێوازی وەرگرتنی ڕای ئەندام پەرلەمان، بەڕاستی ئێمە، من وەك خۆم لەخوێندنەوەی ئەم ڕاپۆرتەدا تێبینی ئەوەم کردووە هەر ڕوونکردنەوەیەکیان هەبێ ئەوان وەکو ئەندامانی لیژنە، وەکو سەرۆکایەتی ئەبێ ڕای ئەندام پەرلەمانان ڕەچاو بکرێت زۆرترین ئەندام پەرلەمان ڕەئی لەگەڵ ئەوە بوو، ئێستا دەکرێت وەکو نووسینی ڕاپۆرتەکە ڕەئی دووەم هەبێت، یەعنی ڕێزمان هەیە بۆ ئامادەکاری ئەو ڕاپۆرتە هاوبەشە، بەڵام بە ڕەئی یەکەم و ڕەئی دووەم و ڕەئی سێیەم، ڕەئیەکان نەخراوەتە ڕوو، بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان دەنگی لەسەر بدەن، ئەو ڕەئیەی هەبووە کە وەزیر ببێتە سەرۆکی ئەوە، ڕەئیەکانی تریش کە ئەم سندووقە چۆن بێت و ئەرك و مەهامی چۆن بێت؟ لە هەموو خاڵەکاندا ئێمە هەستمان بەوە کردووە، ئینجا تکایە ڕەئی ئەوان هەر چیەك بێت، لەگەڵیدا بن، یان لەگەڵیدا نەبن، با ڕەئی ئەندام پەرلەمانەکان وەکو خۆی ڕەئی یەکەم و ڕەئی دووەم و ڕەئی سێیەم بخرێتە ڕوو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە موناقەشەی ئەم ماددەیە چەند ئەندام پەرلەمانێك باسمان کرد کە نوێنەرایەتی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی بەو بابەتەوە، بەڕاستی ئەوان پارە کۆ دەکەنەوە، مەعقول نییە ئێستا ئەوان یەکێکیان

لەوە نـەبێت، چـونکە ئـەوانن کـە پـارە زۆرەکـە کـۆ دەکەنـەوە، ئێستاش کـاك دکتـۆر ڕێبـاز خـۆی ئاگـای لـە ڕێکخراوێکە کە پارەیەکی زۆریشی کۆ کردۆتەوەو باسیشمان کرد هێشتا ئیجازەی نەدراوەتێ، یـەعنی ئەگـەر ئەوان لێرە نەبن بڕوا ناکەم ئەو پارەیە ئەو وەختە بە چ شێوەیەك ئەوان تەبەروعی دەکەن، ئەگەر ڕەئیان وەرنەگیرێت؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئەسڵدا ئەم سندووقە ئێمە لە یەکەم ماددەوە باسمان لەسەر کرد، ئەم سندووقە (ترتبط بوزارة الصحة) ئەمـە ڕەبـتی بـە وەزارەتـی صـحەوە هەیـە، لـە ماددەکـانی تـردا باسمـان لەسـەر کـرد کـە وەزارەتـی صـحە هەیمەنەیـەکی تـەواوەتی بەسـەر ئـەم سـندووقەوە هەیـە، مینحـەی ئیختیصاصـی سـندووقەکەش و ئیدارەکەشی، چونکە مونەتەسبینی سندووقەکە باس لـەوە کـراوە لـە ماددەکـان کـە ئێستا لێـرەدا هەیـە لـە مونەتەسبینی وەزارەتـی صـحەیە، بـە هـەموو حوکمـەکان وا باشـتر دەبێت و واش سـندووقەکە ئیدامەکـەی زیاتر دەبێت، کە ڕەئیسی ئەم سندووقە وەزیر بێت، چونکە تەحصیل حاصلە، خۆی وەزیر ڕەئیسی فەخری مەجلیسـەکە دەبێـت، ڕەئیسـی سـندووقەکە دەبێـت، بـە واتـا پێویسـتە بـە یاسـا لێـرە تـەوزیح بکرێـت، مـن دەگەڕێمەوە بۆ وەختی خۆی لە ڕاپۆرتی لیژنـەی یاسـایی ئێمـە شـتێکمان بـاس کـردووە، هەرچـەندە ئێسـتا ئەمە ڕاپۆرتێکی هاوبەشە، باسمان لەوە کـرد کـە ڕەئیسـی ئـەو سـندووقە، ڕەئیسـی ئـەو مەجلیسـە وەزیـری تەندورسـتی دەبێـت، ئێسـتاش وا باشـترە، چـونکە ئـەم تەشـکیلەی مەجلیسـی ئیدارەیـە نوێنـەری وەزارەتـی مالیەی تێدایـە، واریـدە ئیحتیمالێـك وەربگـرین لـە هەڵبژاردنـدا نوێنـەری وەزارەتـی مالیـە ببێتـە ڕەئیسـی سندووقی سەڕەتان، ئەمە زۆر جیاوازە لە ئیختیصاص، لە مەهام، لە هەموو کارەکانیدا، ئەمـە وا باشـترە بـە تەحدید ئێمە لێرە حەصری بکەین بڵێین (لـوزیر الصـحە) ڕەئیسـی ئـەم مەجلیسـەیە، بـاقی تـری دەکرێـت لەوانی تر بڵێین نوێنەرێك لە وەزارەتی صحە، مەرج نییە بڵێین ئیلا دەبێت مودیر عام بێت، دەڕەجەکـەی چۆن بێت، بڵێین نوێنەری وەزارەتی صحە، تەبعەن کـە گوتمـان نوێنـەری وەزارەتـی صـحەو، ئـەم سـندووقە بەو مەهامەی خۆی نوێنەرێك هەڵدەبژێرێت کە نزیك دەبێت لەو ئیختیصاصەوە کـە بـۆی دەچـێت، لەبـەر ئەوە پێویستە وەزیری صحە سەرۆکایەتی ئەم مەجلیسەو ئەم سندووقە بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، منیش وەکو هەر پەرلەمانتارێك حەقم هەیە پرسیارێك بکەم کاك عومەر، ئایـا لامەرکەزیـەت لەگەڵ ئەوە یەك دەگرێتەوە کە وەزیـری صحە سـەرۆکی ئـەم سـندووقە بێـت؟ ئـەی لامەرکەزیـەت لـەکوێ دەمێنێتەوە دوای ئەوە؟

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ لامەرکەزیەتدام و لەگەڵ دابەزاندنی دەسەلاتەکان و فراوان بوونی هەموو دەسەلاتەکان داین، بەڵام ئەمانە شتی ئیختیصاصین، ئەمە ناکرێت من بەلا مەرکەزی ئیداری من پیاوێکی یاسایی بم ببم بە رەئیسی مەجلیسی سەرەتان، بۆیە پێویستە وەزیری صحە بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو بۆچوون هەیە، رەئیەك پێی وایە وەزیر سەرپەرشتی بکات، یان بەرپرسی بێت، رەئیەکی تریش هەیە پێی وایە وا نەبێت، بخرێتە دەنگدانەوە، پێویست ناکات درێژە بە شتێك بدەین کە موناقەشەمان لەسەر کردووە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەوەی کاك کاردۆ بخرێتە دەنگدانەوە، بەڵام پێش ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە با جێگری سەرۆکەکە بە هەڵبژاردن بێت، با وەزیری تەندورستی ئیجبار بکرێت کە دەسەلاتەکانی بداتێ، ئەوە مەعقولترە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئێستا هەردوو بۆچوون دەخەینە دەنگدانەوە، بزانین کەمیان دوورترە لەگەڵ ئەسڵی پرۆژەکە بیخوێنەوە، تاکو بیخەینە دەنگدانەوە، کامەی دوورترە ئەوی بخوێننەوە، دوایی ئەویتر واتا ئەسڵەکەی دەخوێندرێتەوە، پێشنیارە تازەکە بخوێننەوە.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی کە دەڵێت: (وەزیر سەرپەرشتی سندووقەکە بکات).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە کە وەزیر سەرپەرشتی ئەو سندووقە بکات تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ (27) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدایە وەزیر سەرۆکی ئەو هەیئەتە نەبێت دەستی بەرز بکاتەوە؟ (28) کەس لەگەڵدایە کە وەزیر سەرۆکی ئەو هەیئەتە نەبێت، زۆر سوپاس، کەواتە سەرۆکی ئەو هەیئەتە وەزیر نابێت، فەرموون بۆ برگەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: ئەنجومەنێکی بەڕێوەبردن بەناوی (ئەنجومەنی بەرێوەبردنی سندووق) لەمانەی خوارەوە پێک دێت:

1. **بەڕێوەبەری هەر یەك لە سەنتەرەکانی چارەسەری شێرپەنجە لە پارێزگاکانی هەرێم.**
2. **نوێنەری وەزارەتی تەندروستی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.**
3. **نوێنەری وەزارەتی دارایی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.**
4. **شارەزایەك و راوێژکارێك پسپۆر بێت لە ناوەوەو دەرەوەی وەزارەت.**
5. **نوێنەری رێکخراوی کۆمەلگای مەدەنی. ئەوەمان بۆ ئیزافە کرد.**

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر ئەو مودیر عامە بکەنە نوێنەری وەزارەتی صحە باشتر نییە؟ چونکە تۆ تەحدیدت کردووە لەوێ.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نوێنەری وەزارەتی تەندروستی.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ئەحمەد.

بەڕێز د.احمد ابراهیم علی(وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی لە کوردیەکەیە لەگەڵ عەرەبیەکەی جیاوازە، لە کوردیەکە دەڵێت لە پلەی بەڕێوەبەر کەمتر نەبێت، بەڵام لە عەرەبیەکە دەڵێت (علی ان یکون بدرجه مدیر عام)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عومەر.

بەڕێز د.عمر حمدامین خدر(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من خۆم مەبدەئیەن تەئیدی ئەوە دەکەم نوێنەرێکی دامودەزگای کۆمەلگای مەدەنیش هەبێت لەوێدا، بەس پرسیارەکە ئەوەیە ئەم نوێنەرە چۆن دیاری دەکرێت لەنێوان سەدان دامودەزگای کۆمەلگای مەدەنی؟ سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی کاك عومەر لە یاسای ژمارە (63)ی ساڵی 1985 هەیە، تەبعەن مەجلیس سەرۆتانمان هەیە، لە مەجلیسی سەرۆتان رێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی ئەندامن لەو مەجلیسە، یاسای ژمارە (63)ی ساڵی 1985 ئەمەی تێدا جێ کراوەتەوە، ساڵی 1985 نافیزە، لێرە نافیزە، ئێستا ئەم مەجلیسە دەست بەکاریشە، لە وەزارەتی پێشتر، ئیتر نازانم لێرە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر عومەر.

بەڕێز د.عمر حمدامین خدر(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باسی ئەوە کرا کە پێشنیار چی بێت بۆ ئەوە، بە رەئی من سەرۆکی سەندیکای پزیشکان بێت بە تەحدید، کە نوێنەرایەتی دامودەزگای کۆمەڵگای مەدەنی، کە رەنگە باشتر بێت و رەبتێکیشی هەبێت لەگەڵیدا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عومەر هەورامی فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەکێك بووم لەو کەسانەی کە ئەو پێشنیارەم کرد، بەڵام پێشنیارەکەم بەو شێوەیە نەبوو، پێشنیارەکە ئەوە نەبوو بۆ ئەوەی نوێنەرانی رێکخراوە ناحکومیەکان ببن بە ئەندامی ئەم مەجلیسە، نووسراوە خاڵی یەکەم/ (یشکل)، خاڵی دووەم/ (للمجلس الاستعانه بالخبرا والمستشارین)، من پێشنیارەکەم بە تەحدید ئەوە بوو خاڵی سێیەم ئیزافە بکرێت بۆ سندووقەکە هەبێت ئیفادەو ئیستیعانە بکات بەو رێکخراوە ناحکومیانەی کە لە مەجالی تووشبووانی سەرۆتان دەتوانێت ئیستیفادەیان لێ وەربگرێت، نەك ببن بە ئەندامی مەجلیسەکەو زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان تێبینی هەیە با بفەرموێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئەو پێشنیارەی بەڕێز کاك عومەر هەورامی ئەوە لە کاتی کۆبوونەوەکاندا لە ماددەی دوای ئەوە هاتووە مەجلیس بۆی هەیە ئیستیعانە بە هەر کەسێك بکات لەوێ ئیزافە دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم: یەکەم: ئەنجومەنێکی بەڕێوەبردن بەناوی (ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق) لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

1. **بەڕێوەبەری هەر یەك لە سەنتەرەکانی چارەسەری شێرپەنجە لە پارێزگاکانی هەرێم.**
2. **نوێنەری وەزارەتی تەندروستی.**
3. **نوێنەری وەزارەتی دارایی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.**
4. **. شارەزایەك و راوێژکارێك پسپۆر بێت لە ناوەوەو دەرەوەی وەزارەت.**

دووەم: سەرۆك لە نێوان ئەندامانی ئەنجومەن بە هەڵبژاردن دادەنرێت، ماوەکەی چوار ساڵ دەبێت و دەکرێت بۆ یەك جار نوێ بکرێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بە عەرەبییەکەی فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الخامسة:

أولاً: يُشكل مجلس ادارة بإسم (مجلس إدارة الصندوق) مما يأتي:

1. **مدراء مراكز علاج السرطان في محافظات الإقليم.**
2. **ممثل وزارة الصحة.**
3. **ممثل وزارة المالية، على أن يكون بدرجة مدير عام.**
4. **خبير ومستشار من المختصين من داخل وزارة الصحة او خارجها.**

ثانياً: يتم انتخاب الرئيس من بين أعضاء المجلس، لمدة أربع سنوات، قابلة للتجديد لمرة واحدة فقط.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم:

یەکەم: ئەنجومەن لانی کەم مانگی یەك جار کۆدەبێتەوەو لەکاتی پێویست بە بانگهێشتی سەرۆکی ئەنجومەن کۆبوونەوە ئەنجام دەدات.

دووەم: کۆبوونەوەی ئەنجومەن بە ئامادە بوونی زۆرینەی ئەندامان ئەنجام دەدرێت، بڕیاریش بەدەنگی زۆرینەی ئامادە بووان دەبێت و گفتوگۆ و بڕیارەکانی ئەنجومەن لە تۆماربکی تایبەت دەنووسرێتەوە .

سێیەم: ئەنجومەنی بەڕێوەبردن راپۆرتە خولییەکانی خۆی لەبارەی چالاکییەکانی سندووق دەخاتە بەردەم وەزیری تەندروستی.

چوارەم: وەزیر بەدواداچوونی سندووقی لەسەرە، کە تا چەند پابەندی حوکمەکانی ئەم یاسایەیە، گەر بۆی دەرکەوت هاودژییەك لە کارو بڕیارەکانی سندووق لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا هەیە، یان سندووق ئامانجەکانی بەشێوەیەکی بە تواناو کاریگەر جێبەجێ نەکردووە، بۆی هەیە لەسەر ئەوە تانە بگرێت ئەگەر ئەنجومەن سوور بوو لەسەر ڕای خۆی وەزیر بابەتەکە بەرز دەکاتەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران لە ماوە (7) ڕۆژدا لە بەرواری تانەکە، دەبێت ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری پێویست وەربگرێت لەماوەی (15) ڕۆژدا.

لەڕاستیدا پێشنیارێکی تر هەبوو بەوەی کە ئەمانە هەمووی ڕەد بکرێنەوەو، ئەمە بەگوێرەی پەیڕەوێك دادەنرێت کە ئەنجومەنەکە دایدەنێت، ئیتر نازانم ئەوە دەخرێتە دەنگدانەوە، یان نا؟

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بە عەرەبیەکەش فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة:

أولاً: يجتمع المجلس، مرة واحدة في الشهر، على الأقل، وفي حالة الضرورة ينعقد الاجتماع بدعوة من رئيس المجلس.

ثانياً: ينعقد اجتماع المجلس بحضور أغلبية الأعضاء، وتتخذ القرارات فيه بأغلبية أصوات الحاضرين، وتدون مناقشات المجلس وقراراته في سجل خاص.

ثالثاً: على مجلس الإدارة ان يعرض تقاريره الدورية حول نشاطات الصندوق على وزير الصحة.

رابعاً: يتولى الوزير متابعة مدى التزام الصندوق باحكام هذا القانون وإذا تبين له وجود ما يتعارض من أعمال الصندوق وقراراته مع أحكام هذا القانون، او عدم تحقيق الصندوق لاهدافه بكفاءة وفاعلية كان له الاعتراض على ذلك وفي حالة إصرار المجلس على رأيه يعرض الوزير الامر على مجلس الوزراء خلال مدة سبعة ايام من تاريخ الاعتراض وعلى مجلس الوزراء اتخاذ القرار اللازم بشأنه خلال مدة خمسة عشرة يوما.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی ئێمە لەسەر ئەم بڕگانە ئەوەیە: بڕگەی یەکەم و دووەم و سێیەمی ماددەی شەش پێویستە لە شوێنی خۆی بمێنێت، بۆ ئەوەی کۆبوونەوەکانی مەجلیس و قەرارەکانی مەجلیسی ئیدارە بەیاسا تەحدید بکرێت، ئەمە جیاوازە لەگەڵ نیزامی داخیلی، پێویستە لێرە بە یاسا تەحدید بکرێت، دواتر نیزامی داخیلی هەندێك کاری تری تایبەتی سانەوی مەجلیس تەحدیدی دەکات بەگوێرەی ئەو نیزامەی کە هەیە.

بڕگەی چوار لە ئەخیریدا کە باسی لەسەر کراوە وەزیر ئیلتیزاماتی ئەو سندووقە موتابەعە دەکات، پێویستە ئەوەش وەکو خۆی بمێنێت و، دەکرێت فەقەرەیەکی تر ئیزافە بکرێت بڵێین مەجلیس بۆی هەیە ئیستیعانە بە رەئی هەر کەسێك بکات کە زەرور بێت بۆ مەجلیسەکە بەبێ ئەوەی حەقی تەصویت کردنی هەبێت لە مەجلیسدا.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، ئەو ماددەیەی بە عەرەبی و کوردی خوێندرایەوە بە ئیزافە کردنی ئەو تێبینیانەی لیژنەی قانونی، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

7- سەبارەت بەماددەی نۆیەم لە ئەسڵی پڕۆژەکە : لیژنەی هاوبەش ڕای وایە ماددەی نۆیەم و سیانزدەهەم لێك بدرێت کە دەبێتە زنجیرەی ماددەی (حەوتەم) و بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: سندووق بەڕێوەبەرێکی جێ بەجێکاری دەبێت کە دادەمەزرێت لە لایەن ئەنجومەنی بەڕێوەبردنەوەو چەند فەرمانبەرێك یاریدەدەری دەبن کە تەنسیب دەکرێن لەلایەن وەزارەتی تەندروستیەوەو بارەگاکەشی لە هەولێر پایتەختی هەرێم دەبێت.

دووەم: لادانی بەڕێوەبەر لە کارەکەی بە بڕیاری زۆرینەی ئەندامانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق دەبێت.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

7. فيما يتعلق بالمادة التاسعة من اصل المشروع: ترى اللجنة المشتركة دمج المادة التاسعة والمادة الثالثة عشرة من المشروع والتي ستصبح بتسلسل المادة السابعة، وإعادة صياغتها وكالآتي:

المادة السابعة:

أولاً: يكون للصندوق مدير تنفيذي يعين من قبل مجلس الادارة ويعاونه عدد من الموظفين يتم تنسيبهم من قبل وزارة الصحة ويكون مقره في اربيل عاصمة الإقليم.

ثانياً: يتم اعفاء المدير التنفيذي او عزله بقرار أغلبية أعضاء مجلس ادارة الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

8- ماددەی چواردەهەم لە ئەسڵی پرۆژەکە دادەڕێژرێتەوەو دەبێتە زنجیرەی ماددەی (هەشت)م بەم شێوەیە:

ماددەی هەشتەم: وەزیری تەندروستی دەبێت بڕیاری پێویست تایبەت بە جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبییەکەش فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

8. تتم إعادة صياغة المادة الرابعة عشرة من اصل المشروع والتي تصبح بتسلسل المادة (الثامنة) وكالآتي:

المادة الثامنة: على وزير الصحة إصدار القرارات اللازمة فيما يخص احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن على:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێویستە ئەو ماددەیە بەم شێوەیەی خوارەوە بخوێندرێتەوە:

(على وزير الصحة إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون).

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە بە کوردیەکەش صیغەکەی بگۆڕن.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر وەزیری تەندروستی پێویستە رێنمایی گونجاو دەربکات بۆ ئاسان جێ بەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

9- ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی (پازدەی) پڕۆژەکەوە هەیە دادەرێژرێتەوە لە چوارچێوەی دوو ماددە بە زنجیرەی ماددەی نۆیەم و دەیەم و بەم شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی نۆیەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان پێویستە حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبییەکەی تکایە.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

9. اما فیما یتعلق بالمادة الخامسة عشرة من اصل المشروع، تتم صیاغتها ضمن مادتین بتسلسل المادة (التاسعة) و (العاشرة) وکالآتي:

المادة التاسعة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفیذ أحکام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دەیەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمیی (وەقایعی کوردستان) جێ بەجێ دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبییەکەی تکایە.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة العاشرة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ئەسباب موجیبە.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

10- هۆکارەکانی دەرچوونی ئەم یاسایە:

لەبەر زۆربوونی تووشبووانی شێرپەنجەو بارگرانی ئابووری بەسەرشانی نەخۆشەوە لە چارەسەرکردنی ئەم نەخۆشییانەو پاراستنی خێزانی نەخۆش لە دارمانی ئابووری و دروست بوونی کێشەی کۆمەلایەتی و دابین کردنی چارەسەری پزیشکی پێویست و سەردەمیانە بڕیارماندا بە دەرکردنی ئەم یاسایە.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبییەکەی تکایە.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

10. الأسباب الموجبة:

نظراً لازدياد مرضى السرطان والعبء الاقتصادي الملقى على عاتق المريض في علاج هذه الأمراض، ولحماية عائلة المريض من الانهيار الاقتصادي والتعرض للمشاكل الاجتماعية، وتوفير العلاج الطبي اللازم والعصري، فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان ئیعتیرازت چیە؟

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

خۆی ئەسڵی ئەم قانونە بۆ ئەوەیە بەشی دووەمی دەڵێت (وتوفير العلاج الطبي اللازم والعصري) دەبوایە پێش ئەوە بوایە کە باسی حیمایەی (عائلة المريض من الانهيار الاقتصادي والتعرض للمشاكل الاجتماعية)، چونکە هەدەق سەرەکی ئەم یاسایە ئەوەیە کە عیلاجەکە پێشکەش بە نەخۆش بکات، نەك جارێ لە پێشدا حیمایەی خێزانەکە بکات لە دارمانی ئیقتیصادی، لەبەر ئەوە من پێشنیار دەکەم وای لێ بێت (نظراً لازدياد مرضى السرطان ولتوفير العلاج الطبي اللازم والعصري ولتفادي العبء الاقتصادي الملقى على عاتق

المريض في علاج هذه الأمراض، ولحماية عائلة المريض من الانهيار الاقتصادي والتعرض للمشاكل الاجتماعية، فقد شرع هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە رەئیەکەی سۆزان خان زۆر لە جێگای خۆیەتی، بەڵام ئەوەی دەمێنێتەوە نەخۆشخانە هەیە عیلاج دەکات، تەوفیری عیلاجی تووبی و لازم و عەصری هەیە، بەڵام کێشە لێرە ئەوەیە ئێمە بەم سندووقە هەڵستاین بە دابین کردنی ئەو یارمەتیە، وابزانم لێرە باسی کۆکردنەوەی یارمەتی و ئەو هاوکارییە نەکراوە، بۆیە دەبێت بە خاڵێك دیاری بکرێت کەوا هەدەف ئەم سندووقە کۆکردنەوەی ئەو یارمەتیەیە بۆ تەوفیر کردنی ئەو عیلاجە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من بە کێشەی نابینم کامەیان لە پێشەوە بێت، بەڵام لەڕاستیدا ئەسڵ وایە دابین کردنەکە لە دواوە بێت، لەبەر ئەوەی مەوزوعی دابین کردنەکە سێکندەرییە، پرایمەرەکەی لە ئەستۆی وەزارەتە، بەڵام ئەمە دەبێتە هاوکارێکی وەزارەت، لەبەر ئەوە دابین کردنی چارەسەرەکە خراوەتە دواوە، ئەگینا ئەسڵی سندووقەکە بۆ ئەوەیە ئەو بارگرانیە ئابووریەی بەسەر نەخۆشەوە هەیە لە دابین کردنی چارەسەری پزیشکی کە خۆی دابینی دەکات، ئێمە لە ڕێگەی ئەم سندووقەوە بۆی دابین دەکەین، یەعنی بۆ ئەوەیە کە کێشە ئابووریەکەی نەخۆش چارەسەر بکەین، نەك ئەوەی ئێمە تەواوی عیلاجەکە لە ڕێگای ئەم یاسایەوە جێ بەجێ بکەین، بەڵام ئەگەر پێش و پاش بخرێت هیچ کێشەیەکمان نییە، هەر وابزانم تێبینیەکەی ئەڤین خان بۆ خۆی وەڵامی ئەوەی پێشووتر بوو، کە ئیشی دووەمی ئەم سندووقە، کە چارەسەر دابین دەکات، ئەگینا ئیشی یەکەمیەکە لە ئەستۆی وەزارەتە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا صیغەتان بخوێننەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.